REMUS LUCA

ASTĂ SEARĂ ÎL ARESTĂM PE ASASIN

EDITURA TINERETULUI

700 42

171

1389

REMUS LUCA

ASTĂ SEARĂ ÎL ARESTĂM PE ASASIN

Roman

EDITURA
TINERETULUI

I

ACCIDENT, SINUCIDERE SAU CRIMĂ?

— Am toate motivele să cred că n-a murit de moarte bună, murmură maiorul Langa, privind îngîndurat la femeia care zăcea pe covor, ţeapănă, cu capul uşor întors într-o parte.

— N-am încă nici un motiv să cred ceva, replică doctorul Ceremuş, care sprijinit într-un genunchi, examina foarte atent, servindu-se de o lupă enormă, pata vag vînătă de pe fruntea moartei. Decît să mă înşel, prefer să nu ştiu... Se ridică de jos gîfîind şi se apropie lent de maior, făcînd paşi atît de mărunţi încît părea că alunecă.

Medicul legist Petre Ceremuş era un bărbat corpolent şi alături de statura scundă, aproape firavă a lui Langa, putea să treacă drept masiv. Dădea impresia că se mişcă cu destulă dificultate, economisindu-şi cu zgîrcenie mişcările, în schimb la vorbe nu se scumpea.

Cu ton aproape didactic, de parcă s-ar fi aflat în faţa studenţilor — şi nu într-o odaie în care zăcea pe jos o femeie moartă în împrejurări suspecte — continuă explicaţia amplă, care probabil îi venise în minte pe loc.

— Singurul lucru de care putem fi siguri, acum, la două ceasuri după ce-am intrat aici, forţînd broasca uşii, este că femeia a murit, din cauze încă imposibil de stabilit cu precizie, că moartea s-a produs cu apro-

ximativ 2—4 ore înainte de sosirea noastră, adică exact ce-am constatat în primele cinci minute... cît despre moarte, ea nu-i nici bună, nici rea. E indiferentă. Mai corect vorbind, nici măcar nu este. E nimic. Să mori nu înseamnă altceva decît să nu mai fii.

Langa făcu un gest iritat, parc-ar fi alungat o muscă :

— Moarte naturală, am vrut să zic. Firească !...

— Oricum ar fi, moartea e firească. Odată ce procesele vitale sînt oprite, indiferent din ce motiv, e cît se poate de firesc să mori...

Langa părea să nu-l mai asculte pe doctor. Privea iarăşi la femeia întinsă pe covor, cu faţa în sus, cu capul uşor înclinat pe-un umăr. Era palid şi arăta obosit. Vorbi molcom, aproape în şoaptă şi necăjit cumva, ca într-un reproş :

— Nici douăzecişicinci de ani nu avea... I-ar fi împlinit la vară, în iulie. Au rămas doi copii mici, doi băieţaşi, unul de patru şi unul de trei ani. Sînt alături, la doamna Stamatescu, vecina care a telefonat la miliţie. Ei nu ştiu nimic şi poate că nici n-au să înţeleagă. Dormeau cînd am venit noi. Au adormit aşteptîndu-şi mama să se întoarcă... Şi-n situaţia asta îţi mai arde să sîcîi vorbele, să-mi demonstrezi ceea ce ştiu : *că eşti inteligent*... Parcă n-ai fi înţeles ce-am vrut să spun... Şi ca o explicaţie, adăugă precipitat : — Nu-mi plac aforismele tale.

— Adevărul e o persoană modestă, complet lipsită de ambiţia de a plăcea... Iar *situaţia asta*... este întrucîtva firească. E meseria noastră *aşa*.

Acum Langa se uită la doctorul Ceremuş cu o curiozitate rea, intrigată :

— De două ceasuri mă tot omori cu frazele tale spilcuite. N-am nevoie. Dă-mi explicația morții acestei biete femei. Atît. Restul, cînd ne-om întîlni la un pahar de vin, acasă sau în altă parte.

— Am să-ți dau și explicația morții acestei femei. Negreșit. Nu-i nevoie să te enervezi, mormăi doctorul Ceremuș și mișcîndu-se în felul său alunecat se apropie de maiorul Langa și-l prinse ușor de braț, rezemîndu-se de prichiciul ferestrei. Am să găsesc explicația, precis am s-o găsesc. N-am avut încă nici un caz pe care să nu-l pot explica. Nu m-am înșelat niciodată. Oricînd am să-ți pot explica *din ce cauză* a murit un om.

Vocea lui luă un ton de destăinuire :

— N-am să știu însă niciodată DE CE mor oamenii. Și, în general, *DE CE* există moartea. Am scormonit prin toate cărțile și prin filozofii, fel de fel... zero ! Nimeni nu știe, nimeni nu înțelege. E o contradicție infernală : sensul organismului omenesc este viața. Toate procesele din corp au această finalitate, să hrănească viața, s-o întrețină. Sînt atît de bine organizate, încît ar trebui să se reproducă la infinit. Și deodată, procesele obosesc. Sensul dispare. Toate se răsucesc și pornesc în direcție inversă. Procesele capătă *o altă* finalitate. Nu înțeleg *de ce*.

Langa oftă, parcă înduioșat :

— Petrut, ai început să îmbătrînești și tu.

— Crezi că *de aceea* ?

— De aceea-ți pui întrebări de dragul de a pune întrebări. Am observat și la alți oameni prea inteligenți de felul lor. Poate să fie o regulă, nu știu, dar cînd oamenii aceștia inteligenți ajung să știe tot ce se poate ști, sau să-și închipuie că știu, sau poate doar obosesc și nu mai au chef să umble după răspunsuri posibile, atunci pun

întrebări de-acestea, care n-au răspuns. Așa, poți să te întrebi ori ce. De pildă, *de ce* există viața ?

— *De ce* nu m-aș întreba ?

— Fiindcă-i tot aia. De ce există viața ? De ce există moartea ? Mi-aduc aminte acum vreo treizeci de ani, cînd încă nu ajunseseși să înțelegi tot ce poate fi înțeles pe lumea asta, ziceai că sensul morții este să asigure perpetuarea vieții.

— Da. Probabil să fi spus asta cîndva. Tu îți aduci aminte. Eu am uitat. E-o virtute a memoriei ; te ajută să uiți. La urma urmei, de ce ții neapărat să fie crimă ?

Fusese o schimbare de ton la ultimele cuvinte, dincolo de întrebare, din care maiorul Langa înțelese mai mult decît dintr-o eventuală explicație. Nici nu răspunse îndată, gîndindu-se că nici pentru prietenul său viața nu-i o plimbare pe-un cîmp înflorit și poate că are nevoie de-această poză de nepăsare pentru el însuși, ca să răzbească mai calm într-o meserie în care cadavrele sînt materia muncii sale. Spuse apoi :

— Nu țin *eu* neapărat să fie. Sînt convins că este crimă.

— O convingere fără probe materiale nu-i decît o bănuială oarecare și nu hotărăște nimic.

— Ce-nseamnă aia probe materiale ?... Cuțit, ciomag, revolver... De ! Ar fi simplu așa...

— De obicei lucrurile se-ntîmplă simplu. Între asasin și victimă e arma crimei. Iar arma lasă urme.

— Lucrurile nu se-ntîmplă totdeauna după obicei. Se ucide și cu mîinile goale.

— Și mîinile lasă urme, mormăi obosit doctorul Ceremuș și, cu un gest moale, făcut doar pe jumătate, arătă spre femeia moartă, adăugînd :

— Sugrumată n-a fost. E clar. Pe gît nu-i nici o urmă. Pata aceea vagă de pe frunte, deasupra sprîncenei drepte, a fost cauzată de cădere. Alunecînd, probabil, de pe scaun, s-a izbit cu capul de parchet. O astfel de izbitură poate să producă un cucui, dar nu să ucidă. Ca să omori pe cineva lovindu-l în frunte, trebuie să-i sfărîmi literalmente țeasta. De altfel, în momentul căderii, era moartă de cîteva secunde. De aceea locul izbiturii nu s-a tumefiat. Sîngele nu mai circula, dar nu se coagulase încă. Mai are o vînătaie pe piciorul stîng. Imediat deasupra genunchiului. Poate urma unei mîini care a strîns cu violență, dar poate să se fi lovit singură, în tramvai, la lucru, în bucătărie... Nici din asta nu se moare. Da, și dunga aia curioasă de la ceafă. Încă nu mi-o pot explica. Să zicem că a lovit-o presupusul ucigaș. Nu-i însă mortală. Cît ar fi fost de puternică lovitura, putea doar s-o amețească. Ar trebui o forță fantastică pentru ca să ucizi pe cineva plesnindu-l peste ceafă. Și-ar rămîne, oricum, o cu totul altă urmă. Și să nu scapi din vedere un amănunt, care mi se pare important. Femeia a murit de la o clipă la alta. Ori, prin sugrumare, un om oricît de slab moare în minimum două minute și-n acest timp se zbate. Nici urmă de așa ceva. Covorul n-are nici o cută. Masa n-a fost clintită din loc. Nici fața de masă. Din cețile de cafea, pline ochi, nu s-a vărsat nici o picătură. Să zicem că ucigașul a lucrat cu otravă, armă care de obicei nu lasă urme vizibile pe suprafața corpului. A imobilizat cumva victima pe scaun și i-a dat capul pe spate, ținînd-o de păr și i-a vîrît în gură fiola de otravă. S-ar explica astfel dunga aceea de pe ceafă. Ar fi rămas însă urma convulsiilor pe față și am fi găsit-o zgîrcită de durere. Ori noi am găsit-o lungită pe spate, dreaptă, cu

mușchii feței destinși. Așa că bănuiala ta n-are deocamdată nici o bază.

— Da. Tot ce spui e logic. Măcar așa pare. E un talent al tău, pentru care te invidiez, să gîndești logic în orice împrejurare. N-are să te sîcîie niciodată *bănuiala* că nu toate-s logice în lume. Chiar dacă ai să te împiedici la un moment dat de-un bolovan absurd, tu repede ai să-i găsești locul în caldarîmul neted al logicii. Totuși, *aici*, ceva nu-i în regulă. E-o intuiție, dacă *tu* poți admite enormitatea asta.

— Da. Admit. În ultima vreme a fost, cică, reconsiderată. O admit, însă, cît pot, mă feresc de tentația ei...

— Eu nu mă feresc...

Dintr-odată vocea maiorului scăzu. Chipul lui micuț se descreți pentru cîteva momente. Rezemîndu-se într-un cot de prichiciul ferestrei, își plimbă privirile prin odaie, peste mobila banală și fără pretenții așezată, apoi se întoarse și se uită la doctorul Ceremuș cu un soi de curiozitate, aproape mirată.

— Tu n-ai observat ? Moartea are un aer al ei...

— Da, un aer funebru.

Langa nu luă în seamă ironia. Fără să schimbe tonul, continuă :

— Nu de asta-i vorba. E-o altă stare în toate, pînă și-n obiecte, cînd a apărut moartea. Cît timp omul e viu, obiectele participă la viața lui. După ce omul moare, înțepenesc și obiectele, desfăcute din relațiile care le definiseră. Nu se desfac însă dintr-o dată. Mai persistă ceva în ele din viața celui care le-a părăsit. Probabil că de aceea oamenii au fobia lucrurilor rămase de la morți. Se decid să le poarte doar cei mai săraci, mai neajutorați, care n-au încotro.

— Metafizică. Superstiții, susură doctorul Ceremuș, încercînd cu oarecare efort un surîs maliții. Cu pașii lui mici, lunecați, ocoli cu prudență cadavrul, se duse în celălalt colț al încăperii și se așeză oftînd. Adăugă: Impresii, sugestie colectivă. Teama de necunoscut și... fel de fel de credințe religioase. Obiectele sînt indiferente, chiar și cînd se află, cum zici tu, în diverse raporturi cu omul. Ele *nu participă* nici la viață, nici la moarte.

Langa se urni și el de lîngă fereastră. În dreptul femeii moarte se opri, o privi, tresărind înfiorat. Veni apoi repede și se așeză pe o mică sofa de piele, încă arătoasă, deși modelul ei dovedea că-i destul de veche. Doctorul Ceremuș, observîndu-i mișcările, își spuse: „E mai nervos decît altă dată".

— Nu-i vorba de superstiții, continuă Langa, ci de un fapt pozitiv. Obiectele se află față de om într-o relație care le marchează net. Le însemnează, le dă individualitate. Fiecare om are un stil propriu de a folosi obiectele. Acest stil le imprimă o marcă distinctă, deosebindu-le de obiectele similare aparținînd altei persoane. Am găsit în vestibul două perechi de șoșoni. Una e nouă. Aproape nepurtată. E-un obiect încă nemarcat. Neutru. Nu spune nimic despre posesoarea lui. Cealaltă pereche mult timp purtată, e la limita maximă a uzurii. Tălpile sînt tocite mult mai pronunțat spre vîrfuri și mult mai puțin la călcîie. Stăpîna șoșonilor era veșnic grăbită. Poartă și pantofii ei aceeași amprentă a mersului întotdeauna grăbit. Cunosc mersul acesta al femeilor, care opt ceasuri pe zi sînt lucrătoare în fabrică sau într-un birou, iar în restul timpului lucrătoare în gospodăria lor, acasă. Mereu obsedate de timpul care gonește neîmblînzit, mereu temîndu-se că l-au irosit, că întîrzierea lor

ar putea dezorganiza cu totul treburile casei. Aurelia Leordeanu avea doi copii mici, la grădiniță, pe care seara trebuia să-i aștepte, să le gătească mîncare, să-i spele, să le pregătească schimburi pentru a doua zi. Trebuia să se grăbească mereu, să alerge mereu. Graba îi devenise caracteristică, dacă nu cumva-i era în fire din totdeauna. Era o femeie harnică și îndemînatecă. Mi-am aruncat privirile prin casă, prin bucătărie. N-a fost săracă, dar nici nu huzurea. Nu sînt prea multe lucruri noi, în afara celor care aparțin copiilor. Și lucrurile toate, chiar și cele mai vechi, hainele, mobila, covoarele, vasele, sticlăria sînt bine păstrate, cu grijă și ordonat întreținute. Toate serviciile de cafea, de apă, seturile de tacîmuri sînt complete, chiar și cele care trădează o îndelungată folosire. Într-o casă cu doi copii mici, care de obicei mai și sparg! Am găsit și o mașină de tricotat de tip vechi de tot, cu cadru de lemn, mai curînd un aparat. Lucra deci și acasă. Cine știe, o comandă-două pe lună. Am văzut rochiile. Îi plăcea să se îmbrace frumos, elegant. N-are însă multe rochii. Numai două sînt noi. Celălalte sînt refăcute din vechi. Nu-și permitea să cheltuiască prea mult pentru sine. Mai mult pentru casă și pentru copii. Hainele copiilor sînt, poate, chiar mai multe decît necesarul. Și toate de cea mai bună calitate. Și jucăriile-s multe și nu dintre cele mai ieftine. Era o femeie serioasă, ducea o viață așezată, chibzuită. Și trăia pentru copii.

— Chiar dacă toate acestea se confirmă, încă tot nu explică nimic privitor la moartea ei.

— Explicația morții rămîne în seama ta. Vreau doar să clarifici împrejurările în care s-a comis crima.

— Dacă-i crimă.

— Este!

Langa se ridică repede în picioare. Căutîndu-se prin buzunare, spuse :

— Dă-mi o țigară. Mi s-au terminat. Nu eram pregătit.

După ce sorbi intens cîteva fumuri, se așeză, continuînd :

— Crima, de asemeni, își are un aer al ei, deosebit. M-am învățat să-l simt, chiar înainte de a fi găsit toate indiciile importante. Cum ai zice tu, îl intuiesc... Nu-i o moarte obișnuită. E-o moarte în afara ordinei firești. *Aici ceva e în neregulă.* Toate lucrurile acestea *rămase*, așa cum nu rămîn lucrurile în mod normal ; două cafele nebăute, zece mii de lei pe masă, garoafe proaspete în vază. *Cineva* a fost aici. Cineva care a venit *înainte* de momentul morții și a plecat *după ce* femeia murise. Cineva a fost de față. Și sînt convins că n-a asistat pur și simplu.

— N-am nici un motiv *deocamdată* să cred că un ucigaș care aduce flori victimei, mai lasă și zece mii de lei pe masă. Florile puteau să fie cumpărate de dînsa. Banii, de asemenea, puteau să-i aparțină.

— Garoafele sînt foarte scumpe iarna. Aurelia Leordeanu, care purta șoșonii pînă la ultima limită a uzurii și arunca o rochie doar după ce nu mai avea cum s-o transforme, nu-și permitea să cumpere flori scumpe, deși florile-i plăceau. În dormitor, pe un stativ sînt cîteva ghivece cu mușcate, cactuși, urzici din acelea decorative, tot flori modeste și ieftine. Nici o floare mai rară, scumpă, nici una pe care nu și-ar fi putut-o procura chiar fără bani, un răsad primit de la vreo prietenă... Garoafele acestea, atît de proaspete, nu le-a cumpărat ea. Le-a adus *musafirul*. Și banii ? Zece mii lei. E-o sumă ! Nu erau banii *ei*. I-am văzut libretul de CEC. În

doi ani de zile soldul n-a depășit niciodată cinci mii de lei.

— Fie! Să zicem că a fost cineva. I-a restituit probabil o veche datorie și i-a adus flori. E politicos așa. Se obișnuiește. Ea a făcut cafele. Un răspuns firesc la politețea musafirului.

— Cafeaua însă nu s-a băut.

— Nu, fiindcă Aurelia Leordeanu a murit subit.

— De ce?

— Ei, de ce?! De ce se moare subit? Infarct, congestie cerebrală, sincopă... încă nu știu. Mîine după autopsie am să-ți spun precis.

— Bine!... Și cît de *subit* se moare în astfel de cazuri? Instantaneu poate.

— Nu mă mai lua ca la școală. Parcă nu știi că nu *instantaneu*.

— Tocmai. Subit înseamnă măcar două-trei minute.

— Uneori chiar mai mult. Moartea-i precedată de o stare generală de indispoziție gravă, cu dureri, tulburări, chiar leșin...

— În limbaj fără pretenții, omului *i se face rău*.

— Exact. I se face rău.

— Așadar, noi doi ne așezăm la o cafea. Mie mi se face rău. La vîrsta mea, nu-i exclus. Tu te sperii și o tulești lăsîndu-mă să mor.

— Nu. Eu n-am s-o iau la fugă. Sînt medic. Musafirul acestei femei însă putea să fi fost o prietenă, o vecină.

— Nimeni n-o ia la fugă într-un astfel de caz. Un musafir *obișnuit* i-ar fi sărit în ajutor. Ar fi dat alarma. Ar fi chemat salvarea. Dar salvarea n-a fost chemată. Aurelia Leordeanu n-a murit subit. Era o femeie tînără, sănătoasă. În toată casa nu se găsește nici un medicament

indicînd vreo suferință organică. Oamenii sănătoși nu mor subit.

— Nu prea există oameni perfect sănătoși. Putea să fie bolnavă, fără s-o știe. Lucra mult, zici. Fabrică, acasă, gospodărie, tricotaj. Nu arată să fi fost cine știe ce robustă. Istovită fiziceşte, copleşită de grija copiilor, preocupată de necazul ei personal, un şoc oricînd e posibil.

— Există şi această posibilitate. Ai s-o confirmi sau ai s-o infirmi mîine. Putem imagina chiar şi pentru musafir o boală cronică. Văzînd cum moare femeia sub ochii lui, paralizat de groază, *nu poate interveni,* asistă neputincios, iar *după aceea*, după ce femeia cade de pe scaun izbindu-se cu fruntea de parchet, cade deci cu faţa-n jos şi rămîne aşa, cu faţa în jos, fiindcă murise şi singură nu mai putea să se întoarcă, musafirul se apropie de ea, *o întoarce* cu faţa în sus, aşa cum am găsit-o noi, constată că a murit şi, tulburat de ochii ei deschişi, daţi peste cap, îi coboară pleoapele. În decurs de un minut sau două, acelaşi individ trece de la groază şi neputinţa de a schiţa un gest, la calm şi deplină stăpînire de sine. Tu crezi că aşa ceva-i posibil ?

— Eu nu cred nimic, decît după ce ştiu precis. De loc nu-i sigur că a întors-o cineva cu faţa în sus. Putea să se rostogolească mai departe, dusă de inerţie.

— *Mai departe*, da, însă *nu înapoi*, direct la picioarele scaunului de pe care alunecase.

Şi deodată un neastîmpăr puse stăpînire pe Langa. Începu să se plimbe agitat, încoace şi încolo, cu paşi mărunţi, repeziţi. Spuse enervat :

— Şi tipii tăi de la morgă nu mai vin. De două ceasuri de cînd i-am anunţat, aveau tot timpul s-apară.

— Las'că vin ei. Nu se grăbesc, fiindcă noaptea nu se fac autopsii, decît în cazuri speciale, de mare urgență.

— Toate cazurile de crimă-s de mare urgență. Fiecare minut irosit adaugă o șansă în favoarea făptașului.

— Dacă-i vorba de crimă... Și dacă nu-i ? Dacă, bunăoară s-a sinucis ?

— Asta nici tu n-o crezi.

— Ți-am spus doar că eu nu cred nimic, pînă nu știu precis. Dar fiindcă de aproape un ceas înotăm în presupuneri, ți-am propus și alternativa asta, ca un exercițiu de logică.

— Păi, numai ca exercițiu de logică, pentru că nici măcar ca presupunere nu stă-n picioare. Din capul locului, o mamă care are doi copii mici de crescut nu se sinucide. Nu se poate. Așa ceva e cu neputință de conceput.

— Orice-i cu putință de conceput, cîtă vreme nimic nu-i sigur. Părăsită de soț, chinuită, obsedată de nefericirea ei, într-un moment de disperare, uită de toate și se aruncă în brațele morții.

— „Zice contele rînjind macabru cu două șiruri de dinți impecabili..." Moment de disperare... Momentele de disperare nu se-ntîmplă chiar așa cum sînt descrise în romane. Femeia era într-adevăr părăsită de soț. Divorțul însă nu era pronunțat. Miercurea viitoare ar fi avut loc înfățișarea. Mai existau șanse de împăcare. Cel puțin ea spera, fiindcă îl mai iubea încă pe domnul Robert Leordeanu.

— Așa-l cheamă ? Robert ? !

— Da. Robert. Îi purta fotografia în poșetă. Porți cu tine în permanență numai fotografia oamenilor care ți-s dragi. Cine iubește, speră. De obicei, chiar și împotriva evidenței. Dragostea e încăpățînată, nesupusă ra-

ţiunii. Iar cine mai are un dram de speranţă, nu se sinucide.

— Parcă ziceai ceva despre absurd, mai adineauri.

— Da, ziceam...

Langa tăcu şi rămase un timp îngîndurat. Părea foarte obosit. Mai ceru o ţigară, pe care o fumă în tăcere, şezînd rezemat pe sofaua de piele.

II

CONDIŢIA PSIHOLOGICĂ

— Ei, eu m-aş cam duce, spuse doctorul Ceremuş. Nu se urni însă din locul unde stătea. Ridică uşurel braţele, schiţînd pe jumătate mişcările unui om care se întinde şi căscă de somn. Scoase dintr-un buzunar al vestei un ceas mare, bombat, cu cifre romane. Exclamă, aproape speriat :

— Poftim ! Îndată se face două'şpe.

— De ce te grăbeşti ? întrebă Langa, fără să se uite la el.

— Eu nu mă grăbesc niciodată. Graba e dintre toate nonsensurile civilizaţiei noastre cel mai stupid. Nimic nu se poate face mai repede. Cîştigul de timp e-o simplă iluzie. Timpul tot nu-şi iese din ritmul lui, iar noi ne agităm degeaba. Închipuie-ţi-l pe inventatorul prafului de puşcă venind cu reţeta la faraonul Keops... Sau pe un Stephenson pitecantrop desenînd proiectul locomotivei pe vremea cînd încă roata nu se inventase şi nici măcar tuş nu se fabrica... Toate la vremea lor şi vremea e să pornesc spre casă.

De astă dată se ridică, oftînd din adînc și porni spre ieșire. Cînd doctorul Ceremuș ajunse în dreptul lui, maiorul Langa spuse, fără să insiste, cu ton neutru, de invitație politicoasă :

— Poate mai stai puțin.

— Nu prea am de ce, răspunse doctorul, oprindu-se, însă fără să se întoarcă cu fața către Langa, continuă, să vorbească dintr-o parte : Procesul verbal de constatare e la tine în servietă. Duminecа mea tot s-a dus de rîpă, cu autopsia asta care are să-mi ia toată dimineața și o bună bucată din după amiază, iar seara, sînt sigur că ai să mi-o mănînci, distrîndu-mă cu ipotezele tale ingenioase. Măcar cîteva ceasuri să dorm, pentru ca să fie dimineața limpede bietul meu creer, uzat de atîta sîcîială.

Mai făcu doi pași, abia bănuiți și înțepeni locului din nou, parcă surprins de ceva. După încă vreo cîțiva pași, lunecați cu maximă economie de efort, se opri la ușă și rotindu-se ușor, se întoarse cu tot corpul spre Langa. Îl văzu nemișcat, în aceeași atitudine de om obosit peste măsură.

— La ce te gîndești ? îl întrebă.

— Dacă te interesează, exact în acest moment nu mă gîndesc la nimic. Stau și eu așa.

— Nici tu nu mai ai vreun motiv să stai. Ai examinat totul. Ba ți-ai și schițat o ipoteză. Ce-ai mai avea de făcut ? Cu oamenii de la morgă poate să rezolve și sergentul. Tot are să stea de pază. Iar Domide n-o să-ți dea rezultatul analizelor acum, pe loc. Așa că ai putea merge cu mine. Haide ! Te iau în trăbănțelul meu. Pe drum, mai flecărim. Acasă, coana Lenuș are să ne facă niște cafele și o să flecărim iar. Mi-i și dor.

— Și somnul tău ?

— Ei, somnul... Știi bine că la mine somnul e un fel de lux. Îmbătrînesc, după cîte se pare și cheltuiesc din ce în ce mai puțin timp cu dormitul. Mi-am zis că așa trăiesc mai mult din timpul ce mi-a mai rămas. Și a nu dormi, de unul singur, obligat să tac, fiindcă nu-s chiar așa de bătrîn încît să-mi permit să vorbesc singur, e neserios și teribil de plictisitor.

Mai lunecă vreo doi pași în direcția lui Langa, continuînd :

— Poate te decizi totuși pentru trăbănțelul meu. Face larmă mare, nu-i vorbă, dar e-o unealtă cinstită. Și-acasă am o cafea formidabilă. Mi-a adus-o Ștefănescu de la Cairo. Nu știu ce amestec savant, foarte complicat. Mi-a dat și rețeta. E și-un descîntec arab. Ce mai ! Așa ceva n-ai mai gustat. Tare ca otrava, un infinit caleidoscop de arome, și grele și ușoare și brutale și subtile și un gust... Ce mai ! O mie și una de nopți ! Șeherezada !...

Vocea lui coborî deodată într-o dulce nuanță de intimitate :

— Hai, Sabi. Zău. Nu mai fi și cu mine atît de incoruptibil. Știu că-ți place cafeaua și că tovărășia mea nu-ți displace.

— Nu, într-adevăr. Ești un minunat partener de controverse.

— Tocmai ce-ți trebuie ție, iar mie îmi prisosește. Nu zău, de cînd n-am mai stat noi la o cafea, discutînd așa filozofii și fel de fel ?...

— Păi, de vreun an și jumătate. Cazul Calomfir. Primul meu eșec grav.

— L-au condamnat ?

— Șai'șpe ani muncă silnică. Peste vreo lună se judecă recursul. Avocatul nu vede nici o șansă. Și nici nu-i convins de nevinovăția lui Calomfir.

Între timp, încet, încet, doctorul Ceremuș ajunsese iarăși înapoi lîngă Langa. Și-acum stătea drept în fața lui. Întrebă, parcă intrigat, dar poate că numai curios :

— Tu ești convins ?

— Nu-s convins, ci *mă îndoiesc* doar că ar fi vinovat. Dovezile sînt riguroase, limpezi ca un cristal, exacte și logice. Și foarte solid clădite. Doar eu le-am elaborat. Surîse, adăugînd repede : — cu ajutorul tău. Omul însă plutește în afara lor. Nu-l îmbracă. Nu-l leagă. E-o formă perfectă, însă pentru un cu totul alt conținut. Le-am găsit prea ușor, prea precis înlănțuite, ca într-o succesiune de cascade, ce se urmează obligat. Am avut tot timpul impresia jenantă că nu eu le caut, ci ele mă găsesc pe mine și mă constrîng să le accept, fără să-mi permită să mă-ndoiesc, nici măcar așa, de dragul de a demonstra pe urmă și mai strîns. Este pe undeva în această foarte tainică țesătură de dovezi o fină spărtură, iar eu n-am dat de ea. Calomfir *nu putea* să ucidă. Nici interes prea din cale afară n-avea ca Eftimescu să fie suprimat ; nu el operase falsurile în registre, ci celălalt. El susține că nu știa de aceste falsuri, că le-a descoperit abia după ce Eftimescu fusese ucis, iar el îi urmase în funcție. Nici nu-i prea înzestrat să organizeze o delapidare și o crimă atît de abilă. E un tip complet lipsit de imaginație și de capacitate combinativă. Un șters și banal birocrat, victimă a unor coincidențe : pasiunea lui de a arunca la țintă cu pumnale marinărești și o posibilă rîcă profesională contra unui concurent care i-o luase înainte. De aici pînă la crima atît de bine lucrată, drumul e destul de lung și complicat, iar Calomfir nu-i omul capabil să-l parcurgă.

Firea lui nu i-o permite. Omorul, ca orice depășire a instinctelor, e-o manifestare de caracter. Monstruos, desigur, dar caracter. Cînd ucizi, te situiezi într-o contradicție categorică cu instinctul vieții, cel mai puternic din cîte mai purtăm în noi. Ca să scapi de sub stăpînirea lui, n-ajunge simpla dorință de a îndepărta pe cineva, nici măcar pornirea spontană de a lovi, de a nimici un adversar. E nevoie de un anumit caracter, de o structură psihică specială ; trebuie mai întîi să ți-o permită propria ta alcătuire sufletească, abia pe urmă intră în joc împrejurările din afară, care să facă posibilă, să condiționeze crima.

Doctorul Petru Ceremuș asculta destul de atent. Răbdarea lui devenise proverbială și-i atrăsese printre colegii răutăcioși porecla nu tocmai meritată de „Hipopotamul". Însă pentru cei care îl cunoșteau bine, nu era în realitate decît aceeași înțeleaptă fobie a mișcărilor de prisos și a agitației inutile. Cum era foarte voinic și rotunjor la față, inșii superficiali se grăbeau să lege aparența lui lene de obezitate. Cîțiva însă, care avuseseră ocazia și timpul să-l cunoască mai îndeaproape, știau că doctorul Ceremuș izbutește să fie cît se poate de ager și să uimească prin agilitate și forță, atunci cînd se ivea nevoia să manifeste atari însușiri. Fusese în tinerețe luptător și cucerise un campionat, iar într-o împrejurare pe care o s-o relatăm cu alt prilej, se descurcase onorabil față cu patru huligani porniți pe fapte mari. Maiorul Sabin Langa era unul dintre puținii care-l cunoșteau pe doctor așa cum este. Erau prieteni încă din liceu și colaboraseră în nenumărate cazuri, completîndu-se destul de armonios. Încrederea era reciprocă și niciodată nu găsiseră vreun motiv să-și ferească vreun gînd unul de celălalt. Cazul Calomfir, care, de asemenea, constituie materia unei alte isto-

risiri, îl „conduseră" împreună spre deznodămîntul pomenit mai adineaori, care pentru nici unul din ei nu era convingător. Așa că Langa nu-i spunea nimic nou doctorului Ceremuș. Se statornicise însă între ei un tabiet al respectului, care îi obliga să se asculte, chiar dacă unul din ei s-ar fi apucat să recite poezii de amîndoi știute pe dinafară.

Numai cînd părea că Langa nu mai are nimic de adăugat, doctorul Ceremuș suspină :

— Uf, măi Sabi. Dacă s-ar institui un premiu pentru perseverență, de dragul perseverenței, tu ai fi primul care să-l meriți. Parcă presimt că n-o să-mi tihnească minunata cafea cu care o să ne trateze coana Lenuș. Nu înțeleg de ce tot umbli la fantezie. De ce n-o mai lași să se repauzeze, măcar la vîrsta asta, c-ai hărțuit-o destul. Ce rost mai are ? Înțeleg, metodele — cum le zici tu — clasice sînt seci, plicticoase, anoste, cam din șablon, dar dau rezultate. Ce mai tura-vura, atîta teorie ? Practica decide. Omoară cine are interes să omoare. Caută-l pe individul care a avut un interes hotărîtor ca biata femeie să dispară și-ai să pui mîna pe criminal, dacă într-adevăr e o crimă la mijloc. Actul gratuit e un basm. La citit, merge. E chiar interesant. Dar în viață nu se întîmplă.

— Sigur. Actul gratuit, ca mobil al unei crime, nici prin minte nu mi-a trecut vreodată. Interesul însă e numai resortul ultim. Decisiv poate. Dar nu ori care are se declanșează. E nevoie de unul *anume*. Chiar și aici unde interesul material o să fie destul de greu să-l dibuim, ar putea să apară *mai mulți interesați*. Care din ei însă a fost aici ? Dovedit. Demonstrat. Tu nu vezi cît de „curat" a acționat individul ? Pînă după autopsie nici măcar n-o să am vreo probă cît de cît evidentă. Într-un caz cum bănuiesc să fie acesta, metodele clasice, în logica

lor şablonizată, abia mă-ncurcă. Nu-mi ajunge să descopăr ce interes avea cineva s-o ucidă şi dacă tocmai cel interesat a fost eventual pe-aici, trebuie să mă conving şi c-a fost capabil s-o facă. Degebea, zici tu, dar o metodă nouă, care încă n-a dat rezultate, nu înseamnă neapărat că-i proastă. Înaintea rezultatelor, contează principiul ei fundamental.

— Care în cazul metodei tale e niţeluş idealist. Cauzele tuturor acţiunilor omeneşti sînt nişte împrejurări şi imbolduri materiale şi nu structura sufletească.

— Cauzele sigur că nu, însă condiţia determinantă este această structură. Cu boabe de mazăre nu poţi împuşca iepuri.

— Ori cum îl sucești şi-l răsucești, niţel fum idealist tot emană principiul tău fundamental.

— Asta susţine şi şeful. Măcar că sufletul însuşi nu-i decît un proces tot atît de material ca şi curgerea apei sau magnetismul. Nu m-a ascultat însă niciodată pînă la capăt. După Calomfir, nu mi-a mai repartizat nici un caz mai acătării. Doar nişte găinării mărunte, pungăşii, huligani. Nu mai are încredere în mine. Numai din întîmplare m-ai găsit aici. Eram de serviciu, cînd s-a telefonat...

— De aceea nu ne-am mai întîlnit noi pe teren.

— De aceea.

— Şi ce-ai mai vrea să te ocupi *tu* de cazul ăsta!

— Aş vrea, desigur. Sînt convins că l-aş rezolva. Sînt unele lucruri pe care le şi văd. Şi-s esenţiale. Numai că n-are să mi-l dea. Are să-l sperie raportul preliminar. Nu-l pot face decît pe ceea ce gîndesc. Are să pretindă indicii palpabile. Iar indicii palpabile, vezi tu, nu se prea arată. O să-l trimită pe Georgescu. Are să muncească mai

mult, mai insistent, cu mai multă aplicație, are să găsească și indicii palpabile și suspecți și pînă la urmă și pe autor.

— Lasă, nu mai vorbi așa, Georgescu-i un anchetator serios. Că-i mai ambițios decît alții, nu-i strică. Dar prea multe indicii palpabile n-are să găsească nici el. Dacă nici *eu* n-am reușit să-mi dau seama deocamdată *cum* a murit biata femeie și-i într-adevăr vorba de o crimă, așa cum susții *tu,* atunci înseamnă c-avem de-a face cu un as. Individul a „lucrat" rapid, cu precizie și...

— Cu mănuși, spuse locotenentul major Domide, intrînd din vestibul. Era foarte tînăr. Un chip copilăros, obraji rumeni, cu pielea netedă și ochi senini, cu o expresie de nedumerire sticlind în ei. Îmbrăcat în „civil", un costum de seară, ultimul răcnet al modei, cravată în dungă „curcubeu" și batistă în buzunarul de la piept, locul lui ar fi fost mai curînd la un bal decît într-o casă unde o femeie murise în condiții suspecte. Ținea cu penseta o mănușă, la care se uita aproape intrigat :

— Ați mai văzut pe undeva mănuși ca asta ?

Era o mănușă de o formă neobișnuită. Părea să fi fost croită dintr-o singură bucată de piele gri, cu multă dibăcie. De la baza degetului mare, pornea o singură cusătură în zigzag, care urma marginea degetelor, pînă la vîrful degetului mic. Încolo nu mai era nici o cusătură, nici la încheietură măcar. În loc de cataramă cu buton sau nasture, se strîngea cu un șiret, tot de piele, cu ciucuri la capete, ca băierele unei pungi. Pe dosul palmei avea brodat din lînă albă un urs polar.

— Extraordinar ! exclamă doctorul Ceremuș. Nu mi-aș fi imaginat că și un mănușar poate avea veleități de artist. E-o piele rară, dacă nu unică. Ei, poftim ! un *indiciu palpabil*...

— Stai ! strigă Langa. Nu pune mîna pe ea ! O luă cu multă precauție, ținînd-o tot cu penseta.

— Unde ai găsit-o ? îl întrebă pe Domide, parcă mirat, parcă atîțat de ceva. Tot sucea și răsucea mănușa, uitîndu-se la ea foarte atent și preocupat, de parcă ar fi vrut s-o învețe pe dinafară, să-i rețină modelul, ca să-l poată reproduce pe urmă.

— În vestibul. Jos, după ușă, la intrare. Perechea nu i-am găsit-o. Am comparat-o cu mănușile femeii. Sînt în buzunar la palton. Alea-s mai mici. Diferență de două numere, dacă nu trei.

— Amprentele ?

— Nici de leac. Măcar că o piele cum e asta, fin lucrată, de crezi că-i dată cu lac și n-are crăpături și zbîrcituri, măcar că nouă nu poate să fie — păstrează amprentele. Eu așa aș zice, că domnul acela care a pierdut-o, cînd a plecat de-acasă a avut grijă să-și perie bine mănușile ori să și le șteargă cu batista și nici că și le-a scos pe urmă...

— Și dacă nu-i *a domnului acela ?* Dacă domnul acela nici nu există ? Sau nici n-a trecut pe aici ? spuse doctorul Ceremuș. Or fi găsit-o copiii pe drum, undeva, le-a plăcut — e nostimă — au adus-o acasă, o jucărie nouă și neobișnuită.

— Ar fi amprentele copiilor, replică Domide, privind cumva amuzat la doctorul Ceremuș, parc-ar fi vrut să-i explice un lucru atît de simplu încît nu merită nici măcar atîta efort. Vru să mai adauge ceva, dar Langa îl întrerupse :

— Sigur, sigur ! Amprentele copiilor ar fi fost cu siguranță... Dacă mănușa s-ar fi nimerit cu totul întîmplător pe-aici sau ar fi găsit-o pe undeva și ar fi

adus-o ei aici. Și-ar fi fost și amprentele mamei. Sigur, sigur !

O neașteptată surescitare îl cuprinse pe Langa. Continuă repede, subliniindu-și cuvintele cu gesturi zvîcnite, retezate :

— Și mănușa nu s-ar fi aflat după ușă. *Ea* n-ar fi putut lăsa un lucru pe jos, unde nu-i era locul. *Prea sînt toate la locul lor în casa asta.* Ea însă *n-a mai avut cînd* să găsească mănușa, iar copiii *n-au mai apucat.*

Privi încruntat la doctorul Ceremuș, acuzîndu-l parcă :

— Degeaba, zici tu. Domnul acela *totuși există.* Domnul acela *a fost aici.* A adus florile. Banii. *Domnul acela* a ucis-o pe Aurelia Leordeanu. Și trebuie să-l găsesc. *Nu poate să-mi scape.*

Tăcu brusc. Părea uluit. O ciudată expresie calmă, senină îi răsări pe față.

— Se confirmă, șopti el, parcă mulțumit, parcă bucuros. Se apropie repede de doctorul Ceremuș și-l zgîlțîi, strîngîndu-l de braț. Pricepi ? Se confirmă. L-am dibuit. Și-a luat toate măsurile. S-a pregătit exemplar. A „lucrat" ca un maestru, dar n-a reușit să mă ducă. L-am dibuit și am să-l găsesc. Cînd a venit aici și a sunat la intrare, își fixase cu precizie scopul. Calculat totul. Și n-a calculat prost. A evitat să lase amprente, de cafea nu s-a atins, mucul sau mucurile țigărilor fumate le-a luat cu el. Pînă și scrumul l-a îndepărtat ; poate l-a aruncat în chiuvetă. S-a gîndit pînă și la posibilitatea că și-ar putea pierde o mănușă. Știa că rapiditatea de execuție e condiția reușitei, iar, în grabă, poți comite erori. Știa dinainte că la plecare avea să se grăbească. Într-adevăr, la plecare se grăbea. S-a oprit cu urechea lipită la ușă și a ascultat. Pași, vorbe, rîsete. A așteptat. Ori cît ar fi de

populat un bloc, se ivesc răstimpuri cînd scările rămîn pustii. Niciodată însă nu poți să știi cît durează un astfel de răstimp. Și-i neapărat nevoie să prinzi momentul, pentru că nu poți să știi cînd se va ivi un altul. O ieșire precipitată, mănușa s-agață de clanță, o smucitură, mănușa cade. El însă nu are timp să se întoarcă după ea. Trebuie să plece fără să fie văzut. Lasă mănușa fiindcă știe că nu-s amprente pe ea. Avusese el grijă de asta încă din momentul cînd pornise „la treabă".

— S-ar zice că te bucuri, murmură doctorul Ceremuș, privind în direcția cadavrului.

Langa tresări, posomorîndu-se și se întoarse și el să privească la femeia care zăcea moartă pe podea. Apoi se așeză pe sofa istovit și oarecum descumpănit.

— Da, ai dreptate. Așa se întîmplă. Ne desprindem. Așa ziceai parcă. În anumite împrejurări ne desprindem, ieșim dintre oameni, ne situăm în afară, la distanță. Îi gîndim ca pe niște obiecte. Crezi că se poate altfel ?

— Nu. Din păcate nu se poate. Sentimentele ne-ar tulbura prea mult. Am renunțat la multe îndeletniciri care te-ar îngrețoșa, dacă le-ai face cu sentimentele în stare trează.

Se așeză și doctorul lîngă locotenentul major. Îngîndurat întrebă :

— Crezi c-ai să-l poți găsi pe proprietarul acestei mănuși ?

— Altfel nu l-aș căuta. E unul care știe multe. Incontestabil, nu-i un ageamiu. De multe ori însă, tocmai un ageamiu te încurcă mai rău, fiindcă nu cunoaște regulile jocului. *Acesta* le cunoaște. Un lucru totuși nu știe : că tocmai precizia premeditată e unul din atuurile mele, iar lui îi reduce din șanse. O să am de-a face cu mai puțini *probabili*.

Se întoarse spre Domide şi-l întrebă :

— Ia, spune, în laboratorul ăla al vostru s-ar putea stabili ce fel de ţigări fumează *persoana*, analizînd resturile de scrum rămase acolo şi arătă în scrumieră.

— Eşti sigur că victima nu fuma ? întrebă doctorul Ceremuş.

— Nu era fumătoare. În poşetă n-are nici ţigări, nici chibrituri, nici măcar firişoare scuturate de tutun. Scrumul ăsta este de la ţigara individului. Ia, zi, Domide, poate ieşi ceva din analiza aia ?

— Vom încerca, dar nu garantez nimic. E şi scrum de la tutun şi de la hîrtie şi numai zmangură, abia-l vezi şi apoi ţigările noastre n-au un amestec prea constant de tutunuri. Dacă avem noroc să fie din tutun cu arome... Aş putea să plec ? Eu mi-am cam isprăvit treburile. Am luat toate probele cîte trebuiau. Pînă pe la prînz aveţi şi fotografiile gata şi analizele. Nu-s aşa de multe.

— Bine, Domide. Vezi de ce ţi-am spus. Ne vedem pe la prînz.

— Să trăiţi ! salută şi ieşi.

— Nici mănuşa, nici urmele alea de scrum nu cred să-ţi fie de vreun folos, spuse doctorul Ceremuş. Sînt gata să pariez că şi-a cumpărat anume pentru aseară altă marcă de ţigări decît obişnuieşte, iar cealaltă mănuşă pur şi simplu a aruncat-o.

— Aşa cred şi eu. Dacă n-ar fi procedat cum zici, n-ar fi omul meu. Mi-ar fi mult mai greu să-l găsesc. Aş putea să trec pe lîngă el, fără să-l observ măcar. Aşa însă... mi se recomandă. În anumite momente *îl văd*. Judecînd după mănuşă, n-are mîini prea mari. Nici mici. Dacă ar fi o proporţionalitate constantă între mîini şi trup... Dar nu-i.

În clipa aceea soneria zbîrnîi strident.

— În fine, au venit s-o ia, oftă Langa.

S-auzi ușa de la intrare deschizîndu-se, apoi glasul sergentului major Dumitrescu, ajutorul lui Langa :

— Pe-aici. Ușurel, să nu mișcați ceva din loc.

Intrară doi inși voinici, în halate albe, purtînd o brancardă. Îl salutară pe doctorul Ceremuș, ca pe o bună cunoștință, glumind.

— Ne sculărăți din somn, tovarășe doctor și ne puserăți pe drumuri în toiul nopții.

Doctorul ridică din umeri :

— Nu-i vina mea. Serviciu-i servici.

Maiorul Langa privea din nou, cumva încordat, cum moarta este întinsă pe brancardă. Capul îi era și acum înclinat pe umăr, cu fața întoarsă puțin într-o parte, iar brancardierii încercară zadarnic să i-l îndrepte. Femeia avea un chip micuț, cu trăsături delicate. Maiorul Langa n-avea să-l uite multă vreme.

Pe urmă moarta fu acoperită cu un cearceaf și scoasă din casă.

— Era tînără. Tînără de tot, spuse doctorul Ceremuș.

— Da.

Și rămaseră tăcuți, copleșiți.

III

IPOTEZA

— Ei, acum, hai să plecăm și noi, spuse doctorul Ceremuș și se ridică urnindu-se domol, poate ceva mai vioi decît îi sta în obicei.

— Mai stai, îl rugă maiorul Langa.

Doctorul se opri, răsucindu-se spre el :

— De ce ? A mai rămas ceva nescormonit ? Credeam că ai fotografiat pînă și căpăcelele tuburilor de pastă de dinți. Ziceam că de-aici ne vom îndrepta direct spre domiciliul criminalului.

Langa ședea rezemat de spătar, cu mîinile căzute pe lîngă trup, cu pleoapele lăsate, într-o atitudine de toropeală.

— Ai adormit ? îl întrebă doctorul Ceremuș.

— Nu. Așteptam să mă-ntrebi ce parfum folosea victima și mă gîndeam oare să-ți destăinuiesc sau ba acest detaliu.

— A, nu. Așa ceva nu puteam să te întreb. Am un bun obicei, să nu mă repet.

— Obiceiurile pot fi călcate din cînd în cînd. Evităm monotonia vieții. Tu ziceai parcă așa ? Sau nu ?

— Din cînd în cînd mă las strîns cu ușa... și doctorul Ceremuș se întoarse din drum și se așeză lîngă Langa. Își aprinse țigara și-l îmbie și pe prietenul său. Apoi mai adăugă :

— Hai, dă-i drumul. Sînt gata să te ascult. Chiar de m-aș duce acasă, de dormit tot n-am să pot dormi.

— Aș fi vrut, spuse Langa, tărăgănînd vorbele, să încerc o reconstituire. Cam ce a putut să se întîmple aici, între ceasurile 17 și 19. Nu știu dacă ai răbdare pentru așa ceva.

— Pentru un mic roman polițist am întotdeauna răbdare, dacă am și timp. Iar timp... acum... De ce tocmai între orele 17 și 19 ?

— La orele 17, nu mai tîrziu, eventual cu cîteva minute, un sfert de ceas mai devreme, Aurelia Leordeanu (pe numele de fată Cernat) sosește acasă de la lucru.

— Unde lucra ?

— Țesătoare la „Dezrobirea".

— Ieșirea din schimb ?

— M-am interesat. Tura ei a ieșit la orele 15. Un sfert de ceas, douăzeci de minute pentru ca să se spele și să se schimbe. Încă cinci minute drumul pînă la troleibuz. 20 de minute cu troleibuzul pînă la Universitate, unde-l schimbă. 5 minute în stație. Încă 20—25 minute drumul pînă la stația din apropiere. Coboară în jur de orele 16 și 15 minute. Să zicem și douăzeci. O jumătate de ceas, patruzeci de minute cumpărături la Comaliment și franzelărie. Sînt aproape. Cel mai tîrziu la orele 17 era acasă.

— Dacă a mai întîrziat prin oraș ? Nu-i absolut obligatoriu să fi făcut cumpărăturile la Comalimentul din cartier.

— Am să verific. N-a aruncat bonurile. Le ținea pentru carnetul ei de cheltuieli. Era extrem de chibzuită. Practic însă nu are importanță unde a făcut cumpărăturile. E necesar doar pentru stabilirea unor amănunte. În oraș nu putea să întîrzie. Trebuia să gătească și pentru a doua zi, ca de obicei, în orice sîmbătă. Trebuia să-și aștepte copiii de la grădiniță. Știa că educatoarea îi aduce cam pe la 19,30. Într-adevăr, educatoarea a sunat la această oră, dar n-a răspuns nimeni. A insistat. Ușa tot nu s-a deschis. A sunat atunci la vecini, alături, și le-a lăsat în grijă copiii. Deci crima a fost comisă între orele 17 și 19,30.

— Cînd a fost anunțată miliția ?

— La orele 22.

— Așadar, ultimul termen, de astă dată sigur, ar fi orele 22. Poate că la 19,30, cînd a sunat educatoarea, ea nu venise încă acasă. Femeie tînără, părăsită de soț,

poate avea un prieten. O scurtă plimbare, cumpărăturile, un pretext practic, o bere la un bufet, o mică discuție amabilă, puțină distracție, puțină uitare, puțină îndepărtare de grijile zilnice nu strică într-o sîmbătă după amiază.

— În cazul de față, într-adevăr n-ar fi stricat. Ar fi salvat-o de la moarte. Cît ar fi de tînără, o mamă cu doi copii mici, pe care trebuie să-i aștepte, să le gătească, să le spele schimburile, nu întîrzie sîmbătă după masă prin oraș. Chiar dacă am admite supoziția ta, că se întoarce acasă după orele 19,30, după ce trecuse educatoarea și lăsase copiii la vecini, primul lucru ar fi fost să-și ia copiii acasă. Față de copii n-ar fi ucis-o. N-ar fi riscat. Ar fi trebuit să-i omoare și pe ei. Femeia era acasă pe la orele 17, cînd a sunat *el.*

— Chiar așa ? la orele 17 ? *Ăla* a venit cu ceasul în mînă ?

— Nu chiar așa. Între sosirea acasă și venirea lui a trecut un interval de timp, dar nu mare. Femeia s-a descălțat, și-a pus papucii, nici nu s-a mai schimbat, ci a îmbrăcat peste rochie un halat ușor de casă. Se grăbea. Sacoșa nici n-a deșertat-o, ca să așeze lucrurile cumpărate la locul lor, deși era foarte ordonată. A scos numai carnea și a tăiat-o bucățele, pentru tocăniță. A mărunțit ceapa, a dat drumul la gaz și a pus-o la prăjit.

— Mai ardea gazul cînd ați ajuns voi aici ?

— Nu. L-a stins cînd a venit *el.* Ceapa din tigaie nu apucase nici să se călească măcar, cînd a sunat el. Ea l-a primit, l-a poftit în această cameră, denumită de constructori sufragerie și folosită de locatari drept cameră de zi și de noapte. Între timp, s-a repezit și a oprit gazul. Au stat de vorbă cît au stat, apoi femeia

s-a dus iarăşi la bucătărie şi a făcut *două cafele.* Se grăbea şi acum. *Nu se aşteptase* la această vizită. În nici un caz *acum.* Nu te apuci de gătit, cînd aştepţi să-ţi vină cineva în vizită... Uită-te puţin în jurul tău. Priveşte la această vitrină. Notează-ţi aspectul camerei. Ordine, curăţenie, nici un fir de praf nicăieri, nici o cută pe învelitoarea recamierului, nici o pată pe geam. Uite cum arată parchetul ! Oglindă ! Aşa-i şi-n bucătărie şi-n odaia copiilor. Îţi dai seama ce-nseamnă această curăţenie şi ordine într-o casă cu doi copii mici ? Ei, făcînd cafeaua, a lăsat descoperită pe masă o cutie cu zahăr, a lăsat descoperit pe masă borcanul în care ţinea cafeaua. A scăpat linguriţa cu care amestecase cafeaua şi n-a mai ridicat-o de jos, *se grăbea.* A vărsat zahăr pe masă şi cafea pe sobă. Îi tremura mîna. Se grăbea şi era nervoasă, agitată, poate *tulburată.* Aşadar, *nu se aştepta* la această vizită. Cine putea *s-o emoţioneze* atît de mult prin venirea lui ?

— Să fi trecut Robert ăla pe aici ?

— Exclus nu-i. Venirea lui ar fi putut s-o surprindă şi s-o tulbure. Ori cine ar fi însă *el,* sînt sigur că victima îl cunoştea. Nu te aşezi la cafea cu un om care îţi este cu totul străin. Şi nu erau relaţii de simplă cunoştinţă : bună ziua, bună ziua, şi-atît. Erau relaţii de un anume fel. Nu putem şti dacă victima a fost bucuroasă sau nu de această vizită. Doar că i-a provocat o stare de mare agitaţie. Vizita *a surprins-o* pe Aurelia Leordeanu. A surprins-o *peste măsură.* Dacă presupunerea mea se confirmă, cercul ucigaşilor posibili e destul de restrîns.

— Care presupunere ?

— Surprinderea, nervozitatea, starea de mare agitaţie a victimei.

— Cum să se confirme ?

— Păi, stările de iritare, de enervare, în general stările emoționale care solicită nervii pînă dincolo de normal, produc modificări specifice în chimia organismului. Crezi că n-ar putea fi constatate ?

— Pot, desigur, dar nu sînt concludente în mod absolut. Indicii de mîna a doua, care, în mod obișnuit, nici nu sînt luate în considerare. Gradul de tensiune nervoasă e în corelație directă nu numai cu împrejurarea care o provoacă, ci și cu structura psiho-fizică, biologică și fiziologică a organismului. Și bolile provoacă modificări în chimia organismului. Dacă ții însă, am să încerc mîine la autopsie să verific. Am să vorbesc și la laborator pentru niște analize, deși nu văd mari șanse.

— Dar că era sau nu sănătoasă, că suferea sau nu de boli care să provoace tremuratul mîinilor ?

— Asta se poate întrucîtva.

— Mi-ajunge.

— Bine, spune mai departe.

— Vine cu cafeaua. Asasinul șade pe acest scaun. Ea pune ceștile pe masă, pe urmă se așază pe scaunul pe care ședea tu. Discuția continuă. Nu știu *despre ce* au discutat. O s-o știu abia după ce-o să-l găsim pe *el*. Presupun însă că a fost un lucru *foarte important* pentru amîndoi. O probează nervozitatea ei și banii aceștia de pe masă. El voia *să cumpere* ceva, să obțină un lucru la care ținea mult. Iar ea n-a fost de-acord să vîndă *acel lucru*. N-a fost de-acord să i-l cedeze. Dacă am *ști* despre ce lucru anume a fost vorba, cercul ucigașilor posibili s-ar restrînge și mai mult.

— Da. Banii lăsați de făptaș ar demonstra oarecum că nu jaful a fost mobilul crimei.

— N-avea ce să fure de la Aurelia Leordeanu.

— Dar banii sînt aici. Nu știm ai cui sînt.

— Ai *lui*.

— Poate că *ea* avea interes să-l cumpere pe el. Nu-i avea decît pe ăștia, iar el voia mai mult. A încercat s-o intimideze și a omorît-o. Văzînd-o moartă, s-a speriat și a fugit uitînd de pradă.

— Banii nu erau ai femeii.

— N-ai de unde s-o știi.

— Ți-am spus că m-am uitat în libretul ei de economii. Un duplicat emis acum doi ani. Soldul ei nu depășește niciodată cinci mii de lei. O să caut fișa la agenție și am să văd dacă a avut vreodată sume mai mari, deși sînt convins că n-a avut. A fost o femeie foarte chibzuită. Dintr-un salariu nu cine știe ce mare, cu doi copii în grija ei, izbutea să economisească. Nu prea mult, dar consecvent. Carnetul ei de economii este edificator. Comparat cu libretul CEC, îi definește preocupările gospodărești cuminți, realiste, solid chibzuite. Tot ce-a cumpărat e trecut în carnet. În iulie mașina de spălat. În iulie a scos de la CEC 1 700 lei. În august a plecat la mare cu copiii. Atunci a scos 500. Avea probabil și banii de concediu. În decembrie 2 000. Cheltuieli de sărbători. Un mantou, paltonașe și ghete pentru copii și așa mai departe. A, ia stai puțin! Șoșonii cei noi nu figurează în carnet.

— Care șoșoni noi?

— Sînt două perechi în vestibul. Una veche, uzată, pe care-i purta probabil cînd mergea la piață sau după cumpărături prin apropiere și o pereche nouă, nouță.

— I-o fi cumpărat probabil azi.

— Poate... Hm! Să-i fi adus cadou individul?

— Posibil. O femeie singură, sau, mă rog, în perspectivă de a divorța, încă foarte tînără, frumușică, îi

atrage pe bărbați. Iar pentru unii dintre ei, florile, cadourile, banii constituie mijloace clasice de seducție sau măcar de cîștigare a bunăvoinței.

— S-ar putea să ai dreptate. În orice caz, banii erau *ai lui*. I-a oferit, *cerînd ceva în schimb*. Putem să presupunem că-i cerea chiar *ceva mai mult* decît bunăvoința. Chiar și pentru asta însă, zece mii e-o sumă exagerată. Un cadou, fie șosonii, fie altceva, bunăoară flori, ciorapi, parfum, fie, dar bani și încă așa de mulți dintr-o dată ?

— Dacă-i vorba de-o pasiune, nici o sumă nu-i exagerată. Ar fi încă o explicație posibilă a enervării pe care o cuprinsese pe femeie. El i-a oferit bani pentru un lucru care de obicei se obține prin dragoste. Ea a fost indignată, revoltată.

— Și indignată, revoltată, se repede să facă două cafele. Pentru împăcare, poate...

— Da. Ai dreptate. E caraghios. Degeaba încerc. N-am talent de detectiv.

Langa se ridică brusc și ieși în vestibul. Se întoarse curînd :

— Șosonii nu i-a adus el. Au fost purtați, măcar *o dată*. Striurile sînt perfecte, nicăieri nu sînt tocite, dar printre ele sînt urme de nisip, noroi. Numai banii *i-a adus* el.

— Înseamnă că Robert n-ar mai intra în cercul suspecților. El doar divorțează. Pasiunea-i exclusă.

— Pasiunea poate, dar nu numai pentru pasiuni se plătește.

— Uite cum zece mii de lei încurcă o ipoteză, care aluneca așa de frumos, ca sania pe-o zăpadă bine bătută.

— Încurcă, dar nu prea mult. O să aflăm și subiectul discuției care a precedat crima. Ceea ce putem deduce o

demonstrează suma și pe urmă cafelele nebăute, că ucigașul și-a pierdut repede răbdarea. Pe urmă a ieșit repede în vestibul, și-a îmbrăcat paltonul. A pîndit momentul cînd nu era nimeni pe scări, ieșind grăbit, a pierdut mănușa. Nu s-a întors după ea. Trebuia să se grăbească. Avea tot interesul să iasă neobservat. A și reușit probabil.

— Probabil ?

— N-am avut cînd să vorbesc cu vecinii. Poate, totuși, cineva să-l fi văzut. Dacă-i Robert, l-o fi recunoscut, dacă-i vreun *adorator*, de asemeni este posibil să fie cunoscut, dacă-i un necunoscut pentru vecini, abia s-ar fi uitat mai atent la el. Cîteva semnalmente, chiar mai puțin precise, tot ar fi ceva.

— Așa cum povestești tu, Sabi, îți vine doar să întinzi mîna și să-l iei de guler. Noi încă nici n-am stabilit *cum* a murit biata femeie și *din ce cauză*, iar tu ai și dibuit un ucigaș inteligent și abil, care nu lasă urme palpabile, numai un fel de aer al crimei. Mai că-l văd și eu cum se mișcă, diavolul, pe-aici prin casă, cum stă cu urechea lipită de ușă și furișîndu-se afară, la momentul potrivit, scapă mănușa și o lasă acolo, surîzînd diabolic la gîndul încurcăturii în care-i aruncă pe anchetatori. Confabulezi excelent. Dar dacă și raportul tău o să sune așa, teamă mi-i că n-ai să descoperi tu pe asasin, ci Georgescu. La ce ai nevoie de atîtea istorii și potriveli ?

— Trebuie să *văd*.

— Ce să vezi ?

— Mișcarea, sensul. Trebuie să aflu *de ce* și *cum* a fost ucisă Aurelia Leordeanu. După aceea o să-mi fie mai ușor să-l aflu pe cel care putea s-o ucidă.

IV

MUNCĂ MĂRUNTĂ

Duminecă după amiază, în timp ce lucra la raportul preliminar, maiorul Langa fu chemat la telefon de doctorul Ceremuș, care-l invita insistent la el acasă, la o cafea „mirodolantă", promițîndu-i o surpriză nemaipomenită, care „absolut sigur avea să-l facă *tuț*". Amănunte nu voise să-i dea de nici un fel, îl asigură doar că avea să-l intereseze „colosal" și-i destăinui că și pentru el, străvechi medic legist, era cea mai fantastică surpriză din întreaga lui carieră.

Cu toate că Langa cunoștea apucăturile și predispozițiile teatrale ale prietenului său, nu „mirosi" că ar fi vreo legătură între surpriza promisă acum cu lux de superlative și o altă convorbire telefonică de la zece dimineața , cînd doctorul Ceremuș confirmase scurt „e crimă, ai ghicit", refuzînd amănunte pînă nu termină autopsia, explicînd după multe insistențe : „nu-mi pot da seama, deocamdată, cu ce mijloace a fost comisă și-l consolase ; ca să-ți începi cercetările, îți ajunge și atît."

De aceea, nici nu se grăbi la întîlnire. Mai zăbovi vreun ceas ca să-și încheie lucrarea. „A pus iar la cale vreo glumă de-a lui" își spuse, socotind totuși că la urma urmei cîteva momente de destindere, după o zi încordată, n-aveau să-i strice, ba îi puteau fi de folos, limpezindu-l pentru lucrul lui de a doua zi. „Păcat de noi că îmbătrînim", mai gîndi și se întrebă : „Oare ce-o mai fi născocit nebunul ăsta ?"

În cursul dimineții, după un somn de numai trei ceasuri, Langa lucrase mult. Muncă măruntă, dibuită. Știa că-i tot atît de necesară cît și marile idei. Se obișnuise s-o

facă cu răbdare și destulă cheltuire de nervi. Îi căutase întîi pe vecini, ca să-și facă o idee despre firea și viața Aureliei Leordeanu. Acum, în timp ce sistematiza materialul, încerca un simțămînt de satisfacție, constatînd că impresiile lui prime se adevereau încetul cu încetul.

A sunat de prima dată la doamna Stamatescu, vecina care îi luase în grijă pe copii și care aseară la zece, bănuind că nu-i lucru curat, anunțase miliția. Încercase și aseară să stea de vorbă cu ea, dar fusese prea înspăimîntată pentru ca să se poată alege din sporovăiala ei incoherentă altceva decît repetatele vaiete și exclamații de durere. Era o femeie de vreo șaizeci și cinci de ani, văduvă de mai mult timp, vorbăreață, ca toate femeile obligate să stea singure cea mai mare parte a zilei. Locuia aici de cinci ani, de cînd se construise blocul, împreună cu fiica sa și ginere-său. N-avea de ce să se plîngă, „tinerii" o respectau și adevăratul „șef al familiei" tot dînsa era, numai o nemulțumire avea, nu-i plăcea ei acest gen de familii moderne, fără copii, iar dacă domnul maior încă nu știa, să afle de la ea, că există și un instinct bunicesc, întocmai ca și cel matern. Se legase de băiețașii doamnei Leordeanu și de nenumărate ori îi avusese în grija ei. Îi cunoștea pe toți vecinii și n-avea nici un motiv să nu spună tot ce știe. Robert Leordeanu se încurcase cu una înaltă, cu picioare subțiri, cu părul „ca o claie", brunetă ca un fund de ceaun, cu rochia scurtă deasupra de genunchi, altfel frumoasă, dată dracului. Doamna Stamatescu știa „precis" că Robert ceruse divorț, că Aurelia „sărmana de ea" nu se învoia, aștepta „să-i treacă dumnealui căldurile", se mai întîmplase și altă dată, că biata soție răbdase multe, fiindcă avea copiii și nu voia să-i lase fără tată. Despre Robert ea nu putea spune că-i „băiat rău", e și frumușel, foarte politicos și îndatoritor, pare un tînăr culti-

vat și după cum se îmbracă și se poartă, nu-i lipsit de gust, atît doar că-i muieratic, „chiar exagerat". Doamna Stamatescu socotea că toți bărbații sînt așa și „n-ai ce-i face", în mod normal însă se mai feresc, nu se dau în spectacol, își respectă familia și caută să evite scandalul și bîrfa, „că la toți li-e dragă liniștea căminului", dar Robert „se aprinde ca un student" și nu mai vrea să știe de nimic. Mai plecase el de-acasă și locuise cu una și cu alta cîte o lună-două, se întorsese însă de „parcă ar fi fost numai într-o deplasare de serviciu". Acum însă-i plecat de aproape un an, „adică nu tocmai, mai exact vorbind, de vreo șapte-opt luni", că a fost la o chermeză, unde a dat de *aia* și s-a lipit de ea."

Langa a ascultat-o cu răbdare pe doamna Stamatescu, aproape un ceas. Cînd ea a obosit, a întrebat-o respectuos dacă știe la ce oră venise acasă Aurelia Leordeanu aseară. „Precis nu știa, ea dacă nu știe ceva nu spune, a fost profesoară de fizico-chimice, știe ce preț are „adevărul și exactitatea" și ce spune ea „poate să și jure", nu, precis nu știe la ce oră venise „biata fată" acasă, dar de obicei venea cam pe la patru, patru jumate. Asta era ora ei. N-o fi fost cumva la vreun spectacol ? „A, nu, în nici un caz". Cînd mergea la spectacol, destul de rar „nu prea-i ardea ei de distracție", lăsa copiii la dînsa, că „așa se ajută vecinii între ei" sau o ruga să-i primească pe copii cînd sînt aduși de la grădiniță. De aceea și sunase educatoarea „direct la dînsa, că știa". Langa a mai întrebat-o dacă nu știe, sau dacă nu bănuiește cumva ca Aurelia Leordeanu să fi avut vreun prieten, acum cînd de aproape un an fusese părăsită de bărbat, ca de obicei orice femeie tînără, cînd rămîne singură. Doamna Stamatescu a protestat, fiind gata „să bage mîna-n foc". Aurelia era o fată serioasă. Sigur, în situația ei, n-ar fi fost un mare păcat

„să se mai distreze niţeluş", ba „n-ar fi fost de loc păcat şi nimeni n-ar fi putut-o acuza", fiindcă era foarte tînără, dar „ea nu, că era serioasă şi-l iubea pe Robert, care nici nu merita aşa «dragoste devotată»", fiindcă ea nu era „din alea care iubesc pe unul şi dacă nu-s luate în seamă sau sînt părăsite, îşi fac de cap cu cine se nimereşte". Pe urmă, gîndindu-se puţin, doamna Stamatescu a adăugat că, desigur „exact absolut" nu putea să ştie, că orice familie îşi are şi „unele secrete ale ei", dar că personal n-ar crede că Aurelia ar fi avut „pe cineva". Ea „personal" era de părere că trebuie să ai încredere în om, „dacă merită". Langa a mai întrebat-o dacă nu cumva Aurelia Leordeanu suferea de vreo boală cronică. Doamna Stamatescu nu ştia de nici o boală. Aurelia era sănătoasă ca un „măr" şi aşa „puţintică şi delicată" cum arăta, era robustă şi muncea mult şi era foarte rezistentă. Că pînă fusese fată, făcuse sport, că „prin sport doar îl cunoscuse pe Robert, că afurisitul are o adevărată slăbiciune pentru fete sportive". Langa o mai întrebă ce părere are, suferea mult Aurelia din pricina lui Robert. „Te cred, că suferea", a răspuns doamna Stamatescu, „aşa li se întîmplă tuturor femeilor, care-şi iau bărbaţi frumoşi şi fluşturateci, plătesc fericirea, şi aia puţină, cu suferinţă, care poate să ţină şi toată viaţa". — Credeţi, a mai întrebat-o el, că ar fi fost în stare să se sinucidă din cauza asta? Doamna Stamatescu a fost revoltată şi a declarat cu hotărîre: „Aurelia, niciodată!" Langa a crezut-o, fiindcă fusese cel mai scurt răspuns şi cu totul lipsit de comentarii. Pe urmă a întrebat-o cînd l-a văzut ultima dată pe Robert. Doamna Stamatescu a fost atît de surprinsă, încît nu a reuşit să răspundă imediat. Langa, imaginîndu-şi că femeia nu-l înţelesese, a repetat întrebarea, completînd-o: dacă nu cumva l-a văzut ieri după amiază prin

apropiere. Doamna Stamatescu a pălit și cu ochii căscați de groază a clătinat din cap. Nu-l văzuse. Apoi a murmurat : „Credeți că Robert ?... Nu se poate." „Nu cred nimic, i-a răspuns Langa, dar niciodată nu știm ce se poate și ce nu". A rugat-o apoi să nu discute cu nimeni despre treburile acestea, măcar cît timp durează cercetările. Orice imprudență din partea ei ar putea dăuna. Nu se știe ce s-a întîmplat. Poate-i o crimă la mijloc și dacă este, pălăvrăgelile, comentariile nedorite ar putea să-l ajute pe criminal să-și asigure retragerea. Doamna Stamatescu, aflată încă sub efectul spaimei, a început să plîngă, suspinînd : „Biata de ea, micuța mea vecină, scumpa de ea".

Langa era convins de pe acum că doamna Stamatescu n-avea să reziste tentației de a stîrni discuții și comentarii printre vecini și anume insistase asupra necesității păstrării secretului, în speranța că s-ar putea ivi astfel noi martori, nescontați și noi indicii, care să poată folosi. Speranța lui se împlini, însă ceva mai tîrziu decît se așteptase.

Langa a mai întrebat dacă ieri seara, între ceasurile cinci și șapte, n-a văzut persoane străine de bloc urcînd sau coborînd pe scări. Doamna Stamatescu nu văzuse asemenea persoane, n-ar fi avut cum să le vadă fiindcă între aceste ore ea nu ieșise din casă, ascultase la radio un concert de muzică preclasică, „slăbiciune scuzabilă la o bătrînă intelectuală". Langa a mai întrebat-o, dacă nu cunoaște cumva rude apropiate ale Aureliei, prietene, în fine, oameni cu care ea să fi fost în relații mai strînse. Doamna Stamatescu nu cunoștea pe rudele Aureliei și nici alte relații ale ei. Fata avea o fire retrasă, după cum mai spusese și adineauri. Probabil și asta ar fi o explicație, Aurelia, măritîndu-se cu un bărbat din alt mediu,

vechile ei relații s-or fi destrămat, nefiind pe placul „lui", iar altele noi nu s-au înfiripat.

Doamna Sîrbu care, împreună cu soțul și cu băiatul ei de zece ani, locuia alături de doamna Stamatescu, știa puține lucruri despre Aurelia Leordeanu și poate tocmai de aceea, s-a dovedit mult mai vorbăreață. Dînsa nu știa cum trăiseră Aurelia și cu domnul Robert, dar chiar dacă s-or fi luat din dragoste cînd s-au luat, nu se potriveau „cine știe ce". Nu că ea n-ar fi fost frumoasă, a fost desigur și-o fi avut și alte calități, dînsa nu știa, că nu fuseseră „intime", ci doar așa „din vedere" ca între vecini, totuși el era „de familie", ceva boieri, după cum auzise dînsa, iar ea, oricum, era „foarte simplă, fără școală și desigur, creștere, cum s-a întîmplat". Desigur, ea n-a auzit nici de certuri, nici de altceva, poate într-adevăr să nu fi fost neînțelegeri, dar ea care cunoaște viața, fiindcă văzuse multe și nu se mai mira de nimic, nu credea. Aurelia era o femeie închisă, tăcută, poate mîndră că are soț cu diplome, că și putea să fie, să ai diplome și să fii cineva nu-i „de colea", că el e „bărbat bine" și „foarte sociabil". Oricum, un motiv a avut el, dacă a lăsat-o, dînsa nu știa „motivul", „lumea vorbește fel de fel", dar dînsa nu știa și ce nu știa nu putea să spună.

Langa n-a întrerupt-o. Cunoștea bine genul acesta de martori. De cele mai multe ori, să-i asculți însemna să-ți pierzi vremea. Uneori însă, în flecăreala lor abundentă se putea strecura și cîte un amănunt prețios. Și de aceea, Langa nici nu pusese multe întrebări. A lăsat-o să vorbească în voia ei.

În schimb, domnul Sîrbu, montor la fabrica „Autobuzul", poate tocmai de aceea avînd deprinderea preciziei și probabil o înrădăcinată fobie a prisosurilor inu-

tile în orice lucru, a retezat însufleţirea soţiei sale spunînd că într-adevăr, aşa s-ar cuveni, omul să nu spună ceea ce nu ştie, fiindcă el presupune că pe tovarăşul major nu-l interesează aceste nimicuri şi n-ar strica să se „limiteze" la fapte, dacă ştie ceva. Doamna Sîrbu a roşit şi a început să tremure. În decurs de un minut a deschis gura de mai multe ori, pregătindu-se să riposteze, dar de fiecare dată a renunţat, înghiţind în sec.

Langa a înţeles că femeia-i indignată, că numai prezenţa lui o împiedică să înceapă cearta cu soţul. Ca să-i dea timp să-şi domolească nervii, i s-a adresat domnului Sîrbu, întrebîndu-l dacă-l cunoaşte pe Robert şi dacă nu ştie cumva unde locuieşte acum sau măcar unde lucrează. Domnul Sîrbu nu ştia nimic despre Robert şi nici nu-l interesa. Langa şi-a permis să presupună că probabil domnul Sîrbu are o părere a sa despre Robert. „Bineînţeles, a răspuns domnul Sîrbu, orice om are păreri şi are acest drept, dar părerile nu sînt fapte. Langa a insistat, spunînd că nici părerile nu apar din senin, se leagă şi ele de anumite fapte. Bineînţeles, a convenit domnul Sîrbu, dar se leagă mai mult de persoanele care îşi fac părerile decît de faptele respective. Scurt pe doi, el nu ştia mai nimic despre familia asta, care nu prea întreţinea relaţii cu vecinii. Iar dacă aveau vreun preţ părerile lui, Robert, sclivisit, parfumat mai mult decît se cade unui bărbat să-şi permită, i se părea un om neserios, iar biata Aurelia, pe care o vedea numai cu copiii sau cărînd sacoşa de la piaţă, i se părea că a fost o femeie de treabă.

Langa a mai aflat că în ajun, cam pe la patru şi jumătate, cînd cobora din troleibuz, Sîrbu o zărise pe Aurelia Leordeanu ieşind de la „Franzelărie" şi intrînd la „Comaliment". Langa s-a interesat dacă vorbise cumva cu ea.

Nu vorbise, nici n-o salutase măcar, fiindcă era prea departe și ca nu-l văzuse. Langa insistă ; era sigur că domnul Sîrbu o văzuse într-adevăr pe Aurelia Leordeanu și dacă într-adevăr pe la patru și jumătate ? Absolut sigur, era Aurelia, domnul Sîrbu nu se putea înșela asupra acestui fapt, nu-i însă absolut sigur dacă era patru și jumătate, patru și douăzecișicinci ori treizecișicinci, el nu se uită la ceas cînd întîlnește un cunoscut, ca să-și noteze „ora exactă", dar cam pe la această oră sosește el acasă în fiecare zi.

Doamna Sîrbu, care-și regăsise piuitul, a precizat ; domnul Sîrbu sosise acasă „exact" la cinci fără zece minute. Da, a încuviințat domnul Sîrbu, fiindcă mai zăbovise la o țuică, vizavi la bufet, cu niște amici. Sîmbătă, nu-i o crimă să bei o țuică și să mai schimbi o vorbă cu amicii.

Nici doamna și nici domnul Sîrbu nu zăriseră nici un om străin urcînd sau coborînd pe scările blocului. Cam pe la cinci se așezaseră la masă, iar la șase dăduseră drumul la televizor.

Pentru Langa devenise limpede că *individul* găsise ușor momentele să treacă neobservat atît la venire cît și la plecare. În acest răstimp de o oră și jumătate — două ore, de regulă, oamenii nu prea ies din casă. E ultima zi a săptămînii, un răgaz de destindere, o carte, un ziar, un spectacol la televizor, un concert la radio, baia săptămînală ; vizitele încep mai tîrziu, după ce oamenii și-au mai scuturat din oboseala unei săptămîni de lucru. Iar *el* cunoștea bine acest program casnic al blocului și mai ales *cunoștea* programul Aureliei, știa precis că are s-o găsească singură, că numai din pură întîmplare s-ar fi putut nimeri vreo vecină la ea în vizită, întîmplare foarte puțin probabilă sîmbătă după-amiază pe la cea-

surile cinci. Însemna că individul, într-un fel sau altul era în anumite relații cu Aurelia, relații care i-au permis să aleagă atît de bine momentul cel mai potrivit pentru realizarea scopului său. Iar dacă era adevărat că Aurelia Leordeanu a fost o fire retrasă și că n-a avut decît foarte puține relații, printre acei oameni puțini care puteau să vină la ea, n-avea să fie așa de complicat să-l găsească pe cel care fusese *aici* sîmbătă după amiază între cinci și șapte-jumătate.

Maiorul Langa a ajuns la locuința tovarășului Tomescu, șeful serviciului personal la țesătoria „Dezrobirea", cam pe la orele 11, după ce cu mare greutate îi descoperise adresa, descusîndu-l pe portar. S-a anunțat telefonic și a obținut după îndelungi insistențe permisiunea să-l deranjeze, „tocmai duminecă dimineața, cînd oamenii serioși mai stau pe acasă și se cultivă cum pot." Nu s-a mirat că tovarășul Tomescu, bărbat între două vîrste, l-a primit morocănos, sfredelindu-l cu niște priviri bănuitoare, mijite printre gene. Încă din vestibul a dorit să afle cu cine „are plăcutul prilej" și dacă musafirul care-i „face onoarea" are cumva „niscaiva legitimații". Langa era destul de obosit la ora aceea dar într-o dispoziție bună, fiindcă i se părea că pînă atunci nu-și pierduse vremea și că avea suficient material pentru raport, care să-l determine pe șef să-i lase lui acest caz. Și-a îngăduit de aceea, să se simtă nițeluș amuzat de „vigilența" tovarășului Tomescu, cărnia uniforma lui nu-i inspira suficientă încredere. I-a întins legitimația și a așteptat răbdător, politicos, s-o citească atent, de mai multe ori, mai curînd dintr-o simplă deformație profesională, decît dintr-o exagerată curiozitate.

— Așadar, tovarășul maior Langa S. Sabin. Poftiți pe aici.

Au pătruns într-o încăpere, care părea supraîncărcată, din pricina unei biblioteci imense, întinsă de-a lungul a trei pereți și a unei mese de scris uriașe, din lemn de stejar, care abia mai încăpea în spațiul rămas liber. „Cum o fi vîrît-o aici ? s-a întrebat Langa. Numai demontată".

Tovarășul Tomescu l-a invitat să ia loc, indicîndu-i grav un scaun în fața biroului, iar dînsul s-a așezat pe celălalt, după birou, probabil dintr-o obișnuință profesională. Aranjîndu-și apoi o atitudine înțepată și plină de importanță, a declarat că stă la dispoziția tovarășului maior.

Presimțirea lui Langa, că de la Tomescu n-avea să afle cine știe ce lucru, părea să se adeverească mai repede decît se așteptase. L-a întrebat, politicos, dacă poate să-i dea unele informații cu privire la una dintre salariatele întreprinderii. Tomescu, mîrîind puțin, i-a răspuns că dosarele lor „sînt în cea mai perfectă ordine". Întrebat ce poate spune despre Aurelia Leordeanu, s-a arătat de-a dreptul surprins, fiindcă nimeni nu-i poate pretinde „să cunoască personal" pe fiecare din cei trei mii de salariați ai uzinei. Mîine are să-i pună la dispoziție „dosarul respectiv". Langa însă, care voia să afle azi încă tot ce se putea afla, l-a întrebat dacă nu știe pe altcineva care i-ar putea da informațiile de care are nevoie. „Profesional sau moral" ? a cerut o precizare Tomescu, subliniind cumva ultimul cuvînt, cu un ușor accent de dispreț, voind poate să arate astfel că „știe el despre ce-i vorba", dar că păreri personale nu-și permite. Pentru Langa erau importante orice gen de informații și i-ar fi fost utile mărturiile tuturor celor care lucrează în preajma Aureliei Leordeanu. Tomescu însă avea respectul zilei de odihnă și i-a promis pentru a doua zi o întîlnire cu oamenii aceștia, menționînd că-l mîră graba inexplicabilă

a tovarășului maior. Aproape disperat Langa i-a spus că are neapărat nevoie de informațiile acestea, fiindcă Aurelia Leordeanu fusese găsită moartă aseară, iar împrejurările morții ei sînt foarte suspecte.

Atitudinea lui Tomescu s-a schimbat într-o clipă. A coborît repede pe pămînt din poza lui rece, dovedind o fire destul de organizată și lucidă. Poate și simțitoare, cînd e nevoie.

L-a întrebat dacă are o mașină la dispoziție și au plecat imediat la fabrică.

Acolo, în biroul său, la o masă de lucru tot atît de monumentală ca și cea de acasă, Tomescu și-a amintit, uimindu-l pe Langa, care încerca să-și schimbe părerea despre el, o mulțime de amănunte. A trimis mașina de serviciu după maistrul Grecu, „om de bază, vechi în uzină de douăzecișicinci de ani, știe și foraiberele de la geamlîcul pivniței", după șefa de secție Andronescu „dînsa le știe pe toate fetele astea din toate punctele de vedere", după secretarul organizației de bază „care vă poate da relații politice și de comportare, e și el vechi în uzină și cunoaște tot", după șefa de echipă și după responsabila grupei sindicale „ele-s în contact direct cu salariatele, zi de zi, în procesul de producție". Ca dintr-o cutie scotea din memoria lui, care se dovedea foarte exactă, nume de oameni, pe funcții, numere de telefon, însoțite de aprecieri, de care Langa nu avea lipsă. Și-a amintit în cele din urmă și de Aurelia Leordeanu, al cărei dosar începuse să-l frunzărească. Multe nu avea de spus, dar știa precis că „fata asta nu i-a dat de lucru niciodată ; înseamnă că-și vedea de treabă".

„Da, gîndea Langa, e unul dintre cei care trăiesc rupți în două, care nu-și amestecă viața de acasă cu viața de

la serviciu, parcă ar avea și creere două, unul pentru gîndit și simțit acasă și altul pentru serviciu. Fericite creaturi."

Prea multe amănunte, care să i se pară importante, Langa n-a aflat nici de la maistrul Grecu, nici de la tovarășa Andronescu, șefa secției. Aurelia era o țesătoare bună, harnică, nu le dăduse de furcă nici lor, își vedea de treabă. Era femeie serioasă. Responsabila grupei sindicale știa doar atît, că nu lipsea de la ședințe și își achita conștiincios cotizația. Nu lua cuvîntul la ședințe și nu făcea greutăți în muncă, nici scandal, cînd nu lua primă. Șefa de echipă, tovarășa Amariei a reușit să-și amintească unele lucruri, care l-au interesat pe Langa în cel mai mare grad. Pînă se măritase, Aurelia fusese ceva mai zvăpăiată. Ea, tovarășa Amariei, nu știa precis, dar așa se vorbea că fusese prietenă cu Șerban, mecanic la întreținere, că fusese lucru serios la mijloc, desigur, nu se poate ști precis, lumea multe spune, dar așa susțin unii că „doar cununați n-au fost, altfel ca și bărbat cu nevastă. Înțelegeți cum sînt tinerii." Desigur, pînă nu se măritase cu Leordeanu, devenind dintr-o dată foarte serioasă și retrasă, Aurelia avusese multe prietene și nu fugea nici de băieți, dar mai ales cu Felicia Turdean fusese ca „unghie și deget", nedespărțite, adevărate surori siameze.

Prietenia lor mai durase un timp și după ce Aurelia se măritase dar, se spune, ea nu știe precis, că domnul Leordeanu e „cam pișicher" și între el și Felicia „s-ar fi întîmplat ceva" și-atunci prietenia s-a făcut praf. Aurelia cică era foarte geloasă și, nu-i mirare, fiindcă Leordeanu-i „băiat bine și cam cu ochii pe femei."

Langa a întrebat-o dacă nu știe cum ar putea da de domnul Leordeanu. Femeia nu știa decît că de aproape

un an cei doi soți nu mai locuiau împreună. Pe unde, pe la cine s-o fi aciuat el, n-avea de unde să știe. Poate Felicia, deși ea acum „e-n tandrețe cu un băiat de la ITB". „Are Felicia asta chiar așa purtări ușoare ?" a întrebat Langa. Amariei nu putea spune despre ea că-i o stricată, nu și-ar permite, doar atît că „e puțin cam prea credulă și nu se gîndește", altfel e fată de treabă și bună muncitoare, îi cam place luxul, e drept, și să fie în societate, dar nu poate spune despre ea că ar avea „reputație", asta în nici un caz, e tînără și încă nu s-a „fixat".

Pe Șerban nu l-a găsit acasă. Era holtei, ținea cu chirie o cameră mobilată, într-o casă veche pe Mihai Bravu. Proprietăreasa, pe care Langa n-a descusut-o prea mult, l-a informat că Șerban e un om de treabă, care-și plătește regulat chiria, nu aduce femei în casă, e curat și ordonat. Cînd are poftă de lucru, mai drege una și alta prin casă și prin curte, doar o singură meteahnă are „paharul" ; în cursul săptămînii nu, dar de sîmbăta seară pînă luni „una o ține". În ajun nici nu dăduse pe-acasă, precis „o făcuse lată" și cine știe pe unde era.

Nici pe Felicia Turdean n-a găsit-o acasă. Sperase, obscur, să dea de urma lui Robert Leordeanu prin această femeie, pe care încă n-o cunoștea. Era doar un nume, asociat cu niște informații încă necontrolate, dar Langa, în ciuda prudenței sale încăpățînate, tindea să înceapă tocmai de la ea desfășurarea ghemului. Logic nu părea, dar Langa avea convingerea că logica își are zonele ei întunecate. Cît ar fi părut de paradoxal, pe căi obișnuite, Robert avea să fie greu de găsit, fiindcă pînă-n momentul de față, nimeni nu-i putuse răspunde unde lucra el și nici măcar ce funcție sau profesiune avea. Robert Leordeanu era un nume mai dezlegat de relații concrete decît Felicia Turdean, care, chiar dacă n-avea „reputa-

ție", avea o adresă, un loc de muncă, o „tandreță" de la I.T.B. și chiar dacă între ea și Robert „n-a fost nimic" și Aurelia fusese geloasă pe de geaba, cum se întîmplă adesea, Felicia putea totuși să știe unde și ce muncește acest „bărbat bine". Măcar așa, dorința lui Langa s-o găsească pe Felicia Turdean avea o justificare logică. Poate însă că Langa spera să afle chiar mai mult decît o simplă adresă a unui bărbat, numai așa se putea explica dezamăgirea lui, cînd, după ce sunase îndelung și repetat la ușa ei, a ieșit o vecină, informîndu-l că „domnișoara" nu-i acasă și că de obicei sîmbăta noaptea și-o petrece aiurea și niciodată la domiciliu.

Pînă în cele din urmă Langa fu nevoit să se resemneze. Pe ziua de azi, epuizase șansele să-l zărească pe Robert Leordeanu. Nici unul din cei care îl cunoșteau, nu-i cunoștea adresa și nici locul de muncă. În cartea de telefon figura la vechea lui adresă, casa în care fusese găsită asasinată soția lui. Nu solicitase instalarea telefonului la noul său domiciliu ; poate că *respectiva persoană*, misterioasa fată brunetă, înaltă cu alură sportivă, avea telefonul ei ; poate că *oficial*, Robert nu-și înregistrase *încăierii* noul său domiciliu, așteptînd divorțul și, prin urmare, nu putea obține un nou post telefonic. Să pornească în căutarea fetei sportive, n-avea sens. Nimeni nu știa nimic despre ea. Ar mai fi fost o șansă, părinții lui, dacă mai trăiau, dar care dintre Leordenii înșirați în cartea de telefon este tatăl lui Robert ?

Totul trebuia amînat pe a doua zi. Căutarea lui Robert avea să reînceapă de la dosarul procesului de divorț. Dintre toți oamenii care — din cîte aflase pînă-n acel ceas — avuseseră vreo legătură cu Aurelia Leordeanu, pentru Langa, Robert rămăsese cel mai important. Și tocmai pe el nu-l găsise.

Langa, după cum îi sta în obicei, nu se grăbise nici acum să-şi schiţeze concluziile, fie ele şi provizorii, ca un fel de etape, punte de orientare ale cercetării. Cîteva întrebări însă, poate inutile, şi chiar aşa le şi considerase deocamdată, îl mai preocupaseră un timp, fără să fi simţit nevoia să caute şi un răspuns la ele. Robert Leordeanu omisese să-şi declare schimbarea de domiciliu *întîmplător* sau *anume*? Şerban s-o fi dedat băuturii *după* ce-o pierduse pe Aurelia sau femeia se îndepărtase de el *din pricina* patimii lui? Dacă înainte de a se fi măritat, Aurelia *nu fugise de băieţi*, după ce fusese părăsită de soţ, s-o mai fi ferit de alţi bărbaţi? Să mai fi existat oare şi un *altul*, necunoscut oamenilor cu care Langa stătuse de vorbă? O femeie tăcută, retrasă, avînd o fire închisă, poate să fie şi ascunsă, cu puţină dibăcie poate să împace îndatoririle ei de mamă cu micile plăceri personale...

Acum, pe la ceasurile cinci după amiază, cînd afară se întuneca, Langa îşi încheia raportul preliminar. Era un ceas de tristeţe al amurgului îngheţat de iarnă şi Langa îl simţi năpădindu-l. S-apropia de ultimele cuvinte cumva necăjit, într-o dispoziţie afurisită de nemulţumire, cu toate că ziua-i fusese plină şi lucrase cu spor. Trebuia acum să cristalizeze ipotezele de lucru, care, la urma urmii, tot nişte bănuieli erau. Un singur om era ucigaşul, fără nici o îndoială, dar *probabili* erau întotdeauna mai mulţi, iar cînd trebui *să-i numească*, hotărîndu-le, pentru un timp măcar, *într-un anume fel* soarta, Langa simţi obişnuita strîngere de inimă în faţa riscului şi se înfioră. De mai bine de douăzeci de ani trăia şi muncea în această zonă puţin cunoscută a vieţii şi încă nu se obişnuise să-şi facă meseria ca pe o *meserie*. Detaşat şi sigur de sine. Fără sentiment şi fără ezitări. Ştia că oamenii aceştia, pe care el *îi bănuia* doar o să fie supravegheaţi, pîndiţi,

arestați poate, că direcția cercetărilor au s-o hotărască tocmai aceste ultime cuvinte scrise în raportul său și însăși dezlegarea problemei depinde de ele și enormitatea răspunderii îl sufoca. Și, ca întotdeauna, întîrzie mult, aproape un ceas, la formularea acestor ultime rînduri și rămase încă un timp după aceea, nemulțumit și trist.

„Gata!" își spuse, restul, pe mîine. Acum să vedem ce-a stabilit doctorul și cu ce surpriză m-așteaptă.

V

CUM SE MOARE ÎN RUPTUL CAPULUI

La doctorul Ceremuș îl aștepta pe Langa într-adevăr o surpriză. Doctorul însă nu se grăbi să i-o servească. Era un amfitrion cu tabieturi și-i plăceau regizările minuțioase. Fusese întotdeauna un voluptos al pregătirii, indiferent despre ce ar fi fost vorba, un pasionat al dichisurilor complicate.

Cînd pe la șase și jumătate, Langa sosi la locuința doctorului, situată în Parcul Domeniilor, fu primit cu deferență, dar fără entuziasm; era stilul de politețe al doctorului, care nici măcar în exprimarea sentimentelor nu-și îngăduia gesturi de prisos. Ai fi zis că nu se despărțiseră abia acum cîteva ceasuri, plecînd de lîngă un cadavru și că sînt preocupați doar de amănuntele banale, dar oarecum plăcute, *din obișnuință desigur*, ale unei vizite amicale, bună în lipsă de altceva. Aveau aerul, și mai cu seamă doctorul, că întîlnirea lor se întîmplă pe neprevăzute, dar „nu face nimic, tot e duminecă; o cafea

și un păhărel de coniac s-or mai fi găsind în casa asta..." Era un teatru și amîndoi îl jucau desăvîrșit, fiind de multă vreme în aceste roluri, legați într-o prietenie veche, pe care niciodată nu și-o mărturisiseră în vorbe directe.

— Uite, dom'le ! spuse doctorul Ceremuș, deschizînd ușa de la intrare parcă cu încetinitorul. Surîse puțin, exact cît era nevoie pentru ca expresia de indiferență de pe chipul său rotund să se stingă, lăsînd locul unei inexpresive seninătăți. Adăugă în timp ce-l petrecea în sufragerie : — Mă bucur, că mai dai și tu pe la mine, măcar așa, din an în paște.

Langa răspunse, căutînd să imite tonul somnoros al doctorului :

— Treceam prin apropiere, *după un interes,* și-am zis, ia să văd ce mai face Lenuș.

— Coana Lenuș are să se bucure, cînd o să-i spun că de dragul și dorul ei, ți-ai lăsat *interesul,* după care treceai prin apropiere. Adică de ce nu ți-aș lăsa plăcerea să i-o comunici tu însuți ? ! Chiar la vîrsta importantă de *peste* patruzeci de ani, unei femei îi face bine un compliment.

— De ce compliment ? Nu-i un compliment. E-un adevăr. Întotdeauna mi-a fost dragă Lenuș. Chiar și pe vremea cînd vîrsta ei nu era atît de *importantă,* iar tu te informai pe la prieteni ce fel de flori se cade să duci unei persoane, a cărei bunăvoință urmăreai s-o cîștigi...

— Da, da, oftă doctorul Ceremuș, așezîndu-se cu multă precauțiune într-un fotoliu îmbrăcat în pluș, construit pe măsura lui ; la nevoie, un om de dimensiuni normale ar fi putut dormi destul de comod în el. Maiorul Langa aproape dispăru în celălalt fotoliu. Între ei se afla o măsuță rotundă, joasă, de tip țărănesc. Mai erau și alte „ciudățenii" în această odaie destul de încăpătoare, do-

vedînd gusturile cam „pestriţe“ ale proprietarului. În afară de craniul bine lustruit, care se lăfăia printre paharele de cristal din bufet şi care în casa unui medic nu-i o ciudăţenie, era un idol mare de lemn, poate african, rezemat de perete, alături de un stîlp cioplit, scos din cine ştie ce pridvor ţărănesc, avînd în dreapta şi în stînga cîte un tablou abstracţionist, care întotdeauna îi provocaseră lui Langa o inexplicabilă dispoziţie de veselie. Iar în colţ, aproape de tavan, o candelă frumos lucrată din aramă bătută, de forma unui braţ subţire de femeie, cu palma întinsă căuş. Pe celălalt perete, printre cîteva icoane pe sticlă, se-afla o fotografie mult mărită înfăţişîndu-l pe doctorul Ceremuş, cu vreo treizeci de ani mai tînăr, în chip de „răcan teterist de artilerie“, cu mîna la şold, cu un picior întins în faţă, lîngă tunul zugrăvit pe un panou de pînză. Sub această fotografie se-ntindea un divan foarte scund, presărat cu nenumărate perniţe, în fel de fel de culori şi forme. De altfel, sufrageria toată era copleşită de culori, în cele mai stridente combinaţii şi forme, de la covoarele aşternute pe jos şi pînă la tavanul zugrăvit în petece, o „găselniţă“ foarte originală, de care doctorul se mîndrea. Nici măcar perdelele de la ferestre nu erau de aceeaşi culoare.

— Aşadar, umblai prin apropiere *după un interes*, murmură doctorul Ceremuş, uitîndu-se senin la Langa. Cam bănuiesc eu ce fel de interes poate urmări un brav ofiţer de miliţie, aşa că socotesc inutil să pun întrebări în materie. Dar coanei Lenuş, te sfătuiesc, să nu-i spui că un alt *interes* decît dorul ei te-a adus încoace. Ai pierde, fără drept de apel, şi ştiu că te-ar costa.

— M-ar costa, bine-nţeles.

— Citeam într-o carte, nu mai ţin minte care, că oamenii subapreciază mărunţişurile. O piatră în albia unui

rîu poate determina naşterea unei insule, un bulgăruş de zăpadă, pornit pe-o anumită pantă, ajunge în vale sub formă de avalanşă, o rozătură de bocanc poate produce septicemie şi aşa mai departe. Exact ca la table, te-ai aşezat perfect, încuindu-l pe adversar, iar un zar tîmpit te descoperă şi cît ai zice peşte pierzi linia. Un cuvînt imprudent şi coana Lenuş renunţă fără jenă, ţi-o spun eu, la întreaga simpatie cu care te-a cocoloşit pînă azi, încă de pe vremea cînd unii studenţi romantici îşi sacrificau bursa pentru ca prietenii lor să cumpere flori, ale căror nume şi utilitate nu le cunoşteau. Şi invers, o vorbă proastă cu rezonanţă plăcută urechilor, fără să însemne nimic deosebit, poate asigura naşterea şi perpetuarea unei iubiri fără moarte. Da, da, iubitule, precum zice şi străvechiul proverb, buturuga mică răstoarnă carul mare.

Langa îl asculta, ca întotdeauna, cu răbdare, întrebîndu-se însă uşor neliniştit, oare ce se ascunde sub limbuţia prietenului său. Neliniştea nu se declanşă şi poate nici n-avea să se declanşeze curînd ; doctorul Ceremuş era un pasionat palavragiu, pentru el tăcerea era un chin insuportabil şi niciodată nu puteai şti ce ascunde puhoiul de vorbărie în care se amestecau de toate, vorbe de duh, constatări interesante şi cele mai cumplite banalităţi. Sîmburele de neliniste care-l sîcîia, deocamdată îndepărtat şi aproape nesimţit, ca o măsea care se pregăteşte să te doară a doua zi, îi venea lui Langa nu de la „perfida" trăncăneală a doctorului, care putea să ascundă o intenţie oarecare, importantă sau neînsemnată sau să nu ascundă absolut nimic ; neliniştea sa, încă vagă, mai mult o senzaţie neplăcută de ceva ne la locul lui, venea din starea de aşteptare care se instalase în mintea lui, fără ca el să-şi dea seama imediat, în momentul cînd închisese dosarul „cazului", gîndind : gata pentru ziua de azi şi fiind

convins că are să se desprindă ușor și chiar să uite în răgazul de destindere care-l aștepta, la prietenul său. De uitat însă se pare că nu putea să uite. Preocuparea de peste zi nu-l părăsise cu totul; încă latentă, cumva alături de conștiința lui, ca într-un fel de penumbră, îl tulbura și-l împiedeca să asculte destul de atent.

— Zicea în cartea aia, continua în estimp doctorul Ceremuș, pufăind rar, cu oftaturi prelungi, din țigara de foi care nu se mai termina, sau în altă carte care am citit-o nu mai știu cînd, am uitat, n-am memoria titlurilor, zicea că lucrurile, întîmplările, mă rog, tot ce vine în atingere cu omul de-a lungul vieții, de-a lungul istoriei sale, sînt egale în importanță și încep a se deosebi la mult timp după ce omul le-a depășit, după criterii care vor rămîne pe veci un mister. Așa zicea parcă, era o carte care refăcea procesul unor invenții ancestrale. *Acolo* parcă se trăgea această concluzie agnostică. Dar n-are importanță unde. Pe mine m-a amuzat. Eu sînt un tip aplicat și nu-nțeleg pînă nu-mi imaginez „cestia" ca la cinematograf. Zicea că unul sau mai mulți în același timp, în mai multe puncte ale globului, au inventat roata. Scrie acolo cum s-a întîmplat *probabil*. E-o întreagă tărășenie. Demonstrație despre inteligență practică. În fine. Ăla sau ăia au inventat-o, iar ceilalți n-au putut înțelege nimic. S-au uitat la ea și-au rîs ca niște copii văzînd-o cum se învîrte, dar n-au înțeles nimic din învîrtirea ei. Zice filozoful meu că poate nici inventatorii înșiși nu și-au dat seama de *importanța* roții, că pentru ei era un obiect ca ori care altul, care are calitatea de a se învîrti și nimic mai mult, că roata și celelalte invenții, de asemnea, au devenit importante la foarte multă vreme după apariția lor și că nu-i adevărat că ar fi provocat „revoluții" în gîndirea și practica omenească. Toate lu-

crurile astea, pe care noi le socotim miraculoase, au fost privite cu indiferență de omenire, luate ca un întreg, și au început să fie folosite în funcțiile lor specifice mult timp după ce „revoluția" în gîndire se întîmplase. Ba, el crede că multe invenții de acestea, pe parcurs, au fost chiar uitate și reinventate mai tîrziu, cînd deveniseră necesare, cînd adică omul le-a descoperit necesitatea.

— Le-ai citit sau le spui tu așa de la tine? întrebă Langa vesel.

— Nu mai știu precis. Cred însă că le-oi fi citit pe undeva. Singur n-aș fi în stare să născocesc idei atît de nostime.

Intră coana Lenuș, soția doctorului, aducînd trei cafele pe o tavă de argint, foarte veche și încărcat gravată. Depuse tava pe măsuța cea joasă dintre fotolii și, așezîndu-se lîngă Langa, îl îmbrățișă și-l sărută.

— Servus, iubit necredincios ce ești. Nu înțeleg de unde ai atîta îndrăzneală s-apari în ochii mei, după ce o jumătate de an m-ai uitat cu totul.

— Draga mea, am fost ocupat pînă peste cap. Am uitat și cum mă cheamă.

— Poate și numărul meu de telefon... Alibiul nu convinge.

Îi ciufuli părul rar din creștet, apoi ridicîndu-se, se duse și se așeză pe divan, printre pernițele colorate. Era o femeie din categoria acelora care nu vor să îmbătrînească sau poate nu reușesc. Frumusețea lor obosește cu încetul, fără să se stingă vreodată, trece de la strălucirea anilor tineri la estompata grație a maturității și după aceea, durează așa mult timp, ca o melodie într-un descrescendo, prelung prelungit. La patruzeci și cîțiva ani, cum spusese și doctorul adineaori, Lenuș arăta încă suplă și mlădioasă. Se întinse într-o rînă, luînd o atitudine mo-

latecă, pe care Langa o cunoștea de mult, încă de pe vremea cînd prietenul său Petruț, foarte tînăr, foarte îndrăgostit și foarte sărac, îl ținea de vorbă nopți întregi, explicîndu-i în stilul lui lăbărțat, ce lucru important e pentru un viitor savant ca el, o soție deșteaptă, care întîmplător e și minunat de frumoasă și nedumerit, plesnind de fericire, căuta să-l convingă că frumusețea nu-i lucru principal, dar uneori, într-un mod ciudat te conduce la descoperirea unor inteligențe abil mascate. Langa își aminti, ca întotdeauna cînd o întîlnea pe Lenuș, că vorbărețul său amic în fața ei devenea mut și țeapăn și surise văzînd că doctorul Ceremuș și-a pierdut și acum obișnuita poftă de taclale și stă în fotoliul său, masiv și intimidat.

— Și nu-mi spui nimic frumos, Sabi? Ne simțim cumva bătrîni și ne-am uitat bunele obiceiuri din tinerețe? întrebă Lenuș.

— Nimic nu poate fi mai frumos decît să văd că ai rămas tot tînără și frumoasă, răspunse Langa, schițînd un început de reverență.

Lenuș izbucni în rîs.

— Văzuși, Petruț. De ce ziceai că Sabi a început să îmbătrînească și a devenit morocănos.

— Morocănos a fost întotdeauna. Bătrîn *devine* acum, în prezent.

— Asta s-o crezi tu. Sabi, dacă ar vrea, ar mai fi și azi unul din cei mai subtili cuceritori de inimi din cîți am cunoscut. Dovadă complimentul de adineauri, care întrece tot ce-ai reușit tu să imaginezi o viață întreagă.

— Păi, asta-i, că el nu inventează, el își exprimă niște sentimente. Trece timp pînă ajunge să formuleze o frază, în schimb realizează un lucru trainic, care poate fi folosit în cele mai diverse împrejurări.

— Invidia vorbește în el, Sabi, nu-l asculta. Socot că invidia, cîtă a colectat-o în inima lui de-a lungul vremii, adaugă cel puțin cinci kilograme la greutatea lui netă.

Buna dispoziție se realiza ușor. Se tachinau, repetînd vechi glume, care de fiecare dată le provocau rîsul, de parcă le-ar fi auzit pentru prima oară. După cafea, Lenuș aduse coniacul. Îi servi și își turnă și ei cam de un deget într-un pahar minuscul și ciocniră. Îl întrebă pe Langa:

— Dar cu Cecilia ce se mai aude? Am vorbit alaltăieri la telefon cu ea și mi-a spus că nimic. Iar eu, de cînd aștept, mi-am pierdut răbdarea.

— Așa ți-a spus? Mă mir. Nici eu n-am văzut-o de o săptămînă. N-am avut timp. Dar din cîte am înțeles, aseară, la telefon, mi se pare că totuși evenimentul are să se producă.

— Grozav, țipă Lenuș și din nou se repezi la Langa și-l îmbrățișă, sărutîndu-l entuziasmată. Începu să bată din palme ca un copil, repetînd: „O să fim bunici, o să fim bunici, o să fim bunici. Grozav. Mă duc s-o chem la telefon, să verific. Vreau să știu sigur."

Era un adevăr și în explozia entuziastă a lui Lenuș. Soția lui Langa murise cînd o născuse pe Cecilia, iar el nu se mai recăsătorise. Ținuse prea mult la ea și prea își legase de ea toate visurile de viață și nu găsise o altă femeie, care să-i trezească speranța că s-ar putea măcar înțelege cu ea, deși, într-o vreme, mai mult împins de cicălelile soților Ceremuș, căutase și chiar fusese „în vorbă" de cîteva ori, dar mereu descoperise în „ultimul moment" motive de retragere. „N-am să-i pot dărui ceea ce așteaptă de la mine, zicea el, de ce să încep cu o minciună?" Pînă la urmă, soții Ceremuș se resemnaseră în încercările lor de a-l „ferici" pe Langa. Pe Cecilia, s-ar putea spune că ei o crescuseră; pînă la șapte ani locuise

aproape în permanență la ei, iar după aceea, venea după amiezile și își învăța lecțiile în odaia lui Lenuș, unde și dormea uneori noaptea, cînd Langa era nevoit să lipsească de-acasă. Cum soții Ceremuș n-aveau copii, Cecilia devenise cu încetul „fetița noastră" în casa lor. Era o legătură în plus la sentimentele care-i apropiaseră mai demult pe acești oameni.

Lenuș se întoarse curînd și așezîndu-se pe divan, cumva obosită de emoție, spuse stăpînindu-și cu greu un suspin :

— Da. Se pare că evenimentul are să se producă. I-am chemat la masă. Rămîi și tu, Sabi. E splendid. Voi vă dați seama ?

Rămaseră tăcuți cîteva momente. Deodată Lenuș izbucni :

— Aoleu ! Sabi ! Tu-ți dai seama cîte sînt de pregătit ?

— Ei, lasă, că avem timp.

— Da, sigur, dar trebuie să ne gîndim. E grozav. V-o spun eu. Mă duc să văd ce fac de cină. Abia aștept s-o sărut pe micuța noastră.

Doamna Ceremuș ieși grăbită. Langa uită pentru un timp de surpriza pe care o aștepta din partea doctorului. Se gîndi că emoția care îl înecă pe încetul, pe măsură ce înțelegea cît de important este în viața lui „evenimentul", ar fi trebuit să-l tulbure încă din ajun, cînd vorbise la telefon cu fiică-sa, care-l căutase și acasă și apoi îl găsise, după multe insistențe, la birou. Vorbiră vreo jumătate de oră despre lucruri mai puțin importante, legate de gospodărie și spre sfîrșit, Langa o întrebase pe Cecilia dacă n-are nevoie de bani. Era întrebarea care încheia întotdeauna convorbirile lor. Cecilia era încă studentă, soțul ei profesor de liceu, iar Langa, care la începutul căsniciei sale, prin anii '45, se descurcase greu, avea aceeași grijă permanentă, gîndul că fiică-sa ar putea să tră-

iască sărăcuț, nevoită să se gospodărească dintr-un singur salariu nu prea mare. La această întrebare, Cecilia răspundea de obicei că nu are nevoie de bani acum, că tăticul ei o învățase prin exemplul său, cum se poate trăi chibzuit, chiar și dintr-un singur salariu, ceea ce era adevărat ; ducînd o viață moderată, Langa nu-și cheltuia niciodată întreg salariul, economisind lună de lună, bani care se strîngeau la CEC și pe care îi rezervase pentru fiica lui. De astă dată, Cecilia îi răspunse că probabil acum o să aibă nevoie de bani, mai ales că trebuie neapărat să se mute într-o locuință nouă, mai mare. Langa nu făcuse imediat legătura și o întrebase de ce nu le ajung cele două odăi, fosta locuință pe care le-o cedase cînd se luaseră. Cecilia izbucnise în rîs, apoi foarte încurcată îi spuse :

— Dar bine, tăticule, ce nevoie ai de explicații, pe care și așa nu ți le pot da *in direct ?!* Ar trebui să înțelegi și singur că în viața unor tineri căsătoriți pot surveni anumite evenimente.

Abia pe urmă însă, după ce depusese receptorul la loc în furcă, înțelesese de-a binelea, dar nu mai apucase să se bucure, fiindcă trebuia să plece în Drumul Taberei, unde o găsise pe Aurelia Leordeanu moartă, și prins de lucrul lui, uitase cu totul ; nici măcar gîndul care atunci îi venise, nu-l dusese pînă la capăt ; că viața ori cum ar fi, chiar sfîșiată la un moment dat, se vindecă prin ea însăși și chiar și un om ca el ajuns la vîrsta cînd visurile *sînt aproape o indecență,* poate, pînă în cele din urmă, să-și agonisească o nouă fericire.

— Și așa, spuse doctorul Ceremuș, ni se întîmplă și nouă o dată în viață o bucurie, o bucurie mai ieșită din comun și-o ținem pentru noi, de ce să se bucure și prietenii noștri ? Se pare că aveam dreptate adineaori. Eveni-

mentele sînt egale în importanță și nu se deosebesc unele de altele decît după ce s-au consumat. Măcar în ceea ce te privește. De aceea eu unul cred că Epimeteu a fost un tip mult mai interesant și mai omenos decît fratele său, Prometeu. De la dînsul moștenim filozofia, singura disciplină care ne poate da, fără mari eforturi, convingerea că este ceva de capul nostru, ca specie animală vorbind. Chiar și proverbele au fost, așa zic eu, născocite de tot felul de Epimetei, după ce s-au izbit cu capul de pragul de sus. Nu crezi ? De altfel, și fără ele nu încape îndoială că oamenii au început să gîndească abia după aceea. Există, se freacă de tot felul de lucruri, iar apoi, cînd îi ustură, stau și se întreabă : ce naiba s-o fi întîmplat cu noi ? Și după un timp chiar găsesc niște răspunsuri. Zic : cum îi sacul și petecul, mielul blînd suge la două oi și așa mai departe. Cine știe ce lung șir de mîncărimi și usturimi și ciupituri, fel de fel, și-n felurite împrejurări i-or fi pus pe gînduri, de-au ajuns să lase moștenire urmașilor aceste înțelepciuni și cine-mi poate dovedi că sînt necesare sau că lipsa lor ne-ar neferici ? Nu există nici un lucru despre care să știm precis cum devine cu el sau fără el. Bunăoară, furculița sau panglica de la pălărie. Regele Soare mînca friptura fără furculiță, iar romanii au cucerit lumea fără panglică la pălărie, ba se pare că nici pălării nu purtau. Uite, bunăoară, spirală, infinit. Eu știu ce înseamnă și n-aș mai putea trăi fără s-o știu. Evoluția în spirală. Infinitul mare. Infinitul mic. Sînt lucruri esențiale. Nouăzeci la sută din omenire doarme liniștită, fără drame, ba își perpetuează specia cu dezinvoltură și chiar cu oarecare dibăcie, fără a avea habar că evoluează în spirală, prin infinitul mare și că în fiecare moment e la discreția infinitului mic. Și alte cuvinte și expresii întregi, care la

urma urmei ne leagă în niște relații, din care nu avem cum să ne desprindem. Noi înșine nu sîntem decît un nod de relații și habar n-avem și se pare că nici nu ne mai interesează, fiindcă nu putem afla cum s-au prăsit. Zici : l-a strîns cu ușa și ceva, ceva am înțeles. Experiența nu-i chiar așa de veche încît s-o fi uitat cu totul, ca popor, vorbesc. Zici : nici în clin, nici în mînec sau de-a fir a păr. Și ? Aici e-aici. Nu mai știu. *Înțeleg* ceva dar nu mai știu. Experiența care a stabilit aceste relații a dispărut de foarte mult din practica vieții, a rămas numai sensul formulei, uneori fără nici o legătură cu sensul cuvintelor care o compun. Azi, toată ziua, în fine, poate că nu chiar toată ziua, dar o bună parte din zi, m-am întrebat de unde, din ce experiență, cumplită desigur, s-a ajuns la expresia : *în ruptul capului.* E nemaipomenit de frecventă și n-are decît valoare etică, nu-i legată de nici un fel de procedeu practic... Nu m-aș mărita cu tine în ruptul capului... Nu plec de la tine în ruptul capului... Nu lasă din preț în ruptul capului... Nu admite cutare idee în ruptul capului... Consecvența în varianta ei absolută, încăpățînarea împinsă la rangul de principiu. Ce crezi, de unde vine o zicală atît de drastică ?

Langa nu răspunse. Știa că nu-i nevoie, că pe doctorul Ceremuș nici nu-l interesează părerea lui. Întrebarea era un mic artificiu oratoric și de loc nu era sigur că după pomposul preambul, care, puțin lipsise să nu-l adoarmă, avea să urmeze într-adevăr un lucru cît de cît important. Era în stare să piardă o jumătate de ceas expunîndu-și opiniile sale despre geneza noțiunii de timp, pentru ca în fine să constate cu candoare : afară plouă. Langa gîndi puțin dezamăgit : „Asta să fie surpriza ? o teorie a proverbelor ?" Se înșela însă. Surpriza era destul de aproape.

— Ei, stimate domn, sînt în posesia unei explicații, pot să spun, competente, care, sînt sigur, te va interesa fantastic.

Langa știa că pînă la explicație o să trebuiască să mai suporte cîteva artificii oratorice și nu-și pierdu răbdarea.

— Citeam într-o carte...

— Citești multe cărți.

— A, nu. Nu citesc atît de multe. Ca să devii cult nici nu-i nevoie să citești multe cărți. Trebuie să citești cărți bune. Adevărurile esențiale sînt doar cîteva și încap, scrise succint, între coperțile unui caiet dictando cu cincizeci de file. Nu știu dacă sînt mai mult de o sută de cărți, ca să zic așa, absolut necesare omenirii. Celelalte repetă, explică, exemplifică, reiau, fac desigur un util oficiu de răspîndire, dar nu-s absolut necesare. Existența lor nu-i în pagubă, dar lipsa lor nu ne-ar condamna la ignoranță incurabilă. Cele o sută, da, lipsa lor s-ar simți. Ar rămîne un loc gol. Fără ele cultura omenirii ar fi în mare suferință.

— Tocmai asta voiam să spun, că citești multe cărți și bune, fiindcă ești un bărbat cult, cel mai cult dintre prietenii mei.

— Mai ai și alți prieteni ?

— Mai am vreo doi.

— Da. Competiția nu-i grea. Pot să mă încumet. Citeam, zic, într-o carte despre diverse feluri de omor legal.

— Cum adică omor legal ?

— Execuții adică. Pe bază de sentință, dată de niște judecători sau dată de cîrmuitori de țări, sultani, regi, fel de fel de tirani și chiar de Sfîntul Părinte, papa de la Roma. Cînd unul ucide pe altul, cum ar fi într-o încăierare, într-un moment de mînie turbată, sau îl ucide fără încăierare, ca să-l jefuiască, singur sau cu complici, sau

unul din răzbunare își sugrumă soția adulterină, în fine, cînd *un om* omoară pe un alt om, e vorba de crimă, care-i în afara legii și contra ei și se pedepsește ; societatea îl pedepsește pe criminal și-i logic așa. Zice autorul : cînd însă se strîng, să zicem, cinci inși sau trei, după sistemul de organizare a justiției și zic despre unul care stă în fața lor, lipsit de apărare, e vinovat, trebuie să moară și-l ucid în numele anumitor legi, atunci nu e crimă, e omor legal și societatea nu-l pedepsește, ba îl și justifică uneori și pe alocurea.

— Asta ce mai e ?

— Știam că ai să sări ca ars. Mă așteptam la asta. M-aș fi mirat dacă nu s-ar fi întîmplat. Ești doar om al legii, ca și mine, de altfel. Ăla zice că în esență nu-i nici o deosebire, că în esență tot aia-i : omor. Un om este ucis, un altul sau alții ucid. Unii în interes particular, alții în interes mai larg, social, care însă nu-i decît o multiplicare a interesului particular. Că numai asta-i deosebirea și nu-i esențială. Pe de o parte interesul sau vina unuia, pe de alta interesele sau vinile mai multora. Autorul ăsta de care-ți spun e contra condamnării la moarte.

— Bine că mi-ai spus, altfel mi-era greu să pricep.

— Păi, d-aia ți-am și spus-o. Ca să pricepi. Eu cînd aflu ceva, nu țin pentru mine. Nu-s egoist. Ăla zice, că dacă privim lucrurile în corelația lor esențială și nu accidentală, suprimarea vieții e o crimă și de aceea se declară contra condamnării la moare, ca sancțiune, indiferent pentru ce culpă.

— Mai cunosc eu pe cineva care e contra.

— În principiu. Dar nu în general.

Langa începu să rîdă.

— Poate ai să-mi explici cum devine și asta : în principiu, nu în general.

— Cu plăcere, dar nu acum. Fiindcă eu altceva voiesem să-ți spun. Despre execuții. De cîte feluri sînt, ca mijloace, unelte destinate, forme de deces...

— Le-ai studiat ?

— Da. Le-am studiat cîndva. Era nevoie, am o meserie în care moartea devine obiect de studiu. Trebuia să cunosc și această latură. Crezusem că știu tot despre execuții. Nu-mi era greu să-ți descriu, destul de amănunțit procesele biologice, fiziologice, care însoțesc spînzurarea, decapitarea, electrocutarea, împușcarea, înecarea — a existat și această formă de execuție. Papii foloseau de preferință otrava, ba chiar și uciderea prin foame. Romanii au împrumutat din orient răstignirea, iar pentru aristocrați au născocit tăierea venelor. Dar nici asta nu-i sigur că au născocit-o ei. În evul mediu a avut mare răspîndire tragerea pe roată, zdrobirea treptată a trupului celui condamnat. Societatea a descoperit fel de fel de mijloace, unele de o diabolică abilitate. Ai auzit și tu de condamnare la moarte prin sugestie.

— Prin sugestie ?

— Da. Condamnatul e dezbrăcat și vîrît într-o cadă cu apă caldă, cu mîinile legate la spate. Chirurgul îi atinge încheieturile mîinii cu un obiect de metal rece, simulînd tăierea venelor. În apă se răspîndește treptat o vopsea roșie. Condamnatul moare în clipa cînd i se pare că tot sîngele i s-a scurs în cadă. Nu i-a fost pricinuită nici o rană, nici o zgîrietură măcar, ci numai i s-a sugerat că nu mai are în trup nici o picătură de sînge. El știe că sîngele e viața și *își vede* sîngele scurs tot în cadă. *E convins* că a murit. E atît de convins încît moare într-adevăr. Diabolic de subtil ! Să transformi sugestia

într-o armă ucigătoare. Uneori mă-ngrozesc monstruozitățile inteligenței. În fine, am mai discutat noi despre asta.

— Nu-mi amintesc.

— Atunci, probabil că n-am discutat. Nu face nimic. Ziceam că știu tot în materie și că n-am să aflu nimic nou... Omul învață cît trăiește. Cel puțin își închipuie că învață. În fond, ce mare scofală-i să tot înveți, dacă niciodată nu știi deajuns ? Mă rog, o dată ce am descoperit că sîntem dăruiți cu inteligență, trebuie s-o punem la treabă. Ba sîntem tentați să-i învățăm și pe alții, să punem la treabă și inteligența altora... Ia spune, ce părere ai despre istorie ?

— Îmi place, răspunse Langa, de loc surprins de neașteptatele salturi, pe care doctorul le făcea în conversație. Aștepta liniștit *surpriza,* de care încă nu era convins pe de-a întregul.

— Îți place. Asta-i bine. Și înseamnă că n-ai propriu-zis o părere. Încă n-ai depășit faza afectivă a contactului cu această frumoasă îndeletnicire a minții omenești. Unii spun despre ea că-i memoria omenirii, poate fiindcă-i haotică, imprecisă și capricioasă. Tu îi crezi pe cronicarii ăia, care spun că notează evenimentele vremii lor ca să fie de învățătură urmașilor ?

— De ce nu i-aș crede ?

— Sigur. Nu te costă nimic, n-au să vină să-ți ceară bani împrumut. La o adică, sînt gata să-i cred și eu pe cuvînt ; e de presupus că măcar unii dintre ei au fost sinceri și n-au invocat motivul ăsta ca o figură de stil. Dintre toți cronicarii, mie îmi plac anonimii. Sînt convins, în măsura în care eu pot să fiu convins de ceva, că au scris adevărul și numai de aceea nu au riscat să-și dea numele în vileag. Cînd dau de cîte o cronică de aceasta anonimă, sînt în al noulea cer. Nici Hemingway nu mă

captivează în halul ăsta. Ai idee ce s-a întîmplat cu imperiul persan după Darius ?

— S-a dezmembrat, răspunse Langa rîzînd.

— Exact. Atîta lucru se învaţă şi la şcoala elementară. Timp de vreo cincisute de ani l-au cam ciopîrţit toţi, macedonenii, parţii, romanii, un imperiu aşa de mare şi frumos, plin de fel de fel de lume, s-a cam făcut bucăţi, bucăţele. Există şi o teorie pe tema asta, dar las-o-n pace. Teoria nu contează. Vreo cîteva petece răzleţe se pare că n-au fost luate ; au rămas cumva izolate de acest bîlci de interese, nu-i sigur, dar într-o cronică anonimă persană, ţinînd de această perioadă, se scrie despre un principat, care nicăieri în altă parte nu-i consemnat. Ori o fi fost o simplă provincie, iar satrapul s-o fi intitulat prinţ cu de la sine putere. N-are importanţă. Există această cronică de curte, în care se descrie, printre altele, o formă de execuţie despre care pînă astăzi n-am ştiut.

Langa îşi spuse : „Pe-aici pe undeva-i surpriza. La formele de execuţie". Îl întrebă pe prietenul său :

— Azi ai citit cronica aia anonimă ?

— N-am citit-o niciodată. Numai *despre* ea. Cînd mă pasiona antichitatea. Din toată cronica a rămas doar un scurt roman cu pasiuni şi moarte. La curtea prinţului Şanum s-a întîmplat ca o tînără doamnă din înalta societate să-şi înşele soţul legitim şi a fost dată morţii. Soţul ei, care o mai iubea încă, plîngînd de mila ei, l-a rugat pe Stăpîn să hotărască pentru femeia necredincioasă o moarte rapidă şi fără chinuri. Şi a fost ea trecută în imperiul umbrelor prin frîngerea capului. Sigur, că nu e vorba de o *frîngere*, cum s-ar înţelege cînd spui : şi-a frînt piciorul. Termenul e figurat. Traducerea exactă în

românește, tot printr-o metaforă, este *în ruptul capului*. E o formă de execuție foarte rară. Deși e de o satanică simplitate.

— Cum vine asta, în ruptul capului ? întrebă Langa, cumva bănuitor.

— Te interesează ? Nu-i așa ? Ți-o spun eu, ești născut pentru dezvăluirea celor mai încîlcite mistere. Le adulmeci de la o poștă. Numai că flerul ăsta al tău, atît de sigur, mie nu-mi convine. Dacă-mi zăpăcești ritmul, nu-mi mai face nici o plăcere că sînt mai deștept și mai instruit decît tine.

— Bine, mîrîi Langa și se retrase într-o amabilă nepăsare, destul de bine mimată, fără să reușească însă să-l convingă pe doctorul Ceremuș.

— Degeaba, istoria nu se învață numai din cărți și documente. Acest mijloc de reprimare, azi dispărut, a funcționat cîndva și pe meleagurile noastre. Dacă există numele, trebuie să fi existat și lucrul corespunzător. Eu am cam ajuns, tot gîndindu-mă azi, la o explicație. Veneau pe aici fel de fel de lifte după jaf : tătari, avari, turci, armate întregi, cete, bande, de la caz la caz și după inspirație. Telefon n-avem, dar cunoaștem alte sisteme de dat sfoară în țară. În grabă, oamenii îngropau grîul, orzul, ovăzul, mă rog, ce agonisiseră, în gropi din vreme pregătite și purcedeau în bejenie prin codri și munți, cu cățel și purcel. Numai că ăia veneau repede, ca furtuna și mai înhățau pe cîte un întîrziat. Unde-s gropile cu bucate ? Nu spun ! Te supunem la cazne. Nu spun. Îți scoatem ochii. Nu spun. Îți tăiem limba, te jupuim de viu. Nu spun. *Nici în ruptul capului*, nu spun. Pot să-ți descriu *acum* ce-i făceau *ăia* îndărătnicului băștinaș, cum îl ucideau prin ruptul capului, fiindcă nu aveau timp de

pierdut. Erau niște tîlhari grăbiți. Procedeul este descris destul de exact în cronica anonimă despre prințul Sanum.

— În cronica persană, cum îi ucideau tătarii pe ai noștri ? și Langa izbucni într-un rîs iritat.

— Păi dacă ție nu ți se explică bob cu bob, nu pricepi nici de ce doi cu doi fac patru. Procedeul descris de persan îl foloseau și tătarii. Zice : „și trupul gingaș al doamnei, despuiat pînă la brîu, pentru ca s-o rușineze privirile mulțimii batjocoritoare, fu legat de un stîlp, retezat acolo unde ceafa se îndoaie la spate. Și veni călăul și apucînd părul ei mîndru, ca abanosul de negru, capul pe retezătura stîlpului îl culcă și smuci de el, sucindu-l într-o parte și doamna cea frumoasă muri pe dată, puțin plătind pentru păcatul ei." Tătarii, desigur, nu foloseau stîlpul. Era bună și o laviță pe care întindeau victima, imobilizînd-o. Îi îndoiau capul pe muchea de la capăt a laviței, iar în rest nici o deosebire. E de mirare că lucrul ăsta nu l-am știut pînă azi. De fapt, l-am știut, dar nu m-am gîndit că e posibil. Procedeul a fost experimentat, n-ai decît să te miri, și de nemți într-unul din lagărele lor. Există un raport al unui medic din banda lui Mengele, care descrie „experiența", dar o consideră „neinteresantă" ca formă de execuție, fiind prea „blîndă", iar ca tortură, inoperantă. Prin aplecarea pe spate a capului, pînă la refuz și răsucirea lui bruscă, smucită, apofiza odontoidă perforează bulbul. Moartea se produce *instantaneu*. Pe hitleriști așa ceva nu-i interesa. Ei cunoșteau procedeul de la hortiști, care-l practicau ceva mai des, pentru intimidarea celorlalți deținuți. *Așa a fost ucisă Aurelia Leordeanu : prin ruptul capului.* N-ai decît să-l găsești pe individul, care a avut posibilitatea să consulte tratatul de medicină legală a lui Heide-

maier, apărut într-o singură ediție în 1942 și *netradus în nici o altă limbă*, fiindcă nu are nici o valoare științifică. Acolo, într-o notiță de subsol, e descrisă execuția.

— Ești absolut sigur că așa a fost ucisă? întrebă Langa încă împietrit de surpriză.

— Da. Individul i s-a așezat pe genunchi și a imobilizat-o pe scaun, apăsîndu-i pieptul cu toată forța, astupîndu-i gura să nu strige, precauțiune inutilă, fiindcă victima năucită, stupefiată, este incapabilă de orice gest de împotrivire. Cu o mînă îi dă capul pe spate pînă la refuz, cu cealaltă, apucînd-o de păr, i-l răsucește brusc. Așa se explică vînătaia de pe coapsă, deasupra genunchiului și dunga de la ceafă și poziția capului cînd am găsit-o, puțin întors într-o parte.

Langa sări deodată în picioare, strigînd buimăcit:

— Asta înseamnă că... Asta înseamnă că... și tăcu îndată, rămînînd locului ca împietrit, de parcă nici în acest moment încă n-ar fi înțeles ce înseamnă pentru cercetările lui descoperirea doctorului Ceremuș. Nu se gîndea la teoria execuțiilor, poate că și uitase de ea, nici n-o ascultase prea atent. Știa că prietenul său are această manie, să mimeze stilul savant, ca o glumă ori cînd la îndemînă, că și la cursuri își permite unele incursiuni prin universul miraculos al fanteziei, ca să încerce gradul de pregătire și luciditate a studenților, că numai în expertizele redactate oficial poți pune bază pe afirmațiile lui. Înțelegea uluit că toate se complică din acest moment, cînd a aflat cum fusese ucisă Aurelia Leordeanu, că *individul* e mult mai apărat decît a presupus el, că, desigur, pe lîngă precauțiile descoperite pînă acum, mai avea și altele la îndemînă, că își calculase foarte minuțios toate mișcările, pregătindu-se pentru acest asasinat.

Dintr-o dată toate indiciile adunate într-o zi de alergătură și cheltuială de nervi deveniseră problematice. Căutînd o formă de a ucide atît de rară, practic necunoscută, individul își asigurase cel mai formidabil alibi posibil. Chiar dacă dovedeai *că a fost acolo* în momentul comiterii crimei, *el singur* împreună cu victima, că *mănușa îi aparține*, că *tocmai în ziua aceea* scosese de la CEC zece mii de lei, *încă nu dovedeai că el a ucis-o.* Trebuia să mai dovedești că știe nemțește și încă bine, atît de bine încît să înțeleagă perfect un anumit pasaj dintr-un *anumit* tratat de medicină legală, o carte foarte rară, care desigur nu poate să se afle decît în biblioteca unui specialist. E însă lucrul cel mai greu să dovedești că un om știe ceva, cînd are tot interesul să nu se afle că el știe acel ceva. A, dacă ar descoperi printre suspecții posibili pe vreunul care *să fi fost pe acolo,* nemernici au fost și pe la noi, probabil mai sînt rămași, ascunși, *asta* s-ar putea dovedi totuși... A, nu. La *asta* nu trebuie să se gîndească, ar putea să devină obsesie și atunci numai asta ar căuta și poate că nu-i *asta* și individul i s-ar fofila printre degete. Poate individul *anume* să fi căutat asta, ca să-l împingă pe el într-o direcție falsă și apoi să-i rîdă în nas, nu știu, n-am văzut, nici pe-acolo n-am trecut.

Surescitat, Langa începu să se plimbe cu pași zvîcniți de-a lungul și de-a latul spațioasei sufragerii, fără să mai scoată un cuvînt, pînă ce sosiră Cecilia și soțul ei.

În acest timp, tăcu și doctorul Ceremuș, continuînd să șadă în fotoliul său, indiferent ca idolul din perete, fumînd foarte liniștit interminabila-i havană, luxul lui de dumineca, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, iar așteptarea nu-l plictisește, fiindcă niciodată nimic nu-l poate plictisi.

VI

CONVERSAȚII DE DUMINECĂ SEARA

Privind la Cecilia, îți venea greu să crezi că-i studentă, că are un soț și-i în așteptarea unui *eveniment.* Măruntă și subțire, părea o copie a tatălui său, mai fin lucrată. Avea grațiile și farmecul unei miniaturi vii. Era ca o păpușă ceva mai crescută, care se mișcă singură, vorbește și-și schimbă repede și foarte des expresia feții. Cum intră, se repezi la Langa ; i se atîrnă de gît și-l sărută mult și într-una, scîncind printre sărutări reproșuri că a slăbit, că arată obosit, că-i din zi în zi mai cărunt, că de ce nu mai lasă grijile de o parte, că prea muncește mult, că a uitat de îndatoririle lui paterne, că ea nu mai poate de dorul lui și niciodată nu-l găsește acasă, iar el nu dă cu anii pe la ea, că asta-i cruzime sau poate și mai rău, indiferență și uitare, ceea ce ea nu merită. Și vorbi așa, mult și repede ca o morișcă, vreo cinci minute întregi, reușind să-l întoarcă pe Langa într-o preocupare mai calmă, a grijilor lui de părinte pentru unicul său copil. Simți chiar bucuria, bucuria aceea mare, care nu i se întîmplă des unui tată, de care nu apucase să se lase cotropit de aseară și pînă acum și se tot îndepărtase de ea, dus de alte griji și gînduri și pe care în acest moment reuși să și-o împlînte în suflet, adînc și fierbinte ca pe un cuțit de foc ; mîngîind-o pe Cecilia, pe creștet, cu un gest moale, prelungit, o întrebă :

— Cum e... adică... pe cînd crezi că ?...

Ea își lipi fruntea de pieptul lui și suspinînd, spuse :

— Nu știu chiar precis... cred că... adică s-ar putea...

Apoi, privindu-l de aproape, cu ochii umezi :

— Te bucuri ?

Deodată, țipă : Ah ! și se repezi la doctorul Ceremuș, se cățără pe genunchii lui, îl sărută pe amîndoi obrajii :

— Era gata să uit de tine, papi Petruț. Sper că nu te-ai supărat. De fapt, nu te-am uitat de loc, dar tati, cu indiscreția lui, deformare profesională desigur, a încurcat protocolul.

— Păi, tati al tău n-are să înțeleagă niciodată importanța unui protocol, e ceva ce depășește capacitatea lui intelectuală. E ca religia creștină pentru o focă de apă dulce.

— De ce de apă dulce ?

— Păi, cele de apă sărată, din mări și oceane, sînt specii evoluate, cred că au și ajuns în pragul metafizicii.

— Dar foca de apă dulce există ?

— Nu știu precis. Dar dacă există, a rămas pe treapta cea mai primitivă. Și e sigur, că asemenea tatălui tău, nu știe că nu se poate civilizație fără protocol, așa cum nu se poate șvaițer fără găuri. Dar cine mai are timp să se ocupe de cultura tăticului tău ?

Cecilia rîse amuzată, tachinîndu-l :

— Osteneală zadarnică. Explicațiile tale-s ca ploile de vară, tunete, fulgere, un pic de apă, care se și evaporă îndată ce reapare soarele și nu mai rămîne nimic. Ei, am învățat lecția ? George spune că vorbesc *absolut* în stilul tău.

— Adică mi-a devenit și George adversar.

George Costea, soțul Ceciliei, se oprise în ușă și nu se mai clintise de acolo. Sta în picioare, înalt cît un monument, grav ca un plop și tot așa de mlădios, așteptînd să fie observat și luat în seamă. Se apropie abia acum și dădu mîna cu Langa, apoi cu doctorul Ceremuș, care nici de astă dată nu-și manifestă nici măcar în-

tenția să se ridice din fotoliu. Tînărul declară ceremonios, cum vorbea întotdeauna :

— Nu sînt adversar al stilului dumneavoastră. A fost o simplă constatare. I-am spus Ceciliei că vorbește mult și cu tot felul de imagini literare, întocmai ca dumneavoastră. Dar n-am declarat că aș fi contra acestui stil. În anumite împrejurări poate fi chiar folositor.

— Așadar, nu ești contra.

— N-am nici un motiv să fiu contra, de vreme ce soția mea vorbind, îmi dă mie timp să tac și să mă gîndesc.

— Adică tu nu mă asculți cînd eu vorbesc.

— Ba da. Dar vorbești așa de mult, încît omul se obișnuiește cu asta și ascultîndu-te poate să se gîndească și la alte lucruri.

Apăru și doamna Lenuș, atrasă de zgomot și de rîsete și după sărutările de rigoare, o sechestră pe Cecilia, luînd-o cu dînsa, la bucătărie.

Seara continuă în această atmosferă agreabilă, în care Langa împreună cu ceilalți, dezlegat pentru moment de preocupările serioase ale vieții și ale „meseriei" sale, uită de surpriza pe care doctorul Ceremuș i-o servise. Uită cu totul, de parcă ar fi trecut un an sau doi de-atunci și n-ar mai avea nici o importanță — cel puțin pentru el — că atunci, acum un an sau acum doi ani, cineva ar fi murit în ruptul capului. În următoarele trei sau patru ceasuri, pînă se întoarseră acasă, Langa încercă senzația, care apare uneori chiar și la oamenii cei mai muncițI de soartă că viața e simplă și să trăiești e bine. Discuțiile care se desfășoară în astfel de răgazuri duminicale au calitatea rară că sînt accesibile tuturor fără deosebire și lasă participanților sentimentul plăcut că sînt inteligenți, că pot face față, la o adică, nu neapărat numai îndatori-

rilor profesionale, ci și unei conversații interesante. E și asta o satisfacție și face bine la suflet. Era constatarea pe care și-o formulă Langa, ascultîndu-i pe doctorul Ceremuș și pe tînărul profesor de biologie, discutînd despre pasiuni. Langa surîse neobservat : nici unul dintre ei nu era sfîșiat de o pasiune ; sînt echilibrați ca niște blocuri cubice de grezie, alunecă prin viață foarte sigur, totuși doctorul condamnă pasiunile, culegîndu-și argumentele din aer, cu ușurința unui scamator, iar George le apără, dînd replici așezate, cuminți, ca răspunsurile unui școlar care-și știe lecția. Băiatul acesta frumușel și atît de îngrijit îmbrăcat, îi este ginere, Cecilia îl iubește și s-a legat de el, dîndu-i un loc mult mai important în viața ei decît avusese tatăl ei vreodată. El nici nu-l cunoaște măcar, dacă-i vorba așa, pe acest tînăr ; pare deștept, poate este într-adevăr sau poate a citit numai atent cîteva cărți. Desigur, Cecilia s-ar face foc dacă ar afla ce gîndește el despre soțul ei. Așa ceva însă n-o să-i spună niciodată. La urma urmei, n-ar putea susține că nu-l iubește și el pe George, i l-a adus doar Cecilia, iar el trebuie să-l primească, așa cum se primește orice cadou, indiferent dacă-ți place ori ba, dacă este sau nu de vreun folos. Dacă mîine ar părăsi-o pe Cecilia ori Cecilia l-ar părăsi, ar redeveni un străin și l-ar uita curînd ; poate acum, după ce o să fie și un copil la mijloc — așa se spune că nepoții stîrnesc bunicilor sentimente mai intense decît proprii lor copii — probabil că dragostea lui pentru ginere o să capete o altă adîncime. Nici una din aceste alternative, care-i trecură prin minte, nu-l făcură să tresară. Un lucru gîndit, nu-i încă decît un gînd, încă nu există și nu poate schimba nimic din ceea ce există. Îl auzi pe doctorul Ceremuș trecînd la alt subiect. De pasiuni se plictisise să mai discute, deși pînă la urmă nu

fusese de loc limpede care dintre ei avusese dreptate. Ultimul cuvînt fusese al tînărului profesor, care banal și important observase :

— Totuși omenirea a tras foloase de pe urma unor pasiuni ; să luăm numai pasiunea călătoriilor...

— De ce să nu luăm pasiunea cunoașterii, că le cuprinde pe toate celelalte ? Nu știm niciodată dacă au adus într-adevăr vreun folos, dacă e mai bine *acum*, cînd știm așa de multe lucruri, sau dacă era mai bine *atunci*, cînd habar n-aveam de ele. Descoperirile geografice au adus foloase cîtorva națiii europene, dar nu și băștinașilor descoperiți. Treburile astea cu știința și cunoașterea sînt foarte relative. Nici nu-i așa de sigur că azi într-adevăr cunoaștem mai multe lucruri și mai bine decît cunoșteam pe cînd ne mai cățăram prin arbori, în jungla originară. Avem o părere foarte bună despre civilizația noastră, dar și papuașii au o părere foarte bună despre civilizația lor. Cine are dreptate ? Eu știu matematică, el nu știe, în schimb el știe să aprindă focul frecînd două bețe deodată, ceea ce eu nu-s în stare, nici de-aș îngheța de frig. Oare matematica mi-i necesară fiindcă am descoperit-o, sau am descoperit-o fiindcă-mi era necesară ? Nici măcar asta nu știu.

— Nimic nu există fără justificare, încercă să-l contrazică George, care încă era prea tînăr ca să se fi desprins de cărțile din care învățase. Necesitatea crează funcțiile și obiectele, tot ce există și se întîmplă este condiționat de necesitate.

Doctorul însă, care simțea că-și găsise omul, nu renunță la un joc în care putea să se amuze.

— Necesitatea-i un moft platonic. Nimeni n-a putut-o demonstra vreodată. Nici măcar necesitatea vieții nu poate fi demonstrată. Pentru noi viața-i o necesitate,

fiindcă trăim în virtutea ei. Dar de n-am fi, n-ar fi nici necesitatea de a trăi.

— Există legi materiale, care determină apariția și dezvoltarea vieții.

— Există, desigur, legi materiale, dar legea există numai după ce există și fenomenul. Nu poți demonstra că legea face necesar fenomenul sau fenomenul face necesară legea. E un nod pe care nimeni nu l-a dezlegat. Zicem necesitate, fiindcă n-avem alt argument. Întîmplarea e singura condiție demonstrabilă a tot ce există.

— Întîmplarea nu-i decît legea necunoscută încă, replică George respectuos, dar foarte decis,

— Legea cunoscută, legea necunoscută, habar n-am ce este. Nu știu *de ce*, nu știu *cum*, nu știu *unde* și *încotro*, de ce *așa* și nu *altfel*. Nu știu nimic. Doar că se întîmplă și scurt povestea. Hazard. Loto-Central. Te fericește sau îți sparge capul și habar n-ai ce este. Dumneata, tinere, de ce te-ai făcut biolog ?

— Mi-a plăcut biologia. Știința vieții.

— De ce ți-a plăcut tocmai biologia ? De ce nu altceva ? De ce n-ai făcut pictura ?

— Păi, n-am talent la desen.

— De ce n-ai talent ? De ce alții au ? De ce unul se face hamal, altul rămîne țăran la plug, iar altul se consacră carierei armelor ? Ori cît te-ai căzni, n-ai să găsești un răspuns satisfăcător, măcar de nota cinci. Trăim sub imperiul întîmplării, iată singurul răspuns cuminte. Nu face mai mult de cinci, dar sînt sigur că am trecut clasa cu el, că n-am să rămîn corigent. La fiecare pas pe care-l faci, întîmplarea te ține de mînă, doică nepăsătoare și capricioasă. Nu știi niciodată de ce acum te ia în brațe, iar peste cîteva zile face buf de pămînt cu tine. Ne-am născut din întîmplare, din întîmplare am învățat

ceea ce ni se pare că știm, din întîmplare ne-am îndrăgostit de o anumită femeie, fiindcă din întîmplare ne-a apărut în drum într-un moment cînd inima noastră era însetată de iubire; dacă, întîmplător, respectiva ar fi fost ocupată cu alte treburi și ar fi trecut prin altă parte, ne-am fi îndrăgostit de o altă femeie care ne-ar fi apărut în cale...

Doamna Lenuș intrase pe ultima frază, purtînd tava cu gustări, urmată de Cecilia, care aducea pîinea și țuica.

— Ai auzit, Cecilia? spuse doamna Lenuș, întrerupîndu-l pe doctor. Eu sînt o *respectivă*... am apărut în calea lui din întîmplare... nu era nici o nenorocire dacă din întîmplare apărea o altă *respectivă*. Și cînd mă gîndesc că m-am măritat cu el numai fiindcă m-a convins că sîntem predestinați.

Doctorul Ceremuș își pierdu dintr-o dată volubilitatea și tonul său coborî cu o întreagă octavă, cînd răspunse cam prins la strîmtoare:

— Predestinați, desigur, dar numai din întîmplare...

— Mai zi ceva, conchise doamna Lenuș, așezînd tava pe scunda măsuța țărănească. Cea mai mare pedeapsă pentru o femeie este să aibă un soț inteligent. Întotdeauna *el are dreptate!*

— Vai, ce mă fac? Și-al meu e inteligent, gîngui Cecilia, rezemîndu-se de umărul lui George.

— Vezi să nu cadă sticla de pe tavă, spuse George, întinzînd mîna cu prudență spre sticlă, pentru a preveni parcă o întîmplare neplăcută.

— George, adu, te rog, scaunele, sînt în hol, îl rugă doamna Lenuș adăugînd apoi: o să începem toți aici și o să ne simțim bine, fiindcă din întîmplare am comandat niște scaune scunde pentru măsuța asta și tot din întîmplare ne sîntem simpatici unii altora. Nu, Petruț?

— Ba, mi se pare că da. Văd că ai dreptate şi tu uneori.

— Cînd am grijă să te repet.

— Sînt un om foarte fericit, după cum vezi, Sabi, oftă doctorul Ceremuş şi cu gesturi lente, aplecîndu-se greoi, umplu paharele. Să bem, pentru că, din întîmplare, olecuţă de alcool nu dăunează organismului.

Langa însă nu părea dispus să-şi compătimească prietenul. Privea foarte atent la farfuriile pe care doamna Lenuş le muta de pe tavă pe mescioară.

— Ia te uită ! exclamă el. Răci. Răci ardeleneşti. Cu usturoi mult şi cu piparcă iute. Cum de ţi-a venit în minte, Lenuş ? Eşti o vrăjitoare.

— Da, este o vrăjitoare, confirmă doctorul Ceremuş.

— Şi-ai făcut şi salată de ceapă cu oţet şi piper, continuă Langa, uimindu-l pe ginerele său, care pentru prima dată îl vedea aproape ieşindu-şi din fire de entuziasm pentru o mîncare oarecare ; ceilalţi însă nu se mirau, cunoscînd slăbiciunile lui pentru cîteva mîncăruri, specialităţi de casă, de care el, care se hrănea în cantine şi restaurante, rar avea parte.

— Nu, dragă, salată de ceapă, cum zici tu, cu oţet, n-am să-ţi pot oferi, spre marele meu regret. Amicul tău a reuşit să consume din noiembrie pînă acum 50 de kile de ceapă. Nu-l pot dezobişnui. La supă ceapă, la slănină ceapă, ba şi cu untură. El zice că-şi face tratament natural cu vitamina C. Ieri constat că n-am ceapă. Ei, ce să-ţi spun ! Am colindat tot oraşul şi n-am găsit. Nici la ţărani, nici la Aprozar, nici măcar la magazinele Gostat. O să fii nevoit să te mulţumeşti cu murături, ori vrei poate muştar ? Degeaba, aşa-i viaţa, e greu să faci binele întreg dintr-o dată. Pentru salată de ceapă ai să vii altă dată.

— Adică la anul, spuse doctorul Ceremuș.

— Așa sînt prietenii cei buni, se bucură să te vadă, dacă le dai rar prilejul, filozofă doamna Lenuș, dar tu nu-l asculta pe el, ascultă-mă pe mine și vino mai des la noi.

— Măcar pentru salata aia de ceapă cu oțet, adăugă doctorul, nerenunțînd la tonul său malițios și ridică încet pahărelul, mimînd ciocnitul în aer, apoi preocupat parcă sorbi încet țuica.

Convorbirea continuă veselă tot timpul cinei, cu tot felul de aluzii la rolul întîmplării în viață, subiect care stîrni nenumărate glume și vorbe de haz, doctorul Ceremuș și ceilalți bărbați participară mai puțin și doar în cîteva răstimpuri. Cînd femeile dădură oarecare semne de oboseală, Cecilia confirmă observația soțului ei, rezervîndu-și partea leului din discuții. Doamna Lenuș se dovedi ironică și răutăcioasă cu măsură față de doctorul Ceremuș și de Langa, prevenitor protectoare față de tînărul profesor, care dovedea reale aptitudini de om de societate, iar față de Cecilia grija și preferințele ei nu cunoscură nici un fel de rețineri.

Langa avu timp să-și rumege netulburat bucuria simplă și cuminte a serii acesteia și să-și lase gîndurile în voia lor. Se gîndi la foarte multe lucruri, uitîndu-le pe rînd pentru totdeauna și numai de cîteva din ele avea să-și aducă aminte mai tîrziu, cu totul întîmplător. Reuși să-și amintească și de cazul care de a doua zi dimineața avea să-i dea bătaie de cap cine știe cîtă vreme și nu fu preocupat de el mai mult decît de alte cazuri asemănătoare, care îi mai dăduseră de lucru și pe care le rezolvase cîndva. Își spuse că nu-i deloc sigur că șeful avea să-i repartizeze lui cazul, deși așa s-ar fi cuvenit, fiindcă el constatase crima și începuse cercetările. Azi dimineață îl

căutase, la telefon, pe şef acasă şi-i raportase pe scurt despre ce-i vorba şi ce avea de gînd să întreprindă, iar şeful îi răspunse scurt: bine, dă-i drumul, o să mai discutăm mîine. Se putea aştepta la orice; să-i dea cazul lui sau să-l dea altui anchetator, dar nici această posibilitate, să continue altcineva cercetările începute de el, nu-i tulbură liniştea în care se legăna. Dacă ar fi stat să se gîndească puţin mai insistent, cum avea obiceiul să se gîndească la toate lucrurile care veneau în atingere cu profesiunea lui, şi-ar fi dat seama că în faţa unui ordin superior, ar fi renunţat la acest caz, dar nu cu inima uşoară. Era ceva în această crimă, un dedesubt, deocamdată numai presimţit, la care acum n-avea timp şi nici dispoziţie specială să se gîndească, o ciudăţenie care lui îi evoca un asasin neobişnuit, puternic şi viclean, bine pregătit de luptă şi care n-avea să cedeze uşor. Era o perspectivă atrăgătoare pentru Langa, un adversar al cărui profil sufletesc se şi contura în mintea lui şi speranţa să-l „prindă", să-l strîntorească, să-l încovoaie. El ar putea s-o facă, poate şi altul, careva dintre colegii lui, dar el *cu siguranţă* ar putea s-o facă, fiindcă se pare, arma de atîta vreme pregătită şi studiată în nesfîrşite ceasuri de noapte, acum îşi găsea o ţintă potrivită. Ţinta care cere o astfel de armă şi pe care n-o poate nimeri în plin, spulberînd-o, decît o astfel de armă. Dacă ar fi avut timp şi chef, Langa s-ar fi gîndit numai la asta şi ar fi suferit presupunînd că nu el ar fi desemnat să conducă ancheta. Îşi spuse însă: cu atît mai rău pentru Georgescu, are să trudească poate şi-o lună, cum e el ticăit şi nici nu-i sigur că o să-i dea de rost. *Acela* e mai dibaci. Langa nu era un egoist şi nici un ambiţios, decît în situaţii cînd ambiţia putea să fie hotărîtoare, nici răzbunător pe motive meschine, i-ar fi oferit, desigur, lui

Georgescu sau altuia tot ce obținuse pînă acum, începînd cu cercetarea, nu-i sigur însă că *dînșii* le-ar fi acceptat drept bune. Nici chiar această posibilitate nu-i provocă vreo supărare în acele momente. Toate erau acum destul de îndepărtate, pentru ca umbra lor să acopere calma lumină a serii cu prieteni și oameni care-i sînt dragi. Oameni atît de limpezi, încît lui, care zilnic se lovea de suflete schilave, parcă nici nu-i venea să creadă că există. Medicii sînt predispuși să nu creadă în existența unor oameni perfect sănătoși. Așa și el, de multe ori, bănuia că orice om ascunde ceva, privea cu neîncredere la ceilalți. Era un alt lucru curios și încă nu reușise să și-l explice altfel decît prin deformația profesională care-i paște pe toți cei care lucrează în domeniul lui. Neîncrederea e-o armă a prudenței, dar o armă primitivă, care nici nu țintește undeva și totuși se mai uzează de ea. La drept vorbind, nici nu-i bine spus armă ; e ceva în genul cafelei care împiedică adormirea atenției, a lucidității. Oamenii s-au obișnuit cu ea, în anumite împrejurări și nu le mai face rău, ar fi însă monstruos să devină un principiu. Să-l întrebe, de pildă, pe Petruț : ce-ai făcut sîmbătă seara între cinci și șapte-jumate ? Doar un medic legist e tot atît de obișnuit cu morții, ca un hingher cu cîinii jupuiți. Sau George, băiatul acesta atît de politicos și atît de corect în purtări, ar fi în stare să omoare o femeie ? Pe Cecilia, de pildă. Nu, pe Cecilia nu, o iubește, are încredere în ea, n-are nici un interes. Dar dacă ar apărea un astfel de interes ? Dar Lenuș ar putea să ucidă, cu mîinile ei fine ?

Nu erau gînduri serioase. S-ar fi îngrozit dacă ar fi fost gînduri serioase. Erau niște glume ale plăcutei plictiseli în care-l trimisese pălăvrăgeala femeilor. *Cumva : somnul rațiunii naște monștri.* El îi cunoștea și pe Lenuș

şi pe Petruţ, şi pe Cecilia şi începe să-l cunoască şi pe George. Sînt destui oameni pe care-i cunoaşte, despre care ştie de ce sînt în stare şi de ce nu sînt în stare. Neîncrederea începe de unde nu cunoşti. Poate că l-ar putea mişca puţin pe doctorul Ceremuş, împingîndu-l într-o discuţie despre raportul dintre cunoaştere şi încredere, dar poate că nu, fiindcă faţă de Lenuş nu prea face paradă de inteligenţa lui. Lenuş e ea însăşi inteligentă şi poate ceva mai citită decît Petruţ, iar el nu se-ncumetă s-o contrazică, de teamă să n-o jignească. Sînt de douăzecişicinci de ani căsătoriţi, iar el în prezenţa ei şi acum îşi controlează cu grijă cuvintele, de teamă să n-o jignească, fiind în general cam gură spartă cînd îşi ia avînt. S-o fi întîmplat cîndva s-o jignească, într-o discuţie aiurită, cum îi place lui, iar consecinţele or fi fost amare şi între timp s-a învăţat să se păzească.

Langa se apleacă să ia de pe măsuţă paharul de vin şi privi la doctorul Ceremuş, care asculta foarte atent pe Cecilia. Tînăra femeie se aşezase pe covor şi sta cu capul rezemat de genunchiul doctorului, povestindu-i despre o colegă ai ei, care încercase să se sinucidă.

— Tot asta-mi spune, o pîrî George, cică, ai grijă să nu-mi faci figuri, că uite Silica a încercat să se sinucidă.

— Dar ce, îţi face figuri ?

— A, nu. Nu-mi face figuri. Încă nu mi-a făcut, dar eu îi spun aşa, ca să-l previn şi să aibă grijă de el.

Începu să rîdă mărunt şi sprinten, vibrînd din tot trupul, apoi ţinînd, spuse :

— Ba, da. Mi-a făcut o figură. Una mică de tot. Nostimă. Acum vreo lună, cînd s-a dat vacanţa, mi-a telefonat că întîrzie puţin cu colegii, că unul împlinea treizeci de ani şi îi invitase la o ţuică, la gară, de unde pleca la părinţi. Şi s-a cam făcut ţuică George al meu.

A ajuns acasă pe la vreo trei noaptea, pălăria și-a agățat-o în comutator și tot încerca s-aprindă lumina învîrtind un nasture de la fîșul meu din cuier. Sucea nasturele și se uita la bec, mirat că nu se-aprinde. Am aprins eu lumina și cînd m-a văzut, m-a întrebat: Mă, ție la ce oră îți pleacă trenul? L-am ajutat să se dezbrace și i-am pus hainele pe scaun și atunci s-a oprit în fața lor și le-a întrebat: mă, ție la ce oră îți pleacă trenul? Cred că de vreo zece ori a întrebat, pînă și televizorul: mă, ție la ce oră-ți pleacă trenul? Ah, ce-am mai rîs și privi cu ochii lucindu-i pe bietul profesor, care tot timpul făcuse fețe, fețe. L-am și iertat, nu i-am făcut scandal, l-am dojenit numai așa, amical, și el a înțeles. Mi-a promis că nu se mai întîmplă.

Langa rîse amuzat. Îl văzu pe tînărul profesor roșind. Băiatul se simte prost acum, își spuse Langa, iar Cecilia uzează de cea mai crudă dintre tacticile nevestelor și poate că n-ar trebui, doar dacă e și George, ca și doctorul Ceremuș, unul dintre bărbații care îndură orice din partea femeii iubite, pînă și ridicolul, atunci o să rămînă fără urmări. Langa înțelese deodată că soarta căsniciei Ceciliei îl interesează mai mult decît orice, că desigur, de multă vreme e una din preocupările lui fierbinți, numai că n-a avut timp sau poate motive să se gîndească anume. Nu stărui nici acum prea mult. Lucrurile merg bine, n-ar avea nici un rost să se amestece. Dădăceala poate strica și o căsnicie tînără bine pornită. George n-are să mai facă „figuri", o să treacă foarte mult timp pînă o să-și îngăduie să întîrzie la un pahar.

Își aminti cum se îmbătase și el o dată, cîndva demult, Cecilia încă nu se născuse. Melania, soția lui, foarte tînără încă — nici n-a apucat biata de ea să îmbătrînească — s-a speriat văzîndu-l palid, încruntat, clătinîn-

du-se pe picioare. Crezuse că-i bolnav, c-o fi fost rănit, iar cînd își dăduse seama că-i beat, el i-o spusese bolborosind : mm-amm 'bbătatt... 's beat... 's beatt, izbucnise în hohote nervoase, care erau și rîs și plîns în același timp și vreo trei zile nici nu mai vorbise cu el. Îl pedepsise pentru spaima ei. Nu se mai îmbătase de-atunci niciodată. Nici nu simțise nevoia. Se și ferise de tentații. Era și ideea că starea aceasta de cădere din luciditate degradează. Și o apărase, dezbătută într-un prilej oarecare cu doctorul Ceremuș, că-i imoral să-ți bați joc de tine însuți.

O auzi pe doamna Lenuș, parcă răspunzîndu-i :

— Bărbații își închipuie că beția-i un act de curaj, sînt ca niște copii, care se iau la întrecere, care-i mai curajos. Din acest punct de vedere, pot să fiu mulțumită, doctorul rezistă și trei nopți la rînd.

— Eu însă nu mă-mbăt, doamnă.

— E-adevărat, exclamă Lenuș, bătînd din palme. Nu l-am văzut niciodată clătinîndu-se.

— Să te îmbeți e o știință, riscă doctorul un paradox ad-hoc.

— E o știință la îndemîna tuturora, replică doamna Lenuș prompt iar doctorul Ceremuș amuți.

Doamna Lenuș mai așteptă o clipă, apoi continuă :

— Soțul meu, despre care toată lumea știe că e deștept și sînt de acord și eu, zice că nu băutura te îmbată. Ar fi — zice el — și un proverb în sensul acesta. Necazurile, zice el, te îmbată. Băutura-i un pretext și o scuză. De aceea, oricît ar bea nu se îmbată, fiindcă nu bea de necaz. Uneori are chef să se distreze...

Poate că uneori e nevoie, gîndi Langa, dar n-o spuse. Se ferea și el s-o contrazică pe doamna Lenuș. Și nici nu simțea nevoia să se vîre într-o controversă, la urma urmei

fără obiect, pentru că de cînd tot discutau fel de fel, băuseră o sticlă de vin și jumătate dintr-a doua sticlă și cine știe ce ar fi crezut doamna Lenuș, dacă el ar fi rostit ceea ce îi trecuse acum prin minte, că totuși vinul băut cu măsură înviorează spiritele.

Mai tîrziu, după ora zece noaptea, plecară bine dispuși. Langa opri un taxi și îi conduse pe tineri acasă. După ce se despărți de ei, eliberă taxiul și își continuă drumul pe jos. Străzile Bucureștiului mai erau pe la ceasul acela destul de populate și zgomotoase. Langa mergea fără grabă, zăbovind prin fața vitrinelor intens luminate, întorcîndu-se uneori după perechi de tineri care treceau îmbrățișați, ori după cîte un ins care șovăia vorbind de unul singur.

Mai era încă într-o dispoziție de ușoară nepăsare, dar pe măsură ce se apropia de piața Kogălniceanu, unde-și avea garsoniera, nerăbdarea și un cunoscut neastîmpăr începură să-i dea tîrcoale. Se mai stăpînea încă. Se simțise bine în seara aceasta și ar fi vrut să mai păstreze senzația agreabilă a domoalei petreceri de familie, dar totul rămășese undeva în urmă și chiar amănuntele de care se cramponează de obicei amintirile se pierduseră. Mai stăruia doar simțămîntul moale că fusese bine și plăcut. Se gîndi, că din păcate astfel de prilejuri omul și le îngăduie destul de rar, măcar că pentru nervii încontinuu solicitați, sînt ca un medicament liniștitor. Săptămîna care urmează, cine știe dacă o să mai dea de el Cecilia, căutîndu-l cu telefonul. Prea mult n-are să stea în birou — dacă bineînțeles cazul are să-i fie repartizat lui. Și nici acasă n-are să stea, avea să umble mult, căutînd în multe locuri, fiindcă nu urmărește un vînat oarecare.

Și se pomeni, aproape uimit, că nu-l mai interesează nimic altceva. Ultimele două etaje le urcă în goană, des-

chise gîfîind uşa garsonierei, îşi aprinse ţigara în timp ce se aşeza la micul lui birou şi deschizînd dosarul, murmură :

— Aşadar, Aurelia Leordeanu a fost ucisă prin ruptul capului... Ia să vedem.

VII

CINE ESTE ROBERT LEORDEANU ?

Maiorul Langa se culcă din nou pe la ceasurile patru după miezul nopţii, iar cînd se trezi pe la şase, în zori, avea un plan, poate încă nu suficient de limpede, dar decis. Avea să amîne întrevederea cu şeful, pînă la prînz, viclenie justificată, gîndea Langa, dacă reuşeşte. Pînă la prînz erau cîteva lucruri de făcut, care aveau să clarifice probabil şi planul lui şi şeful i-ar acorda din nou încrederea. Încă de ieri după-amiază Langa notase în carneţel, după un vechi obicei, ce avea de făcut azi, începînd încă de dimineaţă. „Tribunal. Divorţul".

Langa avea de gînd să studieze foarte atent dosarul. Ştia că la divorţ oamenii nu spun absolut totul. Există o anumită reţinere, fiindcă lucrurile decurg în văzul şi auzul lumii şi nu toate intimităţile pot fi spuse. Nu totdeauna cauzele reale apar şi în actele tribunalului. Divorţul e un eşec pentru ambele părţi şi oamenii se feresc de obicei să-şi mărturisească eşecurile. Uneori divorţul e-o dramă, încheiată încă înainte de a fi ajuns în faţa instanţei, ea însă poate fi descifrată, dacă este cu atenţie cercetată. Dacă divorţul Aureliei Leordeanu a fost o dramă,

și probabil că a fost, moartea ei venea ca un deznodămînt care descurcă firele *pentru cineva*. Dacă Langa alegea bine firele, ar putea afla și *cine este personajul* al doilea, care a jucat ultima scenă cu Aurelia Leordeanu.

Imediat dedesubt Langa scrisese :

„*Cine este Robert Leordeanu ?*"

Și subliniase întrebarea. Sublinierea aceasta avea un anumit sens în planul său, ori cît ar fi fost de sumar încă în acel moment. Era o convingere, dincolo de rațiune și de logică, însă mai mult decît o presupunere printre multe altele, urmarea unei situații în care se afla Robert situație destul de tulbure și deocamdată imposibil de limpezit. Un interes deosebit ca Aurelia să moară Robert nu părea să fi avut. N-o mai iubea, se încurcase cu o altă femeie, divorța. Interesul lui era perfect servit de sentința de divorț, dacă o obținea. Nu e tocmai sigur că o putea obține. Atunci asasinatul ar putea deveni o soluție probabilă. Această soluție extremă însă nu fusese necesară *deocamdată*. Sentința încă nu fusese dată. Abia miercuri ar fi avut loc o înfățișare, poate ultima, exista deci șansa unei rezolvări fără riscuri. Chiar dacă Robert era decis s-o înlăture pe Aurelia, în cazul cînd n-ar fi obținut divorțul, *încă* nu avea motiv să se grăbească, deoarece scopul lui nu era (mai mult decît probabil) să moară Aurelia, ci să rămînă el liber, să se recăsătorească cu *cealaltă*. Era încă un nod ferm în alibi. Pentru prima dată în cariera sa, Langa întîlnea un asasin atît de ingenios, care să-și constituie un alibi aproape de nezdruncinat din însăși țesătura crimei. Făcea să lupți cu un astfel de adversar...

Langa nu era de loc sigur, că studierea dosarului are să descurce toate firele. Robert poate să fie asasinul și

poate să nu fie. Oricum însă, știa că trebuie să înceapă descurcatul de la acest Robert Leordeanu, care pentru el, deocamdată, nu era decît imaginea fotografică a unui bărbat tînăr, excelent tuns și pieptănat, care surîde după șablonul lansat de studioul „Bimbex" din centrul Capitalei. Fie că era, fie că nu era el asasinul, Robert era în joc. În jurul lui trebuiau căutați și ceilalți *probabili*, dacă nu cumva-i el însuși *marele musiu*. Avea să-și dea seama cînd avea să-l vadă în carne și oase, *dacă ar putea să fie el*. Fotografia luată din poșeta Aureliei Leordeanu nici n-o examinase prea atent, era prea migălos retușată, ca să *spună ceva*. Putea însă folosi la identificare.

În continuare, în carnetul lui Langa era trecut un nume :

„Șerban ?"

Șerban era și el o eventualitate de luat în seamă, dar nu în primul rînd. Un amant părăsit se răzbună uneori omorînd-o pe femeia iubită, dar nu așteaptă cinci ani pentru asta. În cinci ani, pasiunile se mai temperează. Șerban căzuse — să zicem că din cauza Aureliei — în patima beției. Ar fi că o patimă se dizolva în cealaltă. Mai rămîne probabilitatea destul de greu de acceptat a unui moment de intensă furie retrospectivă. Oricum, nici măcar această foarte vagă posibilitate nu trebuie respinsă din capul locului.

Mai era un rînd subliniat, sub numele lui Șerban :

„Amanta actuală a lui R."

Doamna Stamatescu i-o descrisese : înaltă, picioare subțiri, sportivă, brunetă, dar nu știa cum o cheamă. Deci nu de la Aurelia Leordeanu îi cunoștea semnalmentele. E puțin probabil ca o femeie geloasă să nu găsească mijloace s-o identifice pe rivala ei. Poate că doamna Stamatescu îl văzuse pe Robert Leordeanu cu această femeie, sau poate altcineva din cartier și faptul fusese comentat

nu-i sigur însă că femeia cu care eventual fusese văzut Robert Leordeanu era una și aceeași cu amanta pentru care divorțează. Ba, împingînd lucrurile pînă în marginea absurdului, nici nu-i sigur deocamdată că există o amantă. Motivul real al unui divorț nu-i cu necesitate un amor extraconjugal, poate fi și altceva. Pînă una alta, amanta prezumtivă nu era decît o siluetă de fum. Totuși ea intrase în atenția lui Langa și dacă exista, avea să răspundă cîtorva întrebări.

Langa mai adăugase :

„și Felicia Turdean."

Ferindu-se să bănuiască pe cineva *din capul locului*, cînd începea o anchetă, Langa se ferea și să absolve pe cineva din capul locului. Felicia Turdean fusese prietenă cu Aurelia Leordeanu, „unghie și deget", prietenia lor durase și după căsătoria Aureliei un timp, pînă cînd Robert începuse să-i dea atenție Feliciei. Poate fusese mai mult decît niște simple semne de atenție. Se întîmplase însă mai de mult, iar acum Felicia „e în tandrețe cu un băiat de la I.T.B." E aproape exclus să aibă vreo legătură cu crima. Ea însă știa poate anumite lucruri, care eventual să-l intereseze pe Langa, așa că nu putea să fie lăsată de o parte nici ea.

Langa ajunse la tribunal pe la șapte dimineața. Găsi dosarul destul de repede, fiind pe rol în cursul săptămînii. Avu nevoie de numai o jumătate de oră să parcurgă paginile care rezumau istoria unei căsnicii pe cale de destrămare și constată la sfîrșit că nu se mai adăugase mai nimic la ceea ce știuse venind încoace.

Divorțul fusese intentat de Robert Leordeanu. Motiv ? Nepotrivire de caracter... Era citată textual fraza : „Traiul meu a devenit cu neputință, ea nu mă poate înțelege, e lipsită de aspirații înalte, eu nu pot trăi fără muzică

și arte, iar dînsa nu admite decît radio la domiciliu, fără prieteni și anturaj." (Stil de avocat prost, gîndi Langa, probabil și colaborarea grefierului... și își notă în carnet : Mateescu Theodor — avocat și sublinie.) Aurelia se prezentase în instanță fără avocat și declarase de fiecare dată: „*Dînsul* e un soț bun, ține la copii și dă leafa în casă. Din cînd în cînd îi cășunează că-i nemulțumit, ea înțelege asta, fiindcă așa sînt toți bărbații (filozofia doamnei Stamatescu — gîndi Langa). Ea nu vrea să se despartă. Au să-i treacă și lui nemulțumirile, cum s-a mai întîmplat și altă dată. Ea n-are pretenții, decît tatăl să rămînă la copiii lui. Ea n-o să-i zică nimic dacă dînsul merge la concert cu anturajul." Soții nu-și reproșau, stînd și judecînd după actele de la dosar, nimic grav. Nepotrivirea de caracter nu era demonstrată. Presimțirea lui Langa se adeverea neplăcut. Fie Robert, fie Aurelia, fie amîndoi, în înțelegere sau fără să se fi înțeles în prealabil, ascundeau adevărul. Aurelia pomenea de „nemulțumiri", dar nicăieri din cele vreo douăzeci de file ale procesului, aflat în preajma celei de a treia înfățișări, nu reieșea că soțul își părăsise domiciliul conjugal, plecînd la altă femeie. Nici Aurelia, cu martorii ei — Felicia Turdean („Curios", gîndi Langa) și un (sau o) oarecare I. Alexandru, nici Robert cu martorii săi nu informaseară instanța („de ce ?" „În interesul cui ?" se întrebă Langa. „De unde să-l ia pe acest șmecher de Robert ?").

Așadar, nimic nou despre Aurelia. Nimic nou despre Robert. Doar vaga eventualitate, că soțul își dăduse seama că pierduse procesul, că n-avea să obțină divorțul, nici după a treia înfățișare, *din lipsă de motive temeinice.* Aurelia nu le invocase, fiindcă ea nu voia să se despartă. Ea „n-avea pretenții". Evident, se ferise să spună lucrurilor pe nume. (Judecătorul insistase : Ce fel de nemulțu-

miri ? „Păi ca-n orice casă. Discuții pentru o întîrziere, o petrecere cu prieteni, nimic serios." — Credeți cumva că în viața soțului dumneavoastră a apărut o altă femeie ? — „Nu cred. *Sînt sigură că nu.* Bărbații mai glumesc, mai fac curte din distracție. Dar astea-s fleacuri. Nu contează.") De ce îl apăra Aurelia pe soțul ei ? se întrebă Langa. Fiindcă-l iubea. Nici el n-o învinuia pe ea de fapte grave. Doar că nu-i înțelege aspirațiile. Ce naiba de aspirații ? Slăbiciunea pentru femei sportive, petreceri cu prietenii ? (cine vor fi fiind prietenii lui ?) Într-adevăr fleacuri.

Se putea admite eventualitatea : Robert Leordeanu își dăduse seama că pierduse, că n-are nici o șansă de reușită. În mintea lui Langa se contura o prezumție gravă, de care ar fi vrut să se ferească *deocamdată*, pentru că ar fi putut încurca și mai rău lucrurile. Totuși îl tenta : Robert știa *de la început* că divorțul lui n-are șanse. Era însă o piesă necesară în construcția complicatului său alibi. *A ucide, cînd totul dovedește că n-ai nici un interes să ucizi.* S-ar acorda perfect cu ruptul capului, adică cu : *a ucide așa cum nimeni nu știe să ucidă.* În acest caz, Robert mai știe un lucru : chiar dacă ar descoperi cineva legătura, îi va fi imposibil s-o dovedească, iar fără dovezi, nici o instanță din lumea asta nu condamnă. Pe bază de *cui prod est*, încă nu poți vîrî la ocnă pe nimeni.

Langa înăbuși cu greu tentația acestei prezumții atrăgătoare pentru criminalist, dar cu totul inoperantă pentru anchetator, care, deocamdată, nu știe decît că o femeie a fost ucisă prin ruptul capului, că asasinul nu a lăsat alte urme decît o mănușă de o formă neobișnuită, un mic buchet de garoafe și zece mii de lei în bancnote de cîte o sută. Tulburat și chiar enervat, fără un motiv precis, ceea ce însemna că se simte slab în acest moment, Langa

porni în căutarea avocatul Theodor Mateescu, singurul om care ar putea să-l pună în legătură cu Robert Leordeanu.

Avocatul avea un birou elegant, chiar luxos, dominat de o bibliotecă imensă, bogată, scumpă, cu dibăcie pusă la vedere. În fața mesei de scris, două fotolii de piele, mari și adînci, iar între ele o măsuță chinezească de abanos cu încrustații de sidef, avînd pe tăblie un foarte delicat peisaj lăcuit. Parchetul era aproape în întregime acoperit de covoare și carpete, de cea mai bună calitate. Și tablourile de pe perete, numai flori și peisaje, dovedeau gust și posibilități materiale prospere. (E-un avocat scump, gîndi Langa. Înseamnă că nu-i era greu să ofere *zece mii de lei*, în schimbul acceptării divorțului. Fu o scăpărare de fulger pe care Langa n-o uită și tocmai de aceea avea să-l încurce mai tîrziu, ducînd ancheta în pragul eșecului.)

— Domnul avocat Mateescu Theodor ? întrebă Langa, intrînd în birou.

— Da. *Doctor* Theodor Mateescu, răspunse avocatul și se ridică de după masa de lucru, ieșindu-i înainte cîțiva pași și-i întinse mîna. Luați loc. Cu ce vă pot fi de folos ?

— Faceți parte din colegiul raionului N. Bălcescu ?

— Am cinstea să fac parte din acest colegiu.

— Și ați fost angajat în procesul Robert Leordeanu contra Aureliei Leordeanu ?

— Nu există nici un impediment.

— Știu. Dar există un obicei.

— Cutuma nu face lege în toate împrejurările.

(„Mașina funcționează superb, gîndi Langa fără răutate. Înseamnă că-i stilul grefierului în procesele verbale.")

— Aţi înţeles, cred, că mă interesează acest proces.

— Am înţeles, domnule maior. Încă n-am înţeles cu ce vă pot fi de folos.

— Mă interesează persoana numitului Robert Leordeanu.

Langa privi acum foarte atent la domnul Mateescu, un bărbat cît se poate de demn, pe care înfăţişarea îl ajuta să inspire încredere. Un chip cu trăsături fine, uşor acvilin, niţel palid, o frizură bine menţinută, complet căruntă, mişcări reţinute, calme şi armonioase şi un glas profund de bariton.

— Aveţi vreun act, care să vă îndreptăţească să-mi cereţi *mie* informaţii despre Robert Leordeanu, *clientul meu?*

Langa simţi imboldul să-l sperie puţin pe acest bătrîn atît de bine conservat, care nu se putea dezbăra de năravul de a juca teatru, nici atunci cînd ştie că nu trage nici un folos din asta. Se reţinu însă şi amînînd o clipă-două *atacul*, răspunse senin :

— Nu. N-am un astfel de act. N-am decît legitimaţia şi uniforma în care sînt îmbrăcat.

Îi întinse legitimaţia, pe care avocatul, doctor Mateescu Theodor o citi atent, murmurînd :

— Maior Langa Sabin... Da.

I-o înapoie, adăugînd calm :

— Nici legitimaţia, nici uniforma nu mă obligă să vă consider altfel decît o persoană particulară.

Privindu-l ţintă, Langa spuse cu voce joasă, dar distinct, cu pronunţare aproape sacadată :

— De sîmbătă seara, cînd Aurelia Leordeanu a fost asasinată în împrejurări foarte suspecte şi pînă la această oră, mi-a fost materialmente imposibil să produc hîrtia care vă interesează...

— Ce spuneți ?... că Aurelia Leordeanu... Nu se poate !

Domnul Mateescu, din ușor palid, devenise livid de-a binelea.

— Da, Aurelia Leordeanu a fost asasinată în împrejurări foarte suspecte, repetă Langa, pîndind schimbările de expresie de pe fața avocatului : de la uluire, la spaimă.

— Sînteți om al legii, dar mai ales sînteți *apărătorul* numitului Robert Leordeanu, soțul victimei. Apărător *numai în procesul de divorț* și *încă nu* într-un alt proces *eventual*. În cazul în care s-ar dovedi că numitul Robert Leordeanu este asasinul, atunci refuzul dumneavoastră de a da informații organelor anchetatoare se încadrează într-un anumit paragraf de lege, pe care desigur îl cunoașteți tot așa de bine ca și mine... În cazul că e nevinovat, atunci îi faceți un mare rău, întărind o bănuială, eventual nedreaptă, dar care — vrem nu vrem — există și are consecințele ei inevitabile.

— Nu e nevoie să-mi forțați mîna, spuse cu glas pierit avocatul. Înțeleg situația gravă care a survenit. Sînt la dispoziția dumneavoastră.

Și incapabil să se mai controleze, strigă :

— *Dar nu e Robert !*

Tăcu imediat, alb ca hîrtia, privind rătăcit la maior. Pe urmă, luă o scurtă pauză chinuită, adăugă bîiguit, aproape în șoaptă, ca o explicație și o scuză pentru ieșirea lui neelegantă :

— Nu pot să cred că... el... ar fi capabil de... că...

Langa, convins că intensa tulburare a avocatului nu-i decît teatru, ca să nu-i dea răgaz de gîndire, se grăbi cu întrebările mai dinainte stabilite :

— Tocmai de aceea, vă rog să-mi spuneți de ce Robert Leordeanu *nu și-a declarat* domiciliul real ? El nu mai locuiește împreună cu familia de circa opt luni de zile.

— N-a primit altă locuință.

— A cerut ?

— Pe ce bază să ceară ? Pînă după pronunțarea sentinței nu poate obține o altă locuință, în mod oficial.

— Și în mod neoficial, unde locuiește ?

— La maică-sa. Doamna Aspazia, văduva Leordeanu. Pensionară.

— Unde ?

— Strada Latină 28 bis.

— Unde lucrează ?

— Ministerul Construcțiilor. Inspector financiar.

— În dosar este indicat Trustul alimentației publice.

— S-a transferat între timp.

— De ce n-a declarat schimbarea care a survenit ?

— Nu se ivise necesitatea. Contribuia la întreținerea copiilor cu o sumă mai mare decît ar fi stabilit instanța, după lege. Ține mult la băieții lui.

— Totuși a intentat acțiune de divorț și în cazul cînd l-ar fi obținut, *e absolut sigur* că tribunalul ar fi lăsat copiii în grija mamei. Din dosarul procesului reiese că nu imoralitatea mamei a fost motivul divorțului.

— Nu. Nici vorbă de așa ceva. Era o femeie foarte cumsecade. Dintr-un mediu modest, dar cinstită. Robert ținea mult la ea.

— Și atunci, de ce voia să divorțeze ?

— Blestemul familiei.

— În secolul invadării cosmosului mai puteți crede în superstiții ?

— Nu. Bineînțeles. E numai un fel de a vorbi.

— Poate binevoiți să-mi explicați.

— Am să încerc, deși nu cred că lucrurile acestea au să intereseze ancheta.

— Sînteți avocat vechi. Știți așadar din experiență — sînt convins — că într-o anchetă interesează absolut totul.

— Da. Bineînțeles.

Și domnul Mateescu tăcu un timp, cu fața îngropată în palme. Langa nu-l grăbi. Aștepta. Îl mira puțin căderea avocatului din prestanța lui atît de temeinic lucrată. Acum nu era decît un biet om, copleșit și aproape pierdut într-o spaimă, pe care Langa încă nu avea cum să și-o explice. Existau probabil unele legături, dar n-avea rost să forțeze. Persoana avocatului nu-l interesa deocamdată în mod expres. Era numai un martor. Nici timp n-avea pentru experimente de psihologie. Își notă doar tulburarea domnului Mateescu, ca pe un fapt care nu trebuie uitat, fie că-i sinceră, fie că-i un joc. Acum subiectul era Robert Leordeanu, iar domnul Mateescu e primul om care îl cunoaște personal și poate îl leagă de el și alt soi de relații decît una de la avocat la client. În cazul în care Robert era ultimul care o văzuse vie pe Aurelia Leordeanu, nu încape nici o îndoială că nu l-a pus în curent pe avocat (în ciuda relațiilor care probabil îi leagă) *cu toate intențiile lui* și, mai ales, *cu scopul lui principal.* Atunci nici avocatul nu-i decît o piesă, excelent manevrată, a complicatului alibi, pregătit cu multă vreme înainte de crimă. Oricare ar fi fost însă relațiile dintre avocat și clientul său, și oricare ar fi fost rolul jucat de Robert în înfăptuirea crimei, domnul Mateescu, chiar așa cum era, stupefiat și scos din alura lui zilnică, știa destule lucruri care îl puteau apropia pe Langa de *urma cea bună.*

Ca un jucător de șah prudent, care încă n-a descifrat intențiile mai îndepărtate ale adversarului, iar mișcările imediat posibile nu-l neliniștesc și temporizează jocul,

recurgînd el însuşi la o manevră aparent fără alt scop, Langa întrebă, nu fără a fi presupus că *ghiceşte* ceva în tulburarea avocatului :

— De cînd îl cunoaşteţi pe Robert Leordeanu ?

Domnul Mateescu surîse dureros :

— Din totdeauna, aş putea spune. Mi-e fin. Eu l-am botezat.

Langa surprinse licărul unor lacrimi reţinute în ochii avocatului, care adăugă :

— Am fost prietenul cel mai apropiat al tatălui său, Henri Leordeanu.

— Profesorul ? ! exclamă surprins Langa.

— Da, profesorul. A scris multe cărţi şi acea monumentală „Istorie a jurisprudenţei". Da. A fost un om de valoare. Nu se nasc prea des astfel de oameni.

— Şi Robert ?

— Şi Robert a fost un copil foarte dotat. A făcut studii strălucite. Academia Comercială, Drept, Filozofie. E o capacitate. Recunoscută şi în zilele noastre. În ciuda originii sale, nu tocmai corespunzătoare, a ajuns pe un post echivalent cu postul de director ministerial.

— De ce n-ar fi ajuns, dacă-i capabil în profesiunea lui ?

— Henri, tatăl său, poseda o mare moşie.

— La Leordeni ?

— A, nu. E-o simplă coincidenţă. La Hagieşti, pe Ialomiţa.

— Acesta-i blestemul familiei ?

— A, nu !

Domnul Mateescu, care-şi revenise încetul cu încetul, căzu iarăşi în starea de melancolie care nu-l prindea ; chiar dacă emoţia era sinceră, obişnuinţa de a da repre-

zentații în fața publicului nu-i permitea să și-o manifeste spontan și de aceea nu-ți venea să-l crezi.

— E cu totul altceva. Un fel de fatalitate a pîndit întotdeauna această familie, căreia nimic nu i-a lipsit să fie fericită. Bogăție, cultură, succese în societate, în afaceri, în carieră. Totuși nenorocirea s-a abătut asupra lor în fiecare generație. Dumneavoastră sînteți materialist și respingeți noțiuni ca acestea. Blestem... fatalitate... nenoroc. Socotiți că totul se poate explica prin cauze materiale. Materialismul însă nu poate explica totul. Există în viață zone misterioase, în care rațiunea nu reușește s-arunce lumină și-i nevoită să dibuie. Există totuși un blestem al familiei Leordeanu. Patima pentru femeile frumoase. Devorantă, fără saț, i-a stăpînit pe toți bărbații familiei Leordeanu și i-a împins pe fiecare, rînd pe rînd, în tragedie și moarte. Străbunicul lui Robert, Ianache Leordeanu, ofițer în garda palatului sub Barbu Știrbei, fuge la vîrsta de patruzeci de ani cu tînăra soție a ispravnicului Sava Dîmboviteanu, prietenul său, în direcția Brașovului. Este ajuns de poterașii trimiși în urma lui, dincolo de Cîmpina. Se împotrivește, ucide cu pistoalele doi oameni și pe un al treilea cu sabia, dar este covîrșit și moare luptîndu-se. Sebastian, tatăl bunicului lui Robert, căpitan de roșiori, moare în 1870, la vîrsta de 35 de ani, într-un duel din pricina cîntăreței italiene Santini, în turneu prin București. Rămîne un băiat de 12 ani, Manfred, care în anul 1896, la vîrsta de 38 de ani, pe cînd era prefect de Ialomița, se îndrăgostește de doamna Cristian, vestită frumusețe a vremii, soția lui Nae Cristian, administrator general al Domeniilor coroanei. Doamna Nineta n-a rămas nepăsătoare. Surprinși într-o noapte în conacul de la Paltin, o mică moșie a Ninetei, sînt

amîndoi împușcați mortal de soțul înnebunit de gelozie. Henry avea un an. La 43 de ani, profesor universitar, posesorul celui mai prosper birou avocațial din București, proprietar a două moșii mănoase, acționar al celor mai solide întreprinderi industriale, face o pasiune pentru o studentă săracă, care nu s-a lăsat impresionată de avantajele unei legături cu profesorul celebru și bogat, n-a acceptat nici alternativa căsătoriei oferite față de martori și s-a măritat cu un tînăr de vîrsta ei. Henry s-a sinucis. Era în primăvara anului 1943, cînd Robert avea 11 ani.

— Iar Robert, la rîndul lui...

— Nu trebuie să rîdeți.

— Nu rîd.

— Ba, da. Vi se pare neserioasă convingerea mea că familia aceasta, care mi-e foarte apropiată, este urmărită de un blestem. Credeți-mă, sînt om în vîrstă și am văzut multe. Știu ce față are și norocul și ghinionul. Eu însumi am fost încercat și nu o dată. Nu apărătorul lui Robert vă vorbește, ci poate singurul om care-l cunoaște, în afară de maică-sa.

— Credeți-mă, nu rîdeam. În orice caz, dramele pe care mi le-ați înșirat duc la o concluzie, deși nu cred că blestemul joacă vreun rol. Cînd eram mai tinerel și-i vedeam pe oamenii bogați, *situați*, cum se zicea pe atunci, priveam la ei cum trec impasibili și mă gîndeam că pe ei niciodată necazurile obișnuite ale oamenilor de rînd nu pot să-i atingă. Se pare însă că mă înșelam, și dramele nu caută rangul.

— Într-adevăr. Dramele nu caută rangul. Ați spus un mare adevăr.

Și domnul Mateescu recăzu în trista reverie a amintirilor.

Langa, căruia i se părea că ghicise și unele lucruri pe care bătrînul avocat nu socotise necesar să le destăinuie, cu voce prevenitor blîndă, murmură :

— Întrebasem de Robert.

— Da, da. Încep să fiu convins că nici Robert n-a reușit să scape de străvechiul blestem. E și el însemnat. Firea bărbaților Leordeni se continuă prin el.

Domnul Mateescu nu bănuia, desigur, cît de periculoase devin aceste afirmații pentru finul său și nu observă cît de încordat devenise Langa, ascultîndu-le.

— Femeile îl scot din minți. Nu poate rezista pasiunii. E incapabil să mai gîndească. Parc-ar fi stăpînit de un demon.

— Așa explicați dumneavoastră această nouă pasiune ?

— A, nu. Aceasta nu-i o pasiune. E-o aventură fără adîncime. Mai curînd o încurcătură nefastă. Un teribil ghinion. Nu-i o pasiune. Eu îl cunosc pe Robert. Pasiunea lui mare a fost biata Aurelia.

— Pe care a părăsit-o.

— Da.

— Cum explicați ?

— Fata e foarte tînără. Nu știu dacă are 18 ani. Poate acum îi are, dar cînd a cunoscut-o cred că nu-i avea.

— Ar fi o explicație plauzibilă. Îi știți numele ?

— Da. Antoaneta Petrescu. E fiica unui funcționar superior în același minister. Situația e foarte complicată.

— Da. Înțeleg. Fiica superiorului. Minoră. Într-adevăr, complicată situație. Poate dumneavoastră i-ați sugerat soluția divorțului ? !

— Eu. Alta nu era. Robert nu s-a împăcat ușor cu ideea divorțului. Cu toate că are o mare slăbiciune pentru

femei și-i în orice clipă gata să se-ncurce, îi era devotat Aureliei.

— E-o contradicție, pe care greu o pot gîndi.

— E-o contradicție posibilă. Oamenii-s de foarte multe feluri. De altfel, Robert intenționa doar să dea o satisfacție fetei ; căsătoria cu dînsa nu ar fi durat. După un timp s-ar fi întors la băieții lui, pe care-i adoră.

„Iată cum o minciună inabil plasată compromite o tactică verificată și răsverificată", gîndi Langa. Era mai liniștit acum, cînd își dăduse seama că domnul Mateescu, zdruncinat cu adevărat cînd aflase de moartea Aureliei Leordeanu, își revenise mai repede decît o arătase, adaptîndu-și jocul la situația ivită. Pentru el devenise evident că avocatul, copleșindu-l cu un noian de amănunte fără legătură cu crima, caută să ascundă ceva important, poate decisiv. „Să vedem ce-o să urmeze", își spuse Langa și intră senin în joc. Mimînd atitudinea bănuitoare întrebă :

— Tot dumneavoastră i-ați oferit și această idee ?

— Mărturisesc, da. Numai așa l-am putut convinge.

„Iarăși minte, gîndi Langa. Totuși nu-i prost. Imposibil să nu-și dea seama că nu-l cred". Bătrînul însă își avea resursele sale și Langa trebui să-i aprecieze tactica.

— Din păcate, biata Aurelia n-a înțeles situația și n-a acceptat soluția, deși îi mai iertase lui Robert de cîteva ori infidelitățile.

Langa se prefăcu uimit :

— S-a tratat cu Aurelia Leordeanu combinația în forma în care mi-o prezentați mie ?

— A, nu. Aurelia era o fată demnă. Într-un fel, am admirat-o, deși intrarea ei în familie a provocat destule neajunsuri. Doamna Aspazia n-a fost de acord cu această căsătorie. E o doamnă de modă veche care n-a înțeles că lumea-i în schimbare și mai ține la prejudecățile de

castă. În ochii ei, căsătoria lui Robert a fost o mezalianță. Nu putea s-o iubească pe Aurelia. Rupsese relațiile cu fiul său. Pe urmă s-a mai domolit, cînd Aurelia a născut un fiu, iar cînd a urmat și al doilea, tot băiat, a acceptat s-o tolereze. S-a resemnat, admițînd că printr-o infuzie de „sînge plebeian" — așa zice doamna Aspazia — neamul s-a regenerat prin băieții care s-au născut, și se continuă mai viguros și rezistent la vicistudinile soartei. E-o teorie fără acoperire, dar n-aveam nici un interes, nici eu, nici Robert s-o contrazicem, iar Aurelia mulțumea lui Dumnezeu că lucrurile capătă astfel o rezolvare fericită.

— Cine a tratat cu Aurelia Leordeanu ? întrebă Langa (fiecare acoladă deschisă de avocat îl iritase cumva, deși nici aceste amănunte nu erau de lepădat).

— Propriu-zis, nu s-a tratat. Am discutat cu dînsa de cîteva ori, căutînd s-o conving să nu se mai opună divorțului, sugerîndu-i perspectiva întoarcerii la cămin a lui Robert. N-a acceptat.

— Ați vizitat-o acasă la ea ? întrebă Langa, străfulgerat pentru o clipă de o idee care-l ameți.

— Bineînțeles, răspunse avocatul cu seninătate.

— I-ați oferit și bani drept compensație ?

Domnul Mateescu tresări vizibil. Întrebă nedumerit :

— Bani ? !

Ezită un moment, oarecum încurcat, apoi, vorbind repede, grăbindu-se parcă să treacă peste acest amănunt penibil, continuă :

— A, nu, ar fi fost jignită iremediabil. V-am spus că avea un caracter demn, admirabil, în ciuda educației sale modeste.

Langa schimbă vorba brusc, pentru ca să aibă timp să-și clarifice ideea care-i răsărise în minte. „Uneori

martorii intră singuri în cercul suspecților", gîndi el. Un mobil ar fi: atașamentul unui vechi prieten al familiei și nu-i exclus, chiar prieten al doamnei Aspazia, pe care, în orice caz, urmează s-o caut... Năstrușnic!" Întrebă:

— Dar fata aceea nu știa că Robert e căsătorit?

— Nu știu. Nu cunosc toate amănuntele. Robert a venit la mine, cînd situația devenise fără ieșire. Presupun însă că Robert nu i-a spus de la început că-i căsătorit.

— Pe Antoaneta Petrescu o cunoașteți personal?

— Nu. Personal nu. Am văzut-o numai de vreo două ori, întîmplător. La brațul lui Robert.

— Și v-a prezentat-o?

— Nu. Aveam un fel de cod al nostru, de pe cînd era flăcăiandru. Un semn care îmi da de știre că nu vrea să fie deranjat.

— De unde știți că era ea? Poate a fost o altă femeie?

— Mi-a spus-o el, cînd a avut nevoie de ajutorul meu.

— Înseamnă că nu vă amintiți prea limpede cum arată.

— Așa, vag. N-am fost prea atent. Dar ca avocat vechi, am totuși memoria fizionomiilor. E frumușică. Brunetă, înaltă. În fine, foarte tînără.

— Cînd ați văzut-o pentru ultima dată pe Aurelia Leordeanu?

Avocatul privi foarte mirat la Langa, răspunse însă calm și netulburat:

— Acum vreo trei luni, în ajunul celei de a doua înfățișări.

Langa făcu o scurtă mișcare de retragere, încă de mult calculată. Uneori e necesar să intri în jocul adversarului, ca să-i poți surprinde clipele de relaxare, cînd instinctul apărării slăbește. Cu glas obosit, parcă dezamăgit sau mai

curînd nepăsător, dîndu-şi seama că şi-a pierdut vremea în zadar, zise :

— V-am reţinut aşa de mult şi desigur aveţi treburi importante.

— A, nu face nimic. Mi-a făcut plăcere.

(„Nu l-am convins", gîndi Langa.)

— Aş mai avea totuşi o întrebare, dacă nu vă supăr.

— Nu, bineînţeles, poftim.

— Spera cumva Robert Leordeanu că va obţine sentinţa de divorţ la cea de a treia înfăţişare ?

— Da.

— N-avea nici o şansă.

— Exista o şansă.

— Sigură ?

— Orice şansă, ori cît ar fi de neînsemnată, îşi are momentul ei de certitudine. Aurelia, înainte de căsătoria ei cu Robert, a trăit în concubinaj cu un lucrător de acolo, de la fabrică. După ce Robert s-a separat de ea, fostul concubin i-a făcut cîteva vizite Aureliei, ceea ce poate fi probat cu martori. Apelîndu-se la cunoscutul adagiu „*on revient toujours*", cum ar fi adică : cine a băut, are să mai bea...

— Îl cunoaşteţi pe acest bărbat ?

— Oarecum.

— Încercaţi să precizaţi.

— Îl cunosc în măsura cerută de interesele clientului şi prietenului meu Robert.

— Cum îl cheamă ?

— Şerban Vasile.

— Aţi stabilit vreo legătură cu el ?

— Am vorbit cu el o dată sau de două ori.

— Cînd ?

— Acum vreo trei luni.

— Credeți că ar fi fost dispus s-o reprimească pe Aurelia, în cazul unei decizii de divorț ?

— Personal, cred că ar fi reprimit-o.

— Chiar și cu cei doi copii ?

— Presupun. N-aș putea s-o afirm cu certitudine.

— Credeți, așadar, că între Aurelia Leordeanu și Vasile Șerban s-au restabilit vechile relații ?

— Nu-i vorba de ceea ce cred, ci de ceea ce aș fi prezentat instanței în scopul obținerii unei sentințe în favoarea noastră.

— Dar Robert credea că Aurelia... ?

— Nici el. De aceea nici n-am invocat pînă acum acest fapt în proces.

— Și-acum ?

Domnul Mateescu ridică din umeri :

— În disperare de cauză...

— Da, înțeleg. Scopul scuză mijloacele.

„Toate devin posibile, gîndi Langa. Dumnealui are dreptate într-un fel : *orice șansă, ori cît de neînsemnată, își are momentul ei de certitudine.* Chiar și domnul Mateescu poate fi gîndit în postură de asasin. El, ca avocat, știa precis că vizitele lui Șerban în casa Aureliei nu pot fi acceptate de instanță ca o dovadă peremptorie. Atunci, de ce o pomenea *acum*, după ce în decursul procesului o evitase ? Ar fi susținut într-adevăr la cea de a treia înfățișare, că Aurelia poate fi bănuită de infidelitate sau o spusese numai pentru mine, anchetatorul ? Pentru ca să-mi demonstreze că totuși Robert Leordeanu mai avea motive să spere și în *disperare de cauză* n-ar fi recurs la crimă ? Nici Robert, nici *altul*, interesați în obținerea sentinței de divorț ?"

Langa arăta calm, aproape plictisit. Părea să-și fi concentrat atenția asupra unui tablou care se afla în fața lui,

între cele două ferestre, orientate probabil spre terasă. Era o țigancă, cu pieptul dezgolit, cu cercei mari în urechi, cu o năframă roșie, neglijent legată. Langa observa tot felul de amănunte, pe care însă le înregistra cumva dincolo de atenție. Propriile sale formulări parcă veneau *din altă parte,* șoptite de cineva străin. Parcă nu el le gîndea, ci numai le primea. „Nu e de *gang,* absolut sigur. E-o altă calitate. Are o patină anumită. Nimic nu țipă în el și chiar are o preocupare pentru expresie. Poate din cauză că așezat între două ferestre, cade totuși în umbră." În același timp, crispat și furios, făcînd eforturi mari să se stăpînească și să nu-și piardă cumpătul, constata că săvîrșise o gafă nemaipomenită, care poate avea consecințe dintre cele mai neplăcute. Nu pe Mateescu ar fi trebuit să-l atace *primul.* Dacă are vreun amestec sau dacă e el, l-a pus în gardă, i-a dat o șansă în plus, e imposibil să nu-și fi dat seama că-l bănuiește și Robert și chiar pe el. „Primul impuls se plătește, își spuse. Fie. O să plătim." Și pe loc, fără să mai stea pe gînduri, luă una din acele hotărîri pripite, pentru care de cîteva ori avusese de îndurat sancțiuni și nu dintre cele mai blînde, hotărîre pe care nici acum și nici mai tîrziu, cînd lucrurile aveau să fie clarificate, n-avea cum s-o justifice. Cînd un copil refuză ciocolata sau o jucărie ingenioasă, sau cînd o femeie tînără refuză o întîlnire bărbatului iubit, deși are timp și dorința să-l vadă sau plînge și bate din picior cînd ar trebui să rîdă și să bată din palme de bucurie, ridicăm din umeri și zicem „capricii", fiindcă nu găsim nici o explicație și nu ne trece prin minte că în anumite împrejurări omul se poate comporta după o altă logică decît cea de fiecare zi. Cam așa arăta la prima vedere, chiar și pentru el, hotărîrea pe care o luă maiorul Langa,

fără să mai stea pe gînduri, ca un rezultat al enervării sale. Nici mai tîrziu, cînd măsura se va fi dovedit excelentă, ca o mutare de șah care devansează zece sau douăzeci de mutări ale adversarului, împingîndu-l după aceea pas cu pas spre inevitabila capitulare, Langa tot n-avea să poată explica raționamentul care l-a dus la această soluție, mai mult decît riscantă, pentru că practic nici nu existase un raționament.

Ridicîndu-se în picioare, încă stăpînit, cu ton explicativ, spuse :

— Vă dați seama că pe baza celor declarate de dumneavoastră am dreptul să-l consider pe Robert Leordeanu asasinul soției sale ?

Domnul Mateescu, ridicîndu-se de asemenea, răspunse făcînd eforturi să-și păstreze calmul :

— L-ați arestat ?

— Nu sînteți îndreptățit să puneți întrebări.

— E un interogatoriu ?

— Da.

— Din informațiile pe care vi le-am oferit, nu decurge nici o concluzie incriminată contra lui Robert Leordeanu.

— Blestemul familiei... Pasiunea lui devorantă pentru femei... Soția lui îi stătea în cale. A suprimat-o, știind că n-are să obțină divorțul. De asemenea, am dreptul să vă bănuiesc și pe dumneavoastră de complicitate intenționată și premeditată la asasinat.

Domnul Mateescu, spre mirarea lui Langa, deveni dintr-o dată calm, cum nu mai fusese de cînd începuse periculoasa și întortocheata lor discuție. Sigur de el, aproape declamînd, avocatul declară :

— Nu este Robert și o să dovedim, dacă va fi nevoie.

Iritat, Langa lansă o glumă macabră :

— Poate dumneavoastră.

Era o cursă „la vedere", neacoperită. Ar fi putut-o ocoli, dar avocatul, fără cel mai mic semn de surprindere, grav, decis, chiar cu un fel de eleganță în ton, murmură :

— Mai curînd eu, decît Robert... dar n-o puteți dovedi.

Fu un moment de consecințe nebănuite. Langa redevenî calm. Frumoasă manieră, n-ai ce-i face. „Știe ! gîndi el, și-o undă de admirație pentru adversar tremură în mintea lui. Dar pentru ce acest risc ? El doar își dă seama că nu-l pot crede ; în schimb mă pot preface a-l crede și pot să-l arestez. Poate asta și vrea, să-l pună la adăpost pe *celălalt*, fiindcă el știe *care-i asasinul*. Ei bine. Să intrăm în joc..."

Și întrebă :

— Unde v-ați petrecut timpul sîmbătă după-masă între orele 16 și 19,30.

— Refuz să răspund la această întrebare.

— În acest caz, sînt nevoit să vă arestez. Urmați-mă !

Și îl strigă pe locotenentul Sanda, care așteptase pînă atunci în anticameră.

Liniștit, domnul Mateescu ceru un scurt răgaz să-și pregătească niște schimburi și alte lucruri de uz personal absolut necesare. Însoțit de locotenent trecu în dormitor și în cîteva minute se întoarse purtînd o valiză mică de piele. Mai întrebă :

— Aș putea să las cîteva rînduri pentru soția mea ? Acum este la piață. O să fie îngrijorată dacă pînă-n prînz nu mă întorc și nici nu telefonez.

Langa tresări. „Iarăși ? gîndi el. Vrea cu orice preț să-l suspectez pe el, în primul rînd."

— Și dacă știe unde vă aflați, n-o să fie îngrijorată ?

Domnul Mateescu făcu ochii mari :

— O să fie, bineînțeles, dar o să știe măcar că nu mi s-a întîmplat vreun accident pe stradă și că trăiesc.

— Avem s-o informăm noi. Notează-ți, Sanda !

VIII

NEPĂSĂTOAREA DOAMNĂ MATEESCU ȘI O VAGĂ PATĂ DE RUJ

Langa îl trimise pe domnul Mateescu la secție, cu mașina lor de serviciu, însoțit de locotenent, iar el se îndreptă spre procuratură. După o jumătate de ceas, se înapoie la locuința avocatului. O găsi acasă pe doamna Mateescu și o informă despre situația soțului, remarcînd, nu fără curiozitate, nepăsarea cu care femeia primi vestea. Avea, fără îndoială, vreo șasezeci de ani, dar nici pe față nici în mișcări nu purta semnele de oboseală ale vîrstei. „Poate că a fost și frumoasă, gîndi Langa. E sigur însă că pe cosmetică a cheltuit o mică avere." Îi arătă autorizația de percheziție, rugînd-o să-l însoțească în odaia de lucru a soțului ei, ca să asiste.

— Cred că nu e nevoie, spuse ea. Sînt convinsă că un ofițer de miliție este un om de onoare.

Langa fu pe punctul să replice, amuzat : „Vai de mine. cît sînteți de ironică !", dar se reținu. Doamna Mateescu nu-și definise încă rolul, iar el avea de lucru. Cît putea să fie de politicos, îi răspunse :

— E necesar, doamnă, conform legii, să fiți de față. Dacă nu vă convine, trimiteți-o pe femeia de serviciu sau am să chem eu un vecin oarecare.

— A, nu. Prefer un mic sacrificiu personal. Poftiți.

Intrînd înaintea lui, murmură cu glasul ei învăluit de contraltă, cumva îndepărtat :

— Deși soțul meu e avocat, eu nu cunosc legile. Pare curios nu ?

Langa cercetă sistematic biblioteca, fără să găsească altceva decît coduri, colecții de legi, cărțile obișnuite ale unui birou de avocat. Cele mai multe erau legate în piele, cu titluri aurite imprimate pe cotor. Cea mai mare parte erau franțuzești. Nu fuseseră consultate de multă vreme, fiindcă erau înecate în praf.

Așezîndu-se la masa de lucru, Langa începu cercetarea sertarelor. O întrebă pe doamna Mateescu, care ședea calmă într-un fotoliu și fuma :

— Soțul dumneavoastră cunoaște limba germană ?

— Probabil.

— Nu știți sigur ?

— Nu. Eu cu Theo vorbesc numai românește.

Pe Langa începu să-l intereseze această femeie. Era poate o fire nepăsătoare și-atît sau poate numai excelent dresată pentru o lume în care — cîndva — nepăsarea se confunda cu distincția. Poate că soarta propriului ei soț o lăsa rece sau poate reușise să-și compună atitudinea, fiind informată de femeia de serviciu despre cele întîmplate domnului Mateescu. Oricum, se mai ivise un nod, care trebuia descurcat ; nimic nu-l îndreptățea să bănuiască vreo legătură între moartea Aureliei Leordeanu și această doamnă imposibilă, dar nici s-o excludă din joc. În cazul în care calculul lui Langa avea să se dovedească exact, nepăsarea doamnei Mateescu — fie că-i era în caracter, fie că și-o pregătise pentru această împrejurare — devenea o piesă în alibiul avocatului. Iar dacă nu-i nimic din acestea, tot rămîne un caz interesant, care o să-i per-

mată prietenului său, doctorul Ceremuș, să umple o seară întreagă cu considerații spirituale.

Răsfoi agenda de birou, plină cu însemnări care nu păreau deosebite. Pentru miercuri, 25 ianuarie, printre altele, era notată și inițiala R. Desigur, Robert. Înfățișarea la tribunal. Domnul Mateescu era avocatul lui. Normal deci. Frunzări în urmă. Filele erau aproape toate pline de însemnări. Nu ducea lipsă de procese domnul Mateescu. Era un avocat bun, se pare. În orice caz, mult solicitat. Pe pagina cu data 7 ianuarie, scria : Aurelia, orele 17. Langa tresări : *Aurelia fusese ucisă exact la două săptămîni*, în ziua de 21 ianuarie, probabil între orele 17 și 19,30. Acum devenea absolut sigur că *domnul Mateescu este unul dintre cei care știuseră că Aurelia se afla acasă la orele 17*. Fără discuție, agenda trebuia studiată minuțios, acum însă nu era timp pentru așa ceva. Găsi și agenda pe anul 1966. Le vîrî pe amîndouă în servieta lui, spunîndu-și oarecum satisfăcut, că domnul Mateescu mai avea de explicat unele lucruri. Totuși, Langa nu se grăbea. Ar fi putut încheia, eventual sigilînd biroul lui Mateescu și să plece. Se apropia ora peste care nu mai putea amîna întrevederea cu „șeful". Și mai trebuia să treacă și pe la Ministerul Construcțiilor, *să-l vadă* pe Robert Leordeanu și să-l invite pentru după amiază la o convorbire. Mai erau și Vasile Șerban și Felicia Turdean. Iar raportul premilimar trebuia rescris pentru a doua oară. Totuși Langa mai zăbovea. Nici el n-ar fi putut spune pentru ce. Era un obicei al său, mai vechi, de care nu se dezbărase și nici nu încercase vreodată să se dezbare, să stăruie pînă-n pragul absurdului.

Reluă sertarele pe rînd, frunzărind aceleași hîrtii, care nu-l interesau, ciorne de cereri, de contracte, de pledoarii,

extrase din diferite coduri, paragrafe care urmau să fie citate la cine știe ce proces, chiar și versuri și texte istorice, necesare pentru cine știe ce demonstrație mai intelectuală. Tot căutînd așa, lui Langa îi sări în ochi deodată o stinghie, ca un fel de prag, pe fundul celui mai de jos sertar, din dreapta, al biroului. În stînga, fundul sertarului era neted, stinghia lipsea. „O mică și probabil neînsemnată asimetrie", gîndi Langa. „Ia, să vedem ! Un rost o fi avînd ea. Că nu-i de frumusețe." Pipăind-o mereu, apăsînd și încercînd s-o miște din loc, mirat că-i atît de ferm fixată, fără să se vadă șuruburi sau cuie, simți la un moment dat că apăsată pe ambele capete deodată, stinghia, care era foarte subțire, are o vagă tendință elastică. Precaut, fără să forțeze, repetă apăsarea, apoi ridică brusc mîinile, sperînd că un eventual arc montat dedesubt are s-o arunce în sus. Stinghia însă reveni în poziția ei printr-o mișcare imperceptibilă ochilor, care abia se simțea chiar și la pipăit. „Te pomenești că-mi pierd vremea de-a surda", își spuse Langa. Totuși, apăsată la capete stinghia provoca senzația de ceva moale, ușor elastic, adevărat, o senzație foarte fină. „Poate nu-i decît o iluzie tactilă. Există și de-astea." Era însă încăpățînat din fire și-acum stîrnit. Intrigat, începu să manevreze, încercînd să deplaseze stinghia, fie înainte, fie înapoi, fie imprimîndu-i o mișcare rotitoare. Nimic. „În ce, naiba, o fi prinsă ?" Pipăi pe dedesubt, dar nici acolo nu simți vreun șurub sau vreun cui. Reluă manevra. Ținînd apăsate capetele, trase ușor spre el și fu gata să jure că simțise cum stinghia se clintește. Încercă s-o desprindă, dar nu reuși. Repetă iarăși mișcarea și cînd iarăși simți ușoara deplasare în față a stinghiei, apăsă ceva mai tare capetele, împingînd fără să bruscheze, înapoi și stinghia se desfăcu ușor, ca un fulg suflat. „Uite, dom'le, ce secrete ! își spuse

Langa înveselit. Sigilăm şi-l trimitem pe Domide. Or mai fi şi altele. Pe sub parchet, pe după tablouri, în lustră. Poţi să ştii ?" Examină curios mecanismul simplu şi ingenios. Un gen de copci foarte fine din lame de oţel îndoite în forma acelor de croşetat, care se prindeau cu precizie într-un lăcaş anume. Fundul dublu masca un spaţiu nu mai înalt de un deget. Langa descoperi acolo cîteva acte vechi, nişte bileţele, vechi şi acestea, toate cu acelaşi scris mare, caligrafic şi aceeaşi semnătură. Unul dintre acte, trei foi, consemna cumpărarea unei moşii, un altul donaţia unei case. Mai era şi paşaportul domnului Mateescu, eliberat cu mult timp înainte de război, care n-avea acum valabilitate. „Bun şi ăsta, îşi zise Langa. Să vedem pe unde s-a plimbat domnia-sa. *Poate-o fi trecut şi prin Germania*". Într-un plic galben, fără nimic scris pe el găsi un libret CEC la purtător. Langa îl aşează cu un gest brusc pe masă, de parcă i-ar fi fript degetele. Nu-l deschise. Privi lung la el, simţind cum îl umple emoţia. „Poate fi veriga de care numai trebuie să trag... Dar să-l mai lăsăm. Pentru ceasuri mai calme..." În acelaşi plic, mai găsi fotografia veche a unei femei foarte frumoase, în costum de tenis, care zîmbea fotografului, ameninţînd cu racheta. Nu era doamna Mateescu. Pe spatele pozei, acelaşi scris şi aceeaşi iniţială : „*L'amour reviendra peut-être... A.*"

Aşadar, dumneaei a scris şi bileţelele, constată pentru sine Langa. Le citi unul după altul.

„Diseară la Aida. Vii, sper. Cîntă Lia. A."

„Dimineaţa plecăm la Mangalia. Toţi. Stăm numai trei săptămîni. A."

„Am să fiu la înviere. Tot acolo. A."

„Am primit. Îţi mulţumesc mult, mult. M-ai salvat. A."

„H. a plecat la Hegieşti. Stă trei zile. Administratorul face dificultăţi. L-a luat şi pe R. să-l plimbe puţin. Diseară la 7 am să fiu acolo unde ştii. A."

„Un mic roman, îşi spuse Langa. Dar de ce atîtea precauţii pentru pitirea unui biet depozit de suveniruri ?"

Bileţelele nu erau datate. Era greu să-ţi dai seama de succesiunea lor. Unul dintre ele părea de dată recentă, scris pe hîrtie ordinară de împachetat :

„Treci pe la mine. Am nevoie de d-ta urgent. A."

Langa simţi furnicîndu-l dorinţa să facă tumbe. Dacă A. este doamna Aspazia, văduvă Leordeanu, vechea prietenie a domnului Mateescu pentru familia Leordeanu capătă dimensiuni neaşteptate. Unul din firele ghemului se întrezărea. Dacă el e asasinul, cunoaştem motivul crimei, dacă-i Robert, manevra riscantă a avocatului îşi are o explicaţie.

Langa socoti că în acest moment îşi poate permite o pauză, mici mişcări de temporizare, în care timp poate să încerce o nouă organizare a materialului. Se uită omeneşte curios la doamna Mateescu, femeie care în tinereţe poate a fost frumoasă. Fuma, cu aceeaşi expresie de supremă nepăsare pe chip ; părea că uitase de mult că în aceeaşi încăpere se mai află cineva, care scormoneşte şi poate scoate la iveală lucruri nedorite, ba chiar primejdioase pentru liniştea acestei case.

Se apropie de ea şi-i arătă fotografia :

— Scuzaţi, spuneţi-mi, o cunoaşteţi pe această doamnă ?

— O, Aspazia. Firește că o cunosc. Sîntem prietene.

— De mult o cunoaşteţi ?

— Din copilărie. Am fost şi colege la „Notre Dame". Aici avea vreo 22—23 de ani. Ieşise campioană la tenis

a Bucureștilor. Da. Era foarte frumoasă. Și avea un temperament aprins. Am și uitat. Ați găsit-o *acolo* ?

Langa simți o irezistibilă tentație să fie rău. Îi arătă biletelul în care se vorbea de plecarea soțului și se fixa o întîlnire, lăsîndu-i timp să-l citească și întrebă :

— Credeți că-i scrisul doamnei Aspazia ?

— E scrisul ei. Da. Întotdeauna am bănuit că e ceva între ea și Theo. Nici acum doamna Mateescu nu se clintise din nepăsarea ei. După un moment de tăcere, adăugă :

— Era și normal. Theo o curtase încă de pe cînd era student. Mi se pare că prin el l-a cunoscut pe Henri, pe care l-a preferat, fiindcă era de familie și foarte bogat. Bietul Theo n-avea nimic și era și „plebeu", cum zice Aspazia. A suferit foarte mult. Cred că nu i-a trecut nici pînă azi.

Același ton egal, temperat pareă de-o surdină, îndepărtat și rece.

— Vă interesează Aspazia ?

Putea să fie o simplă tresărire a curiozității femeiești și iarăși putea să fie o abil mascată perfidie împotriva vechii rivale. „Dar oare *ce știe* ea ?"

Langa răspunse :

— Nu. Doamna Aspazia nu mă interesează prea mult. Vechile sau noile romanțe nu sînt de competența mea.

Se înapoie la masa de scris să redacteze procesul verbal, cu lista obiectelor reținute în interesul anchetei.

Doamna Mateescu observă, ecou întîrziat :

— Sînteți foarte spiritual. Într-adevăr romanță veche ; cîndva a fost însă nouă.

„Nu-i deloc nepăsătoare, își spuse Langa. E deșteaptă și rea."

În timp ce scria, îi veni un gînd :

— Cunoașteți bine familia Leordeanu ?

— Firește. Dacă sînt prietenă cu Aspazia... Mi-e și cumătră, cum s-ar spune.

— Cîți ani are Robert ?

— Robert ? Ia să vedem. Cred că vreo 32, 33. Așa ceva. Dar de ce vă interesează vîrsta lui ? Credeți cumva că... ?

Pentru prima dată fața ei se destinse, doar numai vag luminată de un surîs de fin amuzament. Adăugă, redevenind nepăsătoare :

— Nu cred. Robert seamănă perfect cu Henri, chiar și la caracter. Nu-i o romanță chiar atît de minoră.

Pe Langa însă nu-l mai interesa cu cine seamănă Robert Leordeanu, pe care avea să-l întîlnească în mai puțin de-o jumătate de ceas. Arătă doamnei Mateescu lista obiectelor reținute. O rugă să semneze, o informă că sigilează biroul, în care nimeni n-are voie să umble pînă la ridicarea sigiliului și se grăbi spre Ministerul Construcțiilor.

Acolo află contrariat, că Robert Leordeanu este plecat de o săptămînă la Cluj, într-o inspecție și că se va întoarce numai a doua zi, marți. „Așa dar, pentru Robert a fost aranjat un alibi solid, își spuse. Și deci, persoana domnului Mateescu devine și mai interesantă. Ca să vezi !"

Revenind la secție, Langa îl căută pe Domide, care se afla în „laboratorul" său, de curînd instalat în trei încăperi la catul de sus al clădirii. Halatul alb, perfect acordat cu obrajii săi rumeni, îi dădea un aer de tînăr medic, emoționat de prima consultație. Sta aplecat asu-

pra microscopului și examina încruntat ceva care parcă-l intriga.

— Noroc, Domide, îl salută familiar Langa. Ai ceva noutăți să-mi spui ?

— Să trăiți, răspunse tînărul, ridicînd din umeri. Ce noutăți să vă spun, sărmanul de mine !

— Ce-i cu analizele alea ?

Sublocotenentul cu figură de copil se strîmbă, de parcă ar fi gustat untură de pește :

— Analizele — vax albina ! Ce să iasă din zmangura aia de scrum ?... Că-mi și vine să mă las de chimie și de contactul ăsta direct cu tot felul de acizi și gaze și alte pericole insidioase. Am să trec și eu la psihologie, măcar rămîn teafăr... adică fizic vorbind...

Și privi furiș, pe sub gene, spre Langa și observîndu-l că se încruntă, începu să rîdă înveselit.

— La vîrsta ta e mult mai important să fii teafăr, adică fizic vorbind, decît deștept. Psihologia nu cred să te ajute. Poate sportul.

Domide ridică mîinile :

— Atins în plin. M-am predat.

Langa îl cuprinse de după umăr :

— Chiar nimic nu ți-a spus zmangura aia ?

— Aproape. Poate fi și de la Carpați și de la Mărășești, ba și de la Naționale. Ăștia de la fabrica de țigări îs bucătărese bune, din aceeași cartofi fac și piure și pai și franțuzești.

— Înseamnă că nu știm ce fel de țigări fumează asasinul.

— Pînă n-o să-l prindem, nu.

— De garoafe ce-ai aflat ?

— L-am trimis pe Ionescu. Nici n-am sperat vreun rezultat. Sîmbătă a fost plin de garoafe peste tot. Zi de

vîrf. Nici un vînzător nu-și amintește cui și cît a vîndut. Nici un comisionar n-a adus flori în Drumul Taberei.

— Deci garoafele le-a dus asasinul în persoană.

— Dacă n-a mai fost cumva și un alt musafir, care a plecat înainte de sosirea asasinului. Plutim în incertitudini.

— Cine s-a dus pe la agențiile CEC ?

— Stoica. Un as al statisticii.

— Nu s-a întors ?

— Păi, are mult de umblat, iar cu pașii lui temeinici...

— Cum vine, îl trimiți la mine.

— Negreșit. Deși, după umila mea părere, urma de ruj pe care am descoperit-o pe mănușă se poate să ne fie de mai mult folos decît statistica operațiunilor CEC.

— Ce fel de urmă de ruj ?

— Abia se vede, dar e precis ruj și încă bulgăresc.

— Urma e nouă, veche ?

— Nouă.

— Ai comparat cu rujul din poșeta femeii ?

— Da. E-același ruj.

Interesul pe care știrea i-l deșteptase o clipă lui Langa, se stinse.

— Simplă confirmare. Nici un pas cîștigat.

— Ce fel de confirmare ?

— Cînd i-a apăsat capul pe spate, i-a pus palma pe gură. *Atunci* s-a pătat mănușa cu ruj. Pata-i abia vizibilă, fiindcă femeia nu era rujată proaspăt. Tocmai sosise acasă de la lucru și se apucase de gătit. Se grăbea. Nu-i ardea să se rujeze. Și-n general, femeile nu se rujează special pentru bucătărie. În orice caz, acum lucrurile au devenit nițel mai clare. E sigur că Aurelia Leordeanu nu

se aștepta la nici un fel de vizită. Nu aștepta pe nimeni în afară de copii. *Musafirul*, care a adus florile și banii, a venit neanunțat... Da.

— Și a înăbușit-o astupîndu-i gura și nările cu palma...

— Nu tocmai...

Și-i povesti pe scurt ce aflase de la doctorul Ceremuș despre forma de execuție *prin ruptul capului*. La sfîrșit întrebă :

— Știai asta ?

— Habar n-aveam. Nici măcar de Haidemaier ăla n-am auzit, răspunse Domide năucit. Extraordinar... Păi, atunci aveți o pistă sigură. Asasinul e individul care *știe*. Care a auzit de asta. Ori poate a și văzut. Fantastic. Zău, ce grozăvii poate ascunde o vorbă d-asta, moștenită din străbuni, pe care noi o pronunțăm, fără să bănuim nimic : dragă nevastă, în ruptul capului nu mai vreau s-o văd în casă la mine pe amica ta ixulița sau igrecoaica, fiindcă prea mișcă din șolduri nu știu cum.

Deodată, Domide deveni grav :

— În cazul ăsta, tovarășe maior, n-o să ne fie simplu de loc.

— Prefer complicațiile. Lucrurile simple oamenii le cam fac toți în același fel. Pe cele complicate, fiecare *în stilul său*.

Domide zîmbi :

— Se cam observă la dumneavoastră, dacă-mi permiteți să vă spun, influența tovarășului doctor Ceremuș. Doar că dînsul are un stil ceva mai complicat.

— Nu-i lucru de rușine să înveți de la alții.

— Depinde ce și cum. Privitor la stil însă, preferabil să ți-l faci singur. Dacă ai personalitate.

— Dacă ai, desigur.

— Aș îndrăzni să spun că dumneavoastră aveți.
— Fără lingușiri, Domide. La mine nu se prind.
— Tocmai, am observat și regret nespus.
— Să nu regreți niciodată ceea ce nu se poate.
— Am înțeles, să trăiți.

Langa nu mai răspunse. În intervalul de timp cît durase acest schimb de cuvinte aparent ușor și lipsit de importanță, el participase cumva absent, preocupat — după cum se pare — *de altceva.* În viața lui se aflase de prea multe ori în situația de a fi obligat *să-și ascundă gîndurile adevărate*, discutînd coherent, chiar spiritual, despre lucruri care nu-l interesau în acel moment decît ca o mască necesară și uitîndu-le pe loc, așa cum uneori vorbești prin somn, iar cînd te-ai trezit, ai uitat. Devenise un reflex al lui și pe care puțini îl bănuiau, așa că Domide fu surprins cînd Langa, smucindu-l de braț, spuse precipitat :

— Și totuși, pata aia de ruj descoperită de tine, e importantă. E foarte importantă. Îmi dovedește încă o dată cît de prudent e individul, cît de minuțios a pregătit totul. Eram convins că victima îl cunoștea. Bănuiam că nu se aștepta la vizita lui. Acum sînt sigur. O femeie îngrijită, tînără și, în limita posibilităților, cochetă, *dacă așteaptă pe cineva* îmbracă o rochie mai bună și măcar se rujează, indiferent ce fel de relații ar fi între ea și musafirul așteptat. Pata de pe mănușă ar fi fost mult mai pronunțată, dacă Aurelia Leordeanu, așteptînd pe cineva, s-ar fi rujat.

Domide încercă vag bănuiala că este luat în răspăr. Zise, încurcat :

— Ați mai spus-o.

— Da, sigur. Deci musafirul nu s-a anunțat. Și-a construit alibiul aproape fără greșeală. N-a anunțat-o, fiindcă

Aurelia ar fi putut vorbi despre vizita așteptată, unei prietene, chiar numai în treacăt: „mă grăbesc, dragă, fiindcă după masă trece x pe la mine". Ar fi lăsat o *urmă*. A știut cum s-o evite...

Domide asculta, oarecum nedumerit.

Lunga rîse, dintr-o dată, foarte vesel.

— Parcă ziceai ceva de stil adineauri.

— Da.

— Ei, avem de-a face cu un stil foarte *personal*. Poate că *ăsta* a uitat de el, construindu-și alibiul. Înseamnă c-o fi uitat și de altele, iar noi trebuie să dăm de ele. Urme n-a lăsat, dar *stilul* se întrezărește. Și cine știe dacă n-o fi lăsat și urme pe *undeva*. Și acum, uite ce ai tu de făcut. Te duci la fabrica „Dezrobirea". O cauți pe țesătoarea Turdean Felicia, care a fost prietenă bună cu Aurelia Leordeanu și s-au certat din cauza lui Robert Leordeanu și pe mecanicul de întreținere Șerban Vasile, care a fost concubinul Aureliei Leordeanu, înainte de a se fi măritat cu Robert. Le înmînezi personal invitațiile pentru după-masă. *Tu* nu-i întrebi nimic. Dacă vreunul din ei s-arată dispus să-ți spună ceva, îl asculți atent, lăsîndu-l să vorbească pe fiecare după cum îi vine. Cu Turdean te sfătuiesc să fii atent, se zice că-i o făptură frumoasă, căreia îi place să placă, însă în prezent e în tandrețe cu un băiat de la I.T.B.

— Am înțeles, să trăiți!

— Dacă o să se prezinte și alte persoane dornice să ne informeze, ascultă-le de asemenea atent, fără să le pui tu întrebări.

— Am să mă descurc.

— La revedere.

Langa ieși de la colonelul Cindea — șeful cum îi ziceau între ei subalternii — pe la două după amiază. Era mulțumit, ancheta îi fusese lăsată lui, primise și oamenii ceruți, care, fie și neoficial, formau echipa lui obișnuită, măsurile luate pînă acum fuseseră aprobate, șeful nu-l sîcîise cu fel de fel de întrebări și nici nu făcuse aluzii răutăcioase la „metoda psihologică".

Nu mai urcă la primul etaj, unde își avea biroul. Pînă la cinci după amiază, cînd urmau să se prezinte Felicia Turdean și Șerban Vasile, îi rămînea un răgaz de vreme, în care n-ar fi stricat să doarmă. Lăsă vorbă pentru Domide, să vină să-l ia de acasă pe la patru. Se abătu pe la restaurantul „Cotroceni", unde prînzi. Avu norocul să nimerească un răstimp fără aglomerație și fu servit repede. După ce plăti, cînd să plece, îi veni o idee. Ceru condica de sugestii și reclamații și căutînd un spațiu rămas liber printre însemnări vechi de mai multe zile, scrise: „Serviciul ireproșabil, mîncarea f. prost gătită". Semnă, adăugîndu-și și adresa, data, cu trei zile în urmă și ora 14,30.

„Poftim, cît de ușor se poate aranja un alibi", își spuse zîmbind așa, de unul singur.

Mai erau cîteva minute pînă la ora 3, cînd ajunse la garsoniera lui. Descălță doar pantofii și se întinse îmbrăcat pe dormeză, întrebîndu-se dacă are să poată atipi ceasul cît îi mai rămăsese pînă avea să vină Domide. „Băiat bun, gîndi Langa simțind cum alunecă în somn ca într-o ceață moale. De ce nu s-o fi însurat pînă acum? Cu mutra lui de domnișoară, precis, frînge inimile, în

serie. Ori poate tocmai *de aceea*... Sînt o generație curioasă, băieții ăștia. Dar ce știu eu despre ei, ca să-mi permit să zic „generație curioasă" ? Doar atît că lucrează bine și cînd aud muzică de jazz, încep să le zvîcnească genunchii... Iar eu îmbătrînesc"...

Îl trezi soneria. Ieși și-i deschise lui Domide, care apăru surîzător, mimînd mișcările unui hamal, care abia mai răsuflă sub greutatea unui sac greu.

— N-ați visat corbi sau vulturi sau măcar ulii ?

— N-am visat nimic.

— Imposibil. S-a constatat științific : somn fără vise nu există. Dacă nu vă amintiți, înseamnă că erați foarte obosit.

— Poate. Ei ?

— Dacă ați fi visat niscaiva păsări de pradă, s-ar potrivi.

— Cu ce s-ar potrivi ?

— Am vești cumplite...

Langa intră în baie să-și limpezească puțin fața după somn. Domide aștepta fluierînd o melodie sincopată, bătînd ritmul cu un deget în masă. Cînd Langa reveni în odaie, îl îmbie cu o țigară. Langa o luă și înainte ca s-o aprindă, o cercetă atent, o mirosi :

— Lucky Strike ?

— Așa ceva.

— De ce fumezi, mă Domide, țigări americane ?

— Mai întîi că sînt bune, pe cuvînt de onoare. Dar, mai ales, face impresie.

— Zău ? Impresie asupra cui ?

— Așa, în general. Snobismul e ca gripa. Pe unii-i atinge mai ușurel și abia se resimt, pe alții-i pocnește fundamental și pentru un timp oarecare își pierd uzul rațiunii. De scăpat, nu scapă teferi decît cei complet

lipsiți de binefacerile culturii, care, neștiind ce-i aia, nici că le pasă.

— Ești vesel.

— E-un păcat destul de răspîndit în prezentul măreț pe care-l trăim.

— Te-ar deranja dacă ne-am deplasa în zona stilului serios ?

— În timpul serviciului nu se pune problema.

— Spune !

— Permiteți să raportez. Am descoperit ce țigări fumează numitul Robert Leordeanu.

— Ei ?

— Lucky Strike.

— Ai dat douăzeci de lei pentru un flecușteț de reprezentație ? După cîte știu, nu-ți plac țigările aromate.

— În timpul serviciului nu ne orientăm după gustul propriu, ci după necesitățile impuse de misiune. Permiteți să raportez. Mi-ați ordonat să mă deplasez la fabrica „Dezrobirea". M-ați prevenit asupra circumstanțelor posibile. Într-adevăr, multe persoane suave la fața locului, dornice a-mi vorbi și a da declarații. Motivul : interesul stîrnit de asasinat, în nici un caz persoana subsemnatului. Prevenit, luasem măsuri, reprezentare demnă. M-am bărbierit, știind din experiență că un anchetator antipatic nu cîștigă încrederea martorilor, iar unul simpatic o cîștigă. Negăsind țigări Snagov, am cumpărat Luky Strike. Norocoasă coincidență. Felicia Turdean a recunoscut țigările pe care le fumează și numitul Robert Leordeanu.

— Deci, într-adevăr a fost ceva între ei.

— Martora nu neagă.

— Ai întrebat-o cînd l-a văzut ultima oară ?

— Mi-a spus ea singură, fără s-o fi întrebat. În luna octombrie trecut, o senină după-amiază căldicică, specifică Bărăganului în acest anotimp. Persoana aşteaptă într-o staţie de troleibuz la şosea, trece numitul Robert în elegantul său Citroën gri-cendre, sau *grisándrî*, cum zice suava persoană.

— E sigur că Robert Leordeanu are un Citroën ?

— Rămîne de verificat. Fata pricepe la mărci de maşini, actuala ei tandreţe fiind şofer la I.T.B. Au depus împreună bani pentru Trabant, din lichidarea unor moşteniri la ţară, plus economii proprii. În aprilie, cînd le iese maşina, se căsătoresc şi pleacă în voiaj.

— Aşadar, în octombrie trecut, Robert o ia undeva la şosea, în Citroënul său.

— Şi se transportă în *tête à tête* la restaurantul din pădurea Băneasa, o seară presărată cu dulci amintiri comune. Urmarea, cu mult bun simţ, lăsată în penumbră. Amănunt percutant. Robert a cerut chelnerului, *în mod expré*, ţigări Lucky Strike.

— Eşti sigur că întîlnirea a fost întîmplătoare ?

— În materie de intrigi amoroase nu-mi permit să fiu sigur. E însă foarte probabil. Permiteţi să propun o ipoteză...

— Permit.

— Robert e încurcat, legat în combinaţia pentru care divorţează de femeia cu care are doi băieţi. Combinaţia nu este Felicia. Aşa ceva s-ar fi aflat în fabrică. O contrazice şi legătura ei cu itebistul, care pare „serioasă". Deci, Leordeanu e în combinaţie cu o terţă persoană, pe care noi încă n-o cunoaştem. Plimbarea la Băneasa, în Citroënul său gri-cendre, după opinia mea, nu-i decît un amabil şi trecător *retour* la un mic roman care nu s-a consumat pînă la capăt, la vremea lui.

— Probabil. Cam multe romane se-mpletesc în ancheta noastră.

— Viața-i plină de romane.

— Și personaje ca individul ăsta, pe care încă nici nu l-am văzut cum arată...

— După poză, e-un băiat bine. E și părerea Feliciei Turclean. Bine și foarte „complezant".

— Și ea ? E frumoasă ?

— Dacă nu m-aș teme de exagerare, aș zice : foarte.

— Ți-a plăcut ?

— Dacă nu m-aș teme de ridicol, aș mărturisi adevărul, modestia însă care mă caracterizează, mă obligă să spun că nu mi-a displăcut.

— Brunetă ?

— Bruneță.

— Înaltă ?

— Înăltuță.

— Subțire ?

— Trasă prin inel.

— Alte semnalmente ?

— Temperament teatral. Rolurile principale în ansamblul artistic al fabricii. Vocație : melodrama pasională, tic universal : ochii dați peste cap. Timbru : oftatul profund dramatic. Ton : autorăsfățat, afectat. Presupun, repetiții frecvente în fața oglinzii. Nivelul cultural : televizor și teatru de varietăți.

— Ai întrebat-o unde și-a petrecut sîmbăta după amiază ?

— Consemnul suna : nu pui întrebări. N-am pus întrebări. M-a informat însă ea. Alibi perfect. Program cultural artistic la clubul fabricii, urmat de mare-bal-mare. Nu putea să lipsească.

— Nu te-a mirat, că și-a declarat neîntrebată alibiul ? N-avea de unde să știe cu precizie, cînd a fost ucisă Aurelia Leordeanu.

— Nu s-a gîndit la alibi. Filozofînd asupra morții, a remarcat că biata Aurelia, dacă ar fi fost mai puțin proastă după strengarul ăla de *Robér*, care cine știe dacă se mai întoarce la ea, și-ar fi găsit și ea un tip, ar fi venit la balul de sîmbătă seară și n-ar fi dat pestea ea banditul...

— *Banditul ?*

— Felicia, frecventă cititoare a romanelor de aventuri, e convinsă că Aurealia-i victima unui *bandit* fioros.

— N-ai aflat cumva dacă Felicia face sport ? Cum e, voinică ?

— Deloc. E suavă, și gingașă. Sport dacă ar face, presupun, că numai de fandoseală, de plăcerea de a se arăta în costume mai sumare. Nu e omul care pentru un *fliort*...

— Ce ?

— *Fliort*. Așa pronunță ea unele cuvinte. „A fost, recunosc, ceva *fliort* între mine și *Robér*. Dar nu m-am prea *angajiat*. Mi-am dat seama imediat cîte parale face *jmecherul* ăsta. Iar cu Aurelia *eram foarte bine*, înțelegeți, prietene și tovarășe de muncă. Nu făcea. Mai sînt și copiii... Doar așa, un mîc *fliort*. De distracție..."

— Mda... Bine. În raport, te-aș ruga, să te abții de la considerațiile personale. Transcrii *numai faptele*.

— O să fie cam scurt. Trei sau patru rînduri, cu introducere cu tot.

— Cît o să fie. Eu n-am să mai stau de vorbă cu ea. Cred că nu mai e nevoie.

— Aș dori...

— Crezi că aș afla ceva în plus ?

— Aș dori să verificați *considerațiile* mele.

— N-am motive să cred că n-ar corespunde. Ai s-o ajuți să-și scrie depoziția, cu întrebări, de astă dată. Să precizeze ferm ultima dată la care s-a întîlnit cu Robert, să precizeze, de asemenea, cum a ajuns să fie citată martoră în procesul de divorț al Aureliei Leordeanu, și *foarte precis* ce șanse-i acorda ea lui Robert în acest proces. După aceea, te duci la locuința domnului Mateescu și termini percheziția. Cu Șerban ai vorbit ?

— Da. Mi-așI permite să afirm că-i cazul exact contrariu.

— Adică ?

— Pentru el Aurelia n-a fost un *fliort* oarecare. A fost *dragostea vieții lui.*

— Ți-a spus el ?

— Spusă de persoana interesată, n-aș fi înregistrat-o. Mi-au relatat ceilalți cu lux de amănunte, istoria de-a fir a păr. Și expresia asta duioasă, de-acolo mi-am însușit-o : dragostea vieții lui. Corespunde, așa cred. El n-a zis nimic. M-a ascultat în tăcere, așa cum tace un bolovan. A luat act de invitație, fără să i se fi schimbat expresia feței. Impietrire. Asta e ! La sfîrșit, a zis : Bine. Am să viu. Mi-a întors spatele, fără să-mi dea bună ziua. Cineva din asistență a oftat compătimitor : „E complet dărîmat". Într-adevăr. Am văzut și eu, în fine, pe concret, cum poate arăta o namilă de bărbat, cînd e dărîmat sufletește. Forța fizică surpată de dinăuntru de o suferință morală.

— E chiar așa namilă ?

— Da. Un bărbat cît toate zilele, ar zice omul din popor. Foarte expresiv. Și exact. Definitoriu. Nu înțeleg de ce nu ni se îngăduie să folosim stilul popular în rapoartele noastre. Semnalmente : înălțimea — un metru optzeci. Nu spune nimic precis. Nu poți să umbli după

om cu metrul în mînă. Zici însă : lung cît o zi de post, aproape că l-ai și caracterizat.

— Bine. Am să fac o propunere în acest sens. Hai să mergem. E aproape cinci. Să nu aștepte oamenii.

Jos, în stradă, în mașină îi aștepta locotenentul Sanda.

Domide nu reuși să se abțină :

— Punctualitatea — politețea regilor, spuse, ghemuindu-se pe bancheta din spate, alături de colegul său, care nu replică. Morocănos poate din fire, acum vizibil obosit, fuma încruntat. Domide adăugă : — Sau concepția strict mecanică a vieții

După ce se urniră, Langa, care se așezase în față lîngă șofer, întrebă :

— Ce ai să-mi spui nou, Sanda ?

— Permiteți să raportez. În Latină 28 bis, nimic nou. Numitul Leordeanu Robert n-a apărut. Lipsește din localitate, susțin vecinii. Locuiește la maică-sa, Leordeanu Aspazia, văduvă, pensionară. Nu-i înregistrat în cartea de imobil. Sectoristul știe. Aprobare tacită. Zice : situație provizorie. De opt luni — provizorie. Numita Petrescu Antoaneta — necunoscută în cartier.

— Pe cine ai lăsat în post ?

— Dumitrescu și Pantea. Repară zidul, bloc vizavi.

Langa pufni reținut :

— Ce repară ?

— Zidul. I.A.L. a pus materiale, meșterii lipsă. Locatarii se bucură. S-a început reparația. Pentru I.A.L. surpriză. Nimeni nu bănuiește.

— Ce să bănuiască dintr-o reparație de zidărie iarna ?

Langa era bine dispus încă de la scurta convorbire cu Domide. Odihnit după ora de somn, avea acum impresia că nu mai sînt multe de clarificat. Pe Felicia Turdean, pe care n-o cunoștea decît din relatarea lui Domide, o

excluse cu ușurință din cercul *probabililor*. Într-o crimă atît *de rațional* organizată, *nu era nevoie* de o femeie, căreia îi place să pozeze și consideră *fliortul* cu soțul prietenei sale *un ce de distracție*. Rămîneau Șerban pe care avea *să-l vadă* în cîteva minute (forța fizică jucase un rol important în acest omor, ceea ce Langa de la început nu trecuse cu vederea) și Robert Leordeanu, al cărui Citroën mai adăuga anchetei cîteva sugestive semne de întrebare.

Pentru moment, fu sedus și el de vraja stilului telegrafic, introdus de sergentul major Sanda, stil care în anumite perioade făcea furori în secție și luînd o decizie, la care cu cinci minute mai devreme nu se gîndise, spuse:

— Schimbat situația, Sanda. Numitul Leordeanu rețineți imediat ce apare. Eventual împreună cu Citroën gri-cendre. După caz. Atenție mărită. Discreție maximă. Nici o comunicare mamă-fiu. Pentru recunoaștere promptă, apelați sectorist. Poftim mandatul. Completează fața locului.

Domide, surprins, întrebă cu glas sugrumat:

— El *este*? Numitul Leordeanu Robert?

— Posibil.

— Dar are un alibi cît Palatul telefoanelor.

Langa se întoarse spre șofer:

— Diaconu, ia spune-mi, cît timp îți ia un drum pînă la Cluj, cu viteză maximă?

— Cît de maximă?

— Cît poate da un Citroën.

— Ei, un Citroën poate da și o sutăpatruzeci la oră ba și o sutăoptzeci. Una peste alta, în medie, să zicem optzeci. Cinci ore jumate. Hai să zicem șase. Depinde de șofer. Și de aglomerația de pe șosea. De bariere. În fine,

mai sînt și pene de cauciuc. Mai realist, șapte ore. Dar e posibil și șase ore. Cu puțin noroc.

Domide, confuz, murmură parcă numai pentru sine:

— Să fi plecat la Cluj cu Citroënul său personal? În delegație?

— Încă nu știu, dar nu-i exclus. Cînd ai un plan important pentru tine, nu-i un sacrificiu prea mare să pleci în delegație cu mașina ta personală. Îți asigură *libertatea de mișcare.*

— Cum uneori ceea ce-ți dorești mai mult în viață, îți poartă ghinion, constată Domide cu ton milos.

— Sau, cum ar zice un proverb pescuit nu știu de unde de prietenul nostru doctorul Ceremuș, cine ți-i mai scump te vinde mai ieftin.

— Păi nu? Un Citroën costă ceva și nu se obține jucînd rișcă. Și-ți dă peste cap un alibi ca ăsta. Opspe carate. Puteai crede că-i inexpugnabil.

— Tu credeai?

— L-aș cita și eu pe doctorul Ceremuș, alibiurile se aseamănă cu femeile virtuoase, care n-au păcătuit fiindcă n-au fost ispitite.

— Or fi, măi Domide, și femei care rezistă ispitei.

— De ce să nu fie? Eu nu zic nu.

— Deci și alibiuri valabile.

— De! Încercarea moarte n-are.

Ajungînd la secție, coborîră. Sandu, rămas în mașină întrebă:

— În cazul că numitul Leordeanu Robert a sosit între timp acasă, ce să fac?

— Îl luați de-acasă. Începeți percheziția imediat și mă anunțați. Dacă n-a venit, îl așteptați și-l luați cum a apărut. În acest caz, percheziția rămîne pentru mîine.

— Înțeles, să trăiți!

Pe culuarul de la primul etaj aștepta Vasile Șerban, rezemat de prichiciul ferestrei dinspre curte, fumînd.

Langa îl privi în treacăt și intrînd în biroul său, în vreme ce își dezbrăca mantaua grea de iarnă, se gîndi că Domide are întrucîtva dreptate. Îl recunoscuse imediat pe Șerban și era convins că l-ar fi recunoscut, chiar dacă s-ar mai fi aflat în apropierea lui și alți cîțiva bărbați *cît toate zilele.* Era într-adevăr absent, *plecat din lumea asta,* surpat în propria lui nenorocire, nepăsător la tot ce se întîmplă în jurul lui, *în afară de el.* Nici nu observase că trece Langa pe lîngă el și nici pe Domide nu păruse că l-ar fi văzut, deși vorbise cu el înainte de masă și, deci, îl cunoștea.

Încercă să și-l imagineze ținînd-o pe Aurelia Leordeanu de păr, smucindu-i capul pe spate și răsucindu-i-l. Imaginea nu se realiza, nu se lega. Ceva nu se potrivea. Langa *nu-l vedea* pe acest bărbat omorînd *în acest mod* o femeie. Șerban era într-adevăr o *matahală* de bărbat — umerii largi, grumazul gros, mîinile cît niște lopeți. Părea însă și el, ca toate matahalele, un caracter moale, mototol, cum se zice, care rareori recurg la violență. Propria lor forță îi intimidează. Presupunînd chiar un moment de furie turbată sau de beție cruntă, împinsă pînă-n marginile demenței, ar fi ucis-o *altfel,* zdrobindu-i capul sau sugrumînd-o și urmele labelor lui enorme s-ar fi văzut. Nici mănușa găsită nu i se potrivea. Nu-i încăpea mîna. Și în afară de această posibilitate pe care și-o spunea rațional, însă fără să și-o poată *construi* în închipuire, Langa *mai* ales nu reușea să-l *vadă* pe Șerban premeditînd un asasinat atît de complicat. Îl simțea cumva ca pe-o făptură originară, cu inteligența rămasă în imediata vecinătate a obiectelor, incapabil să se descurce printre lucruri altfel decît punînd mîna pe ele.

„În fine, gîndi el, trebuie oricum să-l văd mai de aproape."

Il rugă pe Domide să-l trimită înăuntru pe Şerban, iar el să meargă la locuinţa avocatului Mateescu, să termine percheziţia. Îl puse la curent şi cu „secretul" sertarului de la masa de lucru şi-l preveni că nu-i exclusă nici existenţa altor „ascunzişuri".

— Înseamnă că trebuie să-mi iau şi imaginaţia cu mine, replică Domide vesel. Era încă tînăr şi-i plăceau împrejurările cu aer de mister.

— Nu strică, răspunse Langa, dar s-o foloseşti cu moderaţie. Să nu spargi cumva pe acolo pereţii şi parchetul. Insistă pe lîngă doamna Mateescu să asiste. Nu mai trebuie să te sfătuiesc să fii foarte atent la tot ce spune. Trăncăneala inteligentă o stimulează. Pe soţul ei, numitul doctor avocat Mateescu, nu-l iubeşte şi nu l-a iubit niciodată. N-are importanţă ce-a determinat-o să-l ia de bărbat. Situaţia lui n-o înduioşează. Dacă afli în ce măsură şi de ce o deranjează, eşti un as. Nu-i de loc exclus să aflăm lucruri interesante prin ea. Spor la lucru!

Cînd Şerban intră, legănîndu-se placid, privind la el de undeva dintr-o imensă depărtare, Langa simţi o crispare aproape dureroasă, ca o muşcătură scurtă prin măruntaie. Gîndi repede, cumva surprins: „Şi totuşi omul ăsta *poate să ucidă*. Într-un moment de furie, dezlănţuit, *poate*." Îi spuse, arătînd scaunul din faţa biroului:

— Şezi tovarăşe Şerban.

Scaunul obişnuit de birou păru dintr-o dată mic şi şubred. Scîrţîi chinuit sub greutatea acestui trup mare.

Langa îl atacă direct:

— De cînd o cunoşti pe Aurelia Leordeanu, născută Cernat?

Șerban îi suportă calm privirea. Răspunse cu glas scăzut, cuminte :

— De ucenică.

— De cîți ani ?

— Păi... avea cinșpe ani cînd a venit *acolo*.

— Unde *acolo* ?

— La fabrică.

— Acolo ai cunoscut-o, în fabrică ?

— Da.

— Și te-ai legat de ea, cînd avea cinșpe ani ?

— Nuu... mai tîrziu.

— Cînd ?

— Păi, mai tîrziu. Cînd s-a calificat.

— N-ai vrut-o necalificată.

Langa se simți stingherit, văzînd în ochii lui un umil reproș. Regretă brutalitatea subînțelesului frazei sale, cînd îl auzi spunînd cu același glas cuminte, acum parcă tulburat de-o vibrație abia perceptibilă :

— Eu am calificat-o țesătoare. Am învățat-o ca la școală, toate piesele și mecanismul mașinii și despre ce defecte mai ușoare se pot ivi. Daa.

Fusese o frază lungă. Omul părea istovit. Nu de cît vorbise, gîndi Langa. Nenorocirea l-a dat gata. Dar *și să ucizi* pe omul pe care-l iubești, *e o nenorocire* care te poate da gata.

— Pot să fumez ?

— Da, poftim !

Langa îi întinse pachetul său de Snagov. Șerban îl refuză domol.

— Lăsați, le am pe ale mele.

Scoase un pachet de Mărășești, cam mototolit. Își aprinse țigara, trase vreo trei fumuri prelungi, apoi spuse :

— N-am avut nici un gînd cu ea atunci.
— Totuşi te-a preocupat !
— Cum... *m-a preocupat ?*
— Zici că ai calificat-o. Ai învăţat-o meserie. Ideea nu ţi-a venit din senin.
— Nu. Mi-a fost milă de ea. De aceea.
— Tocmai de ea ţi-a fost milă ? Nu mai erau şi alte femei de serviciu pe acolo ?
Din nou, fără să vrea, Langa strecurase o nuanţă echivocă şi din nou Şerban se uitase la el cu o sticlire de protest în ochii lui mari, albaştri, blînzi ca însăşi prostia.
— Mi-a fost milă că n-avea pe nimeni. Venise de la orfelinat. Şi era cuminte şi vrednică. Alealalte erau toate certăreţe şi puturoase. Numai de scandaluri se ţineau.
Fusese din nou fraza prea lungă. Din nou Şerban rămase tăcut, pierdut în starea lui jalnică.
— Spune mai departe.
— Ce să spun mai departe ?
— Cum aţi ajuns să trăiţi împreună.
— Păi cum ? Ca toţi tinerii.
— Cum s-a transformat mila în altceva ?
— În ce *altceva ?*
— În dragoste.
— Păi cum ? Nu ştiu.
— Ai uitat aşa de repede ?
— N-am uitat. Dar nu ştiu cum s-a întîmplat. A crescut sub ochii mei şi am văzut că s-a făcut frumoasă.
— Şi ţi-ai schimbat gîndurile.
— Nu mi le-am schimbat. Dacă s-ar fi dus cu altul, n-aş fi zis nimic.
— Dar a mers cu dumneata.
— Da.
— De ce cu dumneata şi nu cu altul ?

— S-a lipit de mine. Era singură. N-avea pe nimeni. A văzut că-s bun cu ea și cinstit.
— Cinstit, dar ai trăit necununat cu ea.
— Am fost cinstit cu ea. Am iubit-o.
— De ce nu te-ai căsătorit legal cu ea ?
— De prostie.
— Cum de prostie ?
— Am tot amînat.
— N-a vrut ea ?
— Ba ea a vrut. Eu am tot amînat. Măcar de ar fi fost copii, atunci ar fi trebuit.
— Atunci n-ai fi avut încotro. Nu cumva aveai alte gînduri ?
— Am iubit-o. Ce alte gînduri să am ? Știe toată lumea. Nu m-am ascuns. Altă femeie nici nu mi-a trebuit de atunci.
Mai aprinse o țigară, sorbind cu mocnit năduf. După un timp adăugă, neîntrebat :
— Prostia mea. Că nu m-am gîndit.
— De ce te-a părăsit ?
— De ce ? C-a intrat ăla pe fir.
— Leordeanu ?
— Ăla, da.
— Leordeanu a luat-o de nevastă. Legal.
— Păi sigur, dar nu de-aceea. S-a amorezat de ăla. Era și normal. Ferchez. Frumos. Ca din filme. Bun de gură. Și *domn*. Ce nici n-a visat biata de ea. A amețit-o.
— N-ai încercat s-o reții ?
— Am încercat.
— Și ?
— A zis : îl iubesc și a plecat la el.
— N-ai făcut scandal ?
— Ce scandal, dacă-l iubea ?

— S-au cununat atunci, imediat ?

— Da. Aşa ştiu, că atunci, imediat.

— Poate că totuşi ideea căsătoriei a determinat-o să te lase, mai mult decît dorinţa de a deveni doamnă.

— Nu prea cred. I-au mai promis şi alţii s-o ia cu acte. Pe ăsta l-a iubit şi atîta tot.

Urmă un răstimp de tăcere. Langa examina cu atenţie chipul bărbatului din faţa lui. Blond, obrajii plini, fălci puternice, fără nici o notă de vulgaritate. Ochii-i erau trişti, uimitor de limpezi — poate efectul cearcănelor profunde. Suferă într-adevăr sau e numai istovit de băutură ?

Îl întreabă, căutînd spontan tonul cel mai familiar posibil în situaţia lor :

— Bei mult ?

— Nu chiar aşa de mult.

— Totuşi, de sîmbătă seară pînă luni dimineaţa, săptămînă de săptămînă.

— Nu chiar săptămînă de săptămînă.

— Aşa zice lumea.

— Cam de obicei sîmbăta. Dar nici chiar mereu.

— Tot aşa o ţineai şi cînd erai cu Aurelia ?

— Nuu... Atunci nu beam. Rar de tot, o ţuică, un şpriţ. Şi numai împreună cu ea.

— Cînd ai început să bei aşa, mai zdravăn ?

— Păi, atunci.

— Cînd s-a măritat Aurelia cu Leordeanu ?

— Atunci.

— Aşa, dintr-o dată ?

— Nuu. Nu cred că dintr-o dată.

— Te-au luat alţii la cîrciumă ?

— Nu mai ştiu. Poate că m-au luat alţii, poate c-am nimerit singur. Eram ca frunza-n vînt.

— Și nu te poți reține ?

— De ce să mă reținî ?

— Păi e rușinos. Ești încă tînăr și-ți bei mințile.

— E, ce mai contează că-s tînăr ? Simt așa ca un pustiu în jurul meu. Îmi vuiește capul de urît. Ce să fac ?

— De-aceea bei ?

— Păi, de ce ? Așa mai pot să-mi duc zilele. Altfel poate c-aș înnebuni.

— Mai e și munca un mijloc.

— Este. Peste săptămînă mai merge. Mai rămîn și după schimb, sau mai dreg una alta, acasă. Seara-s obosit. Adorm. Sîmbăta însă, cînd îmi vine-n minte că a doua zi-i duminică, se-ntunecă la mine-n cap. Le-amestec. Mă-mbăt. Vin, bere, rom, votcă. Merge mai repede. Uit de toate. Mai bine.

„Și totuși nu-i o minte redusă", își spuse Langa, ascultîndu-l, atent la inflexiunile noi care se iviseră în vocea lui. Parcă însăși amintirea stărilor de beție îl ajuta să coboare în uitare. „Un prost nu poate explica așa."

— Și de cinci ani n-ai mai reușit să uiți ?

— Asta nu se uită. Asta-i o dată pentru totdeauna.

Langa îl crezu. Știa el însuși ce înseamnă să iubești o dată pentru totdeauna, că așa ceva-i posibil, deși puțini sînt oamenii dispuși s-o creadă. Era însă un anchetator experimentat. Știa că el n-are voie să creadă imediat, că-i obligat să se-ndoiască și să verifice pînă și amănuntele aparent fără importanță, pentru că un cuvînt *crezut prea devreme* poate compromite o anchetă și poate zădărnici un șir întreg de cercetări.

Spuse, poate nu deajuns de convins, dar de-acum decis să-i pună la încercare lui Șerban, chiar din acest moment

și de la acest amănunt, dragostea lui pentru Aurelia, sentiment care-i totdeauna greu de recunoscut și poate de aceea ușor de mimat:

— Ei, poate nu-i chiar așa. În cinci ani multe i se pot întîmpla unui bărbat rămas singur. Doar și proverbul spune: ochii care nu se văd, se uită.

— Poate că aveți dreptate. Așa o fi cu alții. Oamenii nu mă cred, dar cu mine așa s-a întîmplat.

„Parcă mi-ar citi în gînduri", își spuse Langa, surprins, dar nu uimit.

Observă pentru prima dată o schimbare în starea lui Șerban. Indolența în care plutise absent, ca *dușii de pe lume,* se clintea. Chipul lui rotund, cu fălci proeminente, se strînse într-o expresie de chin, însă nu deodată, ci printr-o trecere lentă, treptată, cum se întîmplă cînd omul vrea să reziste suferinței, să și-o domine și, în cele din urmă, reușește, dar cu prețul unor eforturi neînchipuite. La sfîrșit, după un oftat prelung greu, reveni în aceeași stare delăsată și spuse cu obișnuitul lui ton șters, cuminte:

— Eu o vedeam în fiecare zi. Cum s-o fi uitat?

„Poate fi și teatru", își zise Langa, în continuarea intenției sale de a *nu-l crede de la primul cuvînt.* Era destul de vechi în meserie și cunoscuse nenumărate situații, în care coincidențe nefericite aruncau o umbră de vină asupra unor oameni nevinovați și altele în care inocența, ca un văl îngeresc, ascundea crima; de aceea, adesea își permitea să se lase în voia intuiției, care acum îl împingea spre o atitudine binevoitoare. „Omul suferă într-adevăr, dar eu *încă* nu știu care-i motivul suferinței sale. Poate să fie și pierderea femeii pe care, cît timp trăise, mai spera s-o recîștige, poate fi și suferința după un gest necugetat. În fine. O să vedem," gîndea Langa, continuînd să-l fixeze neîndurător pe omul din fața sa. Trebuia să

fie foarte atent, nu numai cu Şerban, ci şi cu el însuşi, pentru că de la început îl stingherea o enervantă plasă sentimentală, care începuse să se ţească încă din momentul în care îl zărise pe culoar, rezemat de prichiciul ferestrei. Ca să se desprindă cumva, trecu la întrebări mai precise :

— Cînd ai văzut-o ultima dată ?

— Sîmbătă.

— Cînd sîmbătă ?

— Păi, *alaltăieri*.

— La ce oră ?

Glasul lui Langa tăiase, Şerban însă nu simţea sau se prefăcea perfect. Răspunse în continuare lînced, ca omul toropit de-o imensă oboseală :

— Pe la trei şi ceva, la ieşirea din schimb.

— *Unde ?*

— Păi, la poartă. La control.

— Aţi vorbit împreună ?

— Da.

— Ce-aţi vorbit ?

— Cîteva vorbe, colo.

— Mai ţii minte acelea cîteva vorbe ?

— Da.

— Te rog, repetă-mi-le.

— Am întrebat-o : „Ce faci, Reli ? " Ea mi-a răspuns : „Bine".

— Şi mai departe, ce-aţi mai vorbit ?

— Nimic. Asta vorbeam noi *de-atunci încoace*, cînd ne întîlneam. Ea mereu zicea : bine. Doar nu era să mi se plîngă *mie* de *ăla*.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă, ce ?

— Ea ce-a făcut ?

— S-a dus să ia tramvaiul.

— Și dumneata ?

— Eu am stat acolo, în poartă și m-am uitat lung după ea, cum se urcă-n tramvai.

Langa simți ceva, ca o stridență. Era prima dată cînd glasul lui Șerban nu mai cursese firesc. Fusese o șovăire, pe urmă o precipitare, un efort de a menține acel ritm lent de alunecare groasă, ca de asfalt topit.

„O fi obosit. Sau simte că vin niște întrebări ? Ia să vedem".

— Ce-ai făcut pe urmă ?

— Cînd, pe urmă ?

„N-a înțeles sau numai vrea să cîștige timp, măcar cîteva secunde, ca să-și coordoneze răspunsurile".

— După ce Aurelia s-a urcat în tramvai, iar dumneata ai rămas la poartă privind după ea.

— Păi, am plecat cu băieții la o țuică.

— Cu care băieți ?

— Păi, au fost mai mulți.

— Poți să mi-i spui pe nume ?

— Dacă mă gîndesc puțin, pot.

„Iar are nevoie de timp să se gîndească."

— Ia spune-mi-i.

— Păi, Stănculescu de la Sculărie..

— Atît ?

— Nuu... A mai fost și Baicu și Georgescu Panait și Naidin de la Vopsitorie și nea Tufan a fost, cu fiu-su. Și, parcă Sabo, electricianul...

„Nimic inventat pînă acum. Totul se poate verifica. El nici nu știe cît de veche-i această tactică", gîndi Langa.

— Unde ați băut țuica ?

— La un bufet.

— La care ?

— La nea Fane.

— Ce fel de bufet e ăsta — *la nea Fane ?*
— Așa-l cheamă pe gestionar, nea Fane.
— În fine, ați stat mult acolo ?
— Nuu. Vreo oră.
— Și pe urmă.
— Ceilalți au plecat la casele lor.
— Toți ?
— Da. Cred că toți.
— Pe la ce oră ?
— La vreo patru, dar nu știu precis.
— Dumneata ai rămas singur ?
— Cam așa.
— Cît timp ai mai stat acolo singur ?
— N-am mai stat acolo nici eu.
— Unde-ai plecat ?
— Nu mai știu. Am luat-o așa, pe străzi.
— În ce direcție ?
— În nici o direcție. Cum s-a nimerit.
— Și cît timp ai mers așa pe străzi ?
— Nu știu, că n-am mers într-una...
— Cum adică, n-ai mers într-una ?
— Păi, mă mai opream din cînd în cînd la cîte un bufet. Mai o bere... un rom... Cum se nimerea.
— Pe unde te aflai pe la cinci, șase, după amiază ?
— Nu mai știu.
— Te-ai întîlnit în acest timp cu vreun cunoscut ?
— Poate că m-oi fi întîlnit.
— Cu cine ?
— Nu mai țin minte.
— Ai uitat de-alaltăieri ?
— Eram făcut. N-am prea fost atent cu cine mă-ntîlnesc.

— Domnule Şerban, spuse Langa, dur, gîndeşte-te bine ce-mi răspunzi, fiindcă totul se înregistrează şi trebuie să-mi spui foarte exact *unde te aflai sîmbătă între orele 5 şi 7,30 seara?*

— Am să vă spun... numai să-mi amintesc.

— Îţi mai atrag o dată atenţia, că dacă nu-ţi aminteşti cu precizie sau dacă îţi aminteşti şi nu-mi spui unde şi cu cine te-ai întîlnit sîmbătă după-masă între orele 5 şi 7,30, situaţia dumitale poate deveni foarte gravă.

— Cum să devină situaţia mea mai gravă?

Sunase ca un geamăt. Vorbise cu acelaşi ton afund şi fără vlagă, dar se simţise în el o încordare, cum într-o încleştare care ţi-a secat forţele, mai încerci un ultim efort şi apoi te frîngi.

Langa se înfioră. Omul acesta pierduse totul. Ar fi fost să-i trezească mila. În orice altă împrejurare, aşa s-ar fi întîmplat. Acum însă trebuia să fie prudent. Situaţia lui Şerban nu era gravă, barem nu fusese pînă în clipa aceea. Nici cînd se gîndise să-l invite la secţie, nici după aceea nu-l bănuise cu tot dinadinsul. Fusese pentru el mai curînd un martor, care avea să-i dezvăluie unele împrejurări din viaţa Aureliei Leordeanu, fiindcă trăise un timp în anumite relaţii cu ea. Posibilitatea unei răzbunări tardive din gelozie rămăsese ca o vagă prezumţie, ca una din rezervele necesare oricărei anchete. Şi ar fi rămas atît, dacă Langa n-ar fi fost de la început stingherit de acea neplăcută plasă de sentimente în favoarea lui. Raţional, nici acum prezumţia nu se contura cît de cît mai decis. Chiar de l-ar fi bănuit direct, Langa n-avea cu ce „să-l agaţe." Şerban n-avea motive s-o omoare. Moartea ei nu i-ar fi fost de nici un folos. Dimpotrivă, părăsită acum de celălalt, se ivise şansa sau măcar speranţa să se întoarcă la el. Moartea ei însă retezase orice şansă. Nici

mănușa nu-i aparținea. Banii era greu de presupus că i-ar fi adus el; un om care bea într-una nu economisește. Poate doar florile să le fi adus.

„Și atunci, de ce, se întrebă Langa, *simt nevoia* să-l bănuiesc și pe el între probabili? Numai fiindcă n-are alibi? " O situație mai gravă decît pierderea ultimei speranțe, pentru un om nu poate fi. Pentru Șerban, mai ales. De unde atunci bănuiala că el *la altceva* s-a gîndit, cînd a gemut ca bivolul răpus, cînd își dă ultima suflare?

Era o tentație prea obscură și Langa n-avea timp acum să și-o clarifice. Tăcuse prea mult timp și pauzele nu-s întotdeauna *bune* într-un interogatoriu.

Întrebă:

— Umblînd așa dintr-o cîrciumă în alta, sîmbătă seara, n-ai cumpărat cumva flori?

Șerban îl privi țintă:

— Flori?!

— Da. Mai circulă prin cîrciumi florărese și vînd la ore tîrzii, oamenii la beție cumpără mai ușor.

— Nu. N-am cumpărat flori.

— Nu-ți amintești dacă te-ai întîlnit cu cineva cunoscut, dar știi *precis* că flori n-ai cumpărat.

— N-am obiceiul să cumpăr flori, de aceea.

— Nici cînd erai cu Aurelia nu cumpărai flori?

— Nu.

— Nu i-ai dus flori niciodată?

— Niciodată.

Omul recăzuse în tristețea lui toropită, dar plasa de simpatie care-l stingherise pînă acum pe Langa se rupsese. Dacă Șerban știe *cînd* a murit Aurelia, e logic să nege că i-ar fi cumpărat cîndva flori.

Reveni:

— Cam pe unde te aflai între 5 și 7,30?

— Nu-mi amintesc.

— Totuși... Caută să-ți amintești. Oricît ar fi un om de beat, mai are unele momente de luciditate și a doua zi tot își mai amintește cîte ceva. Nu uită chiar totul.

— Păi sigur. Nu uită...

— Încearcă să reconstitui drumul dumitale de sîmbătă după-masă. Încotro ai luat-o de la nea Fane? Ai luat tramvaiul?

— Nu. Pe jos.

— În ce direcție?

— Nu-mi amintesc.

— Totuși...

— Poate spre Mihai Bravu. Dar nu cred. N-aveam chef să merg acasă.

— Deci?

— Poate pe Dudești.

— Nu ți-a rămas nici un punct de reper?

— Nu... Adică, ba da. Am băut și la gară. La bufetul expres. Acolo m-am întîlnit cu Manoileanu.

— Cine-i Manoileanu?

— Manoileanu Stan. Tot lăcătuș.

— Unde?

— La I.T.B. La depou.

— De unde-l cunoști?

— Din armată.

— Ați băut împreună?

— Da. Am ciocnit, așa cred, vreo două țoiuri. Se grăbea.

— Pleca undeva?

— La Borsec. Așa zicea. Iarna-i mai bine. Nu-i așa aglomerație.

Langa răsfoi un mers al trenurilor, ce-l avea pe masă. Spuse:

— La Borsec se ajunge cu acceleratul de Baia-Mare. Pleacă pe la 8,30 seara. Să zicem că te-ai întîlnit cu Manoileanu pe la ora 8.

— Se poate.

— Pînă la ora 8, pe unde-ai umblat de-ai ajuns din celălalt capăt al Bucureștilor, tocmai la Gara de Nord?

— Nu-mi amintesc.

— Știi unde locuia Aurelia Leordeanu?

— Știu.

— Ai fost vreodată la locuința ei, după ce o părăsise soțul?

— Da.

— Cînd?

— Acum vreo trei luni.

— De ce?

— De prost.

— Cum, de prost?

— Păi, așa-s eu. Fac din cînd în cînd cîte una, că altfel nu se poate înțelege. Doar din prostie.

— Ce căutai la ea?

— Ziceam că dacă ăla o lăsase, poate vrea să vină înapoi.

— Și?

— Păi, n-a vrut. A zis nu se poate, că are cu ăla doi copii. Am zis: nu-i nimic. O să-i creștem. S-au mai văzut de-astea. A zis: nu. Nu te mai iubesc.

— Așa a zis?

— Da, așa: Nu te mai iubesc.

— Și dumneata ce-ai făcut?

— Ce să fac? M-am dus și m-am îmbătat.

Se simțise din nou aceeași vibrație de duioșie în vocea lui lenevită, poate amintirea unei speranțe care-l făcuse

să freamăte — dacă era adevărat că o căutase acum trei luni și avusese cu ea această discuție.

— Și pe urmă n-ai mai vizitat-o niciodată acasă ?

— Niciodată.

— În trei luni, nu te-ai mai gîndit să te duci ?

— M-am gîndit.

— Și nu te-ai dus ?

— Nu m-am dus. Am dat de vreo cîteva ori tîrcoale prin cartier, dar n-am intrat. Tot degeaba era.

— Cam de cîte ori ai dat așa tîrcoale prin cartier ?

— Cred că de trei ori.

— Precis sau numai crezi ?

— Mai mult n-am fost.

— Nu cumva ai dat tîrcoale și sîmbătă seară ?

— Sîmbătă, nu.

— Cum de nu-ți amintești nimic, pe unde-ai fost, cu cine te-ai întîlnit și totuși știi precis că n-ai fost *pe-acolo ?*

— Beat nu m-am dus niciodată.

„Plauzibil. Totul e plauzibil. Și-abia acum nu-l cred", gîndi Langa și cedînd obscurei tentații, care-l tot încerca de vreo cîteva minute, spuse :

— Ia, zi, ce crezi, pornind de pe la patru, de pe undeva de pe Dudești, de prin apropierea fabricii „Dezrobirea", poți ajunge pînă pe la 5—5,30 în Drumul Taberii, să stai *acolo la cineva* vreun ceas și-apoi să fii la 8 la Gara de Nord ?

— Păi, se poate, sigur. Nu-s așa distanțe.

Și deodată acest om, care aproape de-un ceas de cînd Langa stătea de vorbă cu el, plutise delăsat și lînced, parcă nepăsător de sine însuși, țîșni în picioare, privindu-l îngrozit :

— Cînd ?... Cînd a fost omorîtă ?

— *Atunci.* Între orele 5 și 7,30.

— Și dumneavoastră credeți că... eu...?

— S-ar putea să cred. Trebuie să-mi dovedești cu martori că în acest interval de timp n-ai fost *acolo.*

— Cum să dovedesc ?

— Cu martori, care să poată jura că te-au văzut în altă parte.

— Dacă nu-mi amintesc... Eram băut... Nu mai știu pe unde am umblat...

Tremura de neputința amintirii, privindu-l pe Langa țintă, cu ochii lui albaștri, în care groaza încă mai sticlea ca la un lup încolțit. „Dacă-i *el,* joacă execelent... vom vedea."

— Șezi, îi spuse.

Șerban se așează, ascultător și în aceeași clipă fu iarăși toropit de starea lui istovită. Murmură cu obișnuitul său glas scăzut, cuminte :

— Dar n-am omorît-o eu... N-aș fi putut... Era un fulg de om.

„Să-l mai lăsăm", gîndi Langa. Întinse mîna spre butonul soneriei, dar se răzgîndi. „Poate-i mai bine să insist. Nu se poate să nu prind eu mișcarea", și urmînd un vechi obicei al întrebărilor repetate, continuă :

— Așadar, acum trei luni te-ai decis să-i faci Aureliei o vizită acasă ?

— Da.

— Nici pînă atunci, nici de atunci încoace n-ai mai fost la ea acasă ?

— Niciodată.

— Doar ai dat tîrcoale prin cartier.

— Da. De cîteva ori.
— De cîte ori ?
— De vreo trei.
— Și acum trei luni cum de ți-a cășunat să te duci la ea ?
— Păi, acum n-aș putea să vă explic.
— Ai uitat cum s-a-ntîmplat ?
— N-am uitat așta. Am uitat cum de mi-a venit.
— Te-ai gîndit : oare ce mai face ? Și-ai zis : ia, hai să vedem.
— De ce trebuie să vă rîdeți de mine ?
Langa se întrebă dacă nu cumva-i și Șerban unul dintre „marii rafinați", cum le zicea doctorul Ceremuș, care spun un car de lucruri adevărate pentru ca să ascundă mai ușor *unul* singur, pe adagiul : omul sincer minte mai convingător. Dacă este, doctorul are dreptate, întîmplarea joacă un rol mare în viață și după cum se vede și în moarte.
— N-am avut intenția să rîd de dumneata, spuse. Am căutat să-mi explic în ce împrejurări ți-a venit ideea să-i faci o vizită Aureliei. Mi-am spus că te-ai întrebat : oare ce mai face ?
— Mereu m-am întrebat, nu numai atunci.
— Totuși nu te-ai dus.
— Era cu *ăla.*
— Dar a părăsit-o de vreo opt luni.
— Cam așa. De vreo opt luni.
— De ce nu te-ai dus imediat ce-ai aflat ?
— Nu m-am gîndit atunci, imediat.
— Și cum s-a întîmplat să te gîndești acum trei luni, cînd te-ai dus ?

— Nu mai știu.
— N-ai vorbit cu nimeni despre asta ?
— Despre ce ?
— Despre vizita pe care voiai să i-o faci.
— Nu țin minte.
— Puteai doar să vorbești cu ea în fabrică.
— Nu se putea.
— De ce ?
— Aud toți. Fac garagață. Și-așa rîdeau de mine. De ce să le dau distracție ?
— Poate, totuși, ai discutat cu cineva ?
— Nu țin minte.

„De ce *nu ține minte* convorbirile sale cu avocatul Mateescu ?"

— De obicei oamenii își destăinuie necazurile prietenilor. Caută sfaturi, compătimire, înțelegere.
— Se poate, dar nu țin minte.

Nu se lasă *ajutat*, gîndi Langa ; dacă Șerban era *acela*, își juca un rol al său, ce și-l construise și n-avea să îngăduie replici neprevăzute ; dacă *nu era el* și n-avea nici un amestec, nu putea să înțeleagă insistențele maiorului.

— Aurelia avea prietene în fabrică ?
— Avea, desigur, ca orice femeie. Adică, *la început*.
— Cînd, la început ?
— Cînd eram împreună. Veneau și la noi în casă.
— Cine erau prietenele ei ?
— Păi, Felicia, da, Turdean Felicia. Erau toată ziua împreună și lucrau în aceeași echipă. Încă de copile erau prietene.
— Și cine încă ?
— Și Alexandru Ilinca și Dobre Anișoara și Popescu Ecaterina. Ca femeile. Ele toate-s prietene între ele, chiar dacă nu-s.

— Nu înțeleg. Explică-mi. Sînt sau nu sînt prietene ?

— Păi, sînt, că-s mereu împreună și rîd, se sărută și pe de altă parte se invidiază și se bîrfesc.

„Da, nu e prost de loc. Atunci de ce nu se apără ? Parc-ar fi uitat că-l bănuiesc... Poate tocmai de aceea."

— Dar în ultima vreme cu cine a fost Aurelia prietenă ?

— N-aș putea să spun. Nu știu. Poate că tot cu ele.

— O mai vizitau acasă ?

— Nu știu. Însă n-aș crede. După ce s-a măritat cu *ăla*, au mai rărit-o cu prietenia.

— De ce ?

— Păi, știu eu ? Cică fiindcă s-ar fi ajuns. Dar poate fiindcă era geloasă.

— Era geloasă ?

— Era.

— Și cînd erați împreună ?

— Și atunci.

— Îți făcea scene ?

— Scene ?

— Da. Scandal, certuri, învinuiri...

— Aa, nu. Nu făcea scandal. Se supăra și tăcea. Nu mai vorbea cu mine pînă-i trecea.

— Avea cumva motive ?

— Ce motive să aibă ? De la mine n-avea. Da-și închipuia. Cînd iubești pe cineva, îți închipui tot felul de lucruri.

„Singuraticii ăștia molii descoperă chestii interesante. Știu să gîndească stăruitor. Orice e posibil cu ei."

— Zici, că după ce s-a măritat cu Leordeanu, Aurelia s-ar fi ajuns. Totuși continua să vină la fabrică să lucreze.

— Păi, un timp n-a venit. A întrerupt. Numai după ce a avut copiii, a venit iarăşi. Poate că nu se ajungeau, măcar că ea era foarte gospodină. Dar el e foarte luxos.

„Ştie prea multe, ca să nu fi fost preocupat tot timpul de viaţa ei. A iubit-o într-adevăr. Întrebarea e *cum*. Patima poate să ducă pînă la crimă. Iar el a putut *să aibă răbdare*, s-aştepte prilejul."

Sună. Apăru sergentul major Ştefan.

— Sublocotenentul Ionescu s-a întors ?

— Da.

— Spune-i să vină la mine. Pe dumnealui îl duci jos, la cinci. Percheziţie corporală, conform regulamentului. Pînă la noi dispoziţii, să fie izolat.

Şerban se ridică, mişcîndu-se moale. Întrebă liniştit :

— Mă arestaţi ?

— Da.

— E degeaba. Eu nu am ucis-o.

— O să vedem. Pînă atunci, singur, acolo jos, ai să te gîndeşti. Dumneata, care ţii minte o mulţime de lucruri vechi de ani de zile, ai să-ţi aminteşti, poate, pe unde ai umblat şi cu cine te-ai întîlnit alaltăieri între orele 5 şi 7,30 după-masă.

— Dumneavoastră sînteţi omul legii şi trebuie să fiţi drept. N-am ucis-o eu. Numai *ăla* a ucis-o. Ca să scape de ea şi s-o ia pe cealaltă.

„Începe totuşi să se apere. Dacă nu-i o pură întîmplare, după cum zice teoria lui Petruţ, *omul acesta ştie să calculeze exact*."

— Cine-i cealaltă ?

— Nu ştiu.

— N-o cunoşti ?

— Nu. Dar pentru ea a părăsit-o el pe Aurelia.

— Știi că erau în divorț?

— Da. Dar nu-i dădeau divorțul. Aurelia nu voia și au și copii.

— Cine ți-a spus că Aurelia nu vrea să divorțeze?

— Ea.

— Cînd?

— Cînd am fost la dînsa, acum vreo trei luni.

— În fine. Du-l, Ștefane, și ai grijă.

Șerban se urni ușor gîrbov sub greutatea umerilor săi puternici. Părea calm, privind îngîndurat în podele. La ușă se opri și se întoarse pe jumătate. Cu glasul lui scăzut, cuminte, întrebă:

— Îmi dați voie încă două cuvinte?

— Spune!

— Dacă n-am să-mi pot aminti pe unde am fost alaltăieri, după masă, mă condamnă?

— Probabil.

— Fără vină?

— Nevinovăția trebuie dovedită.

— Și dacă nu pot? Dacă nu-mi amintesc?

— Judecătorii vor hotărî.

— Cam cîți ani?

— Chiar și douăzeci.

Șerban rămase tăcut cîteva secunde. Numai buzele îi tremurau. Pe urmă, spuse cu același glas lînced:

— Fie... Tot am să-l găsesc eu. După aceea.

Domol, cumva împăcat, ieși urmat de sergentul major Ștefan.

Langa, privind în urma lui, își spuse: „Se apără totuși. Și *bine*. Partida o să fie strînsă."

Felicia Turdean întîrzie vreo două ceasuri. Un val compact de arome cosmetice îl izbi pe Langa în momentul în care tînăra femeie, anunțată de Ionescu, deschise ușa larg, surîzînd ca-ntr-o reclamă de pastă de dinți. Scînteile vesele din ochii ei se stinseră brusc, atunci cînd îl văzu pe Langa. Deveni dintr-o dată foarte serioasă, chiar puțin posacă și nici așa nu-i ședea rău. „Am dezamăgit-o, gîndi Langa. Pe *altcineva* s-aștepta să-l găsească aici. Pentru el a zăbovit atîta la coafor..."

— Luați loc, tovarășă Turdean, îi spuse, hotărîndu-se ca în lipsa lui Domide s-o întrebe totuși el unele lucruri.

Femeia se așeză puțin pieziș și rămase în așteptare, picior peste picior.

„Cine i-o fi spus că are profil frumos? Poate mai mulți..."

— Bănuiți, probabil, de ce v-am invitat, continuă Langa.

— Da. Cred că în legătură cu biata Aurelia.

— Tocmai. Sîntem informați că ați fost bune prietene.

— Da. Am fost foarte bune prietene.

Langa nu mai socotea prea importantă această convorbire și ar fi renunțat bucuros la ea. Aurelia care fusese geloasă și cît timp trăise cu Șerban, era normal să fie și mai geloasă după ce se măritase cu Leordeanu. Felicia Turdean era exact tipul de femeie, care trezește gelozia oricărei soții, fie pe drept, fie pe nedrept. Chiar dacă ea jucase vreun rol în neînțelegerile iscate în familia Leordeanu, în moartea Aureliei nu avea nici un amestec.

Mai mult ca să-și confirme unele impresii, după cîteva întrebări neutre, Langa dori să afle dacă-n ultima vreme prietenia celor două femei mai prezentase aceeași trăinicie și Felicia „trebui să recunoască cinstit" că Aurelia era o amică dificilă, fiindcă era foarte bănuitoare, iar în continuare declară senină că deși „nu se certaseră niciodată", relațiile dintre ele „se cam răciseră" și deci, bineînțeles, nu mai erau „în vizită", deși ea „regreta foarte mult", fiindcă Aurelia fusese „o fată bună și săritoare și foarte cuminte". Aici, Felicia Turdean izbucni în plîns și Langa fu convins de sinceritatea ei — își stăpîni însă imediat lacrimile, care constituiau o amenințare directă pentru genele *ei* rimelate. „Mare păcat că a murit așa", continuă ea, arătîndu-și în același timp îngrijorarea pentru soarta băieților, la care Aurelia ținuse atît de mult și pe drept cuvînt, fiindcă fusese o mamă „excelentă" și ei erau „foarte dulci". Langa o liniști ; copiii n-au fost lăsați în voia soartei, deocamdată sînt în grija unei vecine, o femeie de treabă care ține la ei și nici pe viitor nu vor fi părăsiți. Felicia Turdean fu din nou amenințată de un acces de duioșie, fiindcă „murea de dragul copiilor, *așa în general,* iar în acest caz îi venea în minte și biata Reli."

Langa aștepta să se liniștească, decis să n-o mai întrebe nimic, își aminti însă de-o tulburătoare coincidență : Theodor Mateescu declarase că discutase acum trei luni cu Aurelia Leordeanu, tot acum trei luni o vizitase și Vasile Șerban, cam în aceeași vreme o plimbase Robert Leordeanu cu Citroënul său pe Felicia Turdean la șosea.

Voi să afle de la dînsa dacă întîlnirea lor fusese întîmplătoare. Felicia surîse cu superioritate. Nu fusese tocmai întîmplătoare. Robert o căutase la telefon vreo trei zile la rînd, dar ea „nu fusese liberă", are și ea un

prieten, *de astă dată* „ceva serios" și nu poate „să se afișeze". Robert însă insistase și „trebuia să recunoască", pînă la urmă fusese tentată de plimbarea cu mașina.

Langa constată că Feliciei Turdean îi făcea plăcere să se laude cu succesele ei la bărbați. O lăsă să povestească, ascultînd-o fără prea mare atenție, întrebîndu-se în același timp, dacă nu cumva coincidențele care-i puseseră în legătură cam în aceeași vreme acum trei luni pe toți acești oameni, direct sau indirect, cu Aurelia, urmaseră *unei intenții anumite a cuiva.* Poate nu întîmplarea le situase în ajunul celei de a doua înfățișări din procesul de divorț intentat de Robert Leordeanu ; în acest caz premeditarea se întindea pe trei luni în urmă. Dar cine premeditase ? Avocatul ? Robert ? Langa deveni foarte atent cînd Felicia, care după cum o rugase, povestea cît mai amănunțit tot ce-și mai putea aminti despre plimbarea de acum trei luni cu Robert, spuse :

— Era cam plictisit, că biata Reli prea *se crampona.*

— Vi s-a plîns el ?

— Da. Mi s-a cam plîns.

— Fără să-l fi provocat dumneavoastră ?

— Cum să-l fi provocat eu ?

— Cum a venit vorba de Aurelia ?

— A, da. Înțeleg. El a adus vorba de Reli.

— Mai țineți minte cum ați ajuns la acest subiect ?

De astă dată, Felicia fu cam încurcată de unele justificate reticențe și Langa pricepu că sînt și acestea un joc în care ea se complace. Nu neagă că s-ar fi petrecut și *altceva* între ea și *Robér,* decît un simplu *flirt* nevinovat. Totuși sînt destul de intimi, ei doi și n-ar fi lucru mare, chiar dacă într-un „moment de uitare" s-ar întîmpla și *altceva ;* așa că nu-i de mirare că el i s-a plîns că Reli nu vrea să înțeleagă și se *crămponează.*

— Cine știe să cîștige încrederea bărbaților află multe de la ei, stabili Felicia cu un aer de înțelepciune pe chipul ei de păpușă, îngrijit lucrată și adăugă : *Robér* se simțea *chiar* nenorocit din cauza asta și puțin avea dreptate. O femeie cînd nu mai e iubită, nu trebuie *să se mai cramponeze*. Nu e *decent*. Eu, de altfel, i-am și spus ei : draga mea, de ce să te umilești *în halul ăsta*, cînd mai ești tînără și frumoasă ? Ea însă nu voia să m-asculte și eu înțeleg asta : îl iubea foarte mult. Dragostea te-mpinge la prostii, încheie ea cu aceeași expresie filozofică pe chip și oftă concluziv.

— Ați discutat, așadar, cu Aurelia pe această temă ?

— Daa. I-am spus :draga mea, el e *angajiat* pînă peste urechi în combinația asta nouă și n-o să se-ntoarcă la tine.

— Știați, deci, de noua combinație a lui Robert Leordeanu.

— Știam, bineînțeles.

— De unde știați ?

— El mi-a spus.

— Atunci cînd v-a plimbat cu mașina pe la Băneasa ?

— Da. Auzisem eu ceva și mai înainte și l-am întrebat : *Robér*, de ce nu te lași tu de prostii și te-ncurci *așa de grav* cu toate fufele. El mi-a spus că nu s-a încurcat pur și simplu, că ea nu e o fufă și că o iubește *la modul serios*.

— Sînteți convinsă că o iubește la modul serios ?

— Foarte serios.

— Și pe Aurelia n-o mai iubea ?

— Păi, bineînțeles.

— Cînd ați discutat cu Aurelia aceste lucruri ? După plimbarea de la Băneasa ?

— Da. Fiindcă atunci am aflat eu cum stau lucrurile.

— Aveaţi vreun interes s-o convingeţi pe Aurelia să accepte divorţul ?

— N-aveam nici un interes special. Am făcut-o din prietenie.

— Prietenia pentru ea sau pentru *Robér* ?

— Păi, pentru amîndoi.

— Te-a rugat cumva Robert să intervii ?

— Nu m-a chiar rugat. Mi-a făcut aluzii. A spus : ce bine ar fi dacă ar reuşi cineva s-o convingă pe Aurelia. Daa, era foarte nefericit.

— Aşadar, nu v-a cerut direct să interveniţi.

— Nu. Nu mi-a cerut *expré.*

— Aţi putea să repetaţi vorbele lui ?

— Chiar aşa precis nu-mi amintesc. Dar mi-a zis că eu sînt prietenă cu ea şi *el ştie* că am influenţă asupra ei.

Oarecum obsedat de această triplă coincidenţă pe care o descoperise şi care în cursul convorbirii cu Felicia Turdean cristaliza bănuiala sa împotriva avocatului şi ideea premeditării îndelungate, de care deocamdată doi dintre probabili puteau fi capabili, fiecare dintre ei în anumite împrejurări, Langa schimbă pe neaşteptate cursul discuţiei.

— Îl cunoaşteţi pe Vasile Şerban ? întrebă

— Păi sigur.

— Ce părere aveţi despre el ?

— A ! Nu prea grozavă.

— Adică ?

— Cum să vă spun, e băiat bun şi destul de prezentabil, dar e cam mototol şi de cînd l-a lăsat Reli, bea foarte mult.

— Aţi discutat în ultima vreme cu el despre Aurelia ?

— Nu prea discut eu cu el. Prea e urs. Mormăie și el tot la un sfert de ceas un cuvînt. Nu e de loc *antrenat*.

— Robert este ?

— Aaa, el da. E foarte spiritual și știe să vorbească. Aa, vorbește foarte frumos. Are un stil cult.

Langa socoti că aflase de la Felicia Turdean chiar mai mult decît se așteptase și se despărți de ea, mulțumindu-i pentru ajutorul dat și cerîndu-i scuze că a deranjat-o de la ocupații poate mai plăcute, lucru pentru care ea îl recompensă cu un foarte drăgălaș surîs.

După plecarea ei, Langa se pregăti să reia examinarea hîrtiilor avocatului Mateescu, dar nu mai avu timp, fiindcă de la poartă îl sună locotenentul Sanda, informîndu-l că numitul Leordeanu Robert împreună cu Citroënul său se afla la dispoziția anchetatorului. Conform dispozițiunilor primite. Langa îi spuse să vîre mașina în garaj, iar pe arestat să-l aducă sus, după ce se va proceda la percheziția corporală de rigoare ; mai adăugă : să-i lași țigările, chibriturile și batista. Pe urmă, așezînd telefonul în furcă, rîse singur : de ce și batista ?

Căzu pe gînduri cîteva minute, pe urmă îl chemă pe sergentul major Ștefan și-i ordonă să-l elibereze pe Vasile Șerban, fără nici un fel de formalități, pur și simplu să-i dea drumul, în momentul în care Robert Leordeanu va fi adus sus. Sergentul major Ștefan fu mirat : să nu-l aducă să semneze procesul verbal ? Să nu-l aducă, îi spuse Langa, ci doar să-l dea în primire lui Dumitrescu și Pantea, care să nu-l piardă din ochi. Voia de la ei un raport, minut de minut, de tot ce face Vasile Șerban, cu cine stă de vorbă, pe unde umblă.

După aceea, își aprinse o țigară, pregătindu-se să-l primească pe cetățeanul pe care, fără să-l fi văzut încă altfel decît într-o fotografie abil retușată, în străfundu-

rile conștiinței sale *îl considera asasinul Aureliei Leordeanu*, chiar dacă se simțea obligat, din prudență profesională, să-i bănuiască *deocamdată* și pe avocatul Mateescu și pe Vasile Șerban și cine știe dacă nu și pe tînăra nouă combinație a lui Robert.

Langa se simțea emoționat, ca întotdeauna cînd se aștepta la întîlniri decisive. Era un „defect" al lui, de care nu reușise să se dezbare și tocmai fiindcă își cunoștea „slăbiciunea", era mai încordat ca de obicei. Tot ce descoperise pînă în acest moment legat de cazul Aureliei Leordeanu și tot ce reușise să gîndească plecînd de la cele descoperite, confirmase intuiția lui primă, că asasinul e — cum se spune — un as, că își pregătise minuțios și cu pricepere „lovitura", că își luase măsuri de apărare solide și bine puse la punct. Cînd însă îl văzu intrînd pe Robert Leordeanu, urmat de țeapănul Sanda, Langa se încordă, forțîndu-se să-și stăpînească surprinderea și o năprasnică poftă de rîs : „Să aibă el forța fizică ?" Avea înaintea lui un bărbat delicat, destul de scund și subțire, ca să-și poată procura îmbrăcămintea și încălțămintea de la magazinele pentru adolescenți. Și chipul lui era tinerel și fin, unul din acele chipuri, a cărui fotografie nu mai avea nevoie de retuș, fiind de la natură perfect retușat, un ten măsliniu, lucios, trăsături dulci de copil care nu se știe de vor mai apuca să se maturizeze vreodată, buze plinuțe, care nu puteau să aibă alt rost decît să se țuguie mirate, ochi galeși de primadonă, acum nedumeriți și rătăciți, care însă în împrejurările normale ale vieții, topeau fără îndoială orice împotrivire femeiască. Costumul de culoarea cafelei intens prăjite, croit modern fără exagerări, cămașa de dejalen albă cu gulerul așezat exact unde trebuie și strîns exact cît trebuie și cravata cu nod perfect triunghi echilateral,

în șapte culori dominate de-un verde afumat, toate, pînă la pantofii maro, moderat ascuțiți în bot și cu tocuri de trei degete, demonstrau distincție și bun gust și o susținută preocupare pentru oglindă.

Langa simți un ghimpe de invidie, constatînd la domnul acesta tinerel, a cărui frumusețe era aproape indecentă pentru un bărbat, însușirea rară după care mulți tînjesc fără s-o poată deprinde — de a păstra hainele chiar după un an de purtare în starea corectă, care îmbracă manechinele din vitrină, însă fără atitudinea rigidă a acestora. Și așa cum prima impresie ce i-o trezise Șerban, îl împingea spre simpatie și bunăvoință, primul impuls provocat de persoana lui Robert, după ce surprinderea veselă iscată de puținătatea lui fizică trecuse, fu de ciudă și aversiune. Langa însă știa că din anchetele sale pornirile de sentiment trebuie excluse și reuși efortul să se desprindă. Îi făcu semn lui Sanda să se retragă, iar pe Robert îl invită să se apropie, printr-o ușoară înclinare a bustului peste birou, însoțită de un politicos gest al mîinii.

Tînărul domn se apropie agitat de birou și cam descumpănit, frămîntîndu-și mîinile de domnișoară, spuse, uitîndu-se cu teamă la maior :

— Pentru ce... am fost arestat ?

Langa nu răspunse. Continua să-l măsoare cu privirile, parcă supărat cumva și cam imprudent curios. Îl privi așa în tăcere vreo două-trei minute, răstimp care, desigur, pentru Robert fu chinuitor de lung ; într-adevăr, ca orice bărbat care nu cunoscuse pînă acum starea de timiditate, nedîndu-și seama ce se întîmplă cu el, nu reușea să ascundă că nu se simte la largul lui.

— Pot... să mă așez ?

— Da. Poftim ! Sînteți obosit ?

— Da... puțin.
— Ați făcut un drum lung și greu.
— Da.
Părea ceva mai sigur de sine, așa cum ședea în fotoliu și nici statura lui pușintică nu-ți mai sărea în ochi. Cu totul omului, pentru care politețea a devenit o a doua fire, întrebă :
— Îmi pot permite s-aprind o țigară ?
— Poftim.
Langa așteptă pînă cînd Robert sorbi cîteva fumuri, care răspîndiră în încăpere un parfum dulceag de sirop de smochine. Părea să-și mai fi revenit. Teama încă nu pierise cu totul din ochii lui negri, lipicioși, dar gesturile și glasul îi erau mai degajate.
— Veniți direct de la Cluj ?
— Da.
— Ați fost acolo în interes de serviciu ?
— Da.
— Cît timp ați stat la Cluj ?
— Opt zile.
— N-ați mai fost în altă parte în aceste opt zile ?
— Nu.
Oricît de scurtă fusese, Langa înregistrase ezitarea și și-o notă.
— Ați venit singur cu mașina ?
— Da.
— Cîte ore ați făcut de la Cluj pînă aici ?
— Vreo șapte ore. M-am oprit vreun ceas la Rîmnicu Vîlcea, să mănînc.
— De cînd conduceți ?
— De la optspe ani.
— Conduceti bine deci.

— Destul de bine.

— De ce v-ați dus cu mașina personală în interes de serviciu ?

O nouă ezitare a lui Robert și-un licăr de iritare în ochii lui :

— E mai comod.

— Acesta a fost unicul motiv ?

— Ce vreți să spuneți ?

— Comoditatea a fost unicul motiv care v-a determinat să plecați la Cluj, în interes de serviciu, cu mașina personală ?

— Da. Bineînțeles.

— Și la plecare ați călătorit singur ?

— Da.

— Ce ați făcut acolo ?

— Obișnuita inspecție la trustul regional de construcții.

— Explicați-mi puțin.

— Controlarea modului de folosire a fondurilor alocate de minister, realizarea planului de investiții, repartizarea fondurilor pe anul în curs.

— Ați lucrat singur ?

— A, nu. A fost o echipă.

— De la minister însă, dumneavoastră singur.

— Nu. Au mai fost doi inspectori.

— De ce nu i-ați luat cu mașina dumneavoastră ?

— Au plecat cu o zi înainte, cu avionul.

— Și la întoarcere ?

— Ei s-au întors de sîmbătă.

— Dumneavoastră de ce ați rămas pînă azi ?

Robert nu răspunse. Acum însă nu ezitarea îl împiedicase. Era mai curînd sîcîit, decît încurcat. Se uită la Langa nedumerit, stăpînindu-și enervarea și răspunse cu un ton ușor ofensat :

— În viața unui om există și chestiuni personale.

— Poate binevoiți să ne comunicați și nouă ce chestiuni personale v-au reținut la Cluj ?

— Nu pot s-o fac. Sînt chestiuni de ordin intim, în care nu-i vorba doar de persoana mea și-n orice caz, după cîte știu, în timpul meu liber am dreptul să fac orice doresc, fără să dau socoteală nimănui.

— În unele cazuri, dorințele omului vin în contradicție cu interesele societății și atunci individul e chemat să dea socoteală.

Bunul simț al lui Robert, înăscut sau deprins printr-o educație aleasă, era pus la o grea încercare ; făcînd eforturi evidente să nu-și iasă din balamale, deschise gura, pregătindu-se să spună ceva, dar Langa nu-i dete răgaz, continuînd direct :

— Deci sîmbătă aveați timp liber.

— Da.

— Cam pe la ce oră a început timpul dumneavoastră liber sîmbătă ?

— Cam pe la nouă, nouă-jumătate.

— Atît de devreme ?

— Da. Făcuserăm încheierea de vineri. Mai rămăseseră pentru sîmbătă doar unele formalități, hîrtii de semnat.

— După aceea, ce-ați făcut ?

— Nu pot să vă spun.

— Poate vă răzgîndiți. E important și pentru noi, dar mai ales pentru dumneavoastră.

— Nu pot să vă spun.

— La ce hotel ați stat la Cluj ?

— La „Central".

— Noaptea de sîmbătă spre duminecă ați dormit la hotel ?

— Da. Bineînțeles

— Sîmbătă seara la ce oră v-ați întors la hotel?

— Nu-mi amintesc.

— Măcar aproximativ.

— Nici măcar aproximativ. Nu văd nici un motiv care să îndreptățească amestecul dumneavoastră în viața mea particulară.

— Miliția nu se amestecă fără motive îndreptățite în viața particulară a cetățenilor.

În atitudinea lui Robert se simțea că răbdarea lui nu mai ține decît de un fir și acela destul de subțire. Era încruntat, trăsăturile sale fine se înăspriseră, buzele-i pline tremurau pălite; după două-trei fumuri sorbite în mare grabă, stingea țigara, apăsînd mucul intens în scrumieră și răsucindu-l de parcă ar fi vrut să-l înșurubeze acolo, apoi imediat își aprindea alta, iar degetele-i vibrau ușor.

Langa care încă nu putea să cunoască motivul nervozității lui Robert, iar să și-o explice prin simple bănuieli nu-și putea permite, socoti că venise momentul să pună una dintre întrebările cheie, dar mai zăbovi cîteva clipe pînă și-o formulă:

— Spuneți-mi de ce ați părăsit-o pe soția dumneavoastră?

Fiindcă bunul simț începuse să cedeze, Robert răspunse țîfnos că și motivul divorțului se situează în sfera vieții lui particulare. Langa demonstră cu răbdare, ca într-o lecție de școală, că domnul Robert Leordeanu are o concepție destul de confuză despre limitele vieții particulare, probabil chiar despre însăși noțiunea de viață particulară; dacă pînă azi n-a aflat, Langa este în măsură să-l informeze că atunci cînd e vorba de soarta unei mame și cu cei doi copii ai ei, părăsiți, n-are importanță din

ce motive, de tatăl lor, cazul depășește interesul restrîns al familiei și începe să preocupe societatea, prin instituțiile anume create în acest scop. Langa trecuse dinadins la un stil sec, oficial și la tonul de dojană pedagogică, pe care și-l permit întotdeauna bărbații de la cincizeci de ani în sus față de cei mai tineri decît ei, fiindcă enervarea lui Robert îi convenea și chiar intenționa să i-o atîțe.

— Ar fi exagerat să se susțină că mi-am părăsit băieții, spuse Robert palid. Am avut grijă și pînă acum și o să am grijă și în continuare să nu le lipsească nimic, însă nimeni și nimic nu mă poate obliga să continui conviețuirea cu o femeie cu care nu mă pot înțelege și pe care n-o mai iubesc.

— *N-o mai iubiți?*

Langa accentuase dur fiecare cuvînt în parte, menținînd printr-o intenție foarte precisă acest timp prezent, care i se părea sinistru. Robert, nu știe de ce, se mișcomi dintr-o dată și răspunse pierit:

— Nu. Altfel ce motiv aș avea să divorțez?

„*Chiar nu știe că* Aurelia-i moartă? se întrebă Langa și ca să-și domolească furia ce amenința să se dezlănțuie, insistă:

— Nu aveți *nici un alt motiv?*

— Nu, răspunse Robert cu vocea cea mai de jos posibilă a unei minciuni evidente.

— Dar pe Antoaneta Petrescu *o iubiți?*

Chipul inteligent al lui Robert exprimă în modul cel mai spontan cea mai sinceră indignare uluită. Demnitatea lui atinsă alunecase în tristețe, cînd murmură:

— Ce rost are s-o amestecați și pe ea în *această poveste neplăcută?*

— Ce fel de *poveste* și-n ce fel *neplăcută?*

Langa scăpăra tot. Abia se ținea să nu izbucnească. Robert însă nu-l vedea, fiindcă stătea cu ochii plecați, altfel s-ar fi speriat.

— Cred că e primul caz din lume, cînd un bărbat e arestat pentru că divorțează în mod legal de nevasta lui, cu care nu se mai poate înțelege.

— În acest caz ați avea șansa să deschideți o serie, spuse Langa cu ton de curată amabilitate, mirîndu-se cum furia lui se domolise la replica lui Robert ; gîndi : „nici dumnealui nu-i prost" și calmul îi reveni ca întotdeauna cînd prevedea complicații neașteptate în anchetele ce le conducea.

— O serie ? Ce fel de serie ?

De astă dată Langa nu se îndoi că Robert este sincer nedumerit. Răspune amuzat :

— Seria soților arestați pentru părăsirea domiciliului conjugal.

Robert se prăbuși din nou în starea de fîstîceală, pe care probabil abia azi o cunoscuse printr-o experiență proprie :

— Pen... pentru... a... asta m-ați arestat ?

— Nu. Pentru altceva.

— Dar... eu... nn... n-am... ffăcut nimic.

— Nu vă știți vinovat cu nimic ?

— Nnu...

— Cum v-ați petrecut timpul în cursul zilei de sîmbătă 21 ianuarie ?

— Nu pot să vă spun.

— Cîți ani are domnișoara Antoaneta ?

— Douăzeci.

— Nu optșpe ?

— Nu.

— Avocatul dumneavoastră m-a informat că ar avea optşpe, dacă nu cumva şaptespe.

— El nu ştie.

— Cu ce se ocupă domnişoara Antoaneta Petrescu ?

— E studentă.

— De ce nu v-aţi declarat noul domiciliu ?

— N-am un nou domiciliu.

— Locuiţi însă undeva.

— Da. La mama.

— De ce n-aţi făcut mutaţia în buletin ?

— Sper să obţin decizia în procesul de divorţ, mîine, şi atunci am să fac demersuri pentru o locuinţă.

— Aşadar, speraţi să obţineţi divorţul ?

— Da, bineînţeles.

— Pe ce bază ?

— Păi, avocatul meu m-a asigurat că avem martori, care vor depune decisiv în favoarea noastră.

— Cine-s martorii aceia ?

— Eu nu-i cunosc. Avocatul meu...

— Ce anume ar dovedi aceşti martori ?

— Ceva despre purtările lui Reli, după ce eu am plecat de-acasă.

— Presupusele legături cu Şerban Vasile ?

— Da. Avocatul meu spune că...

— Dumneavoastră sînteţi convins că aceste legături există ?

— Eu nu sînt convins, dar avocatul meu m-a asigurat...

Brusc, Langa schimbă tonul.

— Domnule Robert Leordeanu, te rog să nu mai faci pe prostul. *Ştii bine* că nu mai ai nevoie de martori, care să depună decisiv în favoarea dumitale.

— De ce spuneți asta ?

— Fiindcă Aurelia Leordeanu a fost asasinată sîmbătă după amiază.

— Ce... cee... ce spuneți ?... Nuu... nu se... poate.

Se ridicase pe jumătate, dar n-avu putere să se țină pe picioare și căzu înapoi, dispărînd aproape cu totul în fotoliu, cu capul îngropat în palme, zguduit de spasme. Langa aștepta, nemișcat.

După un timp, Robert Leordeanu se ridică. Făcu un pas spre Langa, privindu-l năuc. Obrajii-i erau uzi de lacrimi și schimonosiți încă de hohote cu mare greutate reținute.

— Nu... nuu-i... aaa... addevărat. Ceea ce spuneți nu-i adevărat. Nu se poate. Nu-i adevărat.

— Credeți cumva că noi ne ținem de glume macabre și alte treburi nu mai avem ?

Robert recăzu în fotoliu, continuînd să plîngă, fără să-și șteargă lacrimile, care, prelingîndu-se, îi pătau cămașa albă de dejalen și cravata în șapte culori dominate de un verde-afumat.

— Nu pot să cred asta... Nu pot să cred, murmura din cînd în cînd. Ochii lui negri, frumoși, cu gene bogate, rămăseseră ațintiți în gol, înecați în lacrimi și spaimă.

Rece, dur, Langa spuse :

— Vă dați seama, cred, că-i foarte important pentru dumneavoastră să ne comunicați cum v-ați petrecut timpul sîmbătă de la orele nouă dimineața pînă cînd v-ați întors la hotelul din Cluj, dacă ați dormit acolo.

— N-am dormit acolo, spuse parcă fără să-și dea seama.

— Unde ați dormit ?

— Nu pot să vă spun, răspunse cu același aer pierdut.

— La întoarcere azi aţi făcut şapte ore de la Cluj pînă aici ?

— Da.

— Oprire un ceas la Rîmnicu Vîlcea.

— Da.

— Fără oprire, şase ore. Nu ?

— Da.

— Socotiţi ! Plecînd de la Cluj, sîmbătă la orele 9,30, adăugînd şase ore, face 15,30...

— Da...

— Aurelia, soţia dumneavoastră *a fost ucisă între orele 17 şi 19,30.*

— A !

Robert căscă gura de cîteva ori, parcă sufocîndu-se, dădu ochii peste cap şi leşină. Obrajii-i erau albi, ca pudraţi cu făină.

Langa, liniştit, aşteptă cîteva secunde. Apoi sună. Îl rugă pe Sanda, care intră, să aducă un pahar cu apă şi începu să-l pălmuiască pe Robert, care se trezi destul de repede. Langa îi întinse paharul cu apă. Robert bău. Dinţii-i clănţăneau, ciocnindu-se mărunt de buza paharului. Privea năuc la Langa, ca un om care ar fi fost trezit cu greu după o anestezie cu un narcotic prea radical. Chipul său îşi pierduse strălucirea, era cumva mototolit şi parcă stricat.

— Sînteţi în stare să răspundeţi mai departe întrebărilor ?

— Da... Creddd... că da.

— Spuneţi-mi, cum v-aţi petrecut timpul sîmbătă de la orele 9,30 pînă după miezul nopţii ?

— Am fost la Cheile Turzii, răspunse Robert prăbuşit.

— Acum, iarna ?

— Da. Sînt cîteva pîrtii destul de bune în jurul cabanei, dar nu pentru ski m-am dus acolo.
— Dar pentru ce ?
— Nu pot să vă spun.
— Aţi mers singur ?
— Nu.
— Cu cine aţi fost ?
— Nu pot să vă spun.
— Aţi dormit la cabană ?
— Nu, n-am dormit la cabană.
— Unde aţi dormit ?
— În sat.
— La cine ?
— Nu pot să vă spun.
— Vreţi să mă convingeţi că aţi fost cu o femeie şi că preferaţi să fiţi bănuit de asasinarea soţiei dumneavoastră decît s-o trădaţi.
Chinuit, Robert gemu :
— Aşa e. Am asigurat-o că n-o să afle nimeni.
— Da. Legile onoarei, murmură Langa. Cavalerismul n-a murit în secolul nostru ultrapozitivist.
— Nu merit să mă ironizaţi.
— Desigur. Ironia o merită numai oamenii de treabă, iar dumneavoastră nu mi-aţi putea da această impresie nici chiar dacă v-aş crede.
— Aveţi dreptate, şopti Robert copleşit.
— Trebuie să vă gîndiţi bine : fata asta pe care o iubiţi, mă rog, aşa cum o iubiţi, în felul dumneavoastră original care vă permite în acelaşi timp mici escapade galante, suficient însă ca să vă părăsiţi pentru ea familia, în fine, fata asta n-o să vă aştepte douăzeci de ani, să ieşiţi de la ocnă.
— N-o iubesc.

— N-o iubiți ?! Și divorțul ?

— E-o situație delicată. Așteaptă un copil. Voiam doar să legalizez, temporar, legătura. Pe urmă, m-aș fi întors la Reli. Numai pe ea am iubit-o cu adevărat.

— Adineauri ziceați altfel.

— Da. În virtutea inerției. Așa declarasem și la proces. Și ei așa i-am spus. *Acum nu mai e nevoie să minți.*

„Ticălosul de inocent", gîndi Langa scîrbit și pentru a mia oară poate în cariera sa, se întrebă în treacăt oare cît e cinism, cît inconștiență și cît monstruozitate morală în structura sufletească a unor astfel de stîrpituri și, o clipă, blestemă propria-i meserie pe care o iubea, dar care-l obliga să-și țină sentimentele legate.

— O să mai fie nevoie să mințiți totuși.

Mirare neputincioasă licări în ochii încă umezi de lacrimi ai lui Robert. „Care femeie n-ar fi înduioșată ?" gîndi Langa și-i explică :

— Domnișoara Antoaneta Petrescu, pe care n-o iubiți, deși așteaptă un copil al dumneavoastră, și mai e și fiica unuia din superiorii dumneavoastră — situație într-adevăr foarte dificilă — ar trăi o cruntă dezamăgire aflînd de cealaltă domnișoară de la Cluj.

— Nu-i domnișoară.

— E doamnă ?

— Da. E căsătorită.

— Și vreți s-o feriți de neplăceri ?

— Da. Bineînțeles. I-am promis.

— Ați cunoscut-o cu prilejul acestei călătorii ?

— Nu. Acum doi ani, la mare.

— Deci, legătură mai veche.

— Da.

— Nu v-ați mai întîlnit cu ea în acești doi ani ?

— Da. De cîteva ori.

— Cum o preveneați ?
— Îi scriam pe adresa unei prietene a dînsei.
— Și ea unde vă scria ?
— La poste-restant.
— Nu era deci o aventură tocmai trecătoare, ci un mic amor.
— Așa ceva i se poate întîmpla oricărui bărbat.
— Nu-i o regulă, domnule Leordeanu. Refuzați în continuare să declarați identitatea respectivei doamne ?
— Da.
— Chiar dacă vă avertizez că-i unica dumneavoastră șansă de a avea un alibi ?
— Da.
Langa schimbă brusc planul discuției, urmărind să-l surprindă pe Robert Leordeanu :
— De cînd îl cunoașteți pe avocatul doctor Theodor Mateescu ?
— De mult. Din copilărie. E-un prieten al familiei.
— Și-al dumneavoastră personal ?
— Da, în măsura în care diferența de vîrstă permite o prietenie. Tatăl meu a murit cînd eram mic. Aș putea spune, că domnul Mateescu mi-a ținut loc de tată.
— Îl socotiți un prieten devotat ?
— Firește.
— Capabil de sacrificii ?
— Îmi puneți întrebări foarte ciudate.
— Încercați să răspundeți.
— De ce fel de sacrificii poate fi vorba ?
— De pildă, de bani.
Robert Leordeanu roși și se ghemui în fotoliu, lăsînd și capul în piept, ca un școlar prins copiind la teză.
— Da... Îmi dă... din cînd... în cînd bani.

— Dar dumneavoastră aveți un salariu bunicel. Nu vă ajunge ?

Din ce în ce mai stînjenit, Robert răspunse :

— În condiții... nnormale... ssigur, mi-ar ajunge... ddar acum... se-mparte... La copii, Antoanetei, iar eu, stînd separat...

— Cît ați dat copiilor în aceste opt luni din urmă ?

— O mie de lei.

— Atît ? O mie de lei în opt luni ?

— Nu. O mie lunar.

— Domnul Mateescu vă dădea bani în mod regulat ?

— Nnu... Cînd se iveau nevoi press...sante...

„Bîlbîiala — semn de emoție", își notă Langa. „Ia, să vedem noi ce-i cu banii și cu nevoile presante."

— Cînd v-a dat ultima oară bani ?

— Cînd am plecat la Cluj.

— Cît v-a dat ?

— *Zece mii de lei.*

— Pentru un drum de-o săptămînă ? Aveați doar și diurna.

— Am lăsat și Antoanetei... și mamei...

— Cît ?

— Cîte o mie de lei.

— Mai aveați și alți bani ?

— Da. Chenzina.

— Si deplasarea.

— Da.

— Deci, cam tot cu zece mii de lei ați rămas...

— Cam.

— Cît ați cheltuit din ei ?

— Aproape toți.

— Zece mii ?

— Da. Știți, cadouri... restaurant...
— Dar copiilor, Aureliei, nu le-ați lăsat nimic ?
— Nu. Îi dădusem în ajun de An Nou.
— Cît ?
— Două mii.
— *După aceea*, după Anul Nou, nu i-ați mai oferit bani Aureliei ?
— Nu.

Langa simțea plutind printre gîndurile sale ca o pasăre rătăcită o întrebare care-l preocupase de la început și-acum nu se mai închega. Pentru ca să nu lase pauze prea lungi, continuă :

— Cînd ați văzut-o pe Aurelia ultima oară ?
— În 2 ianuarie, i-am luat pe băieți la o plimbare cu mașina. Am petrecut toată ziua împreună. Mama a făcut un pom pentru ei, un tort, bomboane, ca de sărbători pentru copii... Mama ține foarte mult la nepoții ei, ca orice bunică. Mereu are ceva pregătit pentru ei și-i place să-i aibă la dînsa din cînd în cînd, chiar pentru mai mult timp. E firesc...
— Pe soția dumneavoastră n-ați luat-o ?
— Nu. Ea n-a vrut să vină. A rămas acasă.
— Și după această dată n-ați mai văzut-o ?
— Nu.

Langa se gîndi c-ar trebui să întrerupă interogatoriul, ca să-și mai limpezească gîndurile, care se strînseseră prea multe ; toate întrebările care le-ar pune acum, n-aveau cine știe ce importanță ; îi puteau folosi doar ca să verifice lucruri pe care le știa ; totuși continuă, pentru că simțea că o întrebare pe care o pregătise nu-i venea în minte — poate nu era decisivă, cum i se părea, îl obseda însă. Află astfel că Robert o cunoscuse pe Aurelia la un concurs de ping-pong și că la două săptămîni se și că-

sătoriseră — fusese o dragoste la prima privire. Află în amănunt cum se manifestase împotrivirea doamnei Leordeanu Aspazia, cum pe urmă nașterea nepoților o împăcase. Codindu-se, vădit stînjenit, Robert mărturisi că și pe Antoaneta Petrescu o cunoscuse la un meci de volei, că nu știuse că-i fiica unuia din șefii lui, că aflase abia după ce lucrurile luaseră o întorsătură neplăcută. De asemenea, stînjenit, Robert mărturisi că nu-i spusese Antoanetei că este căsătorit că și acest amănunt ea îl aflase *după aceea*, cînd nu se mai putea da înapoi. Repetă că n-o iubește și că nici la început nu a fost dragoste cu adevărat, ci numai o legătură trecătoare, cel puțin aceasta fusese intenția lui, a lui Robert.

Langa se uita la el cum roșește, cum schimbă fețe, fețe, cum devine volubil și încearcă să-și explice imoralitatea cu fel de fel de argumente, printre care cel mai des amintit era „i se poate întîmpla oricărui bărbat." Numai de „blestemul familiei" nu pomenise nimic. Vorbea în fraze simple, gesticulînd elegant și Langa nu se mai mira că își revenise atît de repede după șocul ce-l izbise la știrea morții femeii iubite. „O băsică", gîndi, „dar poate că tocmai această băsică a ucis. *E în stare.* Trăiește numai pentru sine și moare numai de dragul propriei sale persoane."

— Văd că sportul joacă un rol important în viața dumneavoastră, îi spuse. Era însă preocupat de întrebarea pe care o uitase și continua s-o caute în mintea lui, care, se vede, obosise.

— S-ar putea spune așa.

— Vă place mult sportul ?

— Da.

— Și să-l practicați ?

— Firește.

— Anume ce sporturi ?

— Păi, tenis, înot, în copilărie am și călărit. Am făcut și jiu-jițu într-un timp. Aveam un complex de inferioritate din cauza staturii mele.

— V-ați lăsat ?

— Da. Antrenamentele iau timp foarte mult și-i o condiție obligatorie, să nu le întrerupi ca să nu pierzi reflexele.

Langa își notă gîndind : „Am să-l întreb pe Petruț, dacă se poate prin jiu-jițu..." și un timp nu-l mai întrerupse decît din cînd în cînd, cu întrebări de margine, iar Robert răspundea prompt, fără să se mai bîlbîie.

Mașina o primise cadou de la niște rude din Franța, n-o cumpărase, n-ar fi putut aduna destui bani niciodată pentru o mașină, fiindcă-i incapabil să economisească și, în general, nu se știe gospodări. O soră a mamei sale se căsătorise în Franța, bineînțeles, mai de mult, cînd era studentă, el nici nu se născuse încă, nu-i o transfugă, firește, legăturile n-au fost întrerupte. Vara trecută veniseră în vizită, unchiul, mătușa și două verișoare — oameni foarte drăguți, și au petrecut vacanța aici. El făcuse o criză de entuziasm pentru Citröenul lor, iar dînșii, după ce se întorseseră acasă, îi trimiseseră unul nou-nouț, ceea ce, firește, îl bucurase peste măsură... Nu, el n-a fost în străinătate decît o singură dată, în copilărie, pe cînd mai trăia tatăl său, cînd deci el nu avea mai mult de zece ani. Au făcut atunci o excursie destul de lungă, vreo două luni de zile, în Germania și în Italia. N-are amintiri prea precise din călătoria aceasta.

— Cunoașteți limba germană ? îl întrebă Langa.

— Da. Bineînțeles.

— De ce *bineînțeles* ?

— Am avut guvernantă nemțoaică. Așa era moda pe atunci.

— Deci, o vorbiți bine ?

— Binișor.

— Și la citit, la scris ?

— Mă descurc mulțumitor.

Langa era sigur că nu aceasta fusese întrebarea pe care și-o pregătise. Mai tîrziu, după ce Robert explică în ce măsură avusese noroc în viață de pe urma cunoașterii limbilor străine, mai ales într-o perioadă cînd întîmpinase unele dificultăți din cauza originii sale sociale, Langa îl întrebă cum își explică el *devotamentul* și accentuă silabă de silabă acest cuvînt — al domnului Mateescu față de familia lor.

Robert răspunse senin că domnul Mateescu fusese prieten bun, încă de pe băncile universității, cu tatăl său.

— E singura explicație pe care o găsiți ?

— Care alta ?

— Doamna Aspazia Leordeanu a fost o femeie foarte frumoasă în tinerețe.

— Da... domnule !...

Acum, bîlbîindu-se, se și înecase, iar chipul i se învinețise de indignare.

— ... E mmma... mma... mea... și nu vă permit.

Langa nu mai insistă, lăsîndu-l să-și revină din indignare. Nimeni nu poate fi obligat să știe totul despre părinții săi.

Constata însă că nici de astă dată întrebarea nu venise așa cum o așteptase și se decise să încheie această primă întrevedere cu domnul Robert Leordeanu, care, probabil, își ucisese soția ca să-și rezolve încurcatele treburi de amor, aranjîndu-și un foarte promițător alibi, a cărui putere stătea tocmai în lipsa lui de precizie. Langa era

convins că în ciuda bîlbîielilor și a leșinului, care poate nici nu fusese simulat, Robert nu era nici pe sfert atît de afectat de moartea Aureliei, pe cît era fostul său rival Vasile Șerban.

Se împacă cu gîndul că întrebarea decisivă n-are să-i vină în minte în această seară ; poate nici nu mai era nevoie de o astfel de întrebare. Pentru el *era clar.* Robert plecase de la Cluj și într-o goană nebună cu Citroënul străbătuse distanța pînă la București în maximum șase ceasuri. Azi, fără să se fi grăbit, o parcursese în șapte, cu oprire la Rîmnicu Vîlcea ; o cursă primejdioasă, dar cu atît mai în ton cu alibiul dibaci, țesut probabil de nașul avocat, care *știa precis* că divorțul nu poate fi obținut și de dragul finului său — băiat al femeii iubite, o viață întreagă iubită — organizase cu sînge rece această crimă monstruoasă. Astfel, declarația lui echivocă, („Mai curînd eu...") își avea sîmburele ei de adevăr. Își avea și el partea lui în „afacere". Ucigașul însă era Robert. *Acum însă trebuia dovedit.*

Îl chemă pe Sanda și-i ordonă să-l ducă pe Robert jos, la C., izolat, sub supraveghere.

XI

NECAZURILE UNEI MAME ȘI ENIGMA CELOR DOI A

Pentru a nu știu cîta oară în decursul acestei anchete, Langa își modifică spontan planul de lucru stabilit, cedînd unei porniri de moment.

„Ia să completăm noi fișa tînărului domn", își spuse cînd se îndreptă spre strada Latină. Dacă însă tocmai în clipa aceea l-ar fi chemat *șeful* și l-ar fi luat din scurt, ar fi recunoscut fără să se codească nici măcar o clipă, că nu se aștepta să descopere cine știe ce la această percheziție ; era, cum s-ar fi exprimat doctorul Ceremuș, dacă ar fi aflat, o foarte îndoielnică și tocmai de aceea tentantă fantezie detectivească ; Langa nu „lucra" cu fișe, nu-i plăcea să-și piardă vremea transcriind fiecare detaliu al unei anchete, notițele din carnetul său erau un soi de rebusuri, pe care numai el le putea descifra. În plus, un domiciliu provizoriu are mari asemănări cu o cameră de hotel și nu-ți spune nimic despre locatar. Plecă totuși și ajunse pe la ceasurile 9 seara la locuința doamnei Aspazia Leordeanu. Era, cît reuși să deslușească Langa prin întunericul ușor subțiat de lumina becurilor din stradă, o casă veche, ceva mai mult decît o vilă și mult mai puțin decît un palat, în stilul franțuzit, în care s-au construit casele bogate din București pe la sfîrșitul secolului trecut și pînă la primul război mondial. Un părculeț împrejur, copaci mulți sădiți de-a valma, mimînd natura, care acum iarna, desfrunziți, descriau atitudini triste în noapte.

Langa sună de vreo trei ori, pînă veni să deschidă personal doamna Aspazia Leordeanu. „Poate că nu aude bine, își spuse el, sau după căderea nopții devine bănuitoare, ca orice femeie bătrînă." Într-adevăr, ea întredeschise doar ușa cît un portal în fier forjat și întrebă, scrutînd întunericul :

— Cine-i ?

— Miliția, răspunse Langa. Permiteți-mi să intru, să mă legitimez. Îl caut pe domnul Robert Leordeanu.

— Fiul meu nu este acasă, răspunse ea, deschizînd ușa și aprinzînd lumina :

— Poftiți pe aici.

Holul era întins, cu pereții capitonați în brocard și tavanul pictat. S-afla foarte multă mobilă, care de obicei nu-și are locul în holuri. O masă imensă de sufragerie, cu scaunele respective, un dulap cu vitrină, plin cu tot felul de porțelanuri și cristale, două dulapuri foarte mari, care evident nu fuseseră construite pentru această încăpere, două canapele capitonate, cîteva taburete, fel de fel de meșuțe de alcov și încă și alte lucruri de casă mare, pe care Langa nu le mai înregistră. Gîndi doar: „A fost ceva bogăție pe aici", și trecu înainte, urmînd-o pe doamna Leordeanu, care la cei șaizeci-șaizeci și cinci de ani ai ei se mișca uluitor de sprinten. „Sprinteneală de om bătrîn, totuși", gîndi Langa, observînd-o curios. „Puțin zvîcnită, puțin țeapănă. Parcă mișcările nu s-ar lega, urmîndu-se una din alta, ci s-ar produce separat, urmînd mecanisme separate. Ceremuș ar zice: bătrînețea te fragmentează". Îl mira însă că o femeie atît de voinică avea un fiu atît de mărunțel.

Odaia în care intrară era, de asemenea, tixită cu perne multe, împrăștiate peste tot, îmbrăcate toate în satin galben sau azuriu, cu perdele grele la fereastră, care ziua temperau lumina de-afară, cu tapetul de pluș de pe pereți, care muia zgomotele, cu covoare adînci pe jos, încît lunecînd în somn de pe sofaua joasă și foarte largă, nu simțeai căderea, ci o dulce alunecare; fusese probabil, pe vremuri, buduoarul și fusese somptuos.

Langa umblase prin destule case „bogate" și n-avea ce să-l uimească. Cumva se și aștepta să găsească rămășițele unui trai huzurit. Aici nu era însă decandență cu ifose, ca în alte case de oameni, care bogați cîndva, azi incapabili să muncească, trăiau din vînzarea vechiturilor. Aici luxul era mai înghesuit, însă nu părea să se fi pono-

sit. Poate că tablourile de pe pereți erau prea multe și îngrămădite unul într-altul, ca într-un magazin, stînjenindu-se unul pe celălalt și nu-ți dădeau răgaz să te bucuri de frumusețea lor ; Langa totuși constată un anumit bun gust în alegerea lor și deslușì o preferință pentru flori și peisaje. Nu era decît un singur portret, al doamnei Leordeanu, înfățișînd-o, la o vîrstă cînd nu se sfia să-și expună privirilor umerii goi și sînii pe jumătate dezveliți. Tabloul purta o semnătură, care acum vreo treizeci de ani fusese celebră.

În mijlocul camerei, pe o măsuță rotundă de nuc, cu față de dantelă o vază enormă de cristal, din care răsăreau cu timiditate cîțiva trandafiri artificiali, confecționați din material plastic, pare-se unicul produs al tehnicii moderne admis în această locuință. Într-un colț, lîngă fereastră, se-afla o măsuță de toaletă cu oglindă, încărcată cu borcănașe de diferite culori și tot felul de ustensile cosmetice, dovedind grija de sine însăși a proprietarei. În îngrămădeala de flacoane și cutiuțe se mai găsise loc pentru două fotografii mult mărite, din care priveau rîzînd, parcă speriați ori numai uimiți, doi copii, nepoții doamnei Leordeanu, băieții Aureliei și ai lui Robert. Langa recunoscu în trăsăturile lor încă neprecizate o vagă asemănare cu tatăl lor. Alături de sofa, sta pitită o măsuță scundă, probabil de abanos, înconjurată de tabu-rete tapisate pestriț. Pe măsuță se afla scrumiera plină de mucuri, un pachet de țigări „Mărășești" și o ceașcă de cafea răsturnată cu gura în jos, pe farfurioară.

Doamna Leordeanu se așează pe marginea sofalei, în dreptul măsuței de abanos și-l pofti și pe Langa să ia loc, arătîndu-i spre unul din taburete. Așezîndu-se cu prudență, fiindcă taburetul i se părea o mobilă destul de

fragilă, așa cum sta înfipt în unicul lui picior cu șurub, Langa întrebă :

— Ghiciți în cafea ?

Doamna Leordeanu zîmbi frumos :

— Dumneavoastră, cei de azi, nu credeți, dar pe noi bătrînii, care am cunoscut o altă lume, ne consolează și ne trezește speranțe.

— Credeți, într-adevăr ?

— Nu, dar e plăcut să visezi și să-ți imaginezi că s-ar putea realiza ceea ce dorești. Pentru ce îl căutați pe băiatul meu ?

— Am avea o treabă cu el. Se întoarce tîrziu acasă ?

— Nu e-n București. E plecat într-o delegație la Cluj.

— Păcat ! Avem nevoie urgent de dînsul pentru o expertiză. Sîntem informați că-i un specialist excepțional.

Ochii doamnei Leordeanu scăpărară :

— Da, e foarte capabil.

„Mîndrie de mamă. Firesc, gîndi Langa. Pînă la urmă, totuși, trebuie să-i spun... În fine, vom vedea."

— Stă mult acolo ?

— Ar fi trebuit să se-ntoarcă pînă acum, probabil a avut vreo pană.

— Pană ? Ce fel de pană ?

Doamna Leordeanu se arătă amuzată de uimirea lui Langa, pe urmă conveni că, într-adevăr, domnul ofițer n-are de unde să știe că Robert are mașină și chiar și în misiunile oficiale se deplasează cu ea, fiindcă îi place la nebunie să șofeze.

„Trebuie să-i spun, gîndi Langa. N-am s-o țin pînă la miezul nopții *în așteptarea fiului.*"

— Aveți o locuință foarte frumoasă...

— O, da. Se poate spune și asta, deși e meschin să-ți aduni lucrurile într-un spațiu atît de redus. Gîndiți-vă,

cîndva locuiam în toată casa, cum era şi normal. Acum stăm patru familii. E foarte incomod.

Langa nu-şi comunică opinia, iar doamna Leordeanu, presupunînd o aprobare sau măcar o înţelegere în tăcerea lui, îi destăinui manevrele la care fusese nevoită să se preteze, pentru a păstra odaia lui Robert. Pe Langa nu-l interesa acest subiect. Venise doar să facă o percheziţie, care la un moment dat i se părea urgentă. „Ce mă ţine? Respectul meu pentru bătrîni? Nici nu-i aşa de bătrînă." Nu, doamna Leordeanu nu era ceea ce se chema o femeie bătrînă. Era voinică şi avea un trup plin, încă în formele sale bune, pe care le avusese probabil şi pe la treizeci-treizecişicinci de ani, cînd frumuseţea unei femei ajunge la treapta ei cea mai de sus.

În timp ce ea îi explica, vorbind cu o anumită eleganţă a nepăsării cordiale, Langa observa cît de proaspete arată mîinile ei frumoase, cu degete suple, nediformate şi obrajii netezi, într-un plăcut contrast cu părul în întregime cărunt, de curînd coafat.

Nu fusese nevoie de nici o intervenţie specială, deşi Robert avea bune relaţii — spunea doamna Leordeanu — fiindcă atunci cînd se naţionalizase casa, Robert mai era flăcău, încă nu se căsătorise şi avea dreptul la o cameră a sa; pe urmă, adevărat, au fost unele „mici plictiseli", dar lucrurile s-au aranjat, cînd s-a mutat la ei o verişoară din provincie. Camera a fost astfel salvată.

— A fost un adevărat noroc. Nici nu-mi pot imagina cum s-ar fi descurcat bietul Robert în situaţia asta a lui. *Ştiţi, divorţează şi...*

— Nu. Nu ştiam, spuse repede Langa, gîndindu-se că n-ar strica să se introducă, măcar de acum încolo pentru cei tineri, lecţii de actorie.

Doamna Leordeanu începu să-i explice cum părinții toată viața trebuie să îndure neplăceri din partea copiilor, pentru care sînt gata să-și dea și viața, și Langa o aprobă în tăcere, dînd din cap, spunîndu-și că dînsa *nu crede* că-l caută pe fiul ei doar pentru a-l consulta în calitate de expert financiar. Vechea boieroaică, oricît de politicoasă s-ar arăta față de el, nu putea să aibă opinii tocmai calme despre autoritățile noi. Ea observase desigur că Robert cheltuiește mai mult decît cîștigă și *probabil* nu fusese pusă în curent cu sursa unor *venituri laterale* ale fiului ei. Langa *nu-l vedea* pe domnul Mateescu destăinuindu-se fostei sale amante, pe care poate continua s-o iubească și azi, că-i dă bani fiului ei ; au și dînșii codul lor de demnitate și delicatețe. De aceea, doamna Leordeanu putea să creadă că fiul ei fusese amestecat în vreo afacere dubioasă, cum se întîmplă destule cu oamenii de finanțe și era greu de presupus că privea cu liniște prezența în casa ei a unui ofițer de miliție, dar orice mamă își iubește copilul și Langa începea s-o admire pentru puterea ei de a se stăpîni, purtîndu-se cu el de parcă ar fi fost un musafir foarte obișnuit. Dacă ar ști *de ce* îl caută pe Robert *cu adevărat*, poate că n-ar mai fi atît de liniștită. „Încă n-am să-i spun... Cît timp, prin comportarea ei are aerul să admită *că aștept și eu întoarcerea lui*, mai pot să amîn. La urmă, vom vedea..."

Langa avea calitatea, uneori mai prețioasă decît altele, de a ști să aștepte și să asculte oricît și orice.

Asculta și acum, așteptînd să aleagă din spusele doamnei Leordeanu ceea ce ar putea să folosească anchetei și să prindă un moment, cînd *clarificarea* să dea rezultate mai bune decît o simplă percheziție la un arestat,

care, după cum își organizase crima, avusese grijă să nu lase urme compromițătoare, *tocmai acasă*. „Am venit degeaba, gîndi. Ar fi fost mai interesant s-o fi căutat pe tînăra Antoaneta, să aflu ce i-a spus Robert înainte de a fi plecat la Cluj, dacă nu cumva sîmbătă o fi trecut și pe la ea, ceea ce-i puțin probabil, oricum însă, *asta trebuie s-o știm precis*. Și ăstimp asculta cu atenție, desăvîrșit mimată, părerile doamnei Leordeanu despre căsătoria și divorțul lui Robert.

Ea n-o agreiase pe Aurelia și se împotrivise căsătoriei. E și explicabil. Fata provenea dintr-un mediu necorespunzător și avea „unele antecedente". Lăsa de dorit și educația ei foarte modestă, „ca să nu zic altfel", chiar și azi, după cinci ani de conviețuire cu Robert, e greu să admiți că Aurelia-i o femeie cît de cît cultă. Ea, doamna Leordeanu, știe că „pasiunea e oarbă" și că Robert „e un pasionat" și se împotrivise, sperînd că-i vorba de „ceva trecător", pe urmă, însă, neavînd încotro, capitulase ; bunica o învinsese pe mamă. Nu susține nici acum că ar fi îndrăgit-o pe Aurelia, așa cum s-ar cuveni, dar „așa *sîntem* noi, bătrînii, ne vine greu să renunțăm la unele prejudecăți", totuși cîștigase mult în ochii ei prin purtarea ei modestă și grija față de familie. Aurelia „e o mamă minunată". E-o încîntare să vezi cum își îngrijește copiii, care sînt foarte „reușiți", seamănă leit cu Robert. Și ceea ce nu-i puțin lucru, e o bună soție și foarte cinstită. Ea, doamna Leordeanu, „poate să aprecieze așa ceva". De aceea nici nu privește cu ochi buni „divorțul ăsta". O căsătorie, o dată contractată devine un lucru sfînt ; chiar dacă nu-i ideală, e preferabilă unei schimbări care nu se știe ce surprize neplăcute îți poate oferi. La ce te poți aștepta din partea unei fete, „să-i

zicem *așa*", care întrebuințează *astfel de metode*, ca să rupă de familia lui pe un bărbat, tată a doi copii ?

„Trebuie să-i spun, totuși, gîndi Langa. Ea crede că Robert mai are la cine *să se întoarcă*. Cumva însă îi era milă de dînsa ; avea să fie un șoc violent pentru ea și o undă de ironie se strecură involuntar însoțind fugara-i dispoziție spre compătimire ; își spusese că dacă și mama-i tot așa de sensibilă ca și fiul, o să mai aibă de trezit din leșin pe cineva azi.

Trecuse un sfert de ceas de cînd dura această întrevedere, fără nici un folos pentru anchetă ; nici măcar pentru completarea „fișei" lui Robert Leordeanu nu se pot ivi elemente noi, mama n-o să spună nimic ce ar putea să pună într-o lumină nefavorabilă pe fiu — și Langa se întreba cum să treacă măcar la realizarea formală a scopului care-l adusese aici.

— Asta-i soarta părinților, încheie doamna Leordeanu, să sufere pentru copiii lor. Robert e-un băiat foarte bun și are un suflet minunat. Totuși am avut destule necazuri din cauza caracterului lui capricios. Cum e și cu divorțul ăsta, care fie că o să se pronunțe, fie că nu pentru mine tot durere de cap înseamnă. Mai am doar și nepoții, care, în caz de despărțire, rămîn precis mamei. Dacă nu obține divorțul, Robert o să aibă neplăceri destul de mari și cred că vă dați seama că de pe acum simt frisoane, cînd mă gîndesc. Și totuși, aș prefera să piardă procesul și să fie nevoit să se întoarcă la familia lui. Pentru nepoței... Adăugă pe urmă, cu ton de perfectă bunăvoință : — Vreți desigur să-l așteptați pe Robert ?...

Langa se uită la ceas și politicos, răspunse :

— Dacă nu vă deranjez, desigur. E destul de tîrziu. Altfel, pot să aștept și afară.

— Vai de mine ! Cum puteți să spuneți una ca asta ? Să așteptați afară pe gerul ăsta ? Eu niciodată nu mă culc înainte de douăsprezece. Îmi face chiar plăcere să conversez cu cineva. Singură m-aș plictisi. Dacă doriți, aș face o cafea. Aș bea și eu una.

— Mulțumesc, n-am să vă refuz.

Doamna Leordeanu ieși, mișcîndu-se tot atît de sprinten, iar Langa, rămas singur, se întrebă : unde-o fi camera lui Robert ? Așa, judecînd după asta, familia Leordeanu nu prea trecuse prin momente strîmtorate. Ia să vedem, își propuse Langa ; Domnul Henri Leordeanu se sinucisese în primăvara anului 1944. Pînă în '46 la reforma agrară, fusese moșia. Pe urmă ? Robert era încă elev. Pensia, după Henri, care fusese profesor universitar, fusese, fără îndoială, bunicică, insuficientă totuși pentru întreținerea unei *case mari*. S-o fi *susținut* și pe doamna Aspazia același domn Mateescu, vechiul și devotatul prieten al familiei ? Pe doamna Leordeanu nu putea s-o întrebe, pe avocat, însă, desigur, iar carnețelul lui de însemnări trebuia studiat minuțios și pe mai mulți ani luați din urmă.

„Ia să vedem, Domide s-a întors ?" își spuse. Găsi telefonul pe mica etajeră la căpătîiul sofalei și formă numărul. Răspunse Sanda, informîndu-l că Domide încă nu revenise, anunțase însă că sosește în cîteva minute.

— Îndată ce apare, trimite-l încoace, dispuse Langa și-i dădu adresa, gîndindu-se că Sanda-i un băiat excelent, care îndeplinește orice ordin cu extremă conștiinciozitate, însă-i complet lipsit de imaginație ; știa doar unde se află Domide și ar fi putut să-i comunice telefonic ordinul lui Langa și apoi să se ducă spre casă.

Doamna Leordeanu intră tocmai atunci, aducînd cafelele. Auzise ultimele cuvinte la telefon ale lui Langa și, așezînd tava pe măsuța de abanos, întrebă :

— Mai așteptați să vină un coleg ?

— Da, răspunse Langa și adăugă puțin cam încurcat, nici el nu înțelegea de ce, trebuie să vorbesc neapărat astă seară cu el... Chestiuni de serviciu.

— Înțeleg, spusese doamna Leordeanu și din atitudinea ei se putea înțelege, că face eforturi să-și ascundă îngrijorarea, care o făcuse și pînă acum să tremure în ascuns, dar care acum parcă se precizase : Robert făcuse *ceva*, de aceea milițianul a venit și de aceea a mai chemat pe unul, asta putea să gîndească ea, în timp ce se așezase în fotoliu, ușor îngîndurată.

Langa, căutînd un subiect neutru, întrebă ridicînd în dreptul buzelor ceșcuța de cafea :

— Consumați multă cafea ?

— Destul de multă. E-o *obișnuință*.

— Bea și tovarășul Robert ?

— Da. Îi place foarte mult. Mai ales cum i-o fac eu, mai amară. Chiar exagerează, după părerea mea. Dar e un pasionat și nestăpînit în toate.

Doamna Leordeanu vorbise rar și cam distrasă de alte gînduri, care o interesau mai mult în acest moment. Langa surprinse chiar o scurtă încruntare a sprîncenelor ei foarte subțiri, ca niște paranteze pe deasupra ochilor. Încheindu-și însă fraza, prezentă musafirului același surîs încărcat de bunăvoință și politețe.

— Așa-i el. Nestăpînit. Seamănă cu tatăl său.

„Se teme pentru el, gîndi Langa. Nu știe despre ce ar putea fi vorba, dar se teme. S-a decis să-l apere și sondează terenul... Poate totuși am să aflu ceva interesant...

Măcar prin logica ricoşeului. Ea ştie mai bine *unde e slab* Robert."

— Foarte bună cafeaua, spuse Langa, după ce sorbi de două-trei ori.

— Sînteţi prea amabil.

— Aş putea să vă întreb ceva, începu Langa, care considera că descoperise în fine un subiect de *trecere*, util, eventual, anchetei.

— Da, poftim !

— Fiul dumneavoastră şi-a făcut studiile în ţară ?

— Da, bineînţeles. Unde în altă parte ? Cînd şi-a început studiile universitare Robert, nu se mai putea pleca. Şi nici mijloace nu mai aveam. E neplăcut să spun asta, dar nu e din vina noastră. Robert ar fi meritat cîţiva ani de studiu în străinătate. A fost un student eminent.

Aceeaşi scăpărare de mîndrie tresări în ochii ei şi-un imperceptibil şi fulgerător rictus de răutate amară în colţul buzelor. „Tare ne mai iubeşte", îşi spuse Langa amuzat, prefăcîndu-se a nu fi înţeles aluziile la o anumită situaţie politică, din care Leordenii ieşiseră fără mijloacele necesare unor studii în străinătate. I-ar fi putut aminti de Franţa, unde doamna Aspazia avea o soră, care-i făcuse cadou lui Robert o maşină dintre cele mai scumpe şi deci nu s-ar fi dat înapoi nici de la susţinerea lui la o universitate de-acolo, dar nu era un moment potrivit. S-o menţină pe doamna Leordeanu într-o zonă de nesiguranţă, i se părea mai util.

— Ştiţi, probabil, dacă în materie de statistică are o pregătire specială... Ne-ar interesa.

— Statistică ?... Zău, n-aş putea să vă răspund. Pentru mine, toate ştiinţele acestea sînt de neînţeles. Pe vre-

mea mea, fetele învățau numai literatură, muzică, desen, dans...

Rîse ușurel, amuzată :

— Poate n-o să mă credeți, dar ni se predau lecții speciale pentru salut, pentru poziția corpului la teatru, în fine... Azi pare caraghios, dar atunci se dădea mare importanță acestor fleacuri. O domnișoară se putea compromite, dacă lua furculița cu mîna dreaptă sau din neatenție căsca la masă. Azi nu se compromit nici dacă rămîn gravide, nefiind măritate.

— Întotdeauna s-au întîmplat cazuri de acestea, spuse Langa, gîndind „nu mai vrea discuție despre Robert, prefera orice altceva", și-i pomeni din istorie luptele pentru tron ale unor bastarzi domnești.

— Era cu totul altceva. Care femeie s-ar fi putut împotrivi unui vodă ? Trebuie totuși să admiteți că înainte vreme moravurile erau mai austere. Trebuie să știți asta, fiindcă nici dumneavoastră nu sînteți la prima tinerețe.

— Da, încuviință Langa, gîndindu-se la bilețelele descoperite în sertarul domnului Mateescu. Doamna Leordeanu povestea cît de dificilă era pînă și stabilirea *unei simple cunoștințe* pe vremea ei, cîte bariere erau de trecut, cît de prudenți erau oamenii cînd trebuiau să închege noi relații ; în estimp, Langa reconstitui în închipuire, poza doamnei Leordeanu, campioană de tenis și fără intenția *de a face vreo legătură* spuse :

— Totuși, în interiorul unor anumite medii sociale, aceste bariere nu erau atît de categorice și relațiile se închegau destul de lesne.

— Exact. Azi însă nimeni nu se mai miră dacă un inginer se însoară cu o simplă lucrătoare.

Langa rîse :

— Mi-aduc aminte, eram un băieţandru, sînt mai bine de treizeci de ani de atunci, am văzut un film, în care un miliardar s-a însurat cu o vînzătoare săracă dintr-un magazin.

Rîse şi doamna Leordeanu, reţinut, condescendent:

— Ah! În filme totul era posibil.

Îşi regăsise siguranţa de sine, parcă liniştită de Langa, care îmbrăcat civil putea fi, luat la prima vedere, drept profesor de liceu sau, eventual, funcţionar la poştă. Poate că se mai temea încă pentru fiul său, mai bănuia posibilitatea unei fraude (că doar ştia cît cîştigă şi cît cheltuieşte Robert şi nu-i obligatoriu să ştie că Mateescu îl stipendiază pe băiatul fostei sale amante, chiar dacă la cheltuielile de studii contribuise, ceea ce iarăşi nu era obligatoriu să se fi întîmplat: doamna Leordeanu păstrase poate din marea ei avere, valori-bijuterii, aur. Avea multe lucruri scumpe în casă, dar poate că avusese şi mai multe...) totuşi îşi permitea să mai spere că ofiţerul de miliţie venise într-adevăr pentru expertiză în materie de statistică.

Doamna Leordeanu mărturisea cu un aer de totală confidenţă că viaţa fusese totuşi mai aspră decît o arătau filmele, se declară dispusă să jure *pe asta* şi-l provocă să demonstreze contrariul, fiindcă apucase şi el *acele timpuri*.

Langa nu mai avu timp să răspundă. Soneria de la intrare ţîrîi scurt, întrerupt de trei ori, iar doamna Leordeanu tresări, amintindu-şi că Langa chemase pe încă unul dintre colegii săi, pentru o chestiune de serviciu, care putea să fie o anchetă poate al cărei obiect e probabil tocmai Robert şi-acum ea avea motive să creadă că nu-i vorba de o nevinovată expertiză, fiindcă şi Robert prea întîrziase.

Se ridică, împinsă de o grabă care frîngea dintr-o dată atmosfera de calm neutru, care păruse la un moment dat că s-ar fi așezat. Ieși repede în hol și Langa o urmă, citind limpede în privirea ce i-o aruncă peste umăr bănuiala. Poate, dîndu-și seama, murmură ca pentru sine, dar destul de distinct încît s-o audă și el :

— E probabil colegul dumneavostră... Robert are cheie.

Într-adevăr, era Domide. Intră vesel și luînd cea mai reglementară poziție de drepți posibilă, salută :

— Să trăiți, tovarășe maior. Raportez : Maurul și-a făcut datoria.

Pe urmă, întorcîndu-se spre doamna Leordeanu, care rămăsese în dreptul ușii, se înclină ușor :

— Sărut mîinile ! Locotenentul major Domide.

Arși de ger, obrajii lui de fată erau mai rumeni ca de obicei. Suplu, în uniforma turnată pe el, ras proaspăt, putea fi socotit un model de eleganță. Și doamna Leordeanu surîse ca o adevărată amfitrioană :

— Încîntată.

Nu era însă încîntată, ci neliniștită. Langa desluși în vocea ei o vibrație nouă, pe care el o recunoștea repede, a nesiguranței și tulburării provocate de frică.

Langa se și decise să nu mai prelungească starea aceasta nelămurită — își adresă chiar un reproș ; boieroaică-neboieroaică, e mamă și la urma urmei, o femeie bătrînă și o privește ce-a făcut sau n-a făcut la viața ei și, în general, nu-i frumos să te joci cu simțurile oamenilor.

Politicos, rece, oficial, spuse :

— Stimată doamnă, vă rugăm să ne scuzați deranjul. Avem o sarcină de dus la îndeplinire. Sînteți atît de amabilă să ne arătați camera lui Robert Leordeanu ? Iată mandatul de percheziție.

Doamna Leordeanu nu citi hîrtia. Ţintuindu-l pe Langa cu o privire grea de spaimă, întrebă pierdută :

— Ce-a făcut băiatul meu ?

— Doamnă, dacă se va ivi cazul, o să vă punem *noi* cîteva întrebări. Deocamdată, vă rugăm să ne arătaţi odaia lui şi să ne însoţiţi, pentru a asista la percheziţie. O să fie nevoie să semnaţi procesul verbal.

Doamna Leordeanu arătă cu un gest ostenit o uşă ce se deschidea în dreapta holului, imediat lîngă intrare. Apoi, conducîndu-i, îşi apăsă mîna pe piept, în dreptul inimii, gemînd :

— Doamne-Dumnezeule !...

Odaia în care pătrunseseră, îl surprinse pe Langa. Era foarte mare în comparaţie cu alcovul doamnei Leordeanu şi cu holul, parcă pustie. Un singur covor, la mijloc, lăsînd parchetul descoperit de jur împrejur. Un pat cu căpătîe de alamă, o masă de lucru din stejar masiv şi o bibliotecă impresionantă, în faţa căreia Langa se opri, trădînd un nestăpînit interes.

— E biblioteca lui Henri, spuse doamna Leordeanu.

— Şi a fiului dumneavoastră, cred, completă Langa, căutînd printre titlurile imprimate pe cotoarele volumelor unul anume. Sînt, văd, mai ales cărţi de specialitate.

— Da, aprobă doamna Leordeanu. I-au folosit şi lui.

— Ştie nemţeşte fiul dumneavoastră ? Văd multe în limba germană.

— Da, fireşte. Am căutat să-i dau o educaţie completă.

Langa o rugă să ia loc, îi arătă lui Domide dulapul aşezat la capul patului : — Vezi acolo ! — iar el deschise uşor un geam al bibliotecii şi începu să frunzărească volum de volum. Îşi vedeau de lucru în tăcere, iar doamna Leordeanu şedea mută pe scaun, împietrită.

Trecură așa mai bine de două ceasuri, în care timp se strînseră pe birou o agendă de buzunar pe anul 1966, un carnet de telefoane, un maldăr de scrisori și bilețele, un teanc de poze, pe care Domide le feri de privirile cercetătoare ale doamnei Leordeanu, întorcîndu-le cu fața în jos, fiindcă înfățișau femei pe jumătate sau cu totul dezbrăcate, un aparat de fotografiat din care scoaseră cu precauțiune un film neexpus în întregime. Cartea însă, pe care o căuta Langa, n-o găsi și nici vreun semn că ar fi fost scoasă și înlocuită cu alta. Nu exista nici o carte mai nouă de douăzeci de ani și praful de pe rafturi și volume sta de multă vreme netulburat. Rezultatele nu se arătau promițătoare. Scrisorile erau cam toate de amor, de la diverse femei ; numerele de telefon, de asemenea, răspundeau unor diminutive feminine, de un anume gen, Mimi, Fifi, Tia, Pia, Ani, Leni etc., explicînd într-o oarecare măsură veșnica foame de bani a lui Robert, discret satisfăcută de domnul Mateescu. În agenda pe 1966, tot așa, foarte puține notițe indicînd preocupări de serviciu — erau mai cu seamă ore și locuri de întîlnire. Dintre fotografii, Langa alese două, în care femeile apăreau îmbrăcate. Într-una din ele, doamna Leordeanu recunoscu pe „noru-mea cea nouă". Pe unul din bilețele scria : „De acord. Înainte de a pleca la C. treci pe la mine. Marți sînt acasă pînă-n 12. D.M. de la 4." Semnat Th. Era, probabil, din partea domnului Mateescu.

Obsedat de cartea pe care o căuta, anume, Langa cercetă și camera doamnei Leordeanu, fără să descopere nimic de luat în seamă. Ceru și cheile de la pod, unde în două lăzi, zăceau uitate, înecate în praf, cîteva sute de romane franțuzești și nimic altceva.

În timp ce Domide făcea inventarul obiectelor reținute, Langa se așeză la „biroul lui Henri" să redacteze procesul verbal. Era nemulțumit, deși se așteptase să nu găsească nimic *decisiv*. Langa fusese dinainte convins, că *mica neglijență fatală* nu intra în *stilul* criminalului pe care-l căuta el acum. Premeditarea fusese îndelungată, minuțioasă și după cum se pare, exactă. Sperase totuși — cu îndoială, se înțelege, dar sperase — ceea ce li se poate întîmpla chiar și celor mai pozitiviste inteligențe — c-ar putea să-l ajute și *norocul*. Întîmplarea face, *oricum*, parte din viață, trebuie numai să fii pregătit, să nu te surprindă, își zicea el. Se vede însă că nici de astă dată, întîmplarea nu-i venea în ajutor.

Langa citi procesul verbal și îl întinse doamnei Leordeanu, să-l verifice și să-l semneze. Ea semnă, fără să mai citească și, înapoindu-i hîrtiile, îl privi cu chipul pustiit de spaimă :

— Ce-a făcut ? întrebă gemut.

Pe Langa îl ispitea iarăși mila : „Un nemernic din ăștia, numai ca să-și aranjeze interesele lui josnice, o ucide pe femeia care-l iubește, lăsînd doi copii orfani și o bagă în mormînt, înainte de vreme, pe propria-i mamă, care-l adoră. Se întîmplă și așa ceva". Stînd la îndoială încă dacă să-i comunice sau nu adevărul, răspunse :

— Fiul dumneavoastră este obiectul unei anchete.

— Nu se poate. Robert n-a furat.

„Trebuie să-i spun, dar o să fie o grea lovitură... Dacă nu stă bine cu inima ?" Ca să mai amîne *clipa* și să găsească forma cea mai convenabilă pentru o veste atît de dură, se gîndi la cîteva întrebări de *trecere*, nu însă indiferente cercetării :

— Sînteți dispusă să-mi răspundeți la cîteva întrebări ?

— Da. Firește.

— Vă rog să vă așezați.

Doamna Leordeanu se așează pe un scaun ce se afla în fața biroului. Tremura vizibil și era foarte palidă.

— Nu știți, fiul dumneavoastră a plecat singur sau însoțit de cineva la Cluj ?

— Cred că singur, dar nu știu precis.

— A luat bani mulți cu dînsul ?

— *Bani mulți ?* Nu știu.

— Cîți bani v-a lăsat dumneavoastră ?

— O mie de lei.

— Spuneți-mi, cît dă fiul dumneavoastră pentru întreținerea copiilor săi ?

— El, o mie de lei.

— Cum adică *el ?* Mai contribuie *cineva ?*

— Da. Eu. La vîrsta mea, n-am cine știe ce pretenții și din economii îi ajut cît pot. Sînt doar nepoții mei.

— Înțeleg. Cam cît le dați ?

— Ei. Cîteva sute de lei. Nici eu n-am prea mulți.

— Da. Înțeleg. Spuneți-mi, în zilele acestea, care au precedat călătoria fiului dumneavoastră la Cluj, n-ați observat cumva la el o sumă mai mare de bani ?

— O sumă mai mare ? Dumnezeule ! N-a făcut asta. Nu se poate. E-adevărat, cheltuiește mult, duce o viață dezordonată, dar n-a furat. N-a fost nevoit să fure. Avem un prieten, care îl ajută din cînd în cînd.

— Cine este acest prieten ?

— Theodor Mateescu. E avocat. A fost prieten bun cu soțul meu și m-a ajutat în creșterea lui Robert. Să-l întrebați... Sînt sigură că Robert n-a comis ilegalități.

„Trebuie să-i spun... Poate că e mai bine să știe. Nenorocirea cunoscută e oricum mai suportabilă decît frămîntarea în nesiguranță. E totuși o femeie bătrînă..." Acum, neliniștită de soarta fiului, doamna Leordeanu uitase de grija de a se arăta, proprie femeilor, chiar după ce le copleșește vîrsta la care cochetăria nu le mai ajută ; pe neobservate, se gîrbovise ; plînsul încă reținut, dar foarte aproape, îi schimonosise trăsăturile.

— Spuneați adineauri că dumneavoastră nu priviți cu ochi buni divorțul fiului dumneavoastră.

— Nu, firește. Aș prefera să nu-l obțină.

— Dar el ?

— El n-are încotro. *Cealaltă* e gravidă în luna a șasea.

— Ce credeți, spera dînsul să obțină o sentință favorabilă la înfățișarea de mîine ?

Doamna Leordeanu se prinse cu mîinile de spătarul scaunului, parcă s-ar fi temut să nu cadă și-l privi buimăcită. Întrebă cu vocea coborîtă, aproape șoptit :

— De ce spuneți *spera* ? De unde știți de înfățișarea de mîine ?

Și deodată, țipă :

— L-ați arestat !...

Hohotind întrebă :

— Dar ce-a făcut ?

Langa ezită... „Să-i spun ?" Brusc se decise : „Fie !"

— Fiul dumneavoastră este bănuit de-a fi ucis-o pe soția lui, Aurelia Leordeanu.

Femeia se încordă toată, uitîndu-se crunt la el :

— Ce spuneți ? Nu-i adevărat... Aurelia... ucisă ?... Nu !

— Da. Ucisă.

— Nu se poate. Nu ! Cînd ?

— Sîmbătă. Alaltăieri.

Doamna Leordeanu sări în picioare :

— Robert era la Cluj sîmbătă.

Aproape rîdea :

— Eram sigură că nu poate fi Robert. A fost desigur unul dintre golanii ei, de-acolo de unde venea. Sigur. Absolut sigur. Robert nu putea. A fost la Cluj.

— Alibiul domnului Robert e nul, spuse Langa dur, oarecum enervat de brusca schimbare în atitudinea doamnei Leordeanu — explicabilă totuşi, gîndi el : e doar mamă.

— Nu-i adevărat. Nu e Robert. Sînt sigură de asta. Criminalul adevărat se plimbă în libertate şi dumneavoastră îl arestaţi pe Robert, care e nevinovat.

— Doamnă, calmaţi-vă. Cercetările nu s-au încheiat. Nu eram obligat să vă comunic nimic despre fiul dumneavoastră acum. Dacă e nevinovat, are să fie eliberat.

— Am să-l salvez. Sînt sigură. Pot să-l văd ?

— Regretăm, dar numai după încheierea anchetei. Vă rugăm să ne scuzaţi pentru deranj şi pentru veştile neplăcute.

Doamna Leordeanu îi conduse spre ieşire. Se mişca din nou cu aceeaşi elegantă suplete, uşor înnegurată, dar potolită. De odată se opri, îşi lipi palma de obraz, strigînd :

— Doamne ! Dar băieţii ? Ce e cu băieţii ? Unde sînt ? Cine are grija lor ? De sîmbătă ! Cine-i hrăneşte ? Cine-i spală ?

— Nu trebuie să vă îngrijoraţi, doamnă. Copiii n-au fost lăsaţi în părăsire.

— Unde sînt ?

— Are grijă de ei o vecină, femeie de încredere, care ţine mult la ei.

Doamna Leordeanu plîngea din nou :

— Trebuie să mă duc la ei. Să-i iau la mine. Am dreptul acesta. Eu am să-i cresc.

— E prea tîrziu, doamnă. Ei dorm acum, iar mîine se duc la grădiniță. Ei nu știu că mama lor a murit și trebuiesc feriți deocamdată. O să mergeți mîine seară să-i vedeți și de cîte ori o să doriți. Pe urmă, autoritățile vor hotărî în grija cui să rămînă pe mai departe.

— Doamne! Doamne! Micuții de ei... Dar am să-i cresc...

După ce ieșiră în stradă, în noaptea sticloasă de ger, Domide întrebă:

— Ce ziceți de această simpatică doamnă?

Langa ridică din umeri:

— Ce să zic? Vai de capul ei! La vîrsta ei, cu feciorul în închisoare, să s-apuce să-și crească nepoții...

— Credeți că e Robert?

— Încă nu știu, dar cercul în jurul lui se strînge. *Printre altele, știe și jiu-jițu.*

Domide fluieră surprins:

— E-o chestie...

— Crezi că-i posibilă o *astfel* de mișcare?

— Da. E posibilă. De-aceea se rad în cap luptătorii de jiu-jițu, ca să nu poată fi apucați de păr.

După ce-și privi ceasul, Langa spuse:

— Domide, ia spune, ești în formă?

— Sportivă?

— Sportivă.

— Aș fi, dacă ar fi nevoie.

— Bine. Acum e aproape douăspe. Mergem la mine și mîncăm. Cred c-om găsi ceva pe acolo. Între timp, îmi dai ce-ai aflat la Mateescu.

— E *di granda.*

— Tocmai. Iar dimineața faci un mic voiaj la Cluj, cu cronometrul în mînă.

— Înțeles, să trăiți ! Și mă întorc tot cu cronometrul în mînă.

— O să ai și la Cluj unele treburi de făcut. Am să-ți spun eu.

După ce mîncară niște friptură rece, Langa făcu două cafele și așezîndu-se gemînd de ostenit pe dormeză, spuse :

— Ei, dă-i drumul !

— Păi, prima constatare care se impune, domnul avocat Mateescu ăsta este foarte bogat...

— Mă gîndisem și eu la asta.

— Păi, a spus și doctorul Ceremuș că aveți intuiție.

— Bine. Spune ce-ai găsit.

— Un al doilea sertar secret în bibliotecă.

— Și-n sertar ?

— Două librete C.E.C. Unul : *la purtător*, celălalt pe numele doamnei Mateescu Annabella, cu doi de n și doi de l, celelalte litere fiind în număr normal. Pe cecul *la purtător*, anonim cum ar veni — patruzeci mii lei și cîțiva bănuți. Pe-al doamnei Annabella, numai cincisprezece, de unde urmează a doua constatare care se impune : relațiile dintre distinșii soți nu se bazau pe încredere reciprocă. Doamna soție nu știa de existența libretului anonim, al cărui secret e garantat de lege. N-am trădat secretul. Nu i-am arătat doamnei suma, ca să nu leșine. Al treilea libret C.E.C...

— Ai spus că-s două.

— În sertarul secret, două. În seiful din bibliotecă...

— E și un seif ?

— Da. Ușa dreaptă din mijloc, jos, maschează un mic seif. Trei dosare, cinci mii de lei în numerar și alte hîrtii. În dosarul procesului Robert Leordeanu contra Aureliei Leordeanu, un al treilea libret C.E.C. pe numele Robert Leordeanu : sold exact : șaizecișicinci de mii lei.

— Șai-zeci-și-cinci-de-mii ? !

— Da. Ultima depunere, trei mii, noiembrie trecut.

— De unde naiba are atîția bani ? Cîștigă așa de mult avocații ?

— Sînt în măsură să ofer o explicație provizorie. Primo : avocații buni cîștigă binișor. Secundo : domnul Mateescu a vîndut anul trecut un apartament și un teren. Apartamentul cu 80.000 lei, iar terenul cu 40.000 lei. Celelalte două dosare din seif conțin actele vînzărilor. Totalurile se echilibrează întrucîtva. Urmează a treia constatare, care se impune. Domnul Mateescu nutrește față de tînărul Robert o dragoste deosebită și o grijă care depășește simplele relații de la client la avocat.

— Explicabil ! Doamna Leordeanu, mama tînărului, a fost amanta lui. Sînt indicii că o mai iubește și azi. Nu-i exclus să-și închipuie că tînărul Robert îi este fiu.

Domide își plesni fruntea cu palma și îmbufnat murmură :

— Degeaba, imaginația mea a intrat în eclipsă. În fine, o a patra constatare care se impune : domnul Mateescu este un om foarte ordonat. Are un carnet de venituri și cheltuieli. Înregistrările infinitezimale. Exemple : 32, 75 lei — timbr. 3 lei — cer., 5 lei — lum. bis. (om milos și bun creștin), taxi, tramvai (mergea și cu tramvaiul, nu se boierea), loz în plic, loto (gîdila și norocul). A cîștigat de trei ori la loto : o dată frumoasa sumă de 1 721 lei. A cincea constatare : e prudent — sertare secrete, seif, totuși, unele cheltuieli sînt precedate de ini-

ţiala A. Mereu A. Cred că, în sufletul lui, pe toate femeile cu care avea de lucru le boteza A. Zic eu ; pentru confuzie cu Annabella. Dumneavoastră — poate în amintirea Aspaziei. Coarda romantică nu lipseşte acestor domni.

Langa sări în picioare :

— Explică-mi ce-i cu iniţiala A. Şi pe victimă o chema Aurelia.

— Formidabil ! ! Şi să nu-mi dea prin gînd. Săptămîna trecută a dat 10.000 lei unui R., probabil Robert.

— Robert a recunoscut.

— 5.000 unui sau unei A şi 10.000 altei sau altui A.

— Ce spui ! Zece mii unei A. Aurelia, zece mii.

— Aceştia-s banii găsiţi pe masă *acolo*...

— Probabil.

— Păi atunci ? Mai plec la Cluj ?

— Da. Avea şi Robert zece mii de lei la el.

— Tot spre Robert înclinaţi ?

— Nu înclin spre nici unul. *Acum.* O să vedem ce e şi cu A-urile din carnetelul lui Mateescu. Să nu ne grăbim. Mai departe ! Ce-ai mai găsit ?

— A, da ! Încă şapte mii de lei, în bancnote de cîte o sută, printre foile cărţilor în bibliotecă. Ascunzătoare destul de ingenioasă, dar numai faţă de o nevastă nepăsătoare ca doamna Annabella. Ar fi cea de a şasea constatare.

— Adică ?

— Nepăsarea doamnei Mateescu faţă de soarta domnului Mateescu. Avea zi de bridge cu nişte prietene şi a fost foarte supărată că am deranjat-o de la joc. Nici un cuvînt nu m-a întrebat despre Theo. Nici de C.E.C.-ul pe numele ei nu ştia. Mi-a mărturisit cu ifos — de altfel

plin de eleganță — că ea nu știe și niciodată n-a știut cîți bani sînt în casă. „Sînt angaralele lui Theo acestea. Eu n-am timp. Nici în poșeta mea nu știu vreodată cîți bani am." De aici mi-am permis să trag concluzia că nu i-au lipsit niciodată.

— N-ai întrebat-o cumva dacă a primit bani de la domnul Mateescu săptămîna trecută și cam cîți ?

— Mi-am permis să-i pun această delicată întrebare, iar dînsa mi-a răspuns tot delicat : „Probabil că mi-a dat. Îmi dă în fiecare săptămînă, dar nu știu cîți, fiindcă nu-i număr." Ați avut dreptate. E o persoană *interesantă*.

— Mai ai ceva ?

— Numai cîteva opinii personale.

— Bine, le lăsăm pentru mîine seară...

— Pînă mîine seară trebuie să mă-ntorc ?

— În măsura posibilităților.

Domide se ridică, pocnindu-și călcîiele.

— Deci trebuie. Înțeles, să trăiți !

Se aplecă spre telefon și formă un număr :

— Diaconu ? Deșteptarea ! Vii la locuința tovarășului maior Langa. Volga cea nouă, pregătit de cursă lungă. Ce ?... Da, așa *instantaneu*... Executarea !

— Langa surîse :

— Pleci acum ?

— Păi plec.

— Uite ce ai de făcut la Cluj...

Langa îi expuse *alibiul* lui Robert Leordeanu, cu toate explicațiile date și sugerate de acesta. Verificarea alibiului devenise mai importantă decît cronometrarea drumului.

Domide nu se arătă încîntat că trebuie să identifice *pițipoanca* lui Robert într-un oraș în care tăiesc aproxi-

mativ douăzeci de mii de femei, între douăzeci și treizeci de ani, fără a mai socoti tinerimea studioasă ; nici Sherlock Holmes n-ar găsi o femeie fără alte semnalmente date decît că-i dispusă la amoruri ocazionale.

— Dacă există, *tu* ai s-o găsești.

— Mai trebuie convinsă să recunoască un păcat pe care femeile n-au obiceiul să-l recunoască.

— Nu face discriminări. Nici bărbații nu se grăbesc să-l recunoască. Dacă femeia există și *faptul* s-a produs cu adevărat, are să recunoască. Cică ar fi o legătură mai de durată, cică ar fi schimbat și scrisori ; în cazul ăsta soarta iubitului n-are s-o lase rece.

Langa scoase din servietă teancul de plicuri găsite în camera lui Robert Leordeanu :

— Poftim și scrisorile. Pînă la Cluj ai timp să te lămurești dacă sînt șanse ca *dînsa* să existe.

— Și dacă nu există ?

— Probabil că nu există. Noi însă trebuie să ne convingem de asta și s-o dovedim.

— Să dovedim că nu există ceea ce nu există... Prietenul dumneavoastră, doctorul Ceremuș, ar zice : iată absurdul într-o expresie logică.

— Doctorul Ceremuș zice el multe... N-are să fie greu să dovedești că într-un sat, iarna, nu poate să apară și să staționeze în curtea cuiva ceva mai bine de douăzecișipatru de ceasuri o limuzină Citroën, gri-cendre, fără ca s-o vadă *cineva*. Dacă n-a văzut-o nimeni, *înseamnă că n-a fost acolo*. Dacă a fost, acel sau acei cineva au văzut și cine a venit și a plecat cu mașina. Apar deci și alte semnalmente date.

— E-atît de simplu, încît mă și mir.

Langa rîse :

— Doctorul Ceremuș zice : Mirarea-i primul zvîcnet al inteligenței. Numai proștii au curajul să nu se mire de nimic.

— Mulțumesc pentru compliment. Are să mă ajute în muncă.

— Alte puncte de reper. Trustul regional de construcții și hotelul Central.

Langa mai făcu două cafele, propunînd și cîte un pahar de vin. Domide acceptă, justificînd :

— La drum, să pornești cu curajul intact și chiar cu un plus, dacă-i posibil.

Între timp, se auzi o mașină, oprindu-se în dreptul blocului. Domide deschise fereastra și privi în jos, în stradă :

— E Diaconu ! Într-adevăr, *instantaneu !*

Înainte de a se despărți, Langa mai spuse :

— Pînă la zece mîine seara, te așteptăm la secție. După aceea, aici, la mine. Urci, indiferent la ce oră sosești.

XII

ECOUL ARHIVELOR

Langa obosise. Avusese o zi plină, intensă și ar fi trebuit să se culce demult, dar îl aștepta acasă la el pe Domide, care pînă la ceasurile zece încă nu se întorsese de la Cluj. Își făcu cea de a șaptea cafea pe ziua de azi, întrebîndu-se cît o să-i mai reziste inima, care în ultima vreme îl avertizase de cîteva ori. Era

însă singurul mijloc să rămînă treaz şi voia neapărat să redacteze încheierea anchetei încă în noaptea asta şi s-o prezinte a doua zi, la prima oră, şefului.

Cumva îşi clarificase părerile şi de aceea era mai liniştit. Pe la 12, Domide îi telefonase de la Cluj şi negăsindu-l, lăsase o notă în stilul lui : „Comunicaţi maior Langa, Cluj ceaţă, cercetarea continuă. R fire artist — Bătut S.H." Era destul de echivocă şi poate nu însemna decît că băiatul face haz de necaz (bătut Sherlock Holmes, poate el, Domide, poate R, adică Robert) ; ceaţa putea să însemneze că alibiul rămîne incert, ceea ce confirma ipoteza lui Langa, că fusese anume „aranjat" *aşa,* ca să-i încurce pe anchetatori şi pe urmă pe judecători.

Îi mai interogase pe arestaţi, de cîteva ori, fără să fi obţinut elemente noi prea importante, ci numai completări şi precizări la ceea ce ştiuse. De aceea, Langa încă nu simţea nevoia să schimbe direcţia anchetei. Nu se grăbea încă, dar *simţea apropiindu-se* clipa convingerii. Mateescu sau Robert, unul dintre ei este asasinul. Nu scrisese nici un rînd al raportului, dar îl *ştia.* Atît Robert cît şi Mateescu *aveau interesul* ca Aurelia să fie suprimată şi indiferent care dintre ei „lucrase", complicitatea celuilalt rămînea evidentă încă din primele momente ale premeditării, care aproximativ se situau în octombrie anul trecut, cînd Robert o luase la plimbare pe Felicia Turdean, iar Mateescu îl căutase pe Şerban, ambii în scopul influenţării Aureliei. Neîndoielnic, domnul Mateescu îl iubea pe Robert *ca pe propriul său fiu* — Langa descoperise explicaţia masivei depuneri pe numele acestuia. Bănuia şi că depunerea pe C.E.C. *la purtător* era destinată Aspaziei Leordeanu. Găsise în agenda pe 1966 a avocatului un număr de telefon, în dreptul unui nume prescurtat : dr. St. P. Aceleaşi ini-

țiale figurau și în carnetul de cheltuieli în dreptul unor sume fixe, care apăreau săptămînal, cu strictă regularitate. Întrebat, Mateescu răspunse că orice om la vîrsta lui cheltuiește bani pe doctori și doctorii și că își poate permite să aibă angajat un medic al casei — e mai practic și nu așa de scump. Doamna Mateescu însă nici nu auzise de acest medic. Langa, căutînd în cartea de telefon, aflase adresa doctorului, pe care-l chema Stanemir Puricescu. Mai strîmbîndu-se, medicul recunoscuse că a încasat onorarii de la domnul Mateescu și după multe insistențe îi destăinui, că de un timp, poate un an, poate mai mult, domnul Mateescu suferă de un cancer al prostatei, formă cu evoluție mai lentă și că bolnavul știe că mai are doi ani, cel mult trei, de trăit; presupunînd o perfecționare a tratamentului, se putea presupune o amînare a acestui termen cu un an sau doi. Împăcat cu soarta — gîndea Langa — domnul Mateescu își calculase cu înțelepciune sfîrșitul, asigurînd o moștenire substanțială lui Robert, pe care poate și-l socotea fiu. Pe Langa îl interesase mai puțin latura duioasă a lucrului, care nu demonstra altceva decît o dramă prelungită a unui om care-și trăise viața plătind datoriile altora. Situația domnului Mateescu devenise interesantă pentru Langa numai prin aceea ce putea să determine; bărbatul distins, care pînă la șaizeci-și-cinci de ani nu-și consumase pasiunea vieții sale decît pe jumătate, trăia condiția în care, pentru *eliberarea* ființei iubite dintr-o încurcătură fatală, își *poate permite* un act disperat, care în împrejurări normale i-ar fi repugnat. Din punctul său de vedere n-avea de ales, fiindcă el *știa precis*, ca bun cunoscător al legii și al limitelor ei de interpretare, că *divorțul n-are să fie pronunțat*; iar riscul devenea minim — să-și trăiască ultimii

doi trei ani la ocnă. Sacrificiul nu era de neacceptat pentru el, care sacrificase mult mai mult pînă acum. Bineînțeles, nu se aruncase orbește, ci calculase minuțios șansele unei „rezolvări" care să-i scoată pe amîndoi din cauză, dar mai ales pe Robert, fiindcă el era principalul interesat, iar domnul Mateescu nu putea ignora că înspre acesta se va îndrepta, în primul rînd, direcția cercetării; astfel, divorțul devenise, în combinația sa, un alibi moral foarte ingenios „de ce s-o fi ucis, cînd exista șansa unei despărțiri în condiții perfect legale?" De aceea, crima s-a produs *înaintea* ultimei înfățișări și nu *după* probabila respingere a acțiunii.

Criminalul dovedise sînge rece și multă precizie în executarea planului său, precum și o cunoaștere exactă a locului și a programului victimei. Domnul Mateescu *corespundea.*

Pe Langa nu-l deranja faptul că nu găsise manualul de medicină legală a neamțului. Era perfect logică nimicirea unui corp delict, care ar fi devenit dovadă zdrobitoare. Exista însă probabilitatea ca domnul Mateescu să fi consultat această carte, fiindcă, după cum singur a recunoscut, cunoștea *bine* limba germană.

Langa știa că are să fie foarte greu să producă dovada decisivă. Era însă sigur că are s-o găsească.

Domnul Mateescu își continuase jocul: nu se disculpa, dar nu recunoștea. Va dovedi, cînd va fi nevoie. Aștepta procesul pentru a întoarce ancheta, pentru a obține o amînare. Pentru sine? Poate. El oricum, nu mai avea multe zile. Boala putea să-l secere chiar mai devreme. Sau amînare pentru *cel adevărat?*

La amănunte însă, domnul Mateescu se descurca mai greu. Cînd fusese întrebat de destinația celor zece mii de lei, trecuți în carnetul de cheltuieli în urma inițialei

A., se încurcase în explicații. Negase că i-ar fi oferit Aureliei. Frămîntîndu-se, afirmase în cele din urmă că-i dăduse soției sale Annabella. Frămîntarea însăși ținuse probabil de același joc, fiindcă doamna Mateescu afirmase : da, primise „niște bani" de la Theo. Nu știa cîți „mie nu-mi place să număr banii". Întrebată dacă primise *de două ori* în aceeași săptămînă bani de la soț, ridicase din umeri : „Nu știu. De obicei îmi dă săptămînal o sumă, dar se întîmplă să-mi dea și de două ori".

Adevărat, că pentru sîmbătă 21 ianuarie avea un alibi cît se poate de ferm, pe care însă nu el și-l declarase ; Langa îl aflase de la doamna Mateescu. Între orele 5 după masă și 10 seara, așa cum se întîmpla de mulți ani încoace, cu regularitate în fiecare a doua sîmbătă, jucase remi la niște prieteni. Martorii confirmaseră, fără însă să poată preciza dacă sosise la joc exact la 5 sau mai tîrziu și nici unul dintre ei *n-avea idee* dacă venise *acolo* cu taxiul sau cu autobuzul. Erau însă cu toți înclinați să admită că fusese punctual, *fiindcă de obicei domnia sa este punctual ca un ceas elvețian,* și o întîrziere din partea lui ar fi fost remarcată cu siguranță ; era un argument greu de neglijat.

Alibiul era ferm. Ciudat de exact. De ce nu-l invocase avocatul însuși ?

Tocmai această ciudățenie îl determină pe Langa să verifice foarte minuțios alibiul.

Sosind la locuința din Floreasca a amicului la care juca remi, la ora 5 — și Langa era dispus să-i acorde această șansă pînă cînd n-avea prin ce s-o afirme — domnul Mateescu, dacă el o omorîse pe Aurelia, avusese la dispoziție cel mult trei sferturi de ceas. Langa cronometrase trei variante posibile ale drumului de la locuința Aureliei pînă-n Floreasca. Pe lîngă Academia

Militară, pe Ştirbei Vodă, tăind Calea Victoriei, prin faţa Ateneului, pe traseul liniei de autobuz 37, prin piaţa Lahovary şi continuînd pe Dorobanţi. Realizase 16 minute şi cîteva secunde în medie. Ieşind prin piaţa Victoriei, la şoseaua Aviatorilor, pe unde se circulă cu o mai mare viteză şi ieşind în Dorobanţi prin Rozelor, nu se economisea totuşi mai mult de un minut. Presupunînd o şansă unică de cale liberă, domnul Mateescu putuse parcurge distanţa în 14 minute, dacă avusese la dispoziţie un şofer excepţional. Locotenentul Stoica, „specialistul mărunţişurilor", cum îi zicea Domide, căutase toată ziua printre şoferii de taxi care lucraseră în schimbul de sîmbătă după-amiază, fără să-l găsească pe cel care ar fi făcut acest drum cu un domn elegant, cărunt şi foarte grăbit. Langa se îndoia că-l vor găsi. Domnul Mateescu, dacă el era asasinul, n-a riscat ; mai curînd „s-a aranjat" cu vreun prieten. Rămîneau cel mult 30 de minute pentru *vizita* la Aurelia. Ipoteza lui Langa era inconsistentă. Pentru execuţia strict mecanică a mişcărilor *necesare ca s-o omoare* ar fi fost suficient. Mai erau însă la mijloc cafelele, care sugerau o discuţie prealabilă în termeni paşnici, între victimă şi asasin. Dacă a fost *acolo* domnul Mateescu, nu se putea exclude o anumită diplomaţie avocăţească. Pregătirea şi servitul cafelei, în împrejurări care-i provocaseră Aureliei o vie stare de agitaţie, o emoţie abia stăpînită, presupuneau timp. Măcar zece, pînă la douăzeci de minute au trebuit să treacă aşa, cu discuţia prealabilă şi pregătirea cafelei. Ar mai fi fost *zece minute*, în care s-o fi ucis, s-o fi întors pe spate, să-i fi închis pleoapele şi apoi să pîndească la uşă (cît timp ?) şi să fugă neobservat. Era posibil, desigur, zece minute sînt o durată considerabilă în anumite cazuri, dar ar fi fost nevoie de un întreg

concurs de împrejurări, *toate* norocoase pentru criminal, iar Langa rar era dispus să creadă în potriviri fatale.

Dacă maiorul Langa şi-ar fi întemeiat ancheta *exclusiv* pe raţionamente logice, pe Mateescu l-ar fi scăzut de pe lista probabililor ucigaşi, păstrîndu-l doar ca pe complicele principal al lui Robert, al cărui alibi, pînă la acel ceas, nu valora nici cît o ceapă degerată, iar Robert era cel mai interesat în suprimarea Aureliei.

Langa totuşi nu renunţase, deocamdată, la ipoteza Mateescu. Mănuşa îl tulburase evident pe avocat. Devenise livid la vederea ei şi începuse să tremure. O încercase la cerere şi-i venea perfect. Negase că i-ar aparţine sau că ar mai fi văzut-o vreodată. Langa însă avea suficiente motive să nu-l creadă.

Insuficient explicată rămăsese şi însemnarea din agendă la data de 7 ianuarie : Aurelia orele 17, ziua căzuse tot sîmbătă, exact cu două săptămîni înainte, iar ora era aproximativ ora la care asasinul probabil o suprimase prin vizita lui pe Aurelia. Să fie vorba de recunoaşterea terenului, se întrebase Langa şi avea convingerea că nu poate fi altceva, deşi domnul Mateescu susţinea că era vorba de o simplă convorbire telefonică, pe aceeaşi temă, iar la insistenţele lui Langa, explicase că voise s-o convingă pe Aurelia să accepte divorţul pe baza unui aranjament scris, semnat de Robert şi de Mateescu — ca martor — de care ea s-ar fi putut folosi în cazul în care, *ulterior*, n-ar fi respectat înţelegerea. Precizările date la insistenţele lui Langa fuseseră cam încurcate ; era o soluţie de *ultimă instanţă*, nu era desigur *un act legal*, putea în cele din urmă să-i ducă pe amîndoi, pe Mateescu şi pe Robert, în faţa Tribunalului, pentru *escrocherie* ; era conceput ca o scrisoare a lui Robert, transmisă

prin Mateescu, prin care Aurelia era asigurată că după un an, Robert va divorța de cea de a doua soție și se va întoarce la Aurelia. Convins că-i o minciună, Langa întrebase dacă există scrisoarea.

— Nu, scrisoarea nu există, răspunsese Mateescu. Făcusem o ciornă, dar cred că am distrus-o, după ce Aurelia a respins ideea noastră. Acum regret că am distrus-o.

— Atunci, în 7 ianuarie pe la ceasurile 17, era prima dată că-i vorbeați Aureliei de acest aranjament ?

— Da.

— A fost nevoie deci de unele explicații.

— Da.

— Deci convorbirea a durat ceva mai mult.

— Da. Firește.

— Cam cît timp ?

— Știu eu ? Vreo cinci minute.

— Poate mai mult.

— Da, e posibil să fi durat și mai mult. Nu-mi cronometrez niciodată convorbirile telefonice.

— Conform obiceiului, în ziua aceea aveați seară de remi.

— Da.

— Tot la același prieten ?

— Tot.

— Tot de la cinci după masă ?

— Tot.

— De acolo ați telefonat ?

— Cred că da.

— Credeți, sau vă amintiți precis.

— Nu-mi amintesc precis.

Nici martorii nu-și mai aminteau dacă în ziua aceea domnul Mateescu telefonase sau nu. Robert nu-și amintea nici el să fi discutat despre un astfel de aranjament

cu avocatul său. Reinterogat, Mateescu recunoscu : nu discutase cu Robert, nu considerase că ar fi necesar pînă cînd nu rezolvă pozitiv şi termină prin a declara că nu-şi mai aminteşte nici dacă a telefonat sau nu, probabil intenţionase doar să telefoneze şi, prins de joc, uitase.

Încheind şi cel de al treilea interogatoriu al lui Mateescu, Langa îşi formase convingerea. La 7 ianuarie, Mateescu nu avusese nici o convorbire telefonică cu Aurelia, ci o *vizitase acasă*, fie să-şi *cronometreze* drumul de la Drumul Taberei pînă la amicul în casa căruia se juca remi, fie într-adevăr, să încerce stabilirea aranjamentului. Numai că n-o putea dovedi.

Probabilitatea ca Robert să fi comis omorul în construcţia ipotetică a lui Langa era şi mai ispititoare. Domnul Mateescu era o persoană a cărui apariţie *neaşteptată*, neanunţată din raţiuni de siguranţă, s-o tulbure, surprinzînd-o, dîndu-i emoţii, enervînd-o apoi cu propunerea lui atît de mult încît s-o facă să nu-şi mai poată controla mişcările. Prezenţa lui Robert însă, cu precizie, era în măsură să provoace o emoţie mult mai puternică bietei femei. Să-i retrezească speranţele. S-o facă să tremure de bucurie, s-o scoată din fire, încît să nu mai observe cum varsă zahărul pe jos şi cum împrăştie cafeaua pe sobă. Robert nu era aşa de strîns închingat de timp, el avea, în această privinţă, o mult mai mare libertate de mişcare. Avea la dispoziţie mai bine de două ceasuri să trateze cu Aurelia, s-o suprime în momentul cînd nu mai rămăsese nici o şansă s-o convingă şi apoi să *dispară*, fără să fie observat de cineva, avînd în faţa lui o noapte întreagă pentru drumul de întoarcere la Cluj. Robert „lucrase" într-un tandem foarte precis sincronizat cu Mateescu, care, fără îndoială, în elaborarea „acţiunii" avusese rolul

principal. *Numai el* putuse imagina, cu trei luni înainte, atît de minuțios coincidențe atît de derutante. Robert ar fi trebuit să plece cu vreo patru zile mai devreme în inspecția de la Cluj — după informațiile obținute de la Minister. Mateescu îl determinase să-și amîne plecarea pentru ca deplasarea să cuprindă la mijloc sîmbăta, cînd unul din ei juca remi, *ca de obicei*, iar celălalt putea invoca o aventură galantă, insinuînd că motive de pur cavalerism îl împiedică să dea în vileag numele persoanei. Era prea ingenios încît să fi ieșit din fantezia lui Robert, care în afara îndeletnicirilor sale profesionale, era superficial, capricios, repezit, om al atitudinilor de moment. Considerînd astfel lucrurile, Langa putea chiar să admită, prin reducere la absurd, că *n-ar fi existat intenția expresă de crimă*, în care caz, numai Robert, ieșindu-și din fire putuse, încercînd s-o intimideze pe Aurelia, să *întreacă măsura* și printr-o mișcare de jiu-jițu, insuficient controlată, să se trezească cu un cadavru în brațe. S-ar explica *surprinderea* avocatului la aflarea veștii că Aurelia fusese ucisă, dacă s-ar admite că surprinderea fusese sinceră și nu teatru avocățesc și pe urmă calmul său cînd își dăduse seama că *deocamdată* alibiul pus la cale avea șanse să-și facă serviciul scontat și se explica și jocul la care avocatul recursese (nedisculpîndu-se) desigur, pentru a tergiversa ancheta...

Sună telefonul. „Poate-i Domide". Era doctorul Ceremuș.

— Am descoperit ceva care o să te intereseze. Am și cafea, coana Lenuș nu se supără dacă ne deranjezi, chiar și la ora asta.

— E chiar atît de interesant?

— Foarte.

— Nu pot veni. Îmi pare rău. Îl aștept pe Domide să sosească din clipă în clipă.

— Bine, atunci o să mă deplasez eu la domiciliul tău, deși o să mă coste taxiul, dus și întors, patruzeci de lei, pe care nimeni n-o să mi-i deconteze, pentru că după cum ai observat și tu, sper, pentru serviciile aduse prietenilor n-au fost prevăzute speze decontabile. De dragul tău însă îmi pot îngădui să-mi ciopîrțesc bugetul personal. La revedere.

Doctorul Ceremuș apăru curînd, cu mersul său lunecat, purtînd în mînă, în locul obișnuitei genți de medic, o servietă de piele rotunjor umflată. Încă din ușă începu să sporovăiască :

— Ai să te convingi, prieten ingrat ce ești, care lași cu multă ușurință să treacă zilele, una după alta, fără să mai dai vreun semn de viață tocmai ființelor care te iubesc mai mult.

— N-au trecut decît două zile, socotind-o și pe cea de azi.

— Nu mă-ntrerupe, abătîndu-mi atenția de la ideea principală. Cum stai cu ancheta ?

Langa îi expuse pe scurt rezultatul cercetărilor.

— Deci, oricare din ei poate fi asasinul.

— Da.

— Mănușa-i a lui Mateescu ?

— N-a recunoscut, *dar se potrivește exact pe mîna lui* și în '35 a fost în Suedia, la o conferință a nu știu cărei asociații internaționale de juriști. I-am găsit pașaportul dinainte de război. Viza există. De acolo a cumpărat mănușa. Am reușit să descifrăm marca fabricii.

— A recunoscut ?

— Crima n-o recunoaște. Nici nu neagă direct. Zice mereu că n-am nici o dovadă concludentă.

— Așa ! Dar manualul neamțului l-ai găsit ? Ar fi un record nesperat.

— Nu. Dar și el și tînărul știu nemțește *bine*.

— Nici nu-i nevoie.

— De ce nu-i nevoie ?

— De cunoașterea limbii germane și de acel manual de medicină legală. Uciderea *prin ruptul capului* a mai fost practicată în România. S-a scris și în ziare la vremea aceea.

— Ce spui tu ?

— Ceva foarte interesant. Un om inteligent și cult ca mine spune numai lucruri interesante. Poftim !

Scoase din servietă un teanc voluminos de foi bătute la mașină.

— Ce-i asta ?

— Un mic roman polițist.

— Și crezi că am să citesc acum aceste cincizecișitrei de pagini bătute la mașină la un rînd ?

— Ai să le citești, dacă am să-ți spun despre ce-i vorba în ele.

— Dacă nu-ți vine greu, spune-mi.

— Nu-mi vine greu. Ai constatat și tu, iar dacă n-ai reușit pînă azi să constați, poți să mă crezi pe mine, că oamenii sînt devorați de pasiuni, fel de fel. Mărci poștale, spectacole de operă, meciuri de fotbal, fotografii, pescuit, în fine, necesitatea deconectării. Noțiunea pare modernă, dar și despre Antonius, cuceritorul Egiptului și cuceritul Cleopatrei, se știe că era un foarte pasionat pescar amator. Există și o anecdotă în acest sens, dar nu ți-o spun, fiindcă nu vreau să afle un pescar amator că și în antichitate această îndeletnicire era fatalmente cununată cu ghinionul...

Cu patru sau cinci ceasuri mai devreme, stilul doctorului Ceremuș l-ar fi enervat peste măsură pe Langa. Acum însă își putea permite să-l asculte amuzat. Era chiar bucuros că venise, acum cînd își putea permite o pauză. Spuse :

— Pînă ajungi tu la subiect, eu pot să fac o cafea...

— Fă. Chiar dacă n-ai s-o reușești perfect, am să apreciez atenția.

În timp ce Langa păzea cafeaua la un reșou, doctorul Ceremuș continuă :

— Îl cunoști pe doctorul Damaschin, colegul și maestrul meu, decanul nostru de vîrstă...

— Îl cunosc. Am și lucrat cu el.

— Dragul meu, admit că ești un anchetator iscusit și că întreruperile dibace sînt marea ta artă, asta însă nu te îndreptățește s-o exersezi asupra capacității mele epice. Dacă mă întrerupi mereu, povestea mea o să arate ca un ghem din care tu n-ai să te alegi cu nimic.

— Bine. Tac, ascult.

— Năravul din fire... În fine. Doctorul Damaschin are și el o pasiune. E colecționar de crime. Are cea mai formidabilă arhivă particulară de crime celebre, cred, din Europa. De acolo am aflat că prin anii '30, o englezoaică și-a omorît soțul strecurîndu-i în ceai de-a lungul a cîteva luni, în cantități infinitezimale, sticlă pisată pudră. Tot cam pe atunci, o prostituată din Paris și-a ucis peștele, înfigîndu-i în bulb un ac cu gămălie, în clipa cea mai dulce și gata — gata era să scape. De acolo am aflat amănunte despre satirul din Bois de Boulogne, despre care s-au scris vreo zece romane pînă acum, despre un ungur care avea mania să provoace deraieri de trenuri, despre marinarul din Marsilia, Jack Spintecătorul francez, care de cîte ori pleca într-o cursă

nouă, lăsa pe uscat, în locul logodnicei înlăcrămate, un cadavru cu burta spintecată. În fine, o arhivă pe care n-o recomand la lectură oamenilor cu nervii slabi. Nici eu, care am văzut destui oameni uciși în fel și chip, n-aș fi în stare să citesc liniștit mai mult de o crimă, să zicem, pe semestru. Doctorul Damaschin însă se pare că s-a obișnuit. Crima ca atare nici nu-l mai interesează, ci numai aspectul medico-legal. *Cum* și *ce efecte* în organism a lăsat. Citește și azi ziare în trei limbi, colectează cronicile senzaționale și le traduce și le dă la bătut la mașină.

Langa aduse cafelele și le așeză pe masă. Aprinse o țigară și i-o întinse prietenului său, pe urmă își aprinse una și pentru sine. Se așeză apoi, ascultîndu-l cu răbdare și deloc atent.

— Azi pe la prînz, nu-mi amintesc în ce context, i-am spus ceva despre cazul Aureliei Leordeanu. Mi-a cerut imediat expertiza. A citit-o, a recitit-o, a mormăit: „Exact. Absolut exact!" I-am făcut și lui o prelegere despre istoricul zicalei: în ruptul capului și i-am indicat și manualul doctorului Heidemaier. A rîs și iarăși: „Exact. Absolut exact!" M-a bătut pe umăr, protector, își poate permite așa ceva cu mine, cum ți-am spus mi-e oarecum maestru și m-a felicitat: „Ești un as de maxime performanțe. Unde lucrai în anul 1937?". Cîștigasem prin concurs o bursă de specializare la Bruxelles. Eram acolo, îi spun. „Tocmai, zice el. Se explică. Nu te aflai în țară, altfel ai fi știut." Bătrînul puse mîna pe telefon, formează numărul și-l aud: „Coniță Lenuș, sărut mîna, vă vorbește un ghiuj hodorogit, în inima căruia însă, admirația pentru dumneata își păstrează intactă strălucirea diamantină... Pe diletantul care-ți este soț, unica lui calitate de altfel, am să-l iau la masă la mine și îți dau astfel

posibilitatea să scapi de acest trîntor suprem. Printre convivi se află și o tînără prietenă a fiicei mele, căreia îi plac medicii, în special, și bărbații voinici, în general..." Nu știu ce i-o fi răspuns Lenuș, că moșul a continuat : „Să, știi, coniță Lenuș, că eu nu favorizez aventurile colegilor, dar nici nu le împiedic." M-a luat la masă, unde era destul de multă lume, deci a urmat conversație și bîrfă fel de fel și apoi cafele și coniac și vreme pierdută, iar eu nu înțelegeam nimic. Știam însă că nu mă tîrîse după el degeaba și am răbdat cu stoicism, ceea ce mă caracterizează, recunoaște și tu, în anumite împrejurări. Cam pe la cinci după amiază, cînd probabil moșul o fi crezut că mă fiersese destul, ori oi fi uitat de ce mă iținsem pe acolo, m-a luat frumos de mînă și m-a dus în camera în care mai demult cugeta și-și redacta cursurile și celelalte lucrări, iar acum se reculege, dormind într-un fotoliu lenevos, cu o carte oarecare în mînă. Are șaizecișiopt de ani. Acolo, scoate dintr-un dulap un fișier, în care începe să caute, tot bătînd din gură, nemulțumit de tinerii care fug de medicina legală, preferînd să se facă dentiști sau și mai și, cum zice el, igieniști. Ei, scurt pe doi...

— În fine !

— Ce, în fine ?

— Am să aflu și cu de ce te-a luat moșul la masă.

— Păi ce, nu ți-am spus ? Să-mi dea acest mic roman polițist, care cuprinde reportaje din ziarele timpului, despre Coriolan Cătrunescu, care în vara anului 1937, în interval de două săptămîni, a ucis patru fete și ar fi continuat probabil, dacă n-ar fi fost arestat de comisarul Angheluță. Detectivul ăsta, dacă mă gîndesc bine, în comparație cu tine era un ageamiu, totuși era mult mai cunoscut, fiindcă își agonisise faima prin publicitate, care

pe vremea aceea juca rolul prim în anumite cariere răsunătoare. Cadavrele fuseseră descoperite în zori, primul în grădina Botanică, al doilea în Cișmigiu, al treilea în parcul Herăstrău, al patrulea în Grădina Icoanei. Toate prezentau aceeași „sfîșiere" a bulbului provocată de apofiza odontoidă, prin aplecarea pe ceafă a capului pînă la refuz și răsucirea lui bruscă într-o parte. Adică *ruptul capului*. Expertiza medico-legală a condus-o doctorul Damaschin, încă de pe atunci autoritate necontestată în materie. Concluziile lui au fost decisive în anchetă. Angheluță ăsta, care deși n-ai cum să-l compari cu tine, nu era prost, și-a organizat ancheta pe ideea că asasinul trebuie să aibă serioase cunoștințe medicale, să fie suficient de prezentabil ca să poată ademeni fetele în parc tîrziu după miezul nopții și maniac, dacă nu cumva dement. Ideea lui a fost confirmată. Coriolan Cătrunescu era medic, tînăr, destul de bine situat și avea ascendenți sifilitici în familie.

— Cînd a fost asta ?

— În '37, vara.

— Exact cînd, după ce-mi dădusem licența, am fost înhățat la armată.

— De-aia n-ai avut ocazie să citești ziarele.

— Probabil.

— Îmi dai voie să citesc și eu hîrtiile astea ?

— De aceea le-am adus.

Langa se adînci în lectură, în timp ce doctorul Ceremuș, mișcîndu-se în felul său, ca un masiv bloc de piatră deplasat pe nesimțite încolo și încoace, pregăti al doilea rînd de cafele.

La sfîrșit, Langa oftă :

— Presupunînd că asasinul ăsta de acum treizeci de ani ar fi putut să-l inspire pe individul *meu*, singurul

din cei trei probabili, care a avut posibilitatea să citească reportajele acestea sau altele au același subiect, din alte ziare, este domnul Mateescu. Robert n-avea decît trei sau patru ani, Șerban abia se născuse. Iar dintre ei trei, pînă acum, domnul Mateescu are cel mai clar alibi.

— Și mănușa ?

— Imposibil de dovedit că-i aparține. Pot dovedi doar că n-ar fi imposibil să-i aparțină. Pentru orice instanță din lume e insuficient.

— Dar pentru convingerea ta ?

— Convingerea mea nu-i o dovadă.

— Dacă însă la mijloc e-o premeditare, cum zici, pe termen lung, Mateescu a putut să-l trimită pe Robert să consulte ziarele la, să zicem, Biblioteca Academiei. Acolo e nevoie de permis. Există și o listă a permiselor eliberate. Eventual își amintește vreun bibliotecar. Nu cred că se înghesuie cititorii la colecțiile de ziare antebelice.

— Doar așa, consultîndu-i pe bibliotecari, fiindcă pe bază de permis... Se poate intra acolo și cu unul de împrumut. Dar, fii sigur, a avut el grijă să nu lase urme. Oricare ar fi dintre ei.

După un răstimp de tăcere îngîndurată, Langa spuse cu glas obosit parcă dintr-o dată l-ar fi copleșit oboseala :

— Adineauri, puțin înainte de venirea ta, *mă simțeam* foarte sigur pe situație. Nu știu de ce *mi se părea* că am soluția în vîrful degetelor. Și-acum, nu m-aș mira să vină Domide cu alibiul lui Robert confirmat.

— Întotdeauna prezența mea te coboară din ai fanteziei tale nori de fum. Spiritul meu eminamente științific exercită asupra ta o binefăcătoare influență de raționalitate rece. Te apăr de capcanele propriei tale arte.

— Da, sigur... Tu ai citit atent reportajele alea ?

— Mai mult decît atent... Le-am studiat, aș putea *pentru ca să zic așa...*

— Cred că-s alese cele mai bune, *mai exacte, pentru ca să zic așa,* dintre cele apărute la vremea lor.

— Doctorul Damaschin e-un exigent, deci e de presupus că altele mai bune, mai exacte, n-a avut la îndemînă.

— N-ai observat, pentru ca să zic așa, niște *curiozități?*

— Curiozități? În fine, să zicem că-s curiozități. A acționat în patru locuri, situate la distanțe respectabile unele de celelalte.

— Calculat. Aria mare rarefiază cercetările.

— Păi, ce altceva?

— Unica dovadă a vinovăției e recunoașterea acuzatului.

— A fost surprins cu cea de a cincea fată în brațe, în parcul „Carol", pe la patru dimineața. Fata a mărturisit că o îngrozise purtarea ciudată a bărbatului și că era pe punctul să strige după ajutor.

— Nu uita un lucru. Patru fete ucise în două săptămîni. Atmosfera alimentată de ziare. Nu-i exclus să i se fi părut ciudată purtarea individului, fără să fi fost într-adevăr așa.

— Vrei cumva să insinuezi că a fost la mijloc o eroare judiciară?

— Nu. Și nici n-are importanță *acum,* dacă a fost sau n-a fost Cătrunescu asasinul fetelor acelora. Dacă însă asasinul *nostru* a citit aceste reportaje sau cunoaște cazul încă de-atunci de cînd a preocupat lumea dornică de senzații, *și-a dat seama că nu se poate dovedi* crima. Cătrunescu n-avea alibiuri ferme pentru respectivele nopți, dar lipsa alibiului în acest caz este numai o do-

vadă indirectă. Pe la trei, patru, noaptea, oamenii dorm de obicei. Nimeni nu-l văzuse nici măcar prin preajma locurilor unde au fost găsite cadavrele. Nici în tovărășia fetelor. Pentru părinții, cunoscuții și prietenii victimelor, doctorul acela era o persoană complet necunoscută. Un avocat, cît de cît abil, l-ar fi scos basma curată.

— Trebuie să recunosc, rușinat, dar sincer, că n-am observat ciudățenia asta. Dar, la urma urmei, ce importanță are ?

— Pentru mine are. Mi-a reamintit că nici eu *nu am o dovadă decisivă împotriva nici unuia din cei trei prezumtivi.*

— Mănușa...

Langa ridică din umeri :

— E numai o probabilitate.

— Cele zece mii...

— Ai cui erau ? Nu poți dovedi nimic.

— Stilul ?

— Nici unul n-are antecedente înregistrate. Trebuie să recalculez totul, să revăd totul, să gîndesc totul din nou. Mai ales dacă și Domide revine cu confirmarea alibiului lui Robert...

— Și condiția psihologică ?

— Nu-i un moment bine ales pentru glume nesărate. Cel puțin întrucît mă privește. Eu n-aș putea să trimit un om în fața judecății, bazîndu-mă doar pe convingerea mea și eventual pe recunoașterea lui.

— Aici ai dreptate, dar nu mă poți face să cred că două zile și jumătate ai lucrat ca un zăticnit, fără nici un rezultat.

— Nu, desigur. Dar rezultatele astea trebuie toate reconsiderate...

Doctorul Ceremuș, dîndu-și seama că, măcar pentru moment, Langa n-are chef să continue discuția pe această temă, schimbă vorba, informîndu-l că își cumpărase o nouă armă de vînătoare și o descrisese amănunțit, prezicîndu-și pentru duminica viitoare o reintrare zgomotos senzațională.

— Are tot ce-i trebuie ca să fie o armă impecabilă, încheie, lăsîndu-se pe spate în fotoliul, parcă strîmt pentru volumul său.

— Dacă o să aibă și un vînător, succesul e asigurat.

Doctorul rîse în felul său, fără hohote, mai mult schimonosindu-se.

— Și vînător !! O pușcă serioasă n-are lipsă de vînător. Cu flinta asta nouă a mea, pînă și tu ai reuși să nimerești măcar un elefant, chiar și de la zece pași.

Rîse și Langa, dar nici el nu arăta o veselie plină, mai mult încerca să-i facă pe plac prietenului său, admițînd că spiritul lui poate fi gustat.

Sosi apoi Domide și Langa înțelese, de cum îl văzu, că *uneori* presimțirile sînt valabile.

— Domn șef, spuse Domide îndată ce intră, încă înainte de a se fi așezat, puteți să vă convingeți de talentul și capacitatea mea și să puneți o vorbă bună acolo unde trebuie. Astăzi tinerii de perspectivă sînt stimulați și promovați în toate domeniile de activitate.

— Bine, bine. Spune-mi ce-ai făcut ?

— Conform unui vechi și bun obicei, serviciu prompt și conștiincios. Permiteți să raportez. Punct unu : am cronometrat drumul : cinci ore patruzeci și opt de minute — dus, șase ore, douăzeci de minute — întors. Meritul aparține în întregime lui Diaconu, care-i un șofer prima-ntîi. Pe parcurs, conform instrucțiunilor primite, ne-am delectat citind scrisorile de amor. Stiluri de cali-

tate îndoielnică : sirop de zahăr ars, pasiuni roz bombon. Reținute în scopul propus două. Stampila poștei — expediție — evident Cluj, adresa : București — post restant. Citit, recitit, studiat, meditat. extras concluzii preliminare : semnatara Suzi, e posibil actriță, probabil funcționară la teatru, absolut sigur, locul de muncă teatrul. Primul punct de reper fusese cîștigat. La Turda oprim cronometrul. Un scurt ocol la Cheia. Nu inutil. Aflăm fără multă osteneală că un Citroën gri-cendre, cu număr de București, a fost parcat o zi și o noapte în curtea numitului Uifălean Virgil, pensionar. Interogat, numitul a cam tremurat, nu de frigul iernii, ci de teama amenzii. nu posedă autorizație pentru găzduirea turiștilor. Circumstanțe atenuante — obiceiul locului. Subsemnatul insistă cerînd semnalmentele oaspeților, și neglijează conștient restul. Domnul, proprietarul mașinii, mic, brunet, din București, doamna, subțirică, elegantă, roșcată, tunsă scurt, domiciliu neprecizat, după accent însă pare a fi ardeleancă. Am continuat drumul la Cluj. Prima dificultate : la teatru sînt trei Suzane. Tustrele subțirici, elegante, tunse una mai scurt decît alta ; nici una — roșcată, toate blonde, mai mult sau mai puțin oxigenate. Și tustrele măritate. Una actriță, celelalte funcționare. Misterul persistă. Însă flerul anchetatorului, rugăm să-l apreciați. Întrebare : de cînd această splendidă coafură ! Ce bine se menține ! Răspuns : două — sîmbătă ; actrița, Suzana Dominic — luni. Punctul de reper se preciza. La Trustul de construcții, supoziția se confirmă ; dactilografa Păun Victorița mai de mult e amatoare de centauri moderni, atrasă de bărbat cu autoturism ; a intrat și ea în competiție, dar a rămas de căruță ; numitul Leordeanu își asigurase doar alternativa de rezervă. Pezevenghiul se dovedește precaut. Fata l-a văzut pe numitul

Robert în limuzina proprie, însoțit de doamna roșcată, vineri după-masă, direcția Dealul Feleacului. A și scris o declarație, semnată cu năduf. Nu știe motivul cercetării, crede că Robert a abuzat de mașina instituției. Nativitatea explicabilă, gelozia justificată, răzbunarea conformă naturii. Revenim la teatru. Îndelung interogatoriu și doamna foarte speriată. Frică de soțul gelos, milă pentru amant, sfîșiere lăuntrică. Recunoaște totuși, scrie și declarație, cînd pomenim de o eventuală confruntare cu Uifălean. Rugăminți cu lacrimi în ochi : pentru Dumnezeu, să nu afle soțul meu. Ne-am bătut cu pumnul în piept, și am răsuflat profund. Satisfacție justificată. Am consultat ceasul și am constatat că e timpul pentru masă. Am făcut haltă la restaurant. Flămînzi ca niște lupi, am mîncat duble porții și eu și Diaconu. Am pus din nou în mișcare cronometrul și i-am dat drumul. Mers strună. Ajunși teferi, victorioși. Diaconu, brav băiat, merită primă.

De la un timp, după ce a înțeles că Domide, prin ceea ce descoperise la Cluj, confirma alibiul lui Robert Leordeanu, Langa deveni cumva distrat. Asculta liniștit, dar nu părea că subiectul l-ar mai interesa, și nici că ar fi transpus în vreo oarecare altă preocupare gravă. Se plimba încoace și încolo, cu pași înceți, făcîndu-și de lucru, în trecere cu o scrumieră, cu un press-papier, cu o vază, mutîndu-le puțin din loc și apoi reașezîndu-le unde fuseseră la un moment dat, ieși în boxă, revenind îndată cu ibricul de cafea și pregăti cafelele ; apoi spălă ceștile în baie și așezîndu-le pe masă, cu gesturi prudente de gospodină cruțătoare, le umplu. Cînd Domide își încheie relatarea, Langa împinse ușurel spre el una din farfurioare, cu multă grijă să nu se verse din conținutul cești și mormăi binevoitor :

— Poftim ! Ia și tu un premiu. Ai lucrat excepțional.
— Mulțumesc ! Vi-i necaz, cumva ?
— Ba de loc ! Era de așteptat.
— Pe domnul Robert Leordeanu trebuie să-l scoatem din cauză.
— Da. Trebuie...
— Rămîne Mateescu...
— Da și nu prea. Alibiul său e aproape fără cusur. Probabil e tot atît de real ca și al celuilalt. Doamna Mateescu nu știe precis la ce oră a plecat soțul ei de-acasă, sîmbătă după masa de prînz. Ea, în general, nu știe nimic precis. Noi luăm masa între două și trei, zice dînsa. Hai să zicem două-jumătate. Se poate acorda cel puțin un ceas pentru masă. E trei jumate. Versiunea doamnei Mateescu : „După masă, Theo s-a retras ca să-și fumeze pipa. A băut și o cafea. E tabietul lui." Mai adaugă pentru cafea și pipă cel puțin o jumătate de ceas. Rămîne un ceas ca să se deplaseze în Drumul Taberei, s-o omoare pe Aurelia și să revină în Floreasca la remi. Intervalul e extrem de scurt. Domide, mîine cronometrezi toate variantele posibile : troleibuz, taxi, mașină particulară.
— Cronometrez, să trăiți, dar... permiteți să-mi zic și eu părerea.
— Permit.
— Mateescu — practic recunoaște. Zice : *Mai curînd eu.*
— Mateescu practic, *nu recunoaște.* Mai curînd poate fi interpretat în fel și chip. Ai uitat că-i avocat ?
— Dar după o seamă de indicii, *poate să fie el.*
— Poate să fie și poate să nu fie. *Noi trebuie să știm sigur.*

— Și Șerban ? El nici măcar n-are alibi.

— Nu-l văd omorînd-o pe Aurelia. În primul rînd, n-avea interesul s-o facă. Divorțul i-ar fi redat șansa s-o recîștige pe femeia pe care continua s-o iubească. Presupunînd un moment de nebunie, provocat de persistența ei în refuz, ar fi ucis-o *altfel*. Ar fi sugrumat-o. I-ar fi dat cu ceva în cap. În fine, cum ucide un om în culmea furiei. Rămîne totuși pe rol, ca unul din probabili.

— Și-atunci ?

Domide, nedumerit, arăta îmbufnat, ca un copil smuls dintr-o joacă pasionantă. Mai adăugă, amărît :

— Sîntem în aer.

Langa dădu din umeri, aproape vesel :

— Da. Plutim...

— Șeful are să ne care buișească...

Langa rîse :

— Ești foarte delicat în exprimare, Domide.

— Păi... la Cluj am avut de discutat numai cu domnițe, gingașe făpturi. Am rămas sub impresie.

Și deodată, grav și îngîndurat, atît cît putea Domide să aleagă pe chipul său rumen de adolescent o expresie de îngîndurare gravă, spuse :

— Tovarășe maior. Noi am uitat cu totul de Antoaneta Petrescu. Era cea mai interesantă.

— Cine-a uitat ?

— Păi, noi.

— Poate tu.

— Ați... găsit-o ?

— Am stat de vorbă azi cu ea.

— Și ?

— Nefericita e în luna a șasea.

— E... voinică ?

— Voinică, frumoasă, sportivă, înaltă, brunetă și cam proastă... ceea ce și explică situația în care se află.

— Și nu credeți c-ar trebui să cercetăm și alternativa asta ?

— Ți-am spus doar că-i gravidă în luna a șasea. O femeie în starea ei, mai ales cînd o cunoaște pentru prima dată, trece prin foarte serioase și profunde prefaceri sufletești. În fine, o femeie care așteaptă să devină mamă, cînd a simțit copilul mișcîndu-se în pîntecele ei, nu ucide pe o altă mamă. Doar dacă nu-i un monstru... Nu-i poate veni o *astfel de idee*.

— Bine, dar dacă Robert nu obținea divorțul și-i aproape sigur că nu-l obținea, era expusă să nască un copil nelegitim. Imaginați-vă situația ei disperată. Se duce la Aurelia și-o imploră să accepte divorțul. Momente de umilință. Refuz. Poate chiar bătaie de joc. Răutatea femeii înșelate, pusă față-n față cu rivala, uzurpatoarea. Un șoc nervos, își iese din fire și...

Văzînd surîsul lui Langa, Domide se încurcă :

— ...trebuie totuși să cercetăm și în direcția asta...

— Am cercetat. Fătuca are un alibi de aur. Pe lîngă faptul că nu-i disperată deloc. Sîmbătă după masă, de la 4 pînă la 10 seara, taclale cu trei prietene, impresionate și grozav de curioase de starea ei.

Dezumflat, Domide susură :

— Păi, atunci de ce mă mai fierbeți ?

— Ți se pare. Și acum, dacă sînteți dispuși, vă pot servi un excelent coniac românesc, pe care vi-l recomand. Nu sînt convins că l-ați gustat vreodată. Tîrnave, 1936.

Domide și doctorul Ceremuș acceptară coniacul, mirați, înțelegînd însă că Langa nu mai are chef, în această noapte, să discute despre asasinul Aureliei Leordeanu.

XIII

ASTĂ SEARĂ ÎL ARESTĂM PE ASASIN

Plecarea neașteptată a lui Langa, într-o direcție necunoscută, cu un scop nimănui destăinuit, însoțit de doctorul Ceremuș, care-și luase cu el și noua lui armă de vînătoare, puse „echipa" într-o situație, pe care Domide o „califică" drept „abandon familial". După cum lăsase Langa dispoziție, Domide raportă șefului și, ca o răzbunare, se decise să o facă în stilul lui, demonstrînd că dispariția intempestivă a superiorului său direct i-a lăsat „părăsiți fără busolă, talmeș-balmeș de fapte contradictorii, iar tovarășul maior, dus cu sine fir directorial... Orice pas insuficient controlat, dreapta, stînga, înainte, înapoi — risc de catastrofă..." Avu norocul să-l găsească pe „șef" într-o dispoziție bună. „Ofițer de miliție care își pierde busola, dă demisie", îi ripostă șeful, iar apoi, revenind la stilul oficial, îl lămuri cu răbdare că *în anumite cazuri* logica ostășească impune ca într-un detașament rămas fără comandă, cel mai mare în grad să preia comanda, fără nici un alt ordin special și cu un : „continuați cercetările. Langa n-a plecat degeaba și nici la capătul pămîntului", îi făcu semn să-și vadă de treabă.

Ieșind de la „șef", adună „echipa". Nu găsiră nici ei altă soluție mai bună și se împrăștiară prin oraș, urmîndu-și misiunile căpătate de la Langa, care reapăru de-abia a treia zi, vineri, obosit, rebegit de frig, flămînd ca un lup și parcă mai boțit ca niciodată, încît lui Domide, aflat întîmplător la secție, i se făcu milă. La masă însă, unde plecară împreună, constată că superiorul său direct

e vesel și n-are altă preocupare decît să descopere pe lista prezentată de chelner, bucatele cele mai sățioase. Îl întrebă, abia stăpînindu-și nerăbdarea :

— Tovarăşe maior, cum a fost ?

— Bine. Splendid peisaj. Cam multă zăpadă. Ce zici, şalău merge, aşa în deschidere ?

— Da. Pe unde aţi umblat ?

— Exagerat zis, umblat. Mai mult şezînd. Încîntătoare locuri ; cam ger, dar aerul cristal. După aceea, luăm un borş cu perişoare — specialitatea casei. Subscrii ?

— Da. Aţi găsit ceva ?

— Foarte mulţi purecl. Întrebat de ce nu daţi insecticid. Răspuns nu foloseşte, devenit rezistenţi. Colosală poveste. Uimit sincer. Ultimul act, propun aşa-zisul viţel în sos combinat ; ce fel de sos o fi ? oricum combinat e mai bun sau mai prost decît unul simplu. Merge ?

— Da. Tovarăşe maior, mă înebuniţi. Aţi aflat vreun indiciu nou ?

— Nu. Ştiut de mult că Bărăgan bucătăria inexistentă ; proveb de justificare : mîncarea-fudulie, vinul — temei. Ca vin, propun Fetească de Tîrnave, văd că-s îmbuteliate la Crăciunel — deci şanse să corespundă. De-acord ?

— Da. Şi-aţi pierdut degeaba trei zile ?

— Două-jumate. Să fim exacţi. Nu degeaba. Ospitalitatea românească nedesmințită, indiferent regiune... Iar pentru încheiere, cîte o porţioară de *camembert*, puţină ismeneală snobă nu strică, hai ?

Resemnat, Domide acceptă, aprobînd pe muteşte prin înclinarea capului.

— De la început însă, începem româneşte, cu tuică, să sperăm că-i într-adevăr bătrînă.

Langa ridică paharul să ciocnească. Domide, într-o ultimă zvîcnire a nerăbdării lui, din greu încercată, rămas cu păhărelul ridicat în aer, bîigui :

— Şi ce facem *noi ?*

— *Şeji ghinişor*, cum zice Sanda, cînd e nervos şi răzbate deasupra stratului primordial. Iar cum ar zice prietenul meu, doctorul Ceremuş, *toate la timpul lor.* După ce-o să ne astîmpărăm foamea şi-o să tragem un pui de somn, în confort modern, de care dor foarte, *diseară o să-l arestăm pe asasin.* Noroc !

Domide, uluit, uită să-şi bea ţuica. Rămase cu mîna în aer şi cu ochii ţintă la Langa, care începuse să mănînce cu lăcomie.

Domide, luîndu-şi seama, aşează încetişor, cu un gest de extremă prudenţă, paharul pe masă, pe urmă, răzgîndindu-se parcă, îl ridică iarăşi ducîndu-l la gură, dar nu bău, ci doar îşi muie buzele. În aceste clipe arăta intimidat şi prins la strîmtoare. Tăcea, ştiind că Langa, oricît l-ar ispiti, n-are să-i destăinuie ceea ce nu vrea să destăinuie ; era convins că superiorul său *descoperise* asasinul şi aşa cum îi plăcea uneori, avea să organizeze o mică reprezentaţie de deducţii strînse, spectacole care se întîmplau rar şi numai în cazurile cînd puteau surprinde şi demonstra curioasele sale teorii criminaliste. Condiţia psihologică şi crima ca manifestare de caracter, care în mintea lui Domide nu trezeau nici cea mai vagă predispoziţie filozofică. Pentru el, într-o anchetă, detaliile psihologice nu contau — descifra cu uşurinţă o urmă, oricît de ascunsă, dacă exista, dar nu-l interesa concepţia de viaţă a criminalului. El ştia că orice infractor, delicvent, criminal, prin actul său iese din ordinea normală a lucrurilor, o frînge şi n-o poate face fără să lase o urmă pe undeva. Restul, dacă e sau nu în firea individului trăsătura care

să explice culpa, nu era treaba lui. Acum se gîndea : „E-n stare să mă ţină aşa, pe jăratec, pînă diseară."

Despărţindu-se după ce au mîncat, Langa îi spuse :

— Pregăteşte întreg materialul anchetei, sistematizat pe zile şi pers ane. La cinci să-l am gata. Între şapte şi opt să fie pregătită maşina, vom opera o descindere. Magnetofoanele să meargă strună şi să mă-nsoţeşti.

— Înţeles, să trăiţi !

Nu-l mai întrebase unde ? Tot nu i-ar fi spus. Langa îşi trăia momentul de triumf, cînd nu se mai putea discuta cu el şi nimeni nici nu mai încerca, nici „şeful" chiar. Era lăsat în pace şi Domide se conformă. Despărţindu-se de el, se îndreptă spre secţie, obsedat de întrebarea : care din doi ? Mateescu sau Şerban ? Alibiul lui Mateescu rezistase şi confruntărilor lui Domide. Din Vatra Luminoasă, unde se află locuinţa avocatului într-o mică vilă, pînă-n Drumul Taberei, Domide reuşi performanţa de a face 10 minute, însă numai noaptea, cînd străzile-s aproape pustii. Ziua, niciodată mai puţin de 30 de minute, de două ori, chiar 35. Pînă la urmă, se convinse că nu drumul *într-acolo* trebuie cronometrat, ci de *acolo* pînă-n Floreasca. Asasinul n-o putea ucide pe Aurelia înainte de sosirea ei acasă, deci, cinci sau cinci fără un sfert sau fără douăzeci, în cazul extrem. Ori, la cinci, Mateescu se afla la întîlnirea de remi. Şerban, în schimb, n-avea alibi, iar Langa îl lăsase să se plimbe liber. Ce-o fi aflat Langa despre Şerban în această deplasare de două zile-jumate ? În Bărăgan. Într-adevăr, Şerban e dintr-un sat de pe lîngă Călăraşi. Iar Aurelia nici nu se ştie de unde e. Copil găsit, crescută în orfelinat, la cinşpe ani angajată lucrătoare necalificată la ţesătorie.

Lucrînd la dosar, Domide renunţă să-şi mai pună întrebări. Constată numai că libretele C.E.C. şi carnetul de

venituri și cheltuieli ale lui Mateescu lipseau. Se aflau probabil la Langa, care le-o fi luat să le mai studieze. Supoziția lui Domide se adeveri. La cinci, cînd sosi la birou, Langa scoase din servieta lui carnetul și libretele și-i spuse :

— Domide, trimite-mi-l pe Mateescu și să fim lăsați singuri. Pune-n funcțiune magnetofonul cel mic.

Însoțindu-l, de jos, pe avocat, care urca lent, căutînd să nu scadă din atitudinea lui demnă, ușor ofensată, Domide se întrebă : „Dînsul să fie ? Sau nu știu eu bine românește. Langa zicea : Diseară îl arestăm. Ăsta însă-i gata arestat. Atunci o fi Șerban, care-i liber încă. Dar ce mai vrea de la ăsta ?"

Interogatoriul dură aproape două ceasuri. Cînd, chemat de Langa, Domide intră în birou, Mateescu sta gîrbov pe scaun și plîngea, fără să-i mai pese de aspectul său de bătrîn prăbușit. Nici lacrimile nu și le mai ștergea.

Langa spuse sec, parcă ar fi despicat ritmic așchii dintr-un trunchi uscat :

— Condu-l pe domnul avocat *înapoi*. Adu-mi-l pe numitul Leordeanu Robert.

Mateescu tresări, se ridică tremurînd și, sfîrșit, scînci :

— Nu e el, domnule maior. Nu poate fi el. V-am spus doar...

— Știați deci cine e ? !

— Nu știam. Dedusesem, dar nu puteam să cred asta...

Langa puse capăt lamentării, repetînd ordinul adresat lui Domide :

— Condu-l pe domnul...

Mateescu ieși, cu pași osteniți, șovăind gîrbov, urmat de Domide și coborînd scările trebui să se reazime de pereți.

Interogatoriul lui Robert Leordeanu ținu doar o jumătate de oră, iar cînd Domide fu chemat să-l conducă înapoi în celulă, fu uimit de starea lui ; văzu în Robert imaginea cea mai expresivă a năucirii totale și gîndi : Te pomenești că *el e* ; o fi aranjat cu actrița — zece mii de lei acont — și dînsa a jucat teatru cu mine. Colosal ar fi.

Și nu mai înțelese nimic, în momentul în care, urcînd înapoi la Langa, îl găsi îmbrăcat în manta, punîndu-și mănușile :

— Să mergem, îi spuse.

— Unde ?

— În Latină 28 bis. Vom proceda la arestarea *asasinului* Aureliei Leordeanu.

XIV

ULTIMUL ROMAN AL SERII

Povestea Domide, sîmbătă seara, în sufrageria doctorului Ceremuș, cum o arestaseră în ajun pe doamna Aspazia Leordeanu, ucigașa Aureliei Leordeanu. Erau de față, în afară de amfitrioni. Langa, fiică-sa și ginerele. Cina se isprăvise și musafirii întîrziau, interesați, în fața paharelor, așezați care pe unde apucase, pe scăunele stil olteneso, pe divanul cu perne multicolore, iar doamna Lenuș de-a dreptul pe covor, cu picioarele îndoite sub ea, rezemată într-un cot pe genunchii lui Langa.

Domide se lansase, cum i se întîmpla adesea, mai ales cînd simțea atintită asupra lui atenția unor femei, măcar interesante dacă nu și frumoase. La începutul serii fusese

mult mai precaut, neştiind el bine ce alte legături decît cele profesionale sînt între Langa şi familia medicului Ceremuş, iar manifestările de gingăşie ale doamnei Lenuş faţă de superiorul său îl cam intrigaseră. Încet, încet însă îşi dădu seama că Langa, om de mulţi ani rămas fără familie, îşi crescuse fata cu ajutorul acestor oameni, care-i fuseseră şi îi erau ca nişte fraţi ; aici se simţea mai acasă decît în garsoniera lui din Kogălniceanu. Povestea acestei anchete, la care doctorul Ceremuş participase copios, era cunoscută şi nu mai putea fi vorba de secret profesional, măcar în această privinţă. De aceea, după un timp, nu se mai reţinu ; încurajat de surîsurile subliniat binevoitoare ale stăpînei casei, nici măcar lăsîndu-se deranjat de unda de ironie care le însoţea, se abandonă jocului său preferat, în orele libere, acela de a căuta cu orice preţ să răspîndească simpatie în jurul său — joc în care se complac mai toţi bărbaţii tineri, cînd se ştiu chipeşi şi se simt şi deştepţi. Cunoscînd din puţina dar sigura lui experienţă de viaţă, că lăudîndu-se sau căutînd să scoată în evidenţă propria-i persoană, mai mult pierde decît obţine, se decise să-l laude pe Langa, deşi putea să-l coste (măcar o bruftuluială), acesta nesuferind linguşeala (nici măcar cu titlu de amiciţie).

Relată cum se deplasaseră în ultima descindere, cum el rămăsese „tîmpit", cînd auzise adresa şi „răsucise întrerupătorul", aşteptînd cu răbdare, surpriza, care avea să facă lumină în cazul lui, cum rămase „pe loc repaos." Exageră cu bună ştiinţă, ca să-l măgulească pe Langa, uluirea ce-l cuprinse şi grav notă că „totuşi băbăţia se ţinuse bine". O fi bănuit ceva, nu se ştie, probabil c-o fi bănuit, oricum însă îi primise „demnă ca un mitropolit", cu cel mai tragic ton de melodramă : „De ce nu-i

dați drumul băiatului meu, domnule... ?" Domide mărturisi, cu naivitate dibaci jucată, convins că nimeni nu-l crede naiv cu adevărat, că în acea clipă o și vedea pe bătrîna doamnă „în rol de Hecuba" sau așa ceva. Langa îi răspunsese rece — „parcă ar fi vorbit cu zidul" — că o să i se dea drumul băiatului și o sfătuise să n-aibă grijă, fiindcă *„încă astă seară avea să aibă bucuria de a-l vedea"*. Nici el, Domide, nu pricepuse cumplita ironie a frazei, fiindcă nu știa încă de intenția lui Langa de a-i pune față-n față, pe mamă și fiu, chiar în seara aceea.

Urmase interogatoriul, care iarăși avusese darul să-l uimească pe el, pe Domide. Doamna Aspazia încercase să se risipească pe un teren vag: sîmbătă, 21 ianuarie, între cinci după masă și zece seara, n-ar putea spune precis pe unde umblase. Sigur, nu fusese acasă. Da, fusese la coafor, cam vreo oră, apoi la piață, pe urmă la cinema, după aceea la o cofetărie, cam asta. Lucruri normale, posibile și foarte greu de verificat. Langa însă, care după opinia lui Domide „era de-atunci în clar", începuse „să-i dea cu tabla înmulțirii", la care nici un mincinos nu rezistă, „li se încurcă ideile". Unde ? La ce cofetărie ? Ce a consumat ! Cît a dat pe sarailie ? Dar la piață, unde ? În piața Unirii ? Ce-a cumpărat ? Ceapă, cartofi, fasole, zarzavat pentru supă ? De la cine ? De la Aprozar ? Nu ? De la țărani ? Cît a dat pe ceapă ? A găsit ceapă bună ? Nu era înghețată ? Ce preț avea fasolea ?

Domide era foarte amuzat povestind și stărui asupra momentului, explicînd cum se zăpăcesc mincinoșii cînd se insistă la astfel de amănunte, fără nici o însemnătate.

— E-o tactică fără greș. Cînd începi: cît a cerut țăranul pe kilul de ceapă, cît i-ați oferit ? A, nu v-ați tocmit ? Întotdeauna îi dați cît cere ? Acuzatul, *care nu s-a gîndit chiar pînă acolo* în minciuna lui, inventează

pe loc și apoi, după ce l-ai înecat în alte amănunte care n-au nici o importanță, îl întorci iarăși la ceapă și cartofi, cît și ce fel și tot așa pînă i se face lehamite și recunoaște că nici n-a cumpărat ceapă și nici la piață n-a fost.

— Ai dreptate, Domide, în general. În cazul ăsta însă, ceapa nu era un amănunt fără importanță. Acum o săptămînă, mai bine zis, mîine se face o săptămînă, conița Lenuș m-a salvat de la înfometare, chemîndu-mă la cină și mi s-a plîns, manifestînd unele fine nemulțumiri față de priceperea tovarășilor care răspund de aprovizionarea orașului, că n-a găsit ceapă *absolut nicăieri*, a căutat *o după amiază întreagă*, făcînd o lungă călătorie în circuit cu sacoșa prin București și *n-a găsit ceapă nici de leac*. Trebuia s-o scot din rolul pe care și-l compusese, de aceea insistam, s-o fac să înțeleagă că minciuna nu s-a prins, să-i trezesc bănuiala că poate o văzuse cineva pe undeva, un loc pe care n-are interesul să-l aducă în discuție. De-aceea am insistat. Și am reușit. Și-a ieșit din rol destul de repede. A recunoscut mai curînd decît mă așteptasem.

— Am spus eu totdeauna, interveni doamna Lenuș, privindu-l de jos în sus pe Langa, că Sabi e un băiat foarte inteligent. Nici nu-mi pot da seama cum l-a dus pe el mintea să deducă dintr-o ceapă dezlegarea unui atît de teribil mister...

Langa rîse, foarte bine dispus, mîngîind-o ușor pe creștet pe doamna Lenuș, ripostă :

— Rămîi fermecătoare și atunci cînd îți bați joc de mine, deși n-o merit.

— Dar nu-mi bat joc... Unde vezi tu bătaie de joc ? Dimpotrivă ! Nițeluș te și admir, atît cît e permis unei

femei respectabile să admire un bărbat respectabil, care nu-i este soț.

— Mulțumesc de această precizare. Duceam mare lipsă de ea, spuse Langa și rîse iarăși, într-o dispoziție de haz, cum Domide nu-l mai văzuse și simți un soi de invidie față de superiorul său, care reușea să fie intim fără echivocuri cu o femeie mai inteligentă decît toate cîte le cunoscuse el pînă atunci. Și-un gînd îl fulgeră: „n-am să mă-nsor decît cu una tot așa de deșteaptă" și-l și uită îndată, fiindcă doamna Lenuș, foarte serioasă, urmă:

— Zici că n-ai dedus de la ceapă. De undeva tot ai dedus tu toată istoria asta. De ce nu vrei să-mi explici și mie raționamentul?

— Care raționament?

— Știu eu?! Dacă n-a fost ceapa, a fost altceva. Vreau și eu să știu cum te-a dus mintea, că tot nu găsesc altă expresie, iartă-mă dacă nu-ți place, să ghicești că o crimă așa de oribilă a fost comisă de o femeie ca asta, destul de vîrstnică, după cum spuneți.

— În fine, să zicem că m-a dus mintea, dacă altă expresie n-avem la îndemînă... Au fost cîteva potriveli, cîteva coincidențe care încurcaseră totul... Ar merita chiar să le discutăm, să se vadă cum anumite detalii, care-ți sar în ochi din capul locului și ți se par esențiale, determinate, se dovedesc pe urmă întîmplătoare și fără nici o importanță... Da, sigur, nu-i greu să te rătăcești...

Și astfel, pe nesimțite, Langa se situă în centrul discuției, iar Domide rămase pe margine, mulțumit însă și cu rolul de audient, fiindcă ținea sincer la superiorul său și n-avea des prilejul să-l audă explicînd și detaliind.

— ...Îmi fixasem de la început, un criteriu ad-hoc. S-a dovedit pe urmă că era bun și ar fi meritat să nu-l pierd

din vedere. Rutina însă apasă, adesea. *Cui prodest?* e mai la îndemînă. În fine, situația teatrului crimei îmi demonstrase că victima, în momentele care au precedat moartea ei, se aflase într-o stare de *mare agitație*. Musafirul o tulburase *peste măsură*. Făcînd cafelele, vărsase zahăr pe masă și cafea pe roșou. Îi tremura mîna. Nu mai acoperise nici cutia în care ținea zahărul, nici borcănelul pentru cafea. Îi scăpaseră niște gesturi elementare, pe care în mod normal le faci aproape inconștient, în orice caz, mașinal, ceea ce ți se întîmplă doar cînd ești stăpînit *de o foarte intensă emoție*. Întrebarea era: cine fusese *acolo* dintre persoanele pe care Aurelia le cunoștea și cu care era într-un anume gen de relații? Cafeaua, florile, cei zece mii de lei găsiți pe masă dovedeau că victima și asasinul se cunoșteau și că relațiile dintre ei *nu erau oarecare*.

Noi am început bine, în linii mari, ancheta. Am strecurat cercul de cunoștințe și prieteni ai Aureliei Leordeanu; ne-am oprit la trei persoane și *n-am mers pînă la capăt*. A intervenit o situație care, în aparență, explica, dădea un răspuns logic la *de ce*. Robert și Mateescu aveau amîndoi interesul s-o suprime pe Aurelia. Era unicul mijloc pentru ei, fiindcă aproape sigur divorțul aveau să-l piardă. Cîteva coincidențe dădeau o și mai distinctă verosimilitate acestei supoziții. Încercarea lui Robert de a și-o asocia pe Felicia Turdean în compromiterea Aureliei și a lui Mateescu de a-l determina pe Șerban să revină la fosta-i concubină, care îmi sugerară o probabilă premeditare de lungă durată. Mai era și nota din agendă pe data de 7 ianuarie, exact cu două săptămîni înainte de ziua crimei și zece mii de lei dați lui Robert cu cîteva zile înainte, și apoi aparenta autoîncriminare a avocatu-

lui, precum și refuzul lui Robert de a da amănunte asupra alibiului său.

Noi, presați de acest *cui prodest,* care promitea un răspuns atît de apropiat, n-am analizat suficient situația din momentul crimei, pe baza indiciilor descoperite chiar din primele clipe ale anchetei și, mai ales, ne-am gîndit prea puțin la starea de agitație a victimei. Am acceptat explicația cea mai la îndemînă. Reapariția lui Robert ar fi emoționat-o desigur, chiar și apariția lui Mateescu, fiindcă avea o legătură cu divorțul; pînă și Șerban putea s-o intrige prin vizita lui, s-o irite, s-o enerveze, să-i producă o stare de *oarecare agitație,* dar nici unul dintre ei, într-o asemenea măsură, încît să-și piardă capul cu totul. *N-am nuanțat...* Și am fi putut să ne prăjim, dacă nu erau agendele și carnetele de venituri și cheltuieli ale lui Mateescu.

Marți toată ziua, așteptîndu-l pe Domide s-aducă de la Cluj confirmarea alibiului lui Robert... Și, mă gîndesc iarăși, cum întîmplarea te poate păcăli. Dacă femeia aceea de la Cluj nu s-ar fi înduioșat de soarta amantului ei și ar fi stăruit în minciună, cu orice risc, deși, cred, că Domide e unul dintre puținii bărbați care se lasă mințiți de o femeie, afară de cazul cînd vor ei să se lase mințiți, Robert n-ar mai fi avut scăpare. (Surprins de lauda lui Langa, Domide roși intens, sub privirile intrigat curioase ale doamnei Lenuș — adică: să existe într-adevăr un astfel de bărbat ?).

Așteptam, așadar, întoarcerea lui Domide. Avînd ceva timp la dispoziție, m-am dus la doamna Stamatescu, să mă interesez de copiii Aureliei, care rămăseseră deocamdată în grija dînsei. Mi-a spus că se interesase prin telefon de ei și doamna Aspazia, ceea ce mi s-a părut firesc. Bunica voia să-și ia nepoții, m-a lămurit doamna Sta-

matescu. Era cît se poate de explicabil. Nu m-am întrebat : *de ce nu venise personal ?* Încă nu făcusem legătura, care s-ar fi impus din capul locului : Aurelia o cunoștea și pe Aspazia. Și între ele exista un anumit gen de relații... Cu toate că aflasem din timp că soacra își urîse nora și n-o acceptase decît după nașterea nepoților, care asigurau perpetuarea stirpei...

Da, acum pare simplu... Doamna Aspazia, deși convinsă că n-o văzuse nimeni, sîmbătă *cînd trecuse pe acolo*, se ferea instinctiv de eventualul risc de a fi recunoscută de cineva. Ori, poate locul crimei, *totuși*, o înspăimînta.

Doamna Stamatescu îmi mai spuse ceva în legătură cu șoșonii, ăștia noi, pe care noi nici nu-i incluseserăm pe lista corpurilor delicte, nu erau ai Aureliei. Ea, care intra zilnic în casa Aureliei, pe baza relațiilor de vecinătate, *nu-i mai văzuse*. I-ar fi văzut *precis !* dacă ar fi fost. Mi-a explicat că sînt franțuzești și nu scumpi, 75 de lei. Că se face coadă pentru ei, că au apărut în preajma Anului Nou și nu se știe dacă mai vin. *Și încă n-am făcut legătura.* Singura femeie interesată, în construcția pe *cui prodest*, ar fi putut să fie Antoaneta Petrescu, ea însă căzuse dintre suspecți din clipa cînd am văzut-o. Mi-am zis : o fi apărut o tranșă nouă de șoșoni în magazine, Aurelia o fi reușit să-i cumpere pînă lumea nu observase și nu apucase să înghebeze o coadă, iar doamna Stamatescu n-a mai ajuns să-i vadă.

M-am întors acasă și neavînd altceva de lucru, pe moment, m-am apucat să răsfoiesc și carnetele de cheltuieli și venituri ale avocatului. Și observ că în cîteva locuri Aurelia e scrisă cu numele întreg, ba și cu scurte explicații : telef., inf. Robert însă, peste tot, cu inițiala R. și atît. Pedant, meticulos, Mateescu își nota absolut tot. Avea însă două feluri de a nota. Intimii

apăreau doar cu inițiale. Și locurile des frecventate. T = tribunal. Pentru alte lucruri, prescurtări ușor de înțeles. Lum. bs. = lumînări, biserică. Simplu L putea *fi și local și legume și cine mai știe ce. Cerșetori, dacă* nota doar c, putea fi cămașă, ciorapi, cinema și așa mai departe. Deci A putea fi doar Annabella și Aspazia. M-am repezit la doamna Mateescu. Îmi trebuia declarația ei fie că a primit *de două ori bani* în săptămîna aceea, fie că a primit o singură dată și cît a primit. La început, impasibilă a declarat că-i posibil să fi primit de două ori ; nefiind însă convins că nu-i pasă de absolut nimic, sperînd că totuși *anumite* amănunte ar putea s-o intereseze, i-am spus că avem la dispoziție unele dovezi, că domnul Mateescu oferă sistematic bani unei femei. „Posibil mi-a răspuns. La vîrsta lui e explicabil. Altfel cum ?" Sume mari, i-am spus. Cît de mari ? Cinci mii, zece mii, chiar depuneri la CEC. Nu zău ? a exclamat. Începea s-o intereseze. Știți cine este ? Putem deduce, am riscat eu. În carnetul domniei sale apare doar inițiala A. Dar în vara trecută a depus pe un cec la purtător, *patruzeci de mii lei.* Patru-zeci-de-mii, parc-ar fi silabisit, dar cu același ton egal, nepăsător. Abia se simțea că e *totuși* mirată. Și acum lovitura decisivă, gîndesc. Și-o informez că în aceeași zi a depus pe numele Mateescu Annabella suma de *cinșpe mii.* Notat în carnet *A. 15.000 lei C.* Mai sus *A. 40.000 lei C.* Reușisem. Nepăsătoarea a exclamat : Aspazia ! ! ? Apoi și-a revenit : „N-aș susține că la vîrsta ei merită. Dar Theo a fost întotdeauna romantic". Elegant, mereu fără să-și iasă din ton, la sfîrșit mi-a declarat că nu primise bani decît *o singură dată* ca de obicei. Dacă ar fi primit de două ori, ar fi remarcat faptul, ca o surpriză și, *în nici un caz,* nu erau zece mii. Nu număr banii niciodată, dar tot îmi dau seama cînd sînt

mulți. Am continuat cu întrebarea despre cadouri. A surîs superior : Theo ? Cadouri ? Ferească Dumnezeu. Are niște gusturi... A, nu. Cînd îmi doresc ceva, îi spun cît costă și-mi dă suma. Sîntem amîndoi mulțumiți așa...

Se limpeziseră lucrurile pentru mine. Mateescu îi dăduse Aspaziei *zece mii de lei*, banii pe care-i găsiserăm noi pe masă. Mi-amintii atunci de prima vizită în casa Leordenilor, de mîinile frumoase și energice ale doamnei Aspazia, pe care le admirasem, cum ar zice Domide, cu sinceră apreciere sportivă. Eram convins că mănușa e pe măsura lor. Se închega succesiunea logică necesară. Mateescu e copleșit cînd află de asasinarea Aureliei. Aspazia îi ceruse zece mii de lei — poate-i spusese și *pentru ce*. O cunoștea, știa *de ce-i în stare* femeia aceasta, care o viață întreagă se jucase cu sufletul lui îndrăgostit. *A ghicit imediat ce se întîmplase acolo* și de aceea s-a înspăimîntat, nu pentru Robert, pe care-l știa în afară de orice bănuială. Cînd înțelege care-i direcția anchetei, își dă seama că deocamdată Aspazia nu-i amenințată nici măcar de-o vagă bănuială de complicitate, devine calm și răspunde *foarte sincer*, la întrebări, chiar cu lux de amănunte, chiar cu detalii care-l fac foarte suspect pe Robert, ba chiar și pe el însuși. Are nevoie de timp, poate există o șansă pentru salvarea Aspaziei, trebuie găsită. Uitase de carnet și agende și de libretele C.E.C. Acum aveam întrebările în care să-l strîng și l-am și strîns...

— Și m-ați lăsat să mă laud ca un țînc de marele meu succes la Cluj, spuse Domide bosumflîndu-se.

— Păi, n-a fost ?

— Păi da, a fost.

— Dar de ce-a mai fost nevoie să mă cari după tine în Bărăgan, prin ger și troiene de zăpadă ? întrebă doctorul Ceremuș.

— N-a fost plăcut ?

— Ba da. A fost foarte plăcut.

— Ne-am aerisit, ne-am împrospătat. Nu ne strică să mai ieşim din aerul îmbîcsit al birourilor. Foloseşte şi la creer. Tu ziceai parcă.

— Da, ziceam.

— Şi, în plus, am şi aflat cîte ceva despre structura sufletească a doamnei Aspazia.

— Da, domnule, se însufleţi brusc doctorul Ceremuş. Se însufleţi însă în stilul său, numai prin cuvinte, trupul lui rămase îngropat, nemişcat în fotoliu, iar pe faţa lui abia se schiţă o pornire abia perceptibilă de surîs. Un veritabil roman de epocă. Bătrînul Gîrbu fusese arendaş a devenit boier cumpărînd din agoniseală două moşii, s-a însurat pe urmă şi la bătrîneţe a făcut-o pe Aspazia. Demonstraţie vie a cîtorva legi biologice întoarse. Ereditate încărcată, educaţie la voia întîmplării. Încă din primii ani ai copilăriei, manifestă atavice porniri spre cruzime. Ucide canari, pisici, sucește gîtul la bobocii de raţă, nimeni n-o ceartă. Răsfăţ total, legea unică a comportării — bunul plac, pofta subită, capriciul. Mai tîrziu, totuşi o vagă alarmă în inima părinţilor. Medicii scump plătiţi dau un diagnostic să-l dea : semne uşoare de dezechilibru psihic. Indică şi un tratament. Fie tratamentul, fie vîrsta o mai potolesc sau poate orientează mai decis instinctele. Începe perioada sexuală, cu mutaţiile respective. Excesivă şi în pornirile ei amoroase, care-i creează o anumită faimă. Din cînd în cînd, revin accese de furie demenţială, cînd e capabilă de orice. La şaişpe ani, ucide în bătaie, călcînd-o în picioare, lovind-o cu un drug smuls din tăblia patului, pe o biată servitoare, pentru un fleac de cercel pierdut. Cu bani mulţi, avocaţi influenţi, e salvată de casa de corecţie trimisă într-un sa-

natoriu din Elveția. Se-ntoarce după cîteva luni. Are un amor cu un actor, pe care încearcă să-l împuște din gelozie. Mai are cîteva amoruri, aproape toate cu final exploziv. Studențiа și măritișul, apoi nașterea băiatului au se pare un efect temperant. O viclenesc, suficient, ca să nu se mai dea în spectacol. Se știe însă că își bătea servitoarele cu biciul pentru orice nimic, pînă de curînd, cît timp a mai putut ține servitoare. În fine, Sabi are dreptate, e-o structură sufletească foarte întoarsă pe dos. Chiar și pasiunea ei pentru nepoți a fost împinsă peste marginile normale ale simțirilor omenești...

Doctorul Ceremuș tăcu tot așa de brusc, apoi, după o scurtă pauză, adăugă cu ton de totală resemnare :

— Deci, cum ar veni, tot condiția psihologică...

Langa rîse :

— Nu în întregime, dar întrucîtva. Trebuiau și dovezi materiale.

— Păi, le aveai.

— Trebuiau legate. Aveam nevoie de recunoașterea lui Mateescu că i-a dat zece mii de lei cu trei zile înainte de asasinarea Aureliei și că el a cumpărat șoșonii.

Mai întîi l-am vîrît într-o morișcă de întrebări încrucișate, reluînd, chiar repetînd de mai multe ori, tot ce aflasem pînă atunci din agendă și din carnetul de însemnări. I-am pus sub nas declarația doamnei Annabella.

— Gelozia, a gemut el. Ea nu știe... După ce am să mor, o să-i moștenească...

Simțea că intrasem pe pista de care el încercase să mă îndepărteze și era disperat. Abia se mai ținea. Atunci am scos pe masă șoșonii. Văzîndu-i, de emoție și-a pierdut, literalmente, glasul. Doar dădea din cap negînd. I-am arătat inițiala A. brodată pe bordura interioară a căpușelii. Fusese o atenție în plus a domnului Mateescu — „bă-

trîn romantic" după cum îl califică doamna Annabella — față de doamna Aspazia. El a continuat să nege dînd din cap, incapabil să rostească un cuvînt.

L-am întrebat :

— Știați că doamna Aspazia Leordeanu a ucis-o ?

— Nu ea. Eu, a bîiguit el tremurînd ca varga.

Era recunoașterea formală, ultima lui încercare disperată s-o salveze pe femeia pe care o iubea. Firește, se putea admite că el o ucisese, avîndu-și motivele lui probabile, *nu puteam însă admite* eu să scape adevăratul ucigaș, numai pentru că un bătrîn amant e dispus să se sacrifice.

Atunci am lansat întrebarea mea de rezervă, decisivă, care oricum trebuia să apară la un moment dat :

— Cum ?

După cum s-a uitat la mine, am înțeles că cedase. N-avea nici un răspuns, și-și dăduse seama că pierduse orice șansă s-o mai salveze pe Aspazia. Încă-mi era și milă de el.

Pe urmă a recunoscut că sînt șoșonii ei și că-i dăduse cei zece mii de lei. Confruntarea devenise o simplă formalitate. A meritat însă toată osteneala. Am văzut-o pe falnica boieroaică și am auzit-o în culmea furiei. Ar face să ascultați și voi banda de magnetofon. Ce mai concert de înjurături și blesteme. Și bietul amant ! „Lașule ! Cîrpă ! Otreapă !" și alte cuvinte, pe care eu nu le pot repeta. Iar el, se scuza umilit, jalnic : „N-am spus nimic, Aspazia. Ei au descoperit totul. Nu trebuia să faci asta !" Un destul de reușit final de roman cu pasiuni devorante. Nu, Petruț ?

— Da. Cam așa ceva. Dar dacă Mateescu n-ar fi recunoscut ?

— Șoșonii îi cunoștea și Robert, care-l întrecea în lașitate și-n egoism pe nașul său. A și recunoscut imediat că sînt ai maică-si, cadou din partea domnului Mateescu. A recunoscut și inițiala, pe care bătrînul, lui i-o arătase, lăudîndu-se cu ideea lui galantă.

— În fine. Cum s-ar zice și-n cărți: n-avea scăpare. Nu m-am lămurit însă de unde cunoștea ea mișcarea asta, prin ruptul capului...

— A fost un alt detaliu derutant. Rarisimitatea — dacă se poate spune așa — a cazului. Cine poate să cunoască așa ceva? Cine a citit manualul lui Haidemaier. Deci unul care știa nemțește. Și să fi avut ocazia să citească manualul...

— De asta tot eu sînt vinovat.

— Nu ești vinovat. Există și riscul ăsta. Falsa evidență a unor detalii. Ea avea de unde să cunoască așa ceva. Asasinul celor patru fete Cătrunescu, în '37, făcuse vîlvă, ziarele relataseră pe larg și cîteva săptămîni la rînd: crimele, urmărirea, arestarea, ancheta, reconstituirea, procesul. Nu cred să-i fi scăpat Aspaziei o temă atît de captivantă. Cu firea ei, poate chiar îi plăcuse și probabil o și preocupase la vremea aceea. Nu-i însă sigur că ea a premeditat omorul tocmai așa, nici măcar că l-a premeditat nu-i sigur. Înclin să cred că a fost un moment de furie. A fost cred, un nefericit concurs de împrejurări. Mie îmi spusese că nu-i de acord cu divorțul fiului ei. Nu vrea să se despartă de nepoți. Probabil, la început, nici n-o fi fost de acord. Divorțul fiului îi îndepărta pe nepoți de dînsa. Aflînd însă că Mateescu a găsit o soluție: o dovadă de infidelitate obținută probabil prin martori cumpărați, i-a dat și ei prin gînd ideea. Să-i dea bani Aureliei, să recunoască adulterul. În acest caz, ea putea să-i ceară pe nepoți în grija ei, perfect justificat: imora-

litatea mamei. Apariția soacrei explică mai mult decît orice tulburarea excesivă a Aureliei. Nora, bineînțeles, nu acceptă tîrgul. Soacra își iese din minți. O fi vrut doar s-o brutalizeze, însă, în culmea furiei, în pornirea ei de ură, văzînd-o răstignită pe speteaza scaunului, sub ea, cu capul dat pe spate pînă la refuz, incapabilă de orice gest de apărare, i-o fi străfulgerat prin minte omorurile lui Cătrunescu, amplu descrise în ziarele vremii și a urmat o mișcare de răsucire bruscă și... în fine, restul o fi fost cum am presupus noi. S-a speriat și a uitat să ia banii cu ea și chiar să-și încalțe șoșonii.

— Și mănușa ?

Langa rîse :

— Uite, de mănușă uitasem s-o mai întreb, dar nici nu mai e nevoie

CUPRINS

I. Accident, sinucidere sau crimă ? . . . 5
II. Condiţia psihologică 17
III. Ipoteza 29
IV. Muncă măruntă 38
V. Cum se moare în ruptul capului . . 53
VI. Conversaţii de duminecă seara . . 74
VII. Cine este Robert Leordeanu ? . . . 89
VIII. Nepăsătoarea doamnă Mateescu şi o vagă pată de ruj 112
IX. Şerban care nu se apără 125
X. Acesta-i Robert Leordeanu . . . 157
XI. Necazurile unei mame şi enigma celor doi A 182
XII. Ecoul arhivelor 209
XIII. Astă seară îl arestăm pe asasin . . 234
XIV. Ultimul roman al serii 239

Redactor responsabil :
CONSTANTIN GHEORGHIU
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 26.08.1967. Bun de tipar 09.11.1967. Apărut 1967. Comanda nr. 3 511. Tiraj 80 140. Hîrtie tipar înalt B de 63 g/m² 700×1000/32. Coli editoriale 11,92. Coli de tipar 8. A. 12 252. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 70 564 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București Republica Socialistă România

Lei 6,50